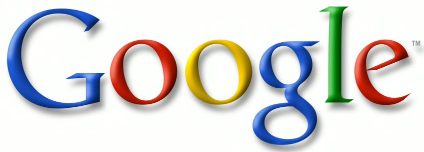

Mame (Bang)
E. D.

45C

Jens Bang,

Kjøbmand i Aalborg 1605—1644.

Af

D. H. Wulff.

Udgivet med Understøttelse af det jydske historisk-topografiske Selskab og Aalborg Bys og Omegns Sparekasse.

Aalborg.
Marinus M. Schultz.
Trykt i Stiftsbogtrykkeriet.
1885—6.

De vigtigste Kilder til dette Tidsbillede ere Aalborg Bytings- og Raadstuebøger, Dombøgerne fra Viborg Landsting og det kgl. Gehejmearkivs Samlinger i Kjøbenhavn, hvorved dog er at bemærke, at der kun haves Bytingsbøger for Aarene 1625—27 16/7, 1629 fra 3/8, 1631-42, Raadstuebøger for Aarene 1604—5, 1614—15, 1622—24, 1629—35 og Dombøger fra Viborg Landsting for Aarene 1620, 1622—25, 1630—34, 1637—40. En Følge heraf er dels, at vi savne Efterretninger fra en stor Del af Tiden, dels at Slutningen mangler for mange af de begyndte Sager, som strakte sig ud over Aar, for hvilke Kilderne ere gaaede tabt.

Midt i det gamle Aalborg hæver sig frem blandt sine Omgivelser en Bygning, Svaneapotheket eller det gamle Apothek, mægtig og prægtig som faa, saa at den altid særlig drager Opmærksomheden hen paa sig. Enhver fremmed, der første Gang besøger Aalborg og ser sig lidt om i Byens Gader, vil med Undren og Studsen standse og lade sit Blik dvæle paa den; og er dette saa sært, naar selv Byens Beboere med Glæde og Stolthed Dag efter Dag se den knejse saaledes der? Formaar denne Bygning nu til Dags at vække vor Beundring, hvor meget mere maa det da have været Tilfældet, da den stod i sin fulde Ungdoms Pragt uden de Forandringer, som Tidens Tand og senere Slægters Krav og Vanrøgt nødvendig have medført, og hævede sig op mellem Omgivelser, der da endnu mindre end i vore Dage kunde lede Opmærksomheden bort fra den!

Man spørger da uvilkaarlig: »Fra hvem skriver denne Bygning sig?« eller: »Hvem var den mægtige Mand, der havde Evne og Smag nok til at rejse sig slig en Privatbolig?« Enhver Aalborgenser veed at give Svaret og nævne »*Jens Bangs Stenhus*«. Hvem var saa denne *Jens Bang?* Ja, hans Navn er ogsaa knyttet til en anden Lokalitet i Aalborg, »*Jens Bangs Stiftelse*«, og Sagnet tilføjer, at den før saa rige og mægtige Jens Bangs i Tidens Løb blev saa forarmet, at baade han selv og hans Kone døde i den af dem selv oprettede Stiftelse for trængende [1]). At dette Sagn har kunnet vinde

[1]) Endnu en Lokalitet, Jens Bangs Gyde i den vestlige Del af Byen, minder om Mandens Navn; men det kan ikke oplyses, hverken hvorfor den har faaet hans Navn, om det ellers virkelig er hans, eller om det mulig er en anden ubekjendt Mand af samme Navn, efter hvem Gyden er bleven opkaldt.

saa stor Udbredelse og Tiltro, at det er bleven taget for fuld Sandhed, skyldes maaske den Omstændighed, at St. St. Blicher i sin Novelle »Vinhandleren og Herremanden« har videre udført det; men vi maa strax her gjøre opmærksom paa, at de deri som Kjendsgjerninger anførte Forhold savne al Hjemmel og kun ere digteriske Opfindelser, som det vil fremgaa blot af et Par Exempler. Jens Bangs Kone hed saaledes ikke Maren Knudsdatter, men Maren Jørgensdatter; de havde hverken Børn selv eller noget Plejebarn; heller ikke ejede Jens Bang Herregaarden Bangsbo ved Frederikshavn, som altsaa ikke har faaet Navn efter ham; den tilhørte tværtimod den Gang Befalingsmand paa Aalborghus Otto Skeel, hvis Hustru Birgitte Lindenov som Enke boede paa Bangsbo, hvor hun døde 1648[1]).

Ville vi herefter søge, hvad paalideligt der vides om Jens Bang, maa vi først henvise til, at der i Gjessings »Jubel-Lærere« III., 167 anføres, at Jens Bang var Søn af Stephan Clausen Bang, Borger og Handelsmand i Aalborg, som igjen var Sønnesøn af den af Kong Ludvig i Ungarn 1517 nobiliterede Oluf Bang. Denne hele Efterretning er imidlertid mere end tvivlsom; thi Stephan Clausen Bangs Navn forekommer hverken i den Fortegnelse over dem, der tog Borgerskab i Aalborg, som findes i en gammel Raadstuebog i Raadhusarkivet i Aalborg, eller blandt dem, som efter »liber vivorum« optoges som Gildebrødre i Guds Legems Lav eller Papegøjegildet i Aalborg, skjønt alle Byens Kjøb- og Handelsmænd skulde være Medlemmer deraf, lige saa lidt som det nogen Sinde træffes i de bevarede Tingbøger eller Raadstueprotokoller. Jens Bang selv anføres aldrig med noget Afstamningsnavn, men kaldes stadig slet og ret kun Jens Bang. Endelig skal her med det samme foreløbig anføres, at hvis Jens Bang paa nogen Maade havde kunnet gjøre sin Nedstamning fra en Adelsmand gjældende (og Oluf Bang skulde jo have været hans Oldefader), havde han senere hen i sit Liv den største Opfordring dertil og vist nok næppe undladt det, den Gang da han kom i Forlegenhed ved sin Kones Begravelse, hvorom paa sit Sted meddeles fuldstændig Under-

[1]) A. H. Nielsen: Embedsmænd og Bestillingsmænd i Aalborg S. 46—7.

retning [1]). I det hele taget er det mærkeligt, at der aldrig, hvor ofte Jens Bang end nævnes, findes mindste bestemte Antydning af hans eget Slægtskabsforhold, det er ganske, som stod han ene uden nogen enten fædrene eller mødrene Paarørende.

Det er hidtil kun negative Resultater, hvortil vi ere komne; vi gaa nu over til, hvad positivt der er at berette om Jens Bang, og skal da i Almindelighed bemærke, at han til sin Tid var en driftig og rig Handelsmand, der drev omfattende Forretninger og stod i Forbindelse med Folk rundt om i de forskjelligste Lande: fra Riga og andre Østersøstæder hentede han Hør og Hamp paa sine egne Skibe (thi han var ogsaa Skibsreder og havde flere Fartøjer i Søen), fra norske Havne lod han føre Tømmerladninger til Spanien og Portugal, hvorfra han saavelsom fra Frankrig hjemførte Vin og Salt, paa England og Nederlandene drev han Handel, ligesom han sendte store Øxendrifter over Elben til Tyskland, hvorhen han selv oftere drog i Forretninger, og Adelen i en stor Omkreds, selv ned til Gjessinggaard mellem Randers og Mariager og til Vestervig Kloster i Thy, for ikke at tale om Vendsyssel, afkjøbte han foruden dens Stude ogsaa dens Korn, ofte i stor Mængde.

Kunne vi derfor ikke nægte Jens Bang vor Beundring som den virksomme og utrættelige Handelsmand, er dette ingenlunde Tilfælde, hvad hans Karakter angaar. Han var en stridig og trættekjær Mand, der synes næsten ikke at have kunnet begynde paa nogen Forretning eller indlade sig med noget Menneske, uden at der deraf skulde rejse sig en Uendelighed af Processer, baade ved Hjemtingene og ved Landstinget i Viborg, ja selv Kongens Retterting gav han noget at bestille; det var, som om hans Haand var imod alle og alles imod ham. Derfor finde vi ogsaa hans Navn saa at sige paa hver Side i Tingbøgerne, Raadstueprotokollerne og Landstingets Dombøger og veed bedre Besked om ham end om nogen anden af dem, der i ældre Tid have levet i Aalborg.

[1]) I »Personalhistorisk Tidsskrift« III. 279 ff. har for Resten C. U. A. Plesner godtgjort Upaalideligheden af Gjessings Angivelser om Bang'erne.

Gaa vi dernæst over til at kaste et Blik paa Jens Bangs Liv og vigtigste Tildragelser, træffe vi hans Navn første Gang i Aaret 1600, da han blev optaget i Guds Legems Lav. Den Gang var han endnu ikke Borger, men maa have tjent som Kjøbmandskarl eller bestyret Handelen for en af Kjøbmændene; thi Borgerskab tog han først $^{8}/_{11}$ 1605 og gav da den sædvanlige Kjendelse, 24 ℔, i Borgerskabspenge til Byen. Allerede den Gang var han gift; thi $^{10}/_{5}$ s. A. blev Peder Sørensen af Borgmestre og Raad »forlovet« at tiltale ham for et Stykke »Gillins Theuff«, 36 Favne langt, som var laant hans Hustru Maren Jørgensdatter. Aaret i Forvejen nævnes hun i en Retssag, uden at man kan se, om hun da havde ægtet Jens Bang; det hedder nemlig i Aalborg Raadstuebog 1604 $^{18}/_{7}$: »Kort Andersen [Byfoged] for Retten tilspurgte Peder Pedersen, sl. Peder Laursens Søn, fordum Borger her sammesteds, om han beskyldte Maren Jørgensdatter for, at hun har annammet noget Gods til sig af det Skrin, som Jørgen Eskesen hende antvordede, som var hans Gods. Dertil svarede han, at han intet beskyldte hende for af hans Gods til sig at have annammet. Ydermere bekjendte han, at Jørgen Finde [hendes Fader] havde antvordet ham de Klæder, som fandtes af hans Klæder i det Skrin, som Jørgen Eskesen hende antvordede.«

Jens Bang viste i de første Aar livlig Deltagelse i Guds Legems Lavs Anliggender. Saaledes »indbar« eller foreslog han $^{18}/_{6}$ 1605 tillige med 15 andre Gildebrødre, at eftersom Christen Andersen i Strandsti havde været lovlig »delt og lovforvunden«, d. e. dømt, for Tyveri, Løgn eller anden tre Marks Sag eller »sagt fra sin Ære« og bleven »Mindremand«, og dog havde fordristet sig til at søge dette ærlige Lav og ladet sig finde hos andre ærlige Gildebrødre paa Skydebanen at skyde om en Galt; saa havde de saaledes derpaa sagt, at efterdi den gamle Gildeskraa, som var stiftet ved en 200 Aar siden [1]), desligeste en ny Forordning og Samtykke, som menige Gildebrødre for 10 Aar siden havde samtykt og indgaaet, havde været ham for faa Dage siden aabenbar forkyndt, og han ikke sig derefter havde villet rette, da skulde han straffes efter Skraaen og den Vide og Vedtægt, som derom fandtes,

[1]) Lavet er stiftet 1431 og den ældste Gildeskraa, som endnu opbevares i Aalborg Stiftsbibliothek, affattet og nedskreven 1441.

og Galten at være fri for Gildebrødrene at skyde om paa ny. — Denne Sag turde der være saa meget mere Anledning til at fremdrage, som det kunde synes, at Nemesis ramte Jens Bang i hans senere Liv, da han selv blev en delt og lovforvunden Mand, hvorom mere længere hen.

Ligeledes indbar han 1608 ved St. Hansdags Lavdrik sammen med 11 andre, at efter denne Dag, naar Gildebrødrene vilde skyde Papegøjen af, da for Aarens og Tidsens Lejlighed skulde det ske paa St. Hansdags Aften, og hvilken af Gildebrødrene som søgte Lavet og om anden Dagen ikke skød og dog søgte Lavet, skulde give 1 Daler til Vide, — og 6/5 1616 ved St. Valdborgs Lavdrik, at hver Gildebroder skulde give for sin Hustru, som ikke var her denne Lavdrik efter den Forordning, som tilforn fandtes indtegnet i Bogen, og som blev gjort 1590, 1/2 Daler i slet Mønt. —

Som Kjøbmand blev Jens Bang tidlig benyttet til at afgive Erklæring i Handelsanliggender. Saaledes kundgjorde 27/5 1614 Povl Knudsen og Søren Christensen, at de i Niels Hansen Kremers og Jens Bangs Nærværelse havde beset nogen prydsk [prøjsisk] Humle, som Amelinck von Øssden havde indlagt i Povl Pops Kornspiker ved Stranden, og ikke kunnet andet se og kjende, end at samme Humle jo for prydsk Gods var gode og ustraffelige Varer. —

S. A. omtales i de bevarede Retsprotokoller Jens Bangs første Retssag, i det der 8/7 1614 for Retten blev afsagt mellem Abraham Sentt af Amsterdam paa den ene og Jens Bang paa den anden Side om en Handel om Bukkeskind, at Abraham burde dem efter Stadsrettens Formelding beholde. — Fjorten Dage senere bekjendte Jens Bang for Retten, at han i Aar ingen Øxen havde kjøbt af Niels Rasmussen, Rasmus's Søn i Løngdrup[1]), og endnu otte Dage senere bekjendte Søren Skriver ved Ladebroen[2]) for Retten, at det var ham vitterligt, at Jens Bang forglemte sin Bog i Peder Muncks Fruerstue forgangen i Snapsting, og derhos sagde, at det vel var muligt, at der da blev set i samme Bog. —

At Jens Bang allerede tidlig drev udenrigsk Handel, ses ogsaa af, at 21/7 1615 bepligtede Reinholt Bruer sig for Retten

---

1) Lyngdrup i Horsens Sogn i Vendsyssel.
2) En af Broerne over Østeraa.

til nu inden Pintsedag førstk. at forskaffe Jens Bang nøjagtige Haandskrifter [Forskrivninger] eller Betaling for hvis hans Gods han havde 1610 af ham annammet og overført til Norrkjøbing i Sverig der at skulle forhandle eller og til samme Tid forskaffe ham Højøvrighedens Bevis og Brev der i Sverig, at samme hans Gods var ham der borttaget, og hvis det ikke saa skete, bepligtede han sig for samme Gods at stande Jens Bang til Rette og ham det uden al Tøde [Ophold] eller Trætte eller nogen videre Rettergang i nogen Maade skadesløs at betale; dog skulde Jens Bang selv betale sin Anpart udi hvis billig og bevislig Kost og Tæring paa samme Rejse her fra til Norrkjøbing anvendtes og for, at kgl. Maj.'s Brev derom skulde forhverves. —

Næste Gang, vi møde Jens Bang, og tillige første Gang, vi træffe ham for Landstinget, er 1620 i en Sag, hvori Claus Markvordsen, 1632 Raadmand og 1638 Prior eller Forstander i Hospitalet, en Mand, med hvem Jens Bang siden indviklede sig i mange Retssager, frasagde sig Arv og Gjæld efter sin Broder Morten, der i Forening med ham drev Sildefiskeri i Nibe, men her var bleven syg og døde. Jens Bang mødte i Retten paa egne og øvrige Kreditorers Vegne og nedlagde Indsigelse herimod; men dog blev Claus Markvordsen ved Landstinget frikjendt. I Sagen, der var meget vidtløftig og indviklet, fremlagde Jens Bang et Vinde af $^{26}/_{7}$, hvori 8 Mænd, blandt dem en Anders Olufsen Bang[1]), vandt, at den Tid Morten Markvordsen blev begravet, saa de ikke, at Claus Markvordsen kastede nogen Nøgle paa sin Broders Grav; dog hørte de, at han paa sine egne og Medsøskendes Vegne afsagde Arv og Gjæld efter ham. —

Efter at Jens Bang i Aaret 1622 havde haft flere mindre Retssager, bekjendte Mads Thybo $^{23}/_{8}$ s. A. for Retten, at han havde sat sin Søn Jens Madsen i Tjeneste til den oven for omtalte sl. Anders Bang og var bleven forliget med ham om, at han skulde være hos ham et Aars Tid paa Forsøgelse, og hvis Gods han havde i Norge paa den sl. Karls Vegne saa vel som hvis der fandtes i et Skrin, som stod til Just Rasmussen, det vilde han gjøre Regnskab for, hvortil Jens

---

1) var Broder til Raadmand Hans Felthus og blev 1622 ihjelslaaet ved Nørgaard i Slet Herred.

Bang svarede, at naar han vilde gjøre Regnskab med dem om alt hvis Gods og Penge Jens Madsen havde haft under sin Haand af sl. Anders Bangs baade her i Byen og uden, vilde de gjøre Rede og Regnskab med ham. Samme Dag bekjendte Johan Brandt, der blev Raadmand 1639, for Retten, at han havde taget Jens Madsen i Tjeneste paa nogen Tidlang paa en Forsøgelse, da han ikke vidste andet, end at han jo var sikker og fri, at han maatte tjene ham, og ingen havde forbudt ham at tage ham i Tjeneste; men naar han blev lovlig advaret, at han ikke maatte have ham i Tjeneste, da havde han sagt til Jens Bang, at han ikke vilde beholde ham længer. Jens Bang derimod sagde, at han tilforn havde talt med Johan Brandt derom, at han ikke maatte have ham i Tjeneste. — Herefter synes det altsaa, hvad ogsaa Navnet kan tyde paa, at der har bestaaet et nærmere Forhold mellem Anders og Jens Bang, hvorom dog intet kan oplyses. —

Aalborg Saltkompagni.

1622 blev der i Aalborg, som ogsaa andensteds, f. E. i Ribe[1]), oprettet et *Saltkompagni* i Henhold til kgl. Forordning af 10/12 1621. Heri hedder det, at eftersom Riget daglig lider Skade og Besværing paa Salthandelen af den Aarsag, at den nederlandske Stilstand med Spanien er forløben, saa at Saltet nu er opstiget højere end dobbelt, alene derfor, at Rigets Indbyggere, som selv have brugt den spanske Fart, nu nogle Aar er derfra geraaden, og Salthandelen de fremmede, som den nu alene bruge, falder besværligere end tilforn; dernæst og eftersom forbemeldte spanske Farts Nedlæggelse ganske har foraarsaget, at de Skibe, hvilke Vore egne Undersaatter til Defension bekvem havde, tillige og ere afskaffede, Riget paa sin Magt til Søs til mærkelig Forringelse, da have Vi for godt og raadsomt anset og dette Vort aabne Brev ladet udgaa:

[1]) Kinch: Ribe Bys Hist. og Beskr. 1536—1660 S. 291 ff.

1) I de Kjøbstæder, hvor gode Havne ere og Borgerskabet har Lyst til samme Handel og af deres egen gode Vilje vil indtræde deri, skal det gjøre Kompagni og et, to eller flere Skibe paa den spanske Fart lade udsejle; de smaa Kjøbstæder, som ikke have gode Havne eller den Formue, kunne i samme Skibe og Udredning med indlægge og participere, eftersom de selv frivillig ville.

2) Samme Skibe skulle være med 6, 8, 10 eller flere Porte og indrettede til at tage 4, 6 eller 8 Stykker [Kanoner] i det ringeste.

4) Ingen uden de i Kompagnierne ere, maa føre spansk eller fransk Salt, spansk eller fransk Vin ind i Riget det her at forhandle, og skal Kompagnierne selv hente samme Salt og Vin fra de Steder og Lande, hvor det falder og bekommes.

6) Kompagnierne maa ikke sælge mindre Maal end en Tønde.

7) Vor Befalingsmand skal med 6 gode Borgere af Borgmestere, Raad og Borgerskabet, som sig paa Kjøbmandskab forstaa og ere uinteresserede, 2 eller 3 Gange om Aaret sætte Saltet og Vinen [ɔ: bestemme Prisen derpaa], eftersom det paa de Steder, hvorfra det hentes, opstiger eller afslager.

12) Baadsmænd og Tømmermænd paa samme Skibe skulle ikke udi Vor Tjeneste udskrives og for deres Hus og Personer være fri for al Vor og Byens Tynge og Skat, undtagen naar de bruge Kjøbmandskab.

Det i Aalborg oprettede Kompagni havde ogsaa Participanter i Viborg, Holstebro og Lemvig; men den i § 1 omtalte Frivillighed havde ikke stort at sige; thi 12/6 1623 udgik der følgende kgl. Brev til Borgmestere og Raad i Aalborg, Viborg, Holstebro og Lemvig: Eftersom Vi komme i Forfaring, hvorledes I saavel som en Del af Borgerskabet der i Byen en saa ringe og en Del velformuende slet ingen Indlæg have bevilget til det ny af Os anrettede Saltkompagni i Aalborg, thi ville Vi, at I Borgerne der i Byen saavel dem, som tilforn have anlovet, som dem, hidtil aldeles ingen Indlæg have bevilget, foreholder, at de efter deres Formue det meste Penge som muligt i samme Kompagni ville indlægge, og at I selv i lige Maade med videre og større Indlæg dem dertil animere, paa det at samme Handel nu paa Høsten førstkommende kan befordres og ikke længere forhales, anseende, at det næst Guds

Hjælp ikke anderledes end mest til eders egen private Nytte og Gavn geraader.

Som Direktører nævnes foruden Jens Bang Tolder Hans Sørensen, der blev Borgmester 1625, Raadmand Jens Andersen Hals, Johan Ertmann, Niels Hansen Kremer og Baltser Rauch. Hans Sørensen fratraadte dog snart, i det der $^{28}/_{8}$ 1623 udgik følgende kgl. Brev til Borgmestere og Raad: Eftersom Hans Sørensen Tolder har ladet berette, hvorledes han med sin Bestilling og Regnskaber paa samme vor Told saa meget skal have at forrette, at han ikke vel det danske Kompagnis Direktion tillige ogsaa kan forrette, da ere Vi til Sinds, at en anden dygtig og vederhæftig Borger i hans Sted udvælges og Hans Sørensen denne Gang for samme Kompagnis Direktion forskaanes, dog saa, at tilforn gjøres Participanterne rigtigt og klart Regnskab paa alt, hvis som paa samme Kompagnis Vegne kan være opbaaret og udgivet.

Det trak imidlertid længe ud med denne Opgjørelse; thi endnu $^{29}/_{1}$ 1627 finde vi i Tingbogen, at Hans Sørensen Borgmester beviste med Søren Laursen og Niels Christensen Dragere[1], at de i Dag otte Dage havde ladet stævne disse efterne Participanter til Tinget i Dag for Regnskabs Tilbydelse og for Spørgsmaal, som vare [her følge Navnene paa 39 Participanter], og tilbød han dem, eftersom han en kort Tid havde været en af Direktørerne og efter kgl. Maj.'s Brev naadigst derfra igjen var forløvet, i Dag saa vel som i 3 næste Ting tilforn hans Regnskab, for hvis han havde haft under Forvaltning, medens han var Direktør, og var overbødig det fra sig at levere og svare dertil; men ingen af Participanterne fremkom for hans Regnskab at annamme.

At der har været nogen Misstemning imod ham, fremgaar af, at han s. D. tilspurgte disse Participanter, som vare ærlig og velagt Mand Jørgen Olufsen, fordum Borgmester, Laurs Jensen Raadmand og Claus Markvordsen, om de mente ham i de 2 Beretninger, som de imod hans Fuldmagt og de andre Direktører deres havde i Rette lagt, og i den Dom, som dem

---

[1]) Dragerne vare Vægtere, men havde foruden deres Bestilling som saadanne ogsaa andre Forretninger, i det de f. E. ogsaa vare Stævningsmænd (se Jydske Saml. 9 B. S. 112 ff.).

imellem gangen var[1]), fandtes indført, eller ikke, hvortil de svarede, at de vare samme deres Beretning i alle Maader fuldt og fast gestændig, og vare de med hverandre til Vedermaalsting[2]). Samme Svar gjentog de $^{12}/_{3}$ sammen med Jens Andersen Krag, Jens Sørensen Skriver, Johan Brandt og deres andre Medbrødre, da de vare stævnede med en Landstingsstævning for deres Sandhed at vinde.

Vi vende tilbage til Kompagniet selv. De kgl. Privilegier indeholdt bl. a. den Bestemmelse, at Regnskabet skulde sluttes efter hver Udredning og Opskibning, for at Participanterne, adelige og uadelige, klarlig kunde forfare om Skaden og Fordelen.

Kompagniet ejede 3 Skibe, Aalen, Fortuna og David, med hvilke der hentedes Salt hjem, og som vare armerede (se $^{18}/_{1}$ 1639); men Udbyttet svarede langt fra til Forventningerne, og da Skibet David var blevet opbrændt ved Lissabon i Januar Maaned 1626[3]), gav dette sandsynligvis Stødet til, at Kompagniet hævedes 1626 med stort Tab for Deltagerne.

Allerede medens det endnu bestod, havde der fundet Rivninger Sted mellem Direktørerne, som endog vare udartede til Haandgribeligheder, hvilket fremgaar af Tingbogen, hvor det $^{29}/_{8}$ 1625 hedder: Jens Bang stod for Tingsdom og tog Jakob Vogensen Byfoged i Haanden og lovede at stille ham tilfreds paa kgl. Maj.'s Vegne for hvis Saar og Skade han havde gjort Jens Andersen Hals Raadmand.

At Jens Bang var selvraadig og umedgjørlig, fremgaar ogsaa af følgende: $^{22}/_{8}$ 1625 mødte Mads Laursen Thybo paa Bytinget paa Direktørerne Jens Andersen Hals, Johan Ertmann, Niels Hansen Kremer og Baltser Rauch deres Vegne og fremæskede af Jens Bang 4 Breve, de 2 fra deres Skippere Anders Brigs og Jørgen Pedersen og de 2 andre Sendebreve fra to Kjøbmænd i Lissabon Jakob Jakobsen og Johan Halse,

---

[1]) til hvilken Dom herved sigtes, vides ikke.

[2]) ɔ: Tingmøde til Gjenmæle og Forsvar.

[3]) $^{22}/_{10}$ 1641 fik Jens Bang paa Raadstuen under Byens Segl Kundskab af Jørgen Pedersen, barnefød i Flensborg, nu boende i Marstrand, 70 Aar gl., anlangende et af det spanske Kompagnis Skibe ved Navn David, som han var Skipper paa, og som han tjente kgl. Maj. af Spanien med, at det blev opbrændt ved Lissabon 1626 ungefær først i Januar Maaned.

som havde kjøbt og bortforhandlet alle tre Skibes Last, hvilke Breve vare leverede ham af Jens Laursen, Skipper paa Aalen, men som han ikke vilde levere fra sig eller lade dem bese. Efter at Sagen havde været opsat i 14 Dage, begjærede Jens Andersen Hals 5/9, da Laurs Nielsen Guldsmed var Dommer, paa egne og Meddirektørers Vegne Tingsvinde paa, at han havde æsket og begjæret Brevene af Jens Bang. Denne mødte og svarede, at han ikke var lovlig stævnet for noget Vinde i Dag og derfor burde ikke noget Vinde over ham udstedes, hvori Dommeren gav ham Medhold. Efter ny Opsættelse i 14 Dage og derpaa igjen til 3/10 dømte Laurs Nielsen Guldsmed, at efterdi kgl. Maj.'s Privilegier for Saltkompagniet udtrykkelig formeldte, at Regnskaberne skulde sluttes efter hver Udredning og Opskibning og overleveres til Personer, Tid og Sted og Handelens Tilstand ikke holdes forborgen, og efterdi samme 4 Sendebreve vare komne Jens Bang til Hænde, burde han dem til Direktørerne paa Participanternes Vegne meddele, saa vidt Kompagniet vedkom, eller derfor lade Tiltale.

Af Opgjørelsen rejste der sig mange vidtløftige Forhandlinger og Stridigheder, som trak sig ud over en Række Aar, og da disse særlig angaa Jens Bang som en af Hovedmændene, ville vi her under eet samle Efterretningerne derom, saa vidt det lader sig gjøre efter Oplysningerne i de deraf opstaaede Retssager.

Stridighederne mellem Participanterne og Direktørerne begyndte allerede strax, efter at Kompagniet var opløst, i det Raadmand Anders Jensen Skriver paa Direktørernes Vegne 20/11 1626 havde ladet stævne ærlig og velforstandig Mand Jørgen Olufsen, fordum Borgmester, og de andre Participanter i Aalborg belangende hvis Salt de i næstforleden Sommer havde annammet af Kompagniets Saltskib Fortuna, og da den Tid var afskedet, at samme Salt skulde med rede Penge betales til St. Mortensdag sidstforleden at betale de 4000 Rdr., som Kompagniet i Kiel var bortskyldig og var opskrevet dem nu til førstkommende Omslag at betale, formente han, at Participanterne burde strax samme Salt betale. For Tingsdom var da tilstede Jørgen Olufsen paa sine egne og Medparticipanters Vegne og i Rette lagde deres skriftlige Forsæt [Indlæg] lydende: Er dette vort Svar anlangende Salt, os skal

være leveret af Kompagniet, saa veed vi slet ikke at være nogen noget skyldige derfor, helst fordi samme Salt er os tilsagt at skulle lade hente af Skibet udi hvis Indlæg vi tilforn have indlagt i Kompagniet, og ingen skal os overbevise, at vi for samme Salt have udlovet nogen Penning eller dets Værd, formenende ringe nok at være imod den Indlæg, vi have gjort, og derforuden det have dog andre Participanter enhver annammet efter sit Indlæg, saavel her i Byen som uden. Over alt dette formene vi, at hvor Ingen Løfte eller Tilsagn har gjort, kan og med Rette ingen Gjæld kræves, meget mindre Dom overhændes, og efterdi Kompagniet nu er opgivet, burde udenbys Participanter ogsaa stævnes og siden holdes rigtigt Regnskab, paa det enhver kunde vide, hvad han med Rette kunde tilkomme.

Hertil svarede Anders Jensen Skriver, at samme Penge skulde have været betalt til Martini sidstforleden dermed Kompagniets Gjæld i Kiel at betale, og at ingen udenbys Participanter af Skibet noget Salt havde bekommet, hvorfor ikke andre burde stævnes for samme Salt end de, det bekommet havde og ikke vilde betale, og tilføjede, at Direktørerne gjærne vilde gjøre Regnskab, naar det af alle Participanterne begjæredes efter kgl. Maj.'s Brev, som velb. Mænd Knud Gyldenstjerne til Tim og Tønne Friis var tilskrevet.

Efter forskjellige Opsættelser blev der 15/1 1627 dømt i Sagen af Byfoged Mogens Jespersen, at eftersom ingen udenbys Participant af Skibet noget Salt bekommet havde, men derimod fremlagdes en Fortegnelse paa, hvor meget spansk Salt Participanterne af Fortuna havde bekommet, som endnu resterede og var ubetalt, for hver Td. Salt 2 Rdr., som var [her følge en Del Navne med Angivelse af, hvor meget enhver havde faaet], og eftersom forne Participanter ikke benægtede samme Salt at have bekommet, men berettede at have faaet 6 Tdr. Salt paa hver 100 Dr.'s Indlæg, burde de samme betale. Belangende Direktørernes Regnskab da med samme efter højbaarne naadigste Herre og Prins hans fyrstelige Naades Missive at forholdes, og dersom siden kunde findes nogen Mangel eller Defekt deri, da at stande Participanterne til Rette.

Med denne Dom vare Participanterne ikke tilfredse; thi næste Tingdag 22/1 lod Jørgen Olufsen som Forberedelse til

at appellere Sagen en skriftlig Seddel læse, saa lydende: Lader Johan Brandt og Chr. Nielsen Stubdrup samt deres Medparticipanter øske af Mogens Jespersen Byfoged og af Anders Jensen Byskriver den Dom, som i Dag otte Dage gik mellem Participanterne og Direktørerne, og tilbød dem Skriverpenge derfor; fremdeles havde Frans Nielsen og Theus Brandt været i Mogens Jespersens Hus, og da havde hans Hustru givet til Svar, at Borgmester Hans Sørensen havde hans Indsegl og havde lovet hendes Husbond at forsegle, hvis Breve der skulde forsegles, og hos Anders Skriver, der gav til Svar, at Dommen laa skreven saa nær som til Sentensen, den vilde han ikke skrive, før Fogden kom tilstede.

Endelig lod $^{26}/_{2}$ Mads Thybo paa Participanternes Vegne læse en Landstings Stævning over Mogens Jespersen for hans Dom mellem dem og Direktørerne, desligeste over Christen Madsen og Just Nielsen for et Vinde, de i samme Sag vundet havde, item Anders Jensen Skriver og Jens Andersen Hals, som Dommen og Vinderne forhvervede, saa vel som Direktørerne, om de havde noget dertil at svare og for Regnskab til næstkommende Landsting at møde.

Landstingsdommen kjendes ikke, da ingen Domprotokoller ere bevarede for disse Aar.

Det Tingsvinde, hvorfor Christen Madsen og Just Nielsen bleve stævnede, og hvorved Direktørerne vilde bevise deres Paastand om, at Saltet skulde betales med rede Penge til Mortensdag, var afgivet $^{12}/_{2}$, da Just Nielsen vandt, at han forgangen Sommer, den Tid Fortuna kom hjem af Spanien med Salt, kom til Jens Andersen Hals og spurgte ham, hvad Kjøb der var paa Saltet; da sagde Jens Hals, at Tønden gjaldt 2 Dr. og Pengene til Martini at betale; men han havde da svaret, at han ikke vilde have noget, eftersom han skulde give ydermere Penge derfor. Christen Madsen havde vundet, at han fik 5 Tdr. Salt af Fortuna, som han havde betalt til St. Mortensdag med 10 Speciedaler; desligeste var ham tilbudt 180 Tdr. Salt paa velb. Jørgen Seefeldts Vegne, dog med den Besked, at han skulde give 2 Speciedaler for Td. til St. Mortensdag; men han vilde ikke annamme det, efterdi han skulde betale.

Da Direktørerne endnu ikke vare komne til nogen endelig Opgjørelse hen i Aaret 1627, indtraadte en naturlig Stands-

ting, i det Aalborg fra 8/10 1627 til Pintsedag 1629 var besat af de kejserlige Tropper, i hvilken Tid saavel al Rettergang som andre Forretninger hvilede. Efter Fredens Afslutning var der naturligvis meget andet at ordne, og der blev næppe gjort noget for Afviklingen af Kompagniets Anliggender, hvorfor der 9/2 1631 udgik kgl. Brev til Jens Juel og Otte Skeel saa lydende: Vi bede eder, at I Beuindtheberne [Direktørerne] og Participanterne i det spanske Kompagni i Aalborg for eder med forderligste indstævne, Regnskaberne at forhøre og Parterne adskille, og s. D. ligeledes Brev til Beuindtheberne og Participanterne: Vider, at Vi have befalet Jens Juel til Kjeldgaard og Otte Skeel til Hammelmose [da Befalingsmand paa Bøvling Len, siden, 10/4 s. A., paa Aalborghus] at skal eder med forderligste for dem indstævne og eder om, hvis eder imellem kan være samme spanske Kompagni anlangende, adskille; da bede Vi eder, at naar I af Jens Juel og Otte Skeel lovlig blive stævnede, I da eller eders Fuldmægtige for dem møde, hvor enhver skal vederfares, hvad Ret er.

Næste Gang, vi finde Sagen omtalt, er 11/7 1631, da Chr. v. Ginchel i en Sag, Jens Bang havde med hans Broder Arent, som da var udenlands, om et Tilgodehavende hos sl. Baltser Rauch, fremlagde et Udtog af dennes Bog anlangende Saltkompagniet, lydende Ord for Ord: 13/11 og 14/11 1623 har Jens Bang og Jens Hals bekommet af Baltser Rauch, som de paa Kompagniets Vegne kjøbt have og ladet annamme af Markus Laustsens Skib og af Johan Jakobsens Bøjert, tilhobe 31 Læst 2 Tdr. spansk Salt, hver Td. 3 Dr., er 1680 Dr. Paa det Salt har Baltser Rauch opbaaret efter Jens Hals's Anordning af Tyge Sørensen i Holstebro 430 Dr., nok af Jakob Vogensen 188 Dr., nok af Anders Rasmussen 148 Dr. 3 ℳ 13½ ß, nok har Envold Klemedsen bekommet af Kompagniet efter Baltser Rauchs Begjæring 63 Tdr. graa fransk Salt, er 126 Dr., nok fører Jens Hals til Regnskab Baltser Rauch at have bekommet 2 Læst St. Lukas Salt, 90 Dr., og af Anders Rasmussen 23 Tdr. spansk Salt for 69 Dr. Summa 1051 Dr. 3 ℳ 13½ ß; saa rester herpaa 628 Dr. 2½ ß. Chr. v. Ginchel formente derefter, at efterdi Jens Hals den største Part af samme Salt havde klareret, burde Jens Bang Resten kvittere i hvis Gjæld Baltser Rauch fandtes ham skyldig at være, med Rente, efterdi den Gjæld, som æskedes,

var efter en død Mand paa begge Sider. Dertil svarede Jens Bang, at hvis Penge Jens Hals havde betalt paa samme Salt, det var sket ved Jens Bangs og Hans Sørensens Befaling paa Kompagniets Vegne, og formente, det ikke skulde komme hans retfærdige Gjæld ved, i hvilken Opfattelse Dommeren gav ham Medhold.

Dernæst omtales Sagen igjen 21/10 1633, da Jørgen Hansen, Hans Sørensens Fuldmægtig, i Retten fremlagde Jens Bangs Forpligt, udgivet under Marstrands[1]) Raadstue-Indsegl 20/3 1628, at staa Hans Sørensen til Rette for hvis lovlig Tiltale han paa Kompagniets Vegne kunde have til ham det Skib Fortuna og Kompagniet anlangende, og satte i Rette, om Jens Bang ikke burde samme Forpligt efterkomme. Efter Opsættelse mødte Jens Bangs Fuldmægtig Gjert Gregersen 18/11 og fremlagde Jens Bangs skriftlige Svar, at efterdi ham endnu ikke skulde være overbevist, han jo sin Forpligt havde holdt, burde ingen Lovmaals Rejsning udstedes og han for saadan Tiltale kvit at være. Sagen blev paa ny opsat i 14 Dage, men forekommer ikke siden.

Af Direktørerne forlod Jens Andersen Hals 1627, da Aalborg blev besat af Fjenderne, som saa mange andre, tillige med Hustru og Børn Landet og drog over til Norge, hvor han kort efter afgik ved Døden i Marstrand. Efter Freden 1629 kom hans Hustru tilbage til Aalborg, men faldt strax i en Sygdom og døde ligeledes. Børnene og Arvingerne kom siden i vidtløftige Processer med Jens Bang. I Tingbogen findes saaledes først antegnet under 6/12 1633, at eftersom Knud Andersen, Foged over Buskerud i Aggershus Len i Norge, sl. Jens Andersen Hals's Svoger, havde skrevet Borgmestere og Raad i Aalborg til anlangende den Registrering, Vurdering og Forhandling efter sl. J. And. Hals og hans sl. Hustru Johanne Pedersdatter, at Børnene, som umyndige vare, maatte sættes Værger, som med deres Arv kunde have tilbørligt Tilsyn og Indseende, eftersom dem end til des ingen anden Værge end Borgmestere og Raad var forordnet, saa lovede nu Hans Sørensen, kgl. Maj.'s Tolder og Borgmester, med Børnenes Gods, tilstaaende Gjæld og andet at have Indseende og hvis bekommes kunde annamme og derfor Børnene

[1]) hvorhen Jens Bang var rejst under Byens Besættelse af Fjenden.

til Gavns føre i Pennen, eftersom han vidste fornemmelig Besked derom, indtil det spanske Saltkompagnis Regnskaber kunde komme til nogen Ende, eftersom samme Børnegods dog saa længe stod i Arrest efter Jens Bangs Arrestering.

Den til Regnskabernes Opgjørelse nedsatte Kommission affattede endelig en »Underhandling og Afsigt« mellem Beuintheberne og Participanterne, dateret Viborg Domhus $^{27}/_{1}$ 1634, som bl. a. indeholdt, at de Regnskaber, som Beuindtheberne eller deres Arvinger endda uforklarede og ubetalte imellem kunde findes, skulde de i godt Folks Overværelse med første Lejlighed forpligtede være at svare til, og hvis nogen derpaa med Rette da den anden kunde skyldig blive, rigtig at afbetale, og skulde Participanterne intet videre besværges eller tiltales for nogen ydermere Gjæld enten inden eller uden Riget paa Kompagniets Vegne; derimod skulde Jens Bang Fuldmagt have sig alene til Bedste at indfordre, hvis som paa Kompagniets Skibe til nogen var blevet solgt og uforklaret og ubetalt stod tilbage hos Participanterne eller andre, hvorpaa tilforn ingen Afregning var gjort, være sig Vin, Salt eller andet, hvorimod han havde lovet at igjengive Participanterne Halvparten af deres første indlagte Kapital, til Mauritii førstk. den ene Halvpart og den anden til Snapsting dernæstefter i Viborg og det i rede Penge og ingen andre Varer, hvorefter Afsigten ender med, at Kommissarierne dem om alle Irringer havde forligt og fordraget.

Til at ordne Forholdet mellem Jens Andersen Hals og Jens Bang havde ovennævnte Knud Andersen paa Jens Hals's Arvingers Vegne »navngivet« Hans Andersen og Hans Sørensen Skriver og navngav Jens Bang $^{8}/_{5}$ 1634 Hans Felthus Raadmand og Anders Sørensen i Sæby til at møde paa Aalborg Raadhus 14 Dage efter Pintsedag »at forhøre deres Regnskaber anlangende deres Direktori i Kompagniet, dette da mellem dem at gjøre til en visse Afregning og ikke at skilles fra hverandre, før det blev gjort klart og til endelig Ende«, — og til samme Tid og Sted at møde sl. Baltser Rauchs Arvinger eller hvem de paa deres Side dertil vilde betro, samt de andre Direktører, saa mange som ikke efter kgl. Maj.'s Brev vare forløvede fra samme Bestilling, desligeste Kompagniets Skrivere at svare til deres Regnskab.

Det kom dog den Gang langt fra til nogen »endelig Ende«;

thi $^{27}/_{6}$ lod velb. Otte Skeel, »vor gunstige gode Hr. Lensmand«, ved sin Tjener Simon Jonassen, Underskriver paa Aalborg Slot, efter Jens Bangs Begjæring paa kgl. Maj.'s Vegne begjære og befale Borgmestere og Raad, at de tilforordnede 4 Dannemænd, der kunde numerere og registrere hvis Breve og Beviser der fandtes paa Raadhuset anlangende det spanske Kompagni og samme levere Jens Bang og igjen af ham annamme hans Bevis derfor, at han skulde dem ottende Dagen derefter igjen rigtig levere. Dertil blev udnævnt Jakob Johansen, Johan Brandt, Laurs Lauritzen og Christen Turisen at møde paa Raadhuset Tirsdag førstk. otte Dage med Byskriveren. Til samme Tid skulde møde Borgmester Hans Sørensen paa egne og paa Knud Andersens Vegne, saa og Hans Felthus, Hans Sørensen Skriver, Anders Sørensen i Sæby, Hans Andersen i Aalborg og Chr. von Ginchel. Denne sidste fremførte da, at eftersom Otte Skeel og Jens Juel havde afsagt, at Direktørerne skulde likvidere og overregne deres Regnskaber i Dannemænds Nærværelse, og dertil var ordineret en vis Dag, nemlig 14 Dage efter Pintsedag, paa hvilken Dag han og mødte paa Skatstuen at svare til afgangne Baltser Rauchs overleverede Regnskab for hans Direktion, saa vidste han ikke at kunne befatte sig med Kompagniets Regnskaber og Breve videre, end hvad Baltser Rauchs Regnskaber var anlangende, og for hans Quota vilde han svare. I lige Maade skulde møde til samme Tid og Sted sl. Jens Hals's Børns Formyndere Erik Jensen, Thomas Gjertsen og Jens Nielsen paa Børnenes Vegne.

Men ogsaa med andre havde Jens Bang at gjøre i den Sag; thi $^{7}/_{7}$ s. A. »bestod« Just Rasmussen og Christen Povlsen, at de $^{3}/_{8}$ vare i Jens Bangs Hus med Byfoged Mogens Jespersen og gjorde Borgmester Peder Bering i Viborg og Anders Jensen Broch efter Dom af Viborg Raadhus $^{28}/_{8}$ 1631 Indvisning for 70 Dr. 11 ß hos Jens Bang i de Penge i Kompagniet, saa vidt sl. Laurs Fris kunde befindes deri at være berettiget.

Derpaa udgik $^{28}/_{10}$ kgl. Brev til Otte Skeel og Knud Gyldenstjerne: Vider, at eftersom Jens Bang for Os har ladet andrage, hvorledes han af Kommissarierne er tilkjendt at gjøre sine Medparticipanter Regnskab og Rigtighed af sine Meddirektører, hvilken Kjendelse ikke endnu skal være efter-

kommet; thi bede Vi eder og ville, at I Jens Baug med sine Meddirektører, som nu leve, samt de afdødes Arvinger med deres egne saa vel som de afdødes Regnskaber og Antegnelser samt andre rigtige Dokumenter paa Indtægt og Udgift paa Kompagniets Vegne for eder til en vis Tid og Sted indstævne, desligeste, at I forordne nogle forstandige, upartiske Skrivere og Kjøbmænd, som deres Regnskaber kunde gjennemse og efterse, og da Parterne enten med Mindelighed eller Dom adskille, og hvis I i saa Maade dømmendes og forhandlendes vorde, det fra eder ved eders Hænder give beskrevet, som I ville være bekjendt.

Da Otte Skeel imidlertid allerede døde $^{17}/_{12}$ s. A., fik Niels Krag $^{6}/_{5}$ 1635 Brev om at være i hans Sted sammen med Knud Gyldenstjerne.

Dernæst fremkom ogsaa Hans Sørensen paa Bytinget $^{28}/_{3}$ 1635 med Fordring paa Afregning med Jens Bang og fremlagde en skriftlig Æskning og Begjæring paa adskillige Summer Penge anlangende Kompagniet paa egne og andres Vegne og Jens Bangs Svar derpaa og erbød sig at gjøre rigtigt Regnskab med ham om alt, hvis han af Kompagniet i Varer og Penge bekommet havde, og om hvis Regnskab ham som en Participant og Direktørerne havde imellem været siden $^{28}/_{2}$ 1625, da han med Jens Andersen Hals og Jens Bang gjorde endeligt Regnskab om sin Forvaltning, dismidlertid han var Direktør med dem; da var han over alt Regnskab bleven skyldig 373 Sldr. $1^{1}/_{2}$ ℞, men formente nu at ville med rigtige Regnskaber og Beviser afbevise, at saavel de 373 Sldr. $1^{1}/_{2}$ ℞ saa og det Salt, han af Fortuna bekommet havde, og alt, hvis han af Kompagniet siden bekommet havde, var afbetalt, saa at han ikke til Kompagniet noget skyldig var, men tværtimod hos det tilkom Penge, hvorfor Jens Bang burde ham sin halve Kapital og fordrede Summa skadesløs betale. For Jens Bang begjærede Jens Jakobsen Opsættelse med samme Regnskab, til Jens Bang selv kom hjem, hvilket Hans Sørensen bevilgede.

Mandagen $^{27}/_{4}$ havde Jørgen Hansen igjen paa sin Husbond Hans Sørensens Vegne stævnet Jens Bang til i Dag, i Dag 8 og 14 Dage og 3 Uger for Dom og fremlagde Kommissariernes Afsigt $^{27}/_{1}$ 1634 (se ovenfor) tillige med et Tingsvinde af $^{23}/_{3}$, at Hans Sørensen havde fordret sin halve ind-

lagte Kapital, nemlig 512½ Sldr., og satte i Rette, om Jens Bang ikke burde ham betale uden videre Forhaling og Ophold; sit Regnskab med Jens Bang paa Kompagniets Vegne var han overbødig nu som tilforn i gode Folks Nærværelse at klarere. For Jens Bang mødte Jens Jakobsen og berettede, at han nu kun var hjemme paa en Dags Tid, da han maatte over til Kjøbenhavn, saa han ikke kunde komme til at udrette noget med nogen, hvorefter Sagen blev opsat i 14 Dage og siden igjen til 1/6.

Imidlertid stævnede Jens Jakobsen paa Jens Bangs Vegne Hans Sørensen for Raadstueretten og fremlagde 2 Registre, hvorefter Hans Sørensen 16/4 1627 restede paa hvis Salt han af Fortuna bekommet havde og andet 688½ Dr. 14½ ß. Sagen blev opsat i 8 Dage, men forekommer ikke mere her; derimod mødte 1/6 Laurs Rasmussen paa Bytinget tillige med Jens Jakobsen, hvor Sagen igjen opsattes i 14 Dage, uden at den dog da ses at være kommen for. —

Der fremkom stadig ny Fordringer paa Jens Bang. Saaledes stævnede Niels Mogensen Bek ham 31/8 1635 efter Kommissariernes Afsigt for 50 Rd. af 100 Rd., som Mads Laursen Thybo havde indlagt i Kompagniet, som han ham havde afhændet, og ligeledes for 25 Rd. af 50 Rd., som hans sl. Fader havde indlagt. Jens Jakobsen mødte for Jens Bang og svarede, at denne havde kgl. Maj.'s Befaling til velb. Knud Gyldenstjerne paa Hald og Landsdommer Niels Krag til at forhøre Kompagniets Regnskaber strax efter St. Mikkelsdag; befandtes han da at blive ham noget skyldig, var han overbødig at betale det, hvorfor det blev opsat 6 Uger.

Ligeledes stævnede Matthis Dynesen 14/9 Jens Bang for 50 Dr., fordi sl. Jens Andersen Krag havde indlagt 100 Dr. i Kompagniet efter Hans Sørensens Bevis. Efter en Maaneds Opsættelse fremlagde Matthis Dynesen 12/10 en forseglet og underskreven Forhandling 28/4 1630 efter sl. Jens Andersen Krag mellem hans Efterleverske Maren Jakobsdatter[1]) og deres Børn paa den ene og hans Kreditorer paa den anden Side anlangende hans Gjæld. Jens Jakobsen mødte og svarede, at Jens Bang var overbødig at betale for Kompagniet,

[1]) hun havde ægtet Matthis Dynesen (se Nielsen: Embeds- og Bestillingsmænd i Aalborg, Rettelser og Tillæg S. 5 L. 7 f. n.).

naar Matthis vilde betale, hvis Salt sl. Jens Andersen Krag havde annammet af det, hvis han deraf var skyldig, hvorpaa Matthis fordrede Jens Bangs Bevis herfor. I Følge Kommissariernes Underhandling dømte Fogden, at Jens Bang skulde betale de 50 Dr. eller lide Tiltale; men hvis Salt det kunde bevises at Jens Krag havde bekommet, skulde afkvitteres i Summen. 26/10 begjærede Matthis Dynesen da tredje Ting over Jens Bang; men Jens Jakobsen svarede, at han var saa vederhæftig, at han kunde søges ved Nam og Vordning, naar lovlig Dom over ham var forhvervet, og at han derfor burde være kvit for tredje Ting[1]). Ved Nam og Vordning (Vurdering) forstaas Udlæg, som af Byfogden med to tilnævnte Dannemænd gjordes af den tiltaltes Bo og bedste Løsøre, naar han ej selv vilde rette for sig inden 15 Dage. Altsaa stævnede Matthis Jens Bang til 3/11 og begjærede 15 Dages Dom paa Indvisning og Udlæg af hans Bo og Gods, og Jens Bang blev da dømt til at betale Jens Krags halve Indlæg; dog hvis derpaa kunde findes at være betalt, skulde afkvitteres. —

Vi vende tilbage til Jens Hals's Sag med Jens Bang. Hans Børn og Arvinger indgav en Ansøgning til Kongen, dateret Odense 17/11 1635, som, da den i mange Henseender er oplysende og karakteristisk, her optages i sin Helhed. Den lyder:

Allernaadigste Herre og Konge! Vi fattige, umyndige, faderløse og moderløse Børn foraarsages højlig for eders kgl. Maj. at klage vor store Nød og elendige Tilstand, som sig sandfærdelig for Gud i Himlen og alle kristne skal saa befindes, som herefter stykkevis i Pennen er befattet.

Aar 1623 er vor sl. Fader Jens Andersen Hals, fordum Raadmand i Aalborg, forordnet at være en af det Aalborgske spanske Saltkompagnis Direktører og har i samme Direktion kontinueret til Aar 1627, der Kejserens Krigsfolk bemægtigede sig Jylland; da maatte vor sl. Fader med andre fattige, be-

[1]) Forfølgelse ved Retten skete 4 Tingdage efter hinanden, og naar den anklagede ikke stillede Sagvolderen tilfreds inden fjerde Ting, da blev han en delt eller lovforvunden Mand, der ikke maatte afhænde sit Gods eller søge nogen Mand, men skulde bøde 3 Mark til Bonden og 3 Mark til Kongen. Dom for Dele var derfor en alvorlig Sag, som man meget søgte at undgaa.

drøvede eders Maj.'s Undersaatter salvere sig med Hustru og Børn i stor Elendighed over til Norge, og strax han var kommen der over, har Gud almægtigste i slig Hjærtens Bedrøvelse ved den timelige Død bortkaldt vor sl. Fader i Marstrand samme Aar 1627.

Aar 1629, da Freden igjen af Gud var os givet, er vor sl. Moder igjen hjemkommen til Aalborg, og kort Tid derefter er hun falden i Sygdom og af Gud almægtigste ved den timelige Død bortkaldt.

Aar 1630 har Borgmestere og Raad i Aalborg anfanget at registrere vor sl. Faders og Moders Bo og da i Begyndelsen i vor Svoger Knud Andersens og vor Broder Mr. Anders's[1]) Fuldmægtigs Nærværelse vilde have skiftet og delt Boet imellem os Arvinger, naar al vitterlig Gjæld, som rigtig var, først af Fællesboet efter Recessen var udgjort og betalt. Da er samme Skifte forhindret af Jens Bang, og han paa samme Skifte har gjort Forbud, at Boet ikke maatte skiftes, før vor sl. Faders Regnskab Kompagniet anlangende var forklaret, eftersom han havde været Direktør med vor sl. Fader, formente han sig der at være bemægtiget. Efter at slig Forbud var sket, have vore Medarvinger, som tilstede vare, paa deres og alle vores Vegne tilbudt Jens Bang og Borgmestere og Raad vor sl. Faders Regnskab med des tilhørende Beviser og Dokumenter, og har været overbødige, efter at Regnskabet var forhørt, at ville svare til alle billige Mangler, deri kunde gjøres, og enhver betale sin Quota, hvis den sl. Mand kunde til Kompagniet skyldig blive, og derfor stille nøjagtig Borgen, før vor Patrimonium og Matrimonium af Byen blev bortført, og formente, Jens Bangs Forbud os ikke kunde præjudicere eller formene os at skifte vor retfærdige Arv, synderlig efterdi han gjorde Forbud paa den Skade, han formodede sig, og ikke beviste at have lidt nogen Skade. Uanset vi os saaledes have erbødet, har dog Raadmændene sig ladet afskrække og anset Jens Bangs Forbud mere end vor Erklæring og Tilbud, alligevel Hans Sørensen, som da fra Borgmesters Bestilling af eders Maj. naadigst var forløvet og af Lensmand sl. Jens Juel var ombedet at være over samme Skifte, har sig erbøden at

[1]) 1627 Præst til St. Peders Kirke i Slagelse.

ville fuldende samme Skifte, om Raadmændene med ham deri at ville samtykke og ikke anse Jens Bangs Forbud.

Over slig Jens Bangs ugrundede Forbud og Raadmændenes Efterladenhed, som billigen burde have været os fattige, umyndige Børn i Forældres Sted, er Boet sat in sequestro, og alting er kommen i stor Uorden, os faderløse og moderløse Børn ikke til ringe Skade.

Thi først er der i Boen Børnepenge, som gaar Rente af, og anden vitterlig Gjæld, som forrentes, for det andet staa Huse og Gaarde og forfalde, Husgeraad, Breve og andet er fordærvet, for det tredje tilstaar der hos Bønder og andre en stor Gjæld, som ikke bliver indkrævet, ja en Part er bortdød os ikke til ringe Skade. Saa vi fattige, faderløse og moderløse Børn ikke have kunnet haft det ringeste af hvis vore sl. Forældre os har efterladt til vore Studia at kontinuere og anden Nødtørft; dersom Gud i Himlen ikke havde opvakt andre fromme Mennesker, som have anset vor Elendighed, maatte vi have overgivet vore Studia og geraaden i Desperation og Ulejlighed og endnu stikker i slig Elendighed.

Nogen Tid derefter, at Boen var sat in sequestro, er vor sl. Faders forseglede Regnskaber og Breve, som Kompagniet vedkom, af Boen, os Arvinger uafvidende og uadvaret, bleven udtaget og ingen Registrering i Boen efterladt eller til nogen leveret, hvor mange Regnskaber og andre Breve det har været; formener os over slig Gevalt stor Uret at være sket.

Nu efter at vor Vederpart Jens Bang for eders Maj.'s Kommissarier af Participanterne er citeret i Rette i Snapsting 1634 og grovelig beskyldt, at han ikke sin Direktion og Administration saa oprigtig og trolig har forestaaet, som sig burde, men sig alene den ganske Handel med Skibe og i andre Maader bemægtiget og ikke kunde gjøre Regnskab, som han af Kommissarierne sl. Jens Juel og Hr. Otte Skeel blev tilfunden at gjøre, maatte han love at gjengive Participanterne deres halve Kapital, som de i Kompagniet havde indlagt. Derimod skulde de andre Direktører og deres Arvinger efter samme Underhandling gjøre Overregning med Jens Bang og til ham betale alt, hvis enhver kunde med Rette skyldig blive til Kompagniet, og han sig til Bedste skulde nyde Kompagniets Restans, og samme Afregning skulde ske i gode Folks Nærværelse, som skulde regne og likvidere Participan-

terne imellem. Til samme Likvidering og Afregning er der berammet en Dag af eders Maj.'s Kommissarier, som var 14 Dags Dag efter Pintse, 9/6 1634; da ere vore Fuldmægtige mødte med to Mænd, som vare tagne paa vor Side, og tilbød sig, at dersom vor sl. Faders Regnskab med dets tilhørende Beviser fandtes saa fuldkommen, som de blev under Forsegling indsat i Boen, kunde Regnskaberne foretages og gjennemregnes, og Jens Bang sit Regnskab vilde fremlægge, at den ene med den anden kunde konfereres og likvideres, da har Jens Bang ingen Regnskab villet fremlægge eller i slige Maader være til Overregning med os, endog han var af Kommissarierne dertil kjendt.

Efter slig og forrige Tilbud med vor sl. Faders Regnskabs Forklaring desuagtet har han sig mod vor og vore Fuldmægtiges Vilje derefter bemægtiget vor sl. Faders Regnskaber og Breve, som vi skulde have at forsvare hans Navn og Rygte og vort Patrimonium og Matrimonium med, af hvis Tilladelse og med hvis Vilje, veed vi ikke, og mulig det forandret efter sit eget Hoved sig til Fordel og os andre til Skade, eftersom det skal befindes, at deri er klakkeret og forandret. Og efter at han baade har gjort sig vort Patrimonium og Matrimonium anhængig, formedelst Kompagniets Regnskab ikke var forhørt, og Regnskabet er ham tilbudt over Skifte og han det ikke vilde annamme og lade forhøre, men sig vort Regnskab og Breve bemægtiget og nu har det i Hænde, som vi skulde have og erklære os med mod ham. Han har og ugrundet ladet angive for eders Maj., at han ikke kunde komme til Afregning med hans Meddirektører og deres Arvinger, og derfor efter vrang Beretning forhvervet eders Maj.'s Befaling til Hr. Knud Gyldenstjerne og Niels Krag, at de gode Mænd mellem ham og hans Vederparter skulde dømme om Afregningen, og nu i Viborg 30/9 sidstf. for de gode Kommissarier fremlægger adskillige Beskyldninger, som er os umuligt nu at svare til, efterdi os er frataget vor sl. Faders Regnskaber og Dokumenter, som vi skulde erklære os med, og han for Retten baade fremlægger vor sl. Faders Regnskab og det grovelig beskylder. Begjærer derfor ganske underdanig eders Maj.'s naadigste Beskjærmelse, Trøst og Befordring, som næst Gud i Himlen er vor næste Tilflugt mod slig Gevalt, og os naadigst maatte meddeles eders Maj.'s Kommission til oprigtige,

gode, samvittighedsfulde Adelsmænd, som heri maa kjende og dømme, hvad Ret vi fattige, faderløse og moderløse Børn sket er, og paa det vi ikke mod Ret skulle overiles, begjære vi underdanigst, der maatte opholdes med den forrige Kommission, som Jens Bang med vrang Beretning til Hr. Knud Gyldenstjerne og Niels Krag har forhvervet, og den ganske Aktion maatte foretages og os og vor Vederpart Jens Bang og Borgmestere og Raad i Aalborg retfærdig adskille efter Lov og Ret. *Knud Jensen Hals.*

Herpaa ses der ikke at være kommet noget Svar; derimod lod Hans Sørensen til $^{11}/_{8}$ 1636 opkalde paa Raadstuen for Borgmestere og Raad sl. Jens Hals's Arvinger, nemlig Knud Andersen og Knud Jensen, og fremlagde sit skriftlige Indlæg og Begjæring lydende: Eftersom kgl. Maj.'s Kommissarier har nu i Viborg haft den Tvist for dem belangende Afregning mellem Direktørerne efter sl. Jens Juels og Otte Skeels Underhandling 1634 og en Del gjort til Ende, og eftersom Jens Bang min underskrevne Udgift og Afregning har beskyldt og formener, jeg bør min Udgift med Dokumenter bevise, saa efterdi jeg tillige med Jens Bang og sl. Jens Andersen Hals var forordnet at forvalte Kompagniets Bestilling, gjøre Participanterne rigtigt Regnskab paa Indtægt og Udgift og var i vor Direktion som een Mand og har befattet vor Udgift og Indtægt i et Regnskab, beregnet fra 1623—4 med alle tre vore Hænder underskrevet, hvilket Regnskab med vore partikular Regnskaber og andre Dokumenter har været i det Skrin, som var forseglet, og samme Dokumenter er min Vederpart Jens Bang leveret til Efterretning, saa efterdi jeg nu behøver samme Regnskab og Dokumenter og dermed bekræfte mit Udgifts Regnskab og Afregning, har jeg af des Aarsag opkaldt sl. Jens Hals's Arvinger og er venlig begjærende, at samme Breve og Dokumenter maa mig efter Register leveres til Efterretning imod Forsikring, at de dem igjen skal leveres lige saa gode, som jeg dem annammer til troer Hænde. — Knud Andersen og Knud Jensen svarede, at saa vidt Hans Sørensen vedkom, skulde gjærne blive ham leveret, naar han forsikrede dem derfor.

Under samme Dag indeholder fremdeles Raadstuebogen: Eftersom sl. Jens Andersen Hals's Arvinger, Knud Andersen og Knud Jensen, har ladet opkalde Jens Bang og ere begjæ-

rende; de maatte bekomme Skifte og Deling paa deres sl. Forældres Gods og hver maatte bekomme sin Lod og Anpart uden noget videre Ophold, saa svarede Jens Bang, at han vel var tilfreds, at de skiftede hverandre imellem og enhver fik sin Part at vide, dog at staa i Arresten hos Værgerne, til der bliver gjort klart med ham om Kompagniets Rest. Derefter tilbød Knud Andersen, at dersom Jens Bang vilde annamme Jens Hals's Restans, som han efter Dommen tilkom at indfordre, skulde den være ham følgagtig, og fremlagde Jens Bangs Antegnelse og Restans, hvori fandtes indført bl. a., at Christopher de Hemmer skulde have bekommet af Fortuna 18 Tdr. Salt, var 54 Dr.; saa var nu tilstede Borgmester Chr. de Hemmer og berettede, at han havde solgt sit Indlæg, længe før Skibene kom hjem, til Chr. Nielsen Stubdrup, hvorfor han intet Salt kunde bekomme paa sine egne Vegne; thi han var da ingen Participant; men hvis Salt han bekom, kjøbte han af Chr. Nielsen og ham det betalte, saa han aldeles intet var Kompagniet skyldig, hvilket Chr. Nielsen tilstod.

Knud Andersen stævnede dernæst paa egne og Medarvingers Vegne Jens Bang til Bytinget ²¹/₈ og gav ham Varsel til Tinget næste 4 Ting for Vurdering, Tilbud og andet anlangende hvis tvistige Punkter dem imellem været havde, og fremlagde tillige med M. Anders Jensen, Sognepræst i Slagelse, hans Fuldmægtig Lars Persen i Østerhal deres skriftlige Beskyldning til Jens Bang, at eftersom Kommissarierne havde tilkjendt sl. Jens Hals's Arvinger at indfordre en anselig Summa Penge paa Kompagniets Vegne, hos en Part visse, hos en Part uvisse, efter Jens Bangs fremlagte Restanses Formelding, hvoriblandt fandtes Markus Christensen og Peder Rasmussen, hvilke vare Participanter, og deres halve Kapital endnu fandtes ganske ubetalt og uklaret hos Jens Bang, og forⁿᵉ Mænd fandtes ved Døden afgangne, før Kommissariernes Dom var dømt og afsagt, burde Jens Bang betale det; men hvis de samme Personer videre havde bekommet af Kompagniet, end dem burde godtgjøres, vilde de rigtig afbetale. Da der ingen var mødt til Gjensvar, blev Sagen opsat til Betænkning i 8 Dage.

Til ²⁸/₈ havde Knud Andersen da igjen stævnet Jens Bang og desuden efterⁿᵉ Participanter [Navnene], hvilke skulde have hos Jens Bang deres halve Kapital at kræve efter Kom-

missariernes Dom, som dog fandtes af de sidste Kommissarier Jens Hals's Arvinger at være tildømt at indfordre og Jens Bang at overantvorde, hvilke forne Participanter Knud Andersen formente burde betale enhver deres Restans efter Jens Bangs Formelding, og at Jens Bang burde samme Participanters Indlægs halve Part Jens Hals's Arvinger afkorte i den Rest, som de vare tilfundne at betale. Hertil svarede Jens Bangs Fuldmægtig Jens Jakobsen, at Jens Bang var udenlands og ikke havde antvordet ham nogen Bog eller Breve i den Sag, hvorfor han begjærede Opsættelse i en Maaned, hvilket blev indrømmet.

Fremdeles havde Knud Andersen stævnet flere af Participanterne for hvis Betaling de endnu resterede for Salt af Kompagniet efter Jens Bangs Restanses Indhold, formenende, de samme Gjæld burde Jens Hals's Arvinger betale, som det igjen til Jens Bang kunde afbetale efter kgl. Maj.'s Forordn. og Rec. 54 Kap. Paa Niels Christensens Vegne mødte Morten Andersen Stadstjener og fremlagde hans vidtløftige skriftlige Svar; men ingen af de andre mødte til Erklæring. Over dem samtlige blev afsagt uendelig 15 Dages Dom.

Dernæst tilbød Knud Andersen Jens Bang 2 Restanser som i Dag 8 Dage. Jens Jakobsen mødte og svarede, at han ikke kunde annamme saadanne Restanser, uden der var Penge hos. Endvidere tilbød Knud Andersen Jens Bang paa sin Hustrus Vegne hvis Ejendomme ham var udlagt med deres Ejendomsbreve saa vel som Kobber, Tin, Messing og rede Penge, nemlig 126 Sldr. eller Sølv i Stedet. Jens Jakobsen svarede, at eftersom han paa egne og Medarvingers Vegne vilde kontentere og betale Jens Bang med Penge og nøjagtige Varer, hvis de med Rette Jens Bang skyldige vare, vilde han det annamme

Næste Tingdag 4/4 tilbød Jens Mørch i Byrum paa Jens Hals's Arvingers Vegne Jens Bang 126 Rd. i enkende Rigsdaler, som han havde tilstede i en Pose, og æskede Jens Hals's udgivne Haandskrift angaaende samme Gjæld; men dertil svarede nu Jens Jakobsen, at dersom Jens Mørch vilde erlægge Hovedstolen med Rente, vilde han levere ham Brevet. Jens Mørch formente imidlertid, at der ingen Rente burde gaa af samme Penge, efterdi Jens Bang selv havde haft Jens Hals's Bo i Arrest, og tilbød dernæst Jens Bang adskilligt,

som ham var udlagt efter skriftligt Registers Indhold, hvortil Jens Jakobsen svarede, at naar samme Gods og Løsøre blev lovlig vurderet af Dannemænd og kunde slaa til og det blev ham tildømt af Byfogden, vilde han det annamme.

$^{11}/_{4}$ optog Jens Mørch igjen Sagen fra $^{28}/_{3}$ mod flere Participanter, og mødte da paa N. Christensens Vegne Morten Andersen Stadstjener og svarede, at Niels vilde bevise inden en Maaned, at samme Salt var betalt. Søren Fogedsvend mødte med Jens Hansens skriftlige Svar, at han fik de 4 Tdr. Salt for sin Umag, han havde med Kompagniets Regnskaber at regne og skrive, som sl. Jens Hals og Jens Bang havde lovet ham, og begjærede derfor, at det maatte opstaa, til Jens Bang kom hjem. I lige Maade begjærede Jens Fogedsvend paa Søren Madsens og Chr. Turisens Vegne Opsættelse, hvorfor det blev opsat i 14 Dage.

Til $^{2}/_{5}$ skulde Knud Andersen atter være stævnet til Tinget i 6 Ting for Dom; men Niels Ibsen Drager var ikke mødt Stævningen at tilstaa, hvorimod Laust Drager mødte og sagde, at han ikke havde stævnet Knud Andersen for Jens Bang; derimod var han rigtig stævnet til $^{16}/_{5}$, og begjærede da Jens Jakobsen paa Jens Bangs Vegne 15 Dages Dom over ham for 100 Sldr. Hovedstol efter sl. Jens Hals's Haandskrift af $^{16}/_{7}$ 1626 med efterstandende Renter og efter Knud Andersens egen Erbydning i Jens Hals's Hus $^{17}/_{3}$ næstforl. Jens Byrum mødte og svarede som tidligere, at Hovedstolen vilde han strax betale med rede Penge, naar Jens Hals's Brev igjen blev ham leveret; men Renter var Jens Bang ikke pligtig. Jens Jakobsen indvendte, at Jens Bang ikke havde gjort Arrest paa Boet for de Penge, men paa Kompagniets Vegne for dets Regnskab. Byfogden afsagde da endelig 15 Dages Dom over Knud Andersen efter hans egen Erbydning.

S. D. afsagde Byfogden Dom anlangende Participanternes halve Indlæg, nemlig at Jens Bang burde samme halve Part betale eller kvittere i den Summa, som sl. Jens Hals's Arvinger vare tilfundne at indfordre, naar Participanterne fik gjort rigtig Afregning med Jens Bang om, hvis paa deres Quota kunde være hos ham beholden og ikke afbetalt.

Nu høres der ikke mere Tale om Sagen mellem Jens Hals's Arvinger og Jens Bang før $^{9}/_{11}$ 1640, da Jens Jakobsen paa Bytinget fremlagde Byfogdens Stævning, hvormed

Jens Bang $^{27}/_{9}$ havde ladet stævne Knud Andersen, Ridefoged paa Hedemarken i Bahus Len, mundtlig for Dom for en Anpart, han paa sin Hustru Maren Jensdatters Vegne var Jens Bang skyldig paa det spanske Kompagnis Regnskab, som hendes Fader sl. Jens Andersen Hals var Forvalter over. Efter flere Opsættelser blev Knud Andersen $^{18}/_{1}$ 1641, da ingen mødte til Gjensvar, dømt til at betale.

Fremdeles stævnede Christen Sørensen paa Jens Bangs Vegne $^{2}/_{11}$ 1641 Ane Jensdatter, sl. Jens Hals's Datter, for hendes Anpart af 1030 Dr. Ligeledes beviste han $^{29}/_{11}$ at have stævnet M. Anders Jensen i Slagelse til hans Hus i hans eget Paahør $^{10}/_{10}$ og hans Broder Knud Jensen Hals $^{22}/_{9}$ i hans Logement i Kjøbenhavn i Kannikestræde, hvor han laa til Herberge hos Hans Justesen, til Tinget at møde i Rette den Mandag næstk. 6, 7 og 8 Uger for Dom for hver sin Anpart af 1030 Dr., de vare Jens Bang skyldige paa deres Fader sl. Jens Hals's Vegne. $^{13}/_{12}$ blev Ane Jensdatter efter 6 Ugers Opsættelse, da Hans Mandixens Skrivelse af Kjøbenhavn anlangende samme Penge blev fremlagt, og ingen mødte til Gjensvar, dømt til at betale, og ligeledes bleve M. Anders Jensen og Knud Jensen Hals $^{24}/_{1}$ 1642, da ingen af dem mødte, dømte til at betale enhver sin Anpart efter kgl. Maj.'s Kommissariers Dom og Afsigt.

1643 $^{19}/_{12}$ tiltalede Jens Bangs Fuldmægtig Hans Kall ligeledes Jens Jensen Hals for hans Anpart af 1030 Sldr., 257 Dr. 2 ß. Ingen Svar. Opsat 6 Uger. Senere forekommer Sagen ikke, da Byen strax efter blev besat af Fjenden og Jens Bang døde i Begyndelsen af næste Aar. —

Jens Bang havde endnu flere Sager med andre i Anledning af Saltkompagniet. Saaledes havde Hans Sørensen til $^{21}/_{3}$ 1636 stævnet ham for 512$^{1}/_{2}$ Sldr., hans halve Indlæg, item Gregers Christensens halve Kapital og sl. Anders Jensen Skrivers halve Kapital i for^{ne} Summa beregnet, som han sig af dem tilforhandlet havde (han havde nemlig selv indlagt 800, Gr. Chr. 150 og A. Jensen 75 Sldr.). Da der ingen mødte til Gjensvar, blev Jens Bang dømt til at betale eller lide Tiltale og ligeledes $^{28}/_{3}$ ved anden Dom. Da Sagen endelig kom for tredje Gang $^{4}/_{4}$, fremlagde Jens Jakobsen Jens Bangs skriftlige Svar, at Hans Sørensen paa Kompagniets Vegne var ham en stor Summa Penge skyldig, som

endog ver større end den, han fordrede, hvorfor han forlangte, at de skulde gjøre hverandre rigtig Rede og Regnskab; men Dommen gik Jens Bang imod og lød paa, at han skulde betale strax med rede Penge eller lide Tiltale.

Derimod tiltalede Jens Jakobsen efter 6 Ugers Opsættelse $^{15}/_{8}$ Gjert Hendriksen for Rest for Salt af Fortuna $^{16}/_{4}$ 1627 27 Dr. og Rest paa Hør 5 Dr. 6 ß. For Gjert Hendriksen mødte Laust Nielsen og svarede, at naar det kunde bevises med Kompagniets Regnskaber og deres Hænder, som Saltet havde udleveret, og ingen Udredning eller Vederlag for samme var sket, da var han overbødig at betale. Dommen lød paa, at efterdi ikke fremlagdes noget Bevis paa, hvem Saltet havde udleveret, andet end en løs Register, vidste Fogden ikke at tildømme ham det at betale; derimod skulde han betale de 5 Dr. 6 ß. Dernæst var Gjert Hendriksen igjen stævnet $^{26}/_{9}$ for $^{1}/_{2}$ Læst Salt à 2 Dr. Td. eller 27 Sldr. efter Landstingsdom af $^{31}/_{8}$ 1627. Sagen blev da opsat 1 Maaned, men forekommer ikke siden.

Fremdeles kom Jens Bang ogsaa i Strid anlangende Saltkompagniet med Niels Andersen, en Mand, med hvem han desuden baade nu og senere havde mange andre vidtløftige Trætter, hvorom længere hen mere. $^{17}/_{11}$ 1637 tiltalede Niels Andersen ham nemlig for Borgmestere og Raad for hvis ham tilkom af 100 Speciesdaler, han havde indlagt i Kompagniet. Efter forskjellige Opsættelser fremlagde Niels Andersen $^{16}/_{2}$ 1638 et sl. Jens Hals's, Hans Sørensens og Jens Bangs underskrevne Regnskab 1623, hvori fandtes ført til Indtægt Niels Andersen at have indlagt 150 Dr. Dommen faldt, at Jens Bang burde betale efter de kgl. Kommissariers Afsigt eller lide Tiltale. I Henhold til denne Dom stævnede N. Andersen Jens Bang for Bytinget $^{19}/_{3}$ 1638 og var over ham 3 Ting begjærende. Jens Jakobsen svarede, at Jens Bang burde søges ved Nam og Vordning og være kvit for tredje Ting, hvorefter blev afsagt, at han burde ved Nam og Vordning tiltales og søges ved 15 Dages Dom efter Forordn. om Gjældssager Kap. 7. Dernæst stævnede N. Andersen igjen Jens Bang $^{25}/_{6}$ for 50 Rd. in specie med $3^{1}/_{2}$ Aars Rente, $10^{1}/_{2}$ Rd., saa vel som anden Omkostning, Stævnebrev og Dompenge; men Jens Bang blev frifunden for tredje Ting. Denne Dom indstævnede N. Andersen for Landstinget, hvor

Borgmester i Viborg Peder Ostenfeld mødte for ham 29/8 og erklærede, at Byfoged Niels Jespersen havde uforrettet ham ved ikke at ville udstede tredje Ting til Jens Bang og tilmed dømt uendelig mod Loven, hvorfor hans Dom burde magtesløs at være og han derforuden for saadan sin forsætlig og vidende gjorte Uret at stande til Rette. Ved Landstinget faldt da følgende Dom: Efterdi samme Bytingsdom ikke er endelig, finde vi den at være som udømt og Sagen til Bytinget igjen at komme, og Fogden, naar det for ham lovlig indstævnes, Parterne endelig imellem at dømme og adskille. Derefter lod Jens Bang ved Bytinget 8/9 læse og paaskrive en Landstings Stævning over Borgmestere og Raad for en Dom mellem Niels Andersen og ham anlangende Niels Andersens Indlæg, som ikke skulde være bevist, desligeste Niels Andersen, som samme Dom forhvervet havde, hvorimod Niels Andersen 1/10 igjen i Følge Landstingsdommen stævnede Jens Bang til Bytinget for samme Penge, nemlig 60½ Rd. Jens Jakobsen fremlagde da en skriftlig Maaneds Opsættelse af Viborg Landsting 26/9 efter en anden 14 Dages Opsættelse over Borgmestere og Raads Dom, og formente, at N. Andersen ikke burde stedes tredje Ting over Jens Bang, før samme Sag ved Landstinget blev paadømt, hvori Byfogden gav ham Medhold. Da Sagen paa ny var for ved Landstinget (Dagen nævnes ikke), fremførte Jens Jakobsen, at Borgmestere og Raad ikke havde tildømt Jens Bang nogen vis Summa at betale, ej heller bevist med hans Haandskrift, hvad N. Andersen havde indlagt, men alene med et Regnskab, hvorefter der blev afgivet den Dom, at Borgmestere og Raads Dom skulde være som udømt og Sagen igjen til dem komme, og de derefter uden Forhaling Parterne endelig imellem dømme og adskille. Altsaa indstævnede N. Andersen igjen Jens Bang for Borgmestere og Raad til 16/11 for Dom og omvendt Jens Bang N. Anoersen for Tilbud, hvorhos Jens Jakobsen fremlagde en Register paa Salt, som Participanterne vare skyldig blevne 1627, hvoriblandt N. Andersen fandtes indført for Fortjeneste af Salt, som var ført til Indtægt i Regnskabet, 4½ Dr., nok for 12 Tdr. Salt, han fik af Fortuna, 36 Dr., og erklærede, at naar N. Andersen det vilde afkorte af sit halve Indlæg, vilde Jens Bang strax betale Resten med rede Penge. Sagen blev endelig afgjort 14/12, da Jens Jakobsen

udlagde N. Andersen 3 Guldkroner Stykket 3 Dr., 6 golt Gylden à 7½ ß, 2 ungarske Gylden à 10½ ß, 1 Rosenobel = 4 Rd., er 24 Rd., nok 3 Sldr., er tilhobe 39 Sldr., som var N. Andersens Rest paa hans halve Indlæg, og saa dermed var N. Andersen afbetalt af Jens Bang og Jens Bang i lige Maade betalt 36 Sldr. for de 12 Tdr. Salt. Dog dersom i sin Tid kunde befindes, at N. Andersen samme 12 Tdr. Salt tilforn havde betalt, skulde N. Andersen sig forbeholdt have derpaa igjen at tale, og ellers var da den Sag dermed bilagt og til endelig Ende.«

Sagen havde dog endnu et lille Efterspil, i det N. Andersen 1639 (Dagen angives ikke) indstævnede Mogens Jespersen til Landstinget for hans Opsættelse ¹/₁₀ i hans lovlige Dele og Forfølgning mod Jens Bang ikke blot imod Landstingsdommen ²⁹/₈, at, naar Sagen for ham lovlig indstævnedes, skulde han Parterne derom endelig adskille, men endog mod Loven og Birkeretten, at han ikke havde stedt ham tredje Ting, efterdi han havde udstedt hans første og andet Ting, hvorfor han, efterdi i Delemaal ingen Hvile maatte stedes, havde gjort Uret og burde stande til Rette. Jens Jakobsen mødte og fremlagde Dommen af ¹/₁₀, som besluttedes, at, efterdi Jens Bang havde indstævnet til Landstinget Borgmestere og Raads Dom og Sagen til Landstinget at være opsat, havde Byfogden det med tredje Ting opsat, til Sagen blev ordelet for Landsdommerne, som allerede var begyndt. Hertil svarede N. Andersen, at Byfogden tilforn havde dømt uendelig, saa hans Dom fordi var henfunden endelig at skulle dømme og adskille, hvilket han ikke havde gjort, og fremlagde Dommen af Bytinget ²⁵/₆, som besluttedes, at, efterdi Forordn. om Gjældsag i Kap. 7 medførte, at, saa fremt nogen ved Nam og Vurdering kunde søges, da skulde alle Delemaal forblive, vidste Byfogden ikke tredje Ting over Jens Bang at udstede, og ligeledes Landstingsdommen af ²⁹/₈, som besluttedes, at, efterdi samme Bytingsdom ikke var endelig, fandtes den at være som udømt o. s. v. Derefter faldt Dommen: Efterdi det befindes Mogens Jespersen tilforn en uendelig Dom at have udgivet, hvilken her er underkjendt og til ham igjen henfunden, og han da formedelst en Landstings Opsættelse N. Andersen sin tredje Ting har fraslaget og dog ikke Sagen til

nogen vis Tid opsat, kunde vi ikke andet derom kjende, end at han sig jo dermed har forset. —

En ny Sag havde Jens Bang med Peder Sørensen, fordum Borgmester i Viborg, paa hvis Vegne Peder Pedersen smst. stævnede ham for Borgm. og Raad $^{29}/_{6}$ 1638 for 424 Rd. 1 ℳ 2 ß, han havde tilgode paa hvis Indtægt og Udgift han havde haft paa Kompagniets Vegne. Efter forskjellige Opsættelser fremlagde Jens Jakobsen $^{10}/_{8}$ Jens Bangs skriftlige Svar, at Anders Rasmussen, Kompagniets Skriver, $^{29}/_{6}$ 1625 havde udleveret til Peder Tagsen, Borger i Aalborg, $7^{1}/_{2}$ Læst Salt, som han skulde forskaffe til Hjarbæk, hvortil han var kommen med det $^{18}/_{7}$ og efter Peder Sørensens Befaling, som den Tid var en af Direktørerne, udskaffede det til Participanterne i Viborg, hvilket med hver deres Navns Underskrift og Peder Tagsens egen Haandskrift var at bevise. Derfor burde efter Kommissariernes Dom Peder Sørensen samme $7^{1}/_{2}$ Læst Salt, hver Td. 10 ℳ, Jens Bang kvittere og dem til rigtigt Regnskab at komme med hverandre. Peder Pedersen derimod benægtede, at Peder Sørensen havde bekommet en Td. af Saltet eller befalet Peder Tagsen at udlevere det. Derefter dømte Borgm. og Raad efter Kommissariernes Afsigt af $^{27}/_{1}$ 1634 tillige med en Likvidering og Afsigt af Knud Gyldenstjerne, Erik Juel, Niels Krag og Gunde Lange, dat. Viborg $^{7}/_{8}$ 1636, som besluttedes saaledes: Lignet og lagt har Peder Sørensen hos Kompagniet at fordre 434 Dr. 1 ℳ 2 ß Mønt«, at Jens Bang burde betale inden 15 Dage, efterdi han kunde søges ved Nam og Vordning, eller Peder Sørensen derfor at have Indvisning og Udlæg af hans Bo og Gods; men hvad sig belangede den Opskrift, som Peder Tagsen havde underskrevet paa de $7^{1}/_{2}$ Læst Salt, som til Viborg Borgere skulde være leveret, da, efterdi ikke fremlagdes noget Bevis af dem, samme Salt skulde have annammet, ej heller Peder Sørensens Fuldmægtig vilde vedgaa samme Salt at være leveret uforklaret, skulde Jens Bang sig have forbeholden om samme Salts Betaling at søge paa sine tilbørlige Steder. For denne Dom indstævnede Jens Bang Borgm. og Raad til Landstinget $^{29}/_{8}$; men Sagen gik ham imod, da Landsdommerne ikke vidste imod samme Dom at sige eller magtesløs at dømme.

Derefter tiltalede Jens Jakobsen $^{5}/_{11}$ paa Bytinget Peder

Tagsen for de 7½ Læst St. Lukas Salt, han skulde føre til Hjarbæk til Participanterne i Viborg efter hans egen Opskrift. Peder Tagsen mødte og forlangte, at Jens Bang skulde bevise, hvor og naar han havde leveret ham 7½ Læst Salt; men efterdi Dommeren ikke var tilstede, indfandt Niels Jensen Thybo, da Sagen var ham ubekjendt, den for Borgm. og Raad. Ogsaa denne Dom indankede Jens Bang for Landstinget; thi ²⁶/₁₁ lod han ved Bytinget læse og paaskrive en skriftlig Maaneds Opsættelse af Landstinget ²¹/₁₁ over Peder Tagsen anlangende denne Henfindelses Dom. Næste Aar 1639 (Dagen nævnes ikke) var Niels Jensen Thybo for Landstinget, fordi han ved at forbigaa Bytinget havde gjort Uret og forslaget Jens Bang Retten og derfor efter Birkeretten Art. 5 burde stande til Rette og forferske ham Sagen paa ny. Heri fik Jens Bang Medhold, da Dommen faldt, at, efterdi samme Dom ikke var endelig, burde den være som udømt og Sagen igjen til Bytinget at komme og Fogden endelig Parterne imellem dømme og adskille.

Altsaa tiltalede Jens Jakobsen igjen Peder Tagsen for Bytinget $^{11}/_{2}$ 1639, hvor der efter Opsættelse $^{26}/_{3}$, »eftersom vor Frue Dag indfaldt Mandagen tilforn«, blev afsagt, at efterdi der ikke fremlagdes noget Bevis, at samme Salt i Kompagniet var uforklaret, blev Peder Tagsen for Jens Bangs Tiltale frifunden, indtil det anderledes forklaredes og bevistes. Ogsaa denne Dom indstævnede Jens Bang for Landstinget, fordi Byfogden havde dømt uendelig, og Dommen blev henfunden til Bytinget igjen. Her faldt da endelig $^{23}/_{9}$ den Dom, at, efterdi bevistes med Peder Tagsens egen Haand, at han 1625 havde samme Salt bekommet, men ingen Bevis fremlagdes, hvor det var afbleven og leveret, burde han betale inden 15 Dage efter Forordn. Om denne Sag findes endnu, at Peder Tagsen $^{20}/_{1}$ 1640 for Bytinget lod læse en Landstings Opsættelse over Jens Bang for en Dom til Tinget over ham, og at der $^{29}/_{1}$ blev afsagt saaledes: Efterdi ingen Bevis fremlægges, at Peder Tagsen har tilobligeret sig samme Salt at betale eller det til sig annammet, da »for vor Bøns Skyld« afstod Jens Bang samme Sag, Dom og Tiltale, saa Peder Tagsen derfor skal være kvit i alle Maader.

Endvidere tiltalede Hans Markvordsen $^{3}/_{5}$ 1639 Jens Bang for Borgm. og Raad for sit halve Indlæg, 50 enkende Rd.,

1623, og desuden for 6 Dr. $^{1}/_{2}$ [ort], som han var ham desforuden skyldig. Efter forskjellige Opsættelser blev Jens Bang $^{2}/_{8}$ dømt til at betale de 25 Dr. saa vel som de 6 Dr. $^{1}/_{2}$ [ort] inden 15 Dage efter Forordn.

Ogsaa Borgmester Christopher de Hemmer stævnede $^{2}/_{8}$ 1640 Jens Bang for Bytinget for 104 Dr. 10 ß efter hans Bog og Udtogs Indhold. Jens Bang svarede, at Borgmesteren derimod var ham skyldig efter hans Bog og en Landstingsdom for 1 Læst Salt, han selv havde bekommet, 54 Dr. (se S. 25), item for $1^{1}/_{2}$ Læst Salt, som Iver Bertelsen havde bekommet, 81 Dr., som Borgmesteren burde betale, efterdi han havde afkjøbt Iver hans Indlæg; desligeste for et Skibsanker, han for nogle Aar siden havde laant til sit Skib, 30 Dr. Hertil svarede Borgmesteren, at den Læst Salt havde han kjøbt af Chr. Nielsen Stubdrup, eftersom han ingen Lod og Part da havde i Kompagniet, men havde solgt sin Part til Chr. Stubdrup. Angaaende det Salt, Iver Bertelsen havde bekommet, maatte Jens Bang søge den, som det havde bekommet. Ankeret endelig havde han ladet levere paa samme Sted, hvor han annammede det, nemlig i Aalborg Vejerhus. Efter Opsættelse blev $^{8}/_{6}$ dømt, at de skulde betale hinanden, hvad de med Rette hinanden skyldige vare, Borgmesteren det Salt, han havde bekommet, og Jens Bang at søge Iver Bertelsen for det, han havde annammet.

Derfor tiltalede Jens Jakobsen $^{29}/_{6}$ Iver Bertelsen for Saltet. Efter Opsættelse svarede denne $^{6}/_{7}$, at han havde indlagt 200 Sldr., men solgt sit Indlæg til Borgmester Chr. de Hemmer, som havde lovet at holde ham fri for Tiltale og Krav; men $^{17}/_{8}$ blev han dømt til at betale Jens Bang efter Landstingsdom.

$^{4}/_{7}$ 1642 sagede Christen Mørk i Byrum Jens Bang for et Saltregister, at han burde skaffe ham samme Restansseddel igjen tilbage eller derfor lide Tiltale. $^{15}/_{8}$ blev paadømt, Jens Bang efter hans Beviser at levere for^{ne} Restans fra sig eller lide Tiltale. $^{5}/_{9}$ begjærede Chr. Mørk Dele og fjerde Ting over Jens Bang, eftersom han for 8 Dage siden havde haft til ham tredje Ting anlangende et Saltregister med sl. Jens Hals's Haand skrevet, som han var tildømt fra sig at levere. Jakob Sørensen leverede da samme Restansseddel til Chr.

Mørk, men begjærede, at Jens Bang kunde faa den igjen, naar han den havde fornøden.

Hermed standse Efterretningerne om Saltkompagniet; men det vil af det foregaaende være klart, at dette Foretagende langt fra at bringe Deltagerne nogen Fordel tværtimod voldte en stor Del af dem langvarige og ubehagelige Bryderier, vistnok nærmest og alene fremkaldte ved Jens Bangs Trættekjærhed og Umedgjørlighed.

Vi gaa nu en Del Aar tilbage i Tiden og optage Traaden der, hvor vi afbrød den, for under eet at behandle Saltkompagniets Historie.

Til $^{17}/_{1}$ 1623 havde Jens Bang stævnet Jens Nielsen Simested belangende hans Hus og Ejendom i vor Frue Sogn, han havde sat ham i Pant $^{12}/_{11}$ 1621 til Bytinget for 200 enkende Rd. in specie med 6 Rd. af 100 om Aaret. Borgm. og Raad dømte $^{7}/_{2}$, at efterdi fremlagdes af Niels Mikkelsens Fuldmægtig i Store Binderup et Delsvinde af Gislum Herredsting $^{13}/_{5}$ 1620 for 91 Dr. paa hans Svoger Jens Nielsen, at han var delt bleven, før han havde gjort samme Pant, og endnu var i samme Dele, da vidste de ikke at kjende om samme Pant, medens samme Dele stod ved sin Magt.

Hermed lod Jens Bang sig imidlertid ikke nøje, men lod Jens Andersen Vodskov $^{15}/_{3}$ forfølge Sagen for Landstinget, hvor der dog faldt samme Dom som ovenfor, efterdi der ikke fremlagdes nogen Fuldmagt af Jens Nielsen til nogen samme Dele at paatale. Et helt andet Udfald fik Sagen $^{6}/_{12}$ for Landstinget, hvor Jens Bang havde anført, samme Delsvinde ikke saa lovlig at være forhvervet, udstedt, skrevet, forseglet eller i Tingbogen af Gislum Herredsskriver indført, som det sig burde, men urigtig og falskelig at være forhvervet. Gislum Herreds Tingbog blev da i Rette lagt, og fandtes det, at samme Delsvinde ikke var indført, men Tingskriveren bekjendte selv samme hjemme i sit Hus at have skrevet, eftersom Niels Mikkelsen og Jens Nielsen ham dertil havde bevæget, efter et Tingsvinde af Gislum Herredsting $^{15}/_{11}$, at 8 Mænd vundet havde, at Jens Nielsen, Skriver i Vestrup, den Dag for Tingsdom bekjendte, at det Delsvinde, han havde skrevet for Niels

Mikkelsen i Binderup paa den Mand i Aalborg paa 91 Sldr., dat. $^{18}/_{5}$ 1620, ikke var gangen lovlig for Ting og Dom, men Niels Mikkelsen og den Mand i Aalborg var hjemme hos ham og der bedrog ham til samme Vinde at skrive og det til Tinget blandt nogle andre Vinder aldeles Herredsfogden og de 8 Mænd uvidende at lade forsegle, der Herredsfogden Chr. Persen m. fl. havde betroet ham deres Segl at forsegle hvis Vinder med som vare gangne for Ting og Dom den næste Lørdag tilforn. I Henhold hertil faldt nu Dommen, at samme Delsbrev var falsk og urigtigt og burde magtesløst at være. Ved Landstingsdom af $^{14}/_{2}$ 1624 blev Herredsskriver Jens Nielsen i Vestrup derpaa dømt til at stande til Rette som en Falskner. —

1623 $^{14}/_{2}$ havde Jens Bang stævnet Jørgen Pøller Skomager for Spørgsmaal og Dom og tilspurgte ham i Borgm. og Raads og 8 Dannemænds Nærværelse, hvad Aarsag der var til, at han havde tinget Maren Johansdatter til sig mod hans Vilje og Minde, efterdi Jens Bang var tilsat af Borgm. og Raad at være Værge for hende, hvortil Jørgen Skomager svarede, at han havde samme Barn hos sig og vilde det beholde og forsvare. Borgm. og Raad kjendte i Sagen, at Jørgen Skomager dermed havde gjort Uret og burde derfor stande til Rette. —

$^{30}/_{5}$ optraadte »ærlig og velagt Mand« Jens Bang i en Saltsag og bekjendte ved sin højeste Ed, at han med andre Dannemænd havde beset det Salt, som Baltser Rauch havde liggende til at betale Jens Andersen Krag med, hvoraf og for Retten en Prøve var tilstede, og fundet, at det var gode Sankte Hyberts Salt, og da tog Jens Andersen Baltser Rauch i Haanden og sagde, at efterdi Jens Bang havde kjendt Saltet for godt, vilde han dermed lade sig nøje.

Jens Bangs Stenhus.

I Aaret 1623 paabegyndte og 1624 fuldendte Jens Bang Opførelsen af den Bygning, der endnu staar som et talende Vidne om hans Velmagt, Smag, ja vel ogsaa Forfængelighed, og som mere end noget andet har bevaret hans Navn til vore

Dage. Men da ogsaa denne Sag førte megen Trætte og mange Processer med sig, ville vi her samle de Efterretninger, der haves til Ejendommens ældre Historie.

Vi se da først, at vi kunne føre denne langt tilbage i Tiden; thi i en senere Retssag fremlagde Jens Bang et Pergamentsbrev, som Mikkel Sørensen, Borger i Varbjerg, havde udgivet og Hans Bartolomæi og Moust Jensen, Borgmestere i Aalborg, Peder Sørensen, Søren Jensen, Niels Jensen og Oluf Jensen, Raadmænd, og Per Skriver med ham havde forseglet, dat. Aalborg Mandagen næst efter St. Simonis & Judæ Dag 1520, som indeholdt, Mikkel Sørensen at have solgt, skjødet og aldeles afhændet fra sig og sine Arvinger til Jens Tøgersen, Borger i Aalborg, og hans Arvinger al hans Gaard og Vaaning i Aalborg[1]) sønden næst op til Hans Tolders Gaard og Vaaning[2]) og norden næst op til Prior af Olborgs (?) Gaard og Vaaning, indeholdende i sin Brede og Længde fjorten og fyrretyve Al. 1 Kvart. lang fra Adelgade[3]) og vester og to og tyve Al. ½ Kv. bred i den vestre Ende, femten Al. bred i den østre Ende ud mod Adelgade, som han arvede efter sin Broderdatter Zidsel Jensdatter; fremdeles fremlagde han et Pergamentsskjøde med 9 hængende Indsegl udgivet til Aalborg Byting forne Aar og Dag, som i lige Maade indeholdt, Mikkel Sørensen samme Gaard og Ejendom til Jens Tøgersen at have solgt og afhændet.

Under 29/5 1573 udgik dernæst et kgl. Maj.'s Brev, at, eftersom Christiern Munk, Vor Mand og Tjener, nogen Tid

---

[1]) Maaske er det endog det Stenhus i Budolfi Sogn ved Hestebroen, som Anders Bork Prior og Niels Andersen Præst i Aalborg, i Følge Pergamentsbrev i Gehejmearkivet, ved Gave- og Mageskiftebrev af 30/9 1455 overdrog til Klosteret.

[2]) d. e. den Gaard, som efter Kjøbmand Chr. Lassens Død 1884 blev kjøbt af Ejeren af Nabogaarden »Jens Bangs Stenhus«, Apotheker Strøyberg, der nedbrød den gamle Gaard, hvis Ælde bl. a. godtgjordes af de store Munkesten, hvoraf den var opført, og i Stedet derfor opbyggede en ny Gaard. Til denne anvendtes under den nordlige Del af Bygningen endel smukt profilerede Sokkelsten, der vare blevne tilovers ved Nedbrydelsen af den gamle Frue Kirke og ikke fandt Anvendelse ved Opførelsen af den ny.

[3]) Ikke den nuværende Gade af dette Navn, men i sin ældre Betydning af Hovedgade eller Gade i Alm., altsaa nuværende Østeraagades vestre Side.

siden, da han havde Vort Slot Aggershus i Norge, havde paa Vore Vegne opbaaret en Arv efter en ved Navn Mads Christensen, som var Slotsskriver der smst. og blev død, hvilken Arv denne Brevviser Jens Christensen i Krogsgaard med Rette var tilfalden, da have Vi undt og tilladt, at naar Os elskl. Knud Alsen dør og afgaar, maa Jens Christensen strax bekomme et Vort og Kronens Stenhus med to Boder liggende i Aalborg norden for Raadhuset, som Peder Olborgs Hustru nu ibor, hvilket Hus og Bod Knud Alsen i hans Livstid medforlenet er, og skal Jens Christensen og hans Arvinger samme Stenhus og Boder med Gaard og Grund i Længden og Breden, som det nu begreben og forefunden er, intet undtagendes, efter Knud Alsens Død og Afgang have, nyde, bruge og beholde for evig Ejendom i Stedet for den Arv, ham efter Mads Christensen er tilfalden i Norge og Christiern Munk os til Bedste har bekommet og opbaaret

Ejendommen maa imidlertid siden igjen være tilfalden Kongen; thi 8/2 1621 udgik kgl. Maj.'s Brev til Borgm. og Raad i Aalborg, saa lydende: »Eftersom Jens Bang af Os er begjærende til Kjøbs et Stykke Ejendom ib., som formenes at Vor kjære Fader skal have bortforæret til en dansk Skolemester her i Kjøbenhavn, og skal en af samme Mands Sønner sig samme Ejendom ved Navn Raseng (?) og ligger ved Østeraa tilholde, da ville Vi, at I med forderligste eder mod Os erklære, hvorledes det om samme Ejendom er, hvis Adkomst for^ne Person derpaa kan have.« Den æskede Erklæring kjendes ikke; men 13/6 1623 udgik atter følgende kgl. Brev: »Gjøre alle vitterligt, at, eftersom Kristian den tredje skal have skjødet og bortgivet til en ved Navn Knud Alsen og hans ægte Afkom en Gaard i Aalborg [1]), da have Vi undt og

---

[1]) Skjødebrevet findes i Danske Kancelliregistranter 1535—1550, udg. ved Erslev og Mollerup, S. 443—4 og lyder saaledes: 1550, 27. Juni. Chr. g. a. v., at Vi af synderlig Gunst have undt og givet denne Brevviser Knud Alssen en Gaard i Aalborg, som Niels Jensen nu ibor, og som er et Stenhus med en Bod, muret mellem Stolper. Stenhuset er 28½ Alen i Bredden langs Gaden imod Aaen, 24 Alen i Længden paa den nørre Side næst sønden op til Jakob Jensens Hus, og Hjørneboden næst op til Stenhuset paa den søndre Side i sin Længde af Øster fra Aaen og til et gammelt Stenhus i Vester

tilladt, at Jens Bang, *Raadmand* (sic!) i Aalborg, maa samme Hus, Gaard og Grund af Knud Alsens Arvinger kjøbe og den siden for Ejendom bruge og beholde, dog at samme Kjøb gaar lovlig til, og har han Os kontenteret og tilfredsstillet for den Rettighed, Vi og Kronen kunde have til samme Grund og Ejendom efter Knud Alsens ægte Livsarvingers dødelige Afgang efter Vor Hr. Faders Brev og Skjøde derpaa.«

Jens Bang blev saaledes Ejer af Grunden med Hus og Gaard, som han strax derefter lod nedrive for i Stedet at opføre sit ny Stenhus; men herover kom han i Kiv og Proces med sin Naboerske paa nordre Side, Maren Laursdatter, Christen Tøgersens Efterleverske, der synes ikke at have givet ham noget efter i Stridighed. Uenigheden mellem dem havde en dobbelt Grund og angik dels en »Overhæng og Rende«, som fra hendes Ejendom strakte sig ind over Jens Bangs Grund, og som han derfor forlangte borttaget, dels Erstatning, som Maren Laursdatter gjorde Fordring paa for Bekostninger, hun havde gjort paa »den Kjøbenhavns Ejendom«, som hun hidtil havde haft i Leje. Begge Sager lære vi til Dels at kjende af de Processer, hvortil de gav Anledning.

Først kom Sagen om det »Overhæng og Rende« for Borgm. og Raad $^{25}/_{7}$ 1623; men efter flere Opsættelser lod Tøger Christensen paa sin Moders Vegne paa Raadstuen læse en Beretning af $^{8}/_{9}$, lydende saaledes: Eftersom, Borgmestere og Raad, Jens Bang har ladet mig stævne samt min Lavværge til Aalborg Raadhus Fredagen den 25de Juli sidstf. anlangende Ejendomsbreve paa en Overhæng og en Rende ved samme Overhæng paa mit Hus, da, efterdi mig paaføres ufornøden Trætte, og det er I Dannemænd alle samtlig vel vitterligt, at jeg fattige Kvinde ikke har Forstand paa Trætte og ej heller paa Landslov, at jeg kunde svare for mig i Rettergang, og ej I Dannemænd siden min sl. Husbonds Død har sat mig nogen Lavværge, end sige han kan stævnes og navngives, er jeg af I Dannemænd paa det venligste og ydmygeligste begjærende,

---

$19^{1}/_{8}$ Alen, regnet med jydske Alenmaal, alt at nyde for ham, hans Børn og ægte Afkom, saa længe nogen er til deraf. Efterlader han ikke ægte Børn, maa han og hans Hustru nyde den for deres Livstid, og siden skal den frit komme til Kronen igjen. Cum inhib. sol. Hafniæ Fred. efter S. Hans Midsommers Dag.

at I ville selv som min gode Øvrighed svare i denne Sag, hvis I med Lov og Ret gjøre kan, at jeg ikke paa andre Steder skulde foraarsages mig at beklage, dersom jeg og mine Børn for Forsvars Skyld nogen Skade paa Ejendom lidende vorder.

Det næste, vi finde i Sagen, er en Landstingsdom af $^{25}/_{10}$ 1623, da Jens Bang for Landstinget i Rette lagde et Klagevinde af Aalborg Byting 1568, at sl. Jørgen Jensen havde givet Last og Klage paa to Overhæng, som vare byggede paa den Ejendom, sl. Hendrik Piphering da iboede, og skulde hænge over Jørgen Jensens Hus og Ejendom; men Hendrik Piphering skulde da ej være lovlig dertil stævnet, og Klagen var ej heller siden fornyet. Jens Bang fremlagde ogsaa et Tingsvinde af 14de Juli sidstf., at det Overhæng paa Maren Laursdatters Hus hang $^{1}/_{2}$ Alen uden for hendes Mur og den Rende ved samme Overhæng laa $1^{1}/_{2}$ Kvarter ud mere ad Jens Bangs Gaard; men samme Synsmænd vare ikke efter Stadsretten af Borgm. og Raad tilskikkede Maren Laursdatter og Jens Bang, hvis Ret og Skjel var, at adskille. Dommen faldt da saaledes: Efterdi der tvistes, om samme Udhæng og Rende findes at være ud mere, end Maren Laursdatters Ejendom sig strækker, og om Jens Bang videre har bygget ud til Maren Laursdatters Ejendom, end hans Ejendomsbreve ham hjemle, og ikke derom udtrykkelig er synet, da finde vi samme gamle Klage saa vel som samme Syn ingen Magt at have og Borgm. og Raad med første Lejlighed at tilforordne nogle uvillige Dannemænd samme Ejendomme og Aasteder at besigtige, og begge Parter pligtige at være med deres Ejendomsbreve paa Aastederne at møde og fremlægge, at samme Dannemænd deraf kan forfare, om samme Udhæng og Rende findes paa Maren Laursdatters Grund, desligeste, om Jens Bang imod hans Ejendomsbreve har bygget Maren Laursdatter for nær.

Senere maa Synet have fundet Sted og være bleven stadfæstet ved Landstinget; thi $^{14}/_{5}$ 1624 dømte Borgm. og Raad imellem Jens Bang og Tøger Christensen paa hans Moders Vegne, at, efterdi Synsmænd havde synet og hjemlet, at den søndre Ende af samme Rende var og strakte sig ind paa Jens Bangs *ny Bygning* og over hans Ejendom, og samme Synsvinde til Viborg Landsting var dømt ved sin Magt, burde Maren Laurs-

datter samme Rende lade afskære, saa vidt den var inde over Jens Bangs Ejendom.

Til dette Syn og dets Stadfæstelse hentydes i en Landstingsdom af 1625 »Tirsdagen udi Landstinget« (i Begyndelsen af Aaret, men Dagen er ikke anført), hvorved Sagen endelig afgjordes. Da var nemlig skikket ærlig Kvinde Maren Laursdatter, sl. Christen Tøgersens Efterleverske, hendes visse Bud, ærlig og fornumftig Tøger Christensen med en Opsættelse af Landstinget 18/12 sidstf. lydende ham da at have i Rette stævnet Jens Bang for en Skjøde, han 1/8 sidstf. for Synsmændene paa Aastedet, der de sigtede og synte mellem Maren Laursdatter og Jens Bang, havde fremlagt, saa og for et Synsvinde, han efter Skjødet 1/8 til Aalborg Byting forhvervet havde, desligeste for en Landstingsdom, han efter Synsvinderne 24/4 sidstf. havde forhvervet, formenende forne Skjøde et Stuebrev at være, som ikke til Aalborg Byting var gjort og ej heller der stadfæstet, og at Landstingsdommen, som efter forne Skjøde ved vrang Undervisning forhvervet var, magtesløs burde blive og imod vigtige Breve ikke komme Maren Laursdatter paa hendes Rende og Udhæng til Hinder eller Skade, men at Synsmændene atter paa ny burde komme der og efter rigtige og nøjagtige Adkomstbreve og Lavhævd sigte og syne. Mødte da Jens Bang og fremlagde det tidligere (S. 37) omtalte Pergamentsbrev og Skjøde og formente samme Kjøbebrev og Skjøde lovlig at være gjort og forhvervet og i mange Aar og langsommelig Tid at have været upaatalt. Den afsagte Dom lød paa, at, efterdi ikke Mikkel Sørensen, som samme Kjøbebrev og Skjødebrev havde gjort, ej heller de Mænd, samme Kjøbebrev med ham havde forseglet, eller og deres Arvinger vare stævnede og kaldede, da vidste de ikke paa samme Kjøbebrev og Skjøde at dømme, førend de og lovlig stævnedes og kaldtes; men eftersom Synsmændene tilforn havde været hidstævnede og deres Syn da ved endelig Dom var ved Magt kjendt, vidste de ikke samme Dom at forandre eller videre paa forne Syn at dømme.

Den anden Anledning til Strid mellem Jens Bang og Maren Laursdatter hidrørte fra, at sidstnævnte, før Jens Bang kjøbte Ejendommen, havde haft den i Leje og i den Tid dels opført en ny Bygning paa Grunden, dels anvendt Bekostninger paa de gamle Bygninger, hvorfor hun forlangte Erstatning af

Jens Bang, som mod hendes Forbud havde ladet Bygningen nedbryde, før Syn var afholdt og Dom falden i Sagen.

Efter at Sagen 17/12 1624 havde været indstævnet for Borgm. og Raad og var bleven opsat i 14 Dage, uden at man ser, hvad Enden der blev, da Raadstuebogen for de næste Aar mangler, kom den 21/2 1625 for Bytinget, hvor den blev opsat en Maaned. Før den kom for igjen, tog Tøger Christensen paa sin Moders Vegne 7/3 et Tingsvinde, at hun 24/6 1623 forbød Jens Bang at nedbryde den Kjøbenhavns Gaard og Ejendom, før Dom derom var gangen til Kjøbenhavns Raadhus og hun havde bekommet sin Betaling og Penge igjen, saa vidt hun derpaa bekostet og anvendt havde, hvortil Jens Bang svarede dem, at han ikke skjøttede om Maren Laursdatters Forbydelse.

Samme Dag mødte Mikkel Bloch med Jens Bangs Fuldmagt paa Tinget og fik et Synsvinde af 7 Mænd, at de havde været til Syn for Jens Bangs Hus og Ejendom næst østen op til det Hus og Ejendom, som var Niels Jensen Thybos, og da havde de med Aalborgs gamle Alenmaal maalt samme Ejendom i den vestre Side fra den sønderste Hjørnestolpe af Uderkanten og nør paa til den norderste Hjørnestolpe og saa til Uderkanten, da var der imellem 58 Al. 3½ Kv. og én lille Gyde mellem Jens Bangs og Maren Laursdatters Ejendom, som var 1½ Al. bred; desligeste fandtes paa Jens Bangs Ejendom en Overhængs Gavl, som var over samme Gyde, som var bygget ind til Maren Laursdatters Ejendom paa 1 Kvarter nær for oven; dernæst havde de set et Hus, som stod i Øster og Vester norden i Jens Bangs Gaard, og Siden vendte i Maren Laursdatters Gaard med sin Tagdrob. Da befandtes samme Hus fra Remmen og nord paa med sin Overhæng og Tagdrob 3½ Kv.

Dernæst lod Tøger Christensen 2/5 paa Tinget læse en Landstings Stævning over Synsmændene for et Syn, de til Bytinget Mandagen 14/7 1623 havde afhjemlet, over et nyt Hus, som Maren Laursdatter havde ladet bygge, saa og over Jens Bang, som samme Synsvinde forhvervet havde, at møde til Landstinget 21/5 førstk.

Selv lod Maren Laursdatter 9/5 tage Synsvinder over det ny Hus, hun opførte 1621 paa den Ejendom, som hørte de Folk af Kjøbenhavn til, og havde stævnet Jens Bang for samme Vinde.

S. D. lod Jens Bang læse en Tilbuds Seddel af ²³/₆ 1623, lydende Ord for Ord: »Har jeg ombedet ærlige og velagte Mænd Just Rasmussen og Christen Madsen at tilbyde Maren Laursdatter 208 Sldr. for det ny Hus, hun paa kgl. Maj.'s Grund har bygget efter den Kontrakts Lydelse, Værgerne i Kjøbenhavn hende givet har. Derimod æsker jeg den Husleje, hun med Rette skyldig er til forⁿᵉ Værger, i lige Maade de Bodstadepenge uden Husens Længde efter Pintsedag. I Dannemænd skal og tilbyde hende det ny Hus paa mine Vegne for 200 Sldr., naar jeg har det nedbrudt.« Opskriften paa samme Seddel med Just Rasmussens og Christen Madsens egne Hænder lyder: »²³/₆ 1623 have vi efter denne Seddel været i den Dannekvinde Maren Laursdatters Hus og tilbudt hende 208 Sldr. paa Jens Bangs Vegne, hvilke hun ikke vilde annamme. Udi lige Maade æskede Husleje og Bodstadepenge.« Ligeledes tilbød Jens Bang s. D. Maren Laursdatter, at naar der kom upartiske Folk over den Bygning og Opskrift, Tøger Christensen havde Værgerne i Kjøbenhavn overleveret, hvad de hende med Rette tilkjendte, var han overbødig at betale, hvortil Tøger paa sin Moders Vegne svarede, at Jens Bang burde have ladet upartiske Mænd komme over den Gaard og Bygning, før den blev nedbrudt, og den rigtig ladet bese og vurdere efter Borgm. og Raads Doms Lydelse af Kjøbenhavn [1]). Endvidere fremæskede Jens Bang af Maren Laursdatter den Fuldmagt, Børnenes Værger af Kjøbenhavn havde givet hende at gjøre den Bekostning efter, hvortil Tøger svarede, at denne Fuldmagt var i Borgm. og Raads Dom af Kjøbenhavn indført, som i Dag blev læst og paaskreven.

Fremdeles fik Maren Laursdatter ¹⁶/₅ Tingsvinde af Just Nielsen, at mellem den 21de og 25de Juni 1623 en Dag eller to, før Jens Bang lod nedbryde det gamle Kjøbenhavns Hus, sendte han ham Bud, at han skulde gjøre den Bod ledig, han havde under samme Hus, og da Jens Bang lod bryde ned derpaa, flyede han sit Gods af samme Bod, og ikke han var lovlig opsagt eller udvist. Mads Laursen Thybo vandt, at den Tid Jens Bang lod nedbryde samme gamle Hus, flyede han sit Gods af den Bod under Huset, og ikke han var opsagt eller udvist; om Jens Bang havde noget Bud i hans Hus,

---

[1]) Denne Dom kjendes ikke.

vidste han ikke; Christoffer Weidemand vandt, at en 14 Dage før Pintsedag 1623 flyttede han sit Gods af det gamle Hus, som Jens Bang lod nedbryde for Husets Svagheds Skyld, eftersom Muren var sprukken, og Jens Bang ham foreviste og raadede ham, han skulde flytte derud, og af det ny Hus flyttede han sit Gods af Boden efter St. Hansdag s. A., og ikke han var opsagt.

S. D. fik Tøger Christensen Tingsvinde af Lars Kjeldsen og Niels Nielsen Dragere, at 3 Uger eller 1 Maaned før Paaske sidstf. en Mandag Kl. 5 slæt om Aftenen vare de inde hos Jens Bang og lydede paa en Stævnings Seddel, Niels Christensen, Tøgers Broder, læste for dem; siden derefter gik de i Boden til Tøger og vilde have nogle Penge af ham for nogle Folk, de havde stævnet for ham, og vilde have derfor 6 ß; men han gav dem 4 ß, og da de begjærede at ville have 2 ß til, vilde han ikke give dem mere, og da stod Lars Kjeldsen i Boddøren og Niels Nielsen stod uden Døren. Da kom Jens Bang gaaende ned ad hans Trappe og sagde: »En Hundsfott«. Hvem han mente dermed, vidste de ikke, han navngav ingen. Og var Jens Bang selv her til Vedermaalsting og sagde, at han ikke kaldte Tøger Christensen en Hundsfott, men sagde, at han var en Hjemfødning.

Efter at Jens Bang $^{13}/_{6}$ ved Bytinget havde ladet læse en Landstings Stævning over Tøger Christensen, belangende den Benaadning, ham af kgl. Maj. undt og bevilget var den Kjøbenhavns Gaard at maatte sig tilforhandle m. m., var han endelig $^{18}/_{6}$ skikket for Landstinget og gav tilkjende, hvorledes han med adskillig Stævnen og Pladsen til Byting og Landsting tribuleredes og forfulgtes af Tøger Christensen paa hans Moders Maren Laursdatters Vegne formedelst denne Benaadning, saa de ham med stor Bekostning skulde molestere, mere end efter den Kommis, dem af sl. Knud Alsings Børns Formyndere paa samme Ejendom at anvende skulde være tilladt, og af den Aarsag skulde Tøger Christensen have til Landstinget ladet stævne Syn og Vinde, som Jens Bang paa samme Bygning forhvervet havde, i den Agt og Mening den at ville have vedersagt og ham vidtløftigen Sagen dermed at forlænge, og berettede Jens Bang, at han strax paa fersk Fod, efter at han samme Kjøbenhavns Ejendom efter kgl. Maj.'s Bevilling havde tilkjøbt sig, ved to Dannemænd havde ladet

Maren Laursdatter tilbyde med rede Penge, hvis Bekostning hun paa samme Ejendom gjort havde, desligeste ladet hende tilbyde al den ganske Bygning, hun derpaa sat og bygget havde, for 200 Sldr., naar den var afbrudt, som var meget ringere end hendes Bekostnings Opskrift omformeldte; i lige Maade endnu tilbød og begjærede han, at der maatte komme upartiske Dannemænd over den Bygnings Bekostning og Opskrift, Værgerne i Kjøbenhavn var overleveret og Syn derefter forhvervet, og hvad de med Rette kunde hende tilkjende, var han overbødig at betale, endog hun et to Loft højt Hus havde bygget over hendes Kommis og deriblandt fandtes 5 Overbjælker af Gran og ikke oprigtigt Fyrretømmer, som Regnskabet omformeldte, ej heller var Besked gjort, hvor de Mursten var af bleven, som var i den gamle Bygning, desligeste alle forskrevne gamle Huses Bygningstømmer at have været indført i Regnskabet for en ringe Pris, som var 8 Sldr.; saa og Maren Laursdatter at have sig til Fordel optaget al hvis Husleje, Bodstadepenge og andet, som var til Husets Ejer forfalden efter Pintsedag, ej heller hun skulde bevise, at hende havde været af Værgerne tilladt at gjøre nogen Bekostning paa det gamle Stenhus. Derimod havde Maren Laursdatter ved sin Søn hidstævnet Synsmændene for et Syn, de $^{14}/_{7}$ 1623 til Bytinget afhjemlet havde, til et nyt Hus, som hun havde ladet bygge næst østen op til Claus Markvordsens, og samme ny Hus var 9 Bindinger og af Fyrretømmer undtagen alle Fodtræerne og 4 Hjørnestolper, der vare af Eg, og iblandt samme Fyrretømmer befandtes 5 Overbjælker af Gran, uanset for^{ne} Kjøbenhavns Gaard og Ejendom burde paa fersk Fod at være besigtiget og Bekostningen derpaa da været taxeret af upartiske Dannemænd, medens Gaarden og Ejendommen stod forfærdiget og fuldbygget og intet af den var nedbrudt og spoleret, hvortil Jens Bang og skulde have sig forobligeret efter en Doms Bemelding af Kjøbenhavns Raadhus $^{4}/_{7}$ 1623; sammeledes skulde og meget af samme Syn og Synsvinde være udelukt for^{ne} Kjøbenhavns Gaard og Ejendom anlangende og ikke Bekostningen paa den gamle Gaard, som og hørte til for^{ne} Kjøbenhavns Gaard og Ejendom, tilforn skulde være taxeret, før den blev nedbrudt. Dertil svarede Jens Bang, at han lovlig havde ladet tage Syn til samme Tømmer og Bygning, og at han var overbødig at erlægge Maren Laurs-

datter, hvis af Dannemænd billig kunde eragtes hende paa samme ny Bygning at have bekostet; men hvad sig belangede den Bekostning, hun paa den gamle Bygning gjort havde, havde hun ingen Kommis haft det at lade gjøre, derfor burde han ikke det at udgive, tilmed hun med nogle Aars Husleje skulde tilbagestaa saa vel som og nogle Bodstadepenge have opbaaret, siden han Ejendommen kjøbt havde, som i samme Bekostning burde kvitteres. Hertil svarede Tøger Christensen, at hvad Husleje og Bodstadepenge hans Moder med Rette kunde tilkomme at udgive, vilde hun betale, men at hende igjen burde erlægges, hvis hun paa samme Huse og Bygninger bekostet havde. Sagen blev endt ved følgende Afgjørelse: Formedelst vor Underhandling bleve Jens Bang og Tøger Christensen paa sin Moders Vegne venlig og vel forligte i saa Maade, at Jens Bang med det første skulde give og betale hende 312 Sldr., for hvis hun paa samme Huse gjort og bekostet havde, og dertilmed skulde hun være kvitteret og kravesløs for hvis Husleje og Bodstadepenge hun af samme Ejendom kunde restere med eller have opbaaret.

I Henhold til denne Overenskomst var det, at Jens Bang $^{27}/_{6}$ paa Bytinget lod læse en Seddel af $^{20}/_{6}$ 1625, saa lydende: »Har jeg ombedet mine kjære Medborgere, ærlige og velagte Mænd Hans Borthus og Just Rasmussen, at tilbyde Maren Laursdatter eller hendes Lavværge 312 Sldr. efter det Forligelsesmaal, som de gode Herrer Landsdommere os om forligt have $^{18}/_{6}$.« Fremkom da Hans Borthus og Just Rasmussen og bestod, at de $^{20}/_{6}$ med for^{ne} Seddel vare hos Maren Laursdatter og tilbød hende i adskillige Mønt 312 Sldr., hvortil hun svarede dem, at Tøger var ikke hjemme, og hun vidste ikke, hvorledes de vare forligte, men vilde gjærne annamme Pengene, om Tøger var inde. Fremdeles vandt $^{4}/_{7}$ gl. Hans Borthus, Just Rasmussen og Niels Pedersen, tjenende Jens Bang, at de St. Hansaften vare i Maren Laursdatters Hus med 312 Sldr. at ville tilbyde hende; da talte de med en Pige, som sagde, at hverken Moder eller Tøger vare inde. Ydermere vandt Niels Pedersen, at om anden Dagen var han ogsaa der inde og talte med Tøger og tilbød ham de 312 Sldr. Da svarede han nej, han havde i Dag ikke Stunder at tage dem. Desligeste nu her for Tingsdom tilbød Jens Bang Tøger samme Penge og dem for sin Værd at skulle annamme, som

de gjaldt paa den Tid, han lod ham saa vel som hans Moder dem tilbyde, før kgl. Maj.'s Brev blev læst og forkyndt, hvortil Tøger svarede, at han gjærne vilde de 312 Daler annamme, ligesom de nu gjaldt efter kgl. Maj.'s Brev, som her i Byen var læst og forkyndt[1]).

Uagtet Sagen mellem Jens Bang og Maren Laursdatter saaledes skulde synes at være sin Afslutning nær, finde vi dog, at sex Synsmænd 29/8 paa Bytinget afhjemlede, at de havde været til Syn mellem Jens Bangs og Maren Laursdatters Ejendomme og havde set, at norden op til det østerste og norderste Hus, som tilhørte Jens Bang, inde i Maren Laursdatters Gaard var bygget et Halvtag saa langt, som forne Hus var i sig selv, hvilket Halvtag var med Spiger og Søm fastgjort paa Jens Bangs Hus, og paa Taget af Jens Bangs Hus og Maren Laursdatters Halvtag vare Tagstenene i hverandre, og ingen Tagdrob de saa at Jens Bang havde til forne hans Hus uden den Tagdrob, som var i hverandre, som gik ned langs Taget i Maren Laursdatters Gaard, og i vestre Ende af forne Halvtag var sat Fyrrestolper og Løsholter, som dem syntes at være nyt Tømmer en Part af, som ogsaa var fastgjort til Jens Bangs Hus med Søm. Desligeste saa de, at den Vesterende af forne Halvtag stod under Jens Bangs Overhæng. Ligeledes afhjemlede sex andre Synsmænd, at de havde været til Syn til et Halvtag, som stod norden op til Jens Bangs Hus og Ejendom; da saa de, at Sparrerne af samme Halvtag laa paa Jens Bangs Remstykker under hans Tagdrob, og var der bygget et nyt Bagstykke under Jens Bangs Tagdrob. Tøger Christensen mødte paa sin Moders Vegne og svarede, at naar Jens Bang med sine Ejendomsbreve kunde bevise, at han havde noget Tagdrob eller hvor vidt hans Tagdrob gik, var han overbødig at reppe det Halvtag, som Synsmændene havde afhjemlet, uden Tøde og Trætte.

1626 Snapsmandag 9/1 bekjendte Tøger Christensen paa Bytinget, at han paa sin Moders Vegne havde annammet af Mads Laursen Thybo, som Jens Bang havde antvordet ham, 312 Sldr. efter de gode Landsdommeres Dom, og vare Jens Bang og Tøger Christensen til Vedermaalsting.

---

[1]) Herved sigtes til Kr. 4.'s Forordning om Mønten af 4de Maj 1625, hvorefter en Rigsdaler skulde gjælde 6 slette Mark danske.

Saaledes endte endelig denne vidtløftige Trætte, hvori saa mange Mennesker vare satte i Bevægelse, og som til syvende og sidst dog kun synes at have været en Trætte om Kejserens Skjæg.

At Jens Bang allerede tidlig, som Skik og Brug var blandt de mere velhavende Borgere, havde en Have uden for Byen, fremgaar af et Skjøde af 1/8 1625, hvori tilskjødedes Hans Sørensen en Abildhave og Kaalgaardsjord med et Ladehus i Budolfi Sogn uden Vesterport paa østre Side Adelgaden næst sønden op til Gregers Christensens og Jens Bangs Haver og Ejendomme. —

1625 5/9 stod Kort Andersen, fordum Byskriver, for Tingsdom og skjødede og afhændede fra sig og sine Arvinger og til Jens Bang og hans Arvinger . . . .; mere er ikke indført i Tingbogen; men Plads staar aaben til Skjødet. Der kunde her tænkes paa Bagbygningen til »Jens Bangs Stenhus«, da Gyden, som løber bag ved den, hedder Kortes Gyde, maaske opkaldt efter Kort Andersen. —

Næste Aar var Jens Bangs Hus Gjenstand for voldelig Overlast; thi 6/2 afhjemlede 4 Synsmænd, at de havde synet nogle Vinduer, som vare ituslagne i Jens Bangs Hus, som han ibor, og set, at i den næste Karm norden til Døren vare 16 Ruder indslagne i to af Vinduerne; men hvem det havde gjort, vidste de ikke. —

Flere mindre Gjælds- og Værgemaalssager forbigaas her. —

Paa hæderlige og højlærde Mand M. Peder Pedersen, Sognepræst [til Sortebrødre Kirke] i Viborg, hans Vegne stod Jens Bang 7/8 1626 for Tingsdom for Borgmester Hans Sørensen paa Jakobe Bendtsen, sl. M. Tøger Pedersen [Løvenbalch, Sognepræst til Budolfi Kirke i Aalborg] hans Efterleverske, som han var Værge for, hendes Vegne og gav ham én fast, tryg, evig og uigjenkaldelig Afkald efter Skifteregisters Lydelse for født og ufødt for al Arvelod og Anpart efter hans sl. Broder, for[ne] M. Tøger Pedersen, være sig i Huse, Jord, Gaarde, Vaaninger og Ejendomme, Guld, Sølv, rede Penge, Haandskrifter, Klenodier, Klæder, Kobber, Messing, Tin, Bo og Boskab, levende Kvæg, rørende og urørende, med

hvad Navn det helst er eller nævnes kan. For dette Afkald stævnede Hans Sørensen 11/9 Jens Bang, da han entholdt sig og ikke vilde forsegle det. Jens Bang var for Retten tilstede og svarede, at dersom Dommeren vilde ham dertil finde, var han dertil overbødig. Da efterdi Skifteregistret bl. a. formelder, at M. Peder Pedersen sig har tilforpligtet, at han til Aalborg Byting enten selv personlig eller ved Fuldmagt skulde give Jakobe Bendtsen et nøjagtigt, trygt og uigjenkaldeligt Afkald for al den Arvelod, han havde annammet, og dermed var de paa alle Sider venlig og vel forligte og takkede hverandre for godt og redeligt Skifte og Jævning i alle Maader, da burde Jens Bang samme Afkald strax forsegle og underskrive eller derfor lide Tiltale. —

1626 6/11 tilstod Skipper Mikkel og Mads Andersen Krag for Tingsdom, at de 15/9 paa Raadhuset efter Jens Bangs og Mads Olufsen af Lemvig deres Begjæring, som havde voldgivet deres Sag paa dem og Peder Nielsen og Christen Skipper, om hvis Irring og Trætte dem imellem var om deres Skibsladning, havde været forsamlede med Jens Bang og Mads Olufsen, men dem dog ikke kunnet imellem sige og forhandle af den Aarsag, at Mads Olufsen ikke vilde erklære sig om nogle Centner Bly, han havde kjøbt hjem for Jens Bang, hvor mange Stykker det var, ej heller levere det paa nogen Vægt, før skulde han lade sig partere. For det andet tilspurgte de Mads Olufsen, om han havde haft noget Byg i sit Skib, som Jens Bang havde fragtet til forgribs, og da svarede han, at han havde 12 Tdr. Byg der inde, som han havde kjøbt af Christen Andersen i Jomfru Annes Gade. Jens Bang lod da ved Stadstjeneren beskikke Chr. Andersen, hvis Hustru (han selv var ikke hjemme) benægtede ved Ed, at Mads Olufsen og hans Folk havde bekommet mere end 4 Tdr. Byg hos dem; det samme havde hendes Mand siden bekjendt for dem. Desligeste berettede Jens Bang, at han havde haft søfarende Mænd paa Mads Olufsens Skib og der forfaret, hvor meget Salt det kunde føre videre, end han havde ført fra Hamborg for ham, og de havde syntes, at han kunde føre 5 Læster Salt mere. S. D. tilspurgte Jens Olufsen paa sin Broder Mads Olufsens Vegne Jens Bang, om han ikke havde sejlet i Rejse for ham i det Aar en Rejse til Kjøbenhavn og en til Hamborg, hvortil Jens Bang svarede, at han ikke havde

sejlet for ham uden en »dørgaaende« Rejse her fra Aalborg til Kønigsberg og hid igjen og her fra Aalborg til Hamborg og hid igjen for en Fragt. Dernæst tilspurgte han Jens Bang, om han ikke begge Rejser havde losset og ladet her for Aalborg, hvortil Jens Bang svarede, at han ikke vidste ham dertil at svare, før han blev lovlig stævnet derfor. Næste Tingdag $^{18}/_{11}$ bekjendte og afsagde Peder Nielsen Skipper ligesom Mads Andersen Krag og Skipper Mikkel i Dag 8 Dage mellem Jens Bang og Mads Olufsen afsagde og som de samtlig paa Raadhuset $^{22}/_{9}$ for Borgm. og Raad bekjendt og afsagt havde. Ligeledes tilstod og kundgjorde Erik Svendsen, at han med Anders Løddersen Skipper og Skipper Mikkel havde været paa Mads Olufsens Skib, som Jens Bang havde fragtet fra Hamborg med Salt, og da havde dem syntes, at samme Skib kunde ret vel føre 5 Læster Salt mere, end det havde inde. Siden høres ikke mere til Sagen. —

1627 $^{19}/_{2}$ dømte Mogens Jespersen Anne Christensdatter Hedegaard til at betale Jens Bang 7 Dr., hun ham skyldte efter hans Regnskabsbogs Lydelse, inden 15 Dage, eller og han siden at søge hendes Bo og Bohave, hvor det fandtes, med Lov og Namb. For Søren Hansen, tjenende Jens Bang, kundgjorde 4 Vurderingsmænd og Fogedsvend Mikkel Blok i Mogens Jespersen Byfogeds Sted $^{12}/_{7}$, at de i Dag 8 Dage indvurderede Jens Bang i Anne Christensdatters Anpart i den Ejendom, hun arvede efter sin sl. Fader Christen Hedegaard, for 7 Dr., saa vidt samme hendes Anpart var bedre, end de andre Kreditorer allerede vare indviste i, og hvis den ikke kunde tilstrække, havde de indvist ham ogsaa i hvis Gods, som fandtes til Just Rasmussen. —

S. A. $^{18}/_{6}$ lod Peder Jensen, Foged paa Tyrrestrup, paa sin Husbonde, ærlig og velb. Laxmand Gyldenstjerne til Bisgaard hans Vegne læse en Landstings Stævning af $^{16}/_{6}$ over Borgmestere og Raad at møde til Landstinget $^{7}/_{7}$, fordi de $^{15}/_{6}$ sidstf. paa Raadhuset havde forslaget ham, hvis Tiltale han havde til Jens Bang for Skadegjæld af den Aarsag, at 90 Dr.'s Rest paa hans Haandskrift ikke var betalt til Kiel; men mere høres ikke om Sagen.

Tre Sager i Anledning af Aalborgs Besættelse af Fjenden 1627—9.

I Trediveaarskrigen, da de kejserlige Tropper vare trængte ind i Jylland, kom de ogsaa til Aalborg, hvor de drog ind $^{8}/_{10}$ 1627 og forblev til Pintsedag 1629. De holdt slemt Hus her, og mange af Borgerne forlod Byen med deres Familier. Blandt disse var ogsaa Jens Bang, som med sin Kone drog til Marstrand. Imidlertid led han endel Tab og blev desuden efter Fjendernes Bortgang indviklet i et Par Processer, der som sædvanlig trak sig ud over flere Aar.

I. Først havde Fjenderne frataget Jens Bang en Krejer og solgt den. Jens Bang gjorde senere Paastand paa at faa den tilbage, og $^{3}/_{6}$ 1630 faldt Dom i Sagen ved Kongens Retterting. Jens Bang havde i Rette stævnet Mogens Høegh til Kjærgaardsholm, Befalingsmand paa Lund paa Mors, Jakob Ulfeld Mogensen til Tvis, Lene, Maren og Margrete Juel for et Hjemmelsbrev til Skipper Jens Pedersen af Kallundborg, i hvilket de havde afhændet ham en Krejer, som for Aalborg af Fjenderne var Jens Bang frataget, og hvortil de ingen lovlig Adkomst havde, ej heller havde de Penge eller anden Værd for den udgivet; men hvad de til Fjenderne havde udgivet, havde været Ranson deres eget Liv og Gods dermed at salvere. Derfor burde samme Hjemmelsbrev være magtesløst og ikke komme ham til Hinder eller Skade. Desligeste havde han stævnet Skipper Jens Pedersen af Samsø med samme Hjemmelsbrev, samt Borgmestere og Raad i Kjøbenhavn, som i Sagen havde dømt. Jens Pedersen fremlagde da Opladelsesbrevet til ham paa Skibet, acteret Grimstad i Norge $^{10}/_{12}$ 1627, som gik ud paa, at han var ankommen til Nykjøbing paa Mors og der bleven anholdt og arresteret af en Kejserens Oberst Grev Strotzii, og eftersom de da havde ligget paa deres Rejse, havde de kjøbt samme Krejer fri og siden skibet deres Gods i og begivet dem paa Rejsen der fra; men der de kom til Aalborg, blev samme Skib dem igjen frataget af en anden Kejserens Oberst, hvorfor de vare foraarsagede at handle dem et andet Skib til, og for^{ne} Oberst i Aalborg oplod dem en Krejer, som havde været Jens Bangs, hvorfor de havde udgivet i Sølv og Guld 900 Rigsdalers Værd, og eftersom Jens

Pedersen havde begjæret forne Krejer, havde de opladt ham den. Dernæst i Rette lagdes Borgmestere og Raad i Kjøbenhavn deres Dom af 12/5 1628, at, efterdi befandtes med Jens Bangs eget skriftlige Forsæt, at hans Krejer, som omtvistedes, ham med alt indehavende Gods af Rigens Fjender og Obersten paa Aalborg Slot blev frataget, og Mogens Høegh, Jakob Ulfeld, Lene, Maren og Margrete Juel samt Elle Skram den af Obersten havde sig tilforhandlet og den siden til Jens Pedersen overdraget, vidste de ikke Jens Pedersen samme Krejer at frakjende. Hertil svarede Jens Bang, at hans Skib laa for Aalborg og Fjenderne lod hans Gods deraf losse og leverede det til Mogens Høegh og forne Jomfruer ikke for nogen Ranson, men imod det andet Skib. Dom: Saafremt samme Skib findes tilstede, da skal det følge Jens Bang, dog han derimod pligtig at være samme 900 Daler, med hvilke Skibet er løskjøbt, at erlægge og erstatte.

II. Dernæst havde Jens Bang en Sag med Fru Helvig Kaas, sl. Hannibal Gyldenstjernes, til Restrup, som før Fjendernes Ankomst havde fragtet et Skib af ham til at føre endel af hendes Gods bort; men Skibet blev taget af Fjenderne, saa hun mistede alt sit Gods, enten saa Skylden laa i, at Jens Bang, som hun paastod, havde ladet Skipperen kalde tilbage, da han allerede var paa Rejsen ud af Fjorden, eller denne, som Jens Bang paastod, af Storm, Uvejr og Modvind hindredes i at komme bort.

Første Gang, Sagen omtaltes, er 1630 25/9 i en Landstingsdom. Denne Dag var skikket for Landstinget Fru Helvig Kaas's Bud Anders Jensen i Binderup og havde stævnet Mogens Jespersen Byfoged i Aalborg for en Dom mellem hende og Jens Bang, at han ikke vidste at dømme mellem dem, før de Domme og Vinder, han havde i Rette lagt, for sin tilbørlige Dommer bleve omkjendte, hvilken Dom Fru Helvig mente at være dømt Jens Bang til Vilje, efterdi Borgmestere og Raad i Marstrand ikke havde vidst at dømme i samme Sag, men indsat den for 6 søfarende Mænd, og de siden deri dømt havde, at de ikke kunde kjende Jens Bang til nogen Skade at lide, medens forne Vinder stod ved Magt,

hvilke Vinder ikke havde vundet om Hovedsagen anderledes, end at Jens Bangs Skib laa stille ved Lerbæk for Anker, og de sejlede der omkring, og Skibet kunde ikke komme til Sejls for Vindens Strængheds Skyld, uanset Fru Helvigs Fuldmægtig havde i Rette lagt et skriftligt Forsæt, at han beraabte sig paa andre Vindesbyrd, som ikke da vare tilstede, men siden til Aalborg Byting saa vel som til Hornum Herredsting gangne vare, hvilket Forsæt og Vinder havde været for Mogens Jespersen i Rette lagt, at formedelst Jens Bang ved sin Tjener lod igjenkalde Skipper Jørgen Eskesen, denne maatte sætte og kaste Anker, og var Godset derved bleven spoleret. Men samme Vinder havde Mogens Jespersen ikke villet anse og heller ikke i sin Dom indført Fru Helvigs Stævning og Beskyldning til Jens Bang, hvorfor samme Sag burde bedre senteres, og hans Dom magtesløs at være. Desligeste havde han og hidstævnet Jens Bang med samme Dom og hvis andre Breve han i den Sag nyde og undgjælde vilde, item Jørgen Eskesen. Jens Bang fremlagde Dommen af ⁹/₈, at, efterdi han fremlagde adskillige Dokumenter, Domme og Vinder, som en Part af Borgmestere og Raad i Marstrand vare dømte, en Part af 6 søfarende Mænd, vidste han ikke noget deri at dømme, før derom for sin tilbørlige Dommer blev kjendt. Hertil svarede Anders Jensen, at hans Husbond havde Sagen for Fogden indstævnet; men han havde Meningen af samme Stævning udelukket og ikke i sin Dom inddraget, lige saa lidt som hendes Fuldmægtigs Beretning, som han paa Marstrand Raadhus havde fremlagt, endog den var læst og paaskreven. Dommen faldt, at, efterdi han ikke samme Stævning ved sin fulde Mening i sin Dom havde inddraget saa vel som heller ikke for^{ne} Beretning, skulde Dommen være som udømt og Sagen igjen til Byfogden komme, og naar det for ham lovlig indstævnedes, da deres Acta paa begge Sider i sin Dom at inddrage og derefter kjende og dømme.

Det næste, der findes i Sagen, er, at Jens Laursen paa Fru Helvigs Vegne ²¹/₂ 1631 paa Bytinget lod læse en Landstings Stævning til paa Lørdag 6 Uger over Jens Bangs Vinder, saa vel som Jens Bang med alle de Breve, han forhvervet havde, ligeledes over de Vinder i Marstrand og Christoffer von der Herberg og over Mogens Jespersen for hans Dom at forantvorde. Samme Stævning gjentoges ¹³/₆, og endelig blev

$^{5}/_{9}$ læst en Landstings Stævning til næstk. Lørdag 6 Uger over Niels Skrædder og Niels Christensen Fladstrand Baadsmænd og Søren Hansen, Jens Bangs Tjener, for deres Vinder, item over Mogens Jespersen, som havde udstedt samme Vinde uden lovligt Varsel, formenende, han burde give hende Kost og Tæring.

I Tingbogen findes Vidner afgivne af Niels Christensen Fladstrand og Niels Nielsen Skrædder, Baadsmænd, at de $^{5}/_{9}$ sidstf. havde været med Gjert Gregersen, Christen Andersen Vojskipper og Jon Madsen ved Lerbæk med en Kog og forevist, ved hvilket Sted Jens Bangs Krejer, som Fru Helvig fragtede, laa for Anker, der Jens Bangs Bud var kommen ned paa søndre Side og havde formanet dem at gjøre deres yderste Flid at komme ud af Fjorden, og Christen Andersen og Jon Madsen vandt, at paa det Sted, de dem foreviste Jens Bangs Krejer at have ligget og Ankeret at være kastet, var 5 Favne, og siden havde sin Svejning ad nør Land til indtil paa 6 Alen, og var der fra Krejeren ind ad nør Land Grund 127 Favne og til Sønderland, dog saa vidt fra Landet, at man kunde staa i Vand til sine Knæ, 604 Favne, saa det var umuligt, at nogen i Skibet kunde gjøre Forskjel paa hvad Person, enten Karl eller Pige, som gik paa Sønderland, meget mindre paa, hvis Ord der blev talt paa Land. Anders Jensen i Binderup og Christen Jensen paa Restrup stod og hørte til disse Vinder, og fremlagde Anders Jensen sit skriftlige Svar saa lydende: For det første formener jeg, at Christoffer von der Herborch bør stævnes for samme Vinde, efterdi hans Kundskab og Skrivelse stadfæster, hvis Vinder Fru Helvig har forhvervet; for det andet har velb. Fru Anne Ugerup, Frederik Buddes, ingen Varsel faaet for samme Vinder, uanset hendes skriftlige Kundskab til Fru Helvig udgangen er, som ogsaa bekræfter hendes Vinder; for det tredje ere Niels Nielsen og Niels Fladstrand ikke saa lovfaste, at de bør tilstedes at vinde i Dag, efterdi de formodes at have vundet Løgn og derfor til Viborg Landsting paa deres Felding ere stævnede.

For Landstinget anførte $^{10}/_{3}$ 1632 Anders Jensen, at han havde stævnet Mogens Jespersen for nogle Vinder, han til Aalborg Byting $^{20}/_{9}$ 1630 udstedt havde imod Recessen, ulovligt Varsel og imod Forbud, da derved hans Husbond en langsommelig Trætte var paaført, hvorfor han havde gjort Uret

og burde stande hende til Rette for hvis bevislig Skade, Kost og Tæring hun formedelst samme Vinder havde maattet anvende, efter at de til Landstinget 13/8 næstf. vare blevne magtesløs dømte, og fremlagde Dommen, at, efterdi Fru Helvig med hendes Lavværge ikke for Niels Nielsen og hans Medbrødre saa vel som Villads Persen deres Vinder 20/9 var givet 6 Ugers Varsel, efterdi hun var udenlands, som dog var paa Tinget tilkjendegivet, vare de Vinder ikke saa lovlig forhvervede, at de burde nogen Magt have. Paa Mogens Jespersens Vegne mødte Gjert Gregersen og fremlagde hans skriftlige Beretning af 8/8 1632: »Eftersom velb. Fru Helvig Kaas mig eftertragter for Kost og Tæring for nogle Vinder, jeg har udstedt, som hun foregiver at være mod Recessen, Forbud og ulovligt Varsel, hvilke jeg formener ikke kan saa forstaas, efterdi Jens Bang for mig har bevist med to Personer, at den gode Frue med 14 Dages Stævning er bleven lovlig stævnet, og hun da, som jeg formener, har været hjemme, hvilket ikke er ulovligt Varsel; item mod Forbud, som hendes Foged har gjort efter en Seddel, han selv har skrevet og fremlagt er, anlangende, vidste jeg ikke at anse; thi dersom saadanne Forbud skulde kunne anses, kommer ingen til sin Ret eller nogen Vinder faar beskrevet; men dersom hendes Foged havde ladet fremkomme to Personer, som kunde have gjort den gode Frues Skudsmaal, eller med hendes egen Haand bevist hende forhindret at være, og jeg det da ikke havde anset, kunde det vel agtes for en Forseelse; item imod Recessen, at der skal være Vinder udstedt over Christen Skriver, som skulde være en død Mand, kan ikke saa forstaas, efterdi han findes med 14 Dages Stævning lovlig at være stævnet, og ikke det var mig bevist, at han da skulde være død, ej heller samme Vinde paagjælder Christen Skriver sin Ære, Liv eller Ejendom, som Recessen[1]) i det 17de Kapitel vidtløftig medfører, formenende og, det ej skal findes efter Recessen, eller nogen kgl. Mandater at skal tilholde nogen Foged at give nogen Kost og Tæring for hvis Vinder som af de gode Landsdommere blive magtesløs dømte, ej heller nogen saadanne Domme til des af dem over nogen Fogder at være udstedt, og formener efter saadan Lejlighed, at jeg for den gode Frues Tiltale bør fri at

[1]) ɔ: Kr. III.'s Rec.

være.« Hertil svarede Anders Jensen, at for Byfogden, der han samme Vinder udstedte, var tilkjendegivet Fru Helvig da at være udenlands og ikke have faaet 6 Ugers Varsel, hvilket han i Tingsvindet havde indført og dog ikke det anset, men alligevel Vindet udstedt, saa det af den Aarsag var underkjendt. Derefter faldt Dommen, at Mogens Jespersen sig dermed forset havde og burde give Fru Helvig Kaas, hvis billig Kost og Tæring hun derfor havde anvendt.

1633 25/2 lod Jens Laursen paa Fru Helvigs Vegne paa Bytinget læse 3 Stævninger til paa Lørdag næstk. 6 Uger over Jens Bangs Vinder af 12/9 1631 og Jens Bang med samme Vinder. Først bestod 9/9 Niels Christensen Fladstrand, Hans Hansen og Niels Nielsen Skrædder, at de vare deres Vinde af 12/9 1631 gestændige. Paa den anden Side havde Jens Bang stævnet Villads Skrædder af Aalborg m. fl. for Landstinget for hvis Vinder de 22/2 og 19/4 1630 til Hornum Herredsting havde vundet, nemlig at Jens Bangs Tjener raabte til Skipper Jørgen Eskesen, at han skulde komme i Land til Jens Bang, han vilde tale med ham, hvilke Vinder Jens Bang, Søren Hansen og afg. Jørgen Eskesens Arvinger formente usandfærdige at være, idet Jens Bang havde befalet sin Tjener at formane Skipperen til at gjøre sit yderste for at komme fra Fjenden. Anders Jensen fremlagde Vinderne af Hornum Herredsting, at Villads Nielsen havde vundet, at Mikkelsdag 1627, da Højmesse var ude i Aalborg, løb de ud fra Bryggen med Jens Bangs Krejer, som Fru Helvig havde fragtet med sit Tøj ad Skaane og Jørgen Eskesen var Skipper paa, og saa sejlede de ned ad Fjorden til Lerbæk; der kom Jens Bangs Tjener rendende ned ud mod Fjorden og raabte til Jørgen Eskesen, at han skulde komme i Land, Jens Bang vilde tale med ham; saa lod han Sejlet falde og drog i Land og var borte fra Skibet paa den tredje Dag. Søren Troelsen vandt ydermere, at anden Dagen kom Fru Helvig kjørende ned til Stranden og raabte til Skibet; saa drog Hans Hansen og Søren Troelsen i Land, og hun spurgte dem, hvorfor de laa der, hvortil Hans svarede, at Jens Bangs Dreng havde raabt Skipperen i Land, og han var ikke endda kommen igjen. Andre vidnede, at medens Skibet laa der uden for Landet, lod Jens Bang hente af det noget Hør, noget Krudt og nogle Musketter, og fremlagde Anders Jensen et Sendebrev til Fru

Helvig, bl. a. saa lydende: Kjære Fru Helvig! Er mig eders Skrivelse til Hænde kommen, hvori jeg forfarer, I endnu ikke at være kommen til Ende med den Trætte, I har med Jens Bang om eders Gods og Løsøre, og I formedelst min Udeblivelse til forgangen Herredag blev min Skrivelse underkjendt, jeg eder tilforn har tilskrevet, saa giver jeg eder venlig tilkjende, at jeg var saa Gud saa syg og ilde tilpas, at jeg ikke til forne Tid kunde møde, som jeg gjærne havde villet, der at forantvorde begge mine Skrivelser; thi hvis jeg tilforn har eder tilskrevet, er ret Guds Sandhed og sket altsammen paa en Times Tid eller to St. Mikkelsdag, Højmesse var ude, vi sejlede fra Aalborg; da kom Jens Bangs Dreng ridende efter Skibet og raabte til Jørgen Eskesen, han skulde komme i Land, Jens Bang vilde tale med ham; saa blev Sejlet strøget og Ankeret i Bund, og Skipperen drog i Land og fulgtes til Aalborg med Drengen og var siden fra Skibet til paa tredje Dag. Anlangende det Bevis, som jeg til Jens Bang har udgivet, skete nogle Dage derefter, der Vinden gik os imod og Skibet laa ved Lerbæk, og jeg var samme Tid stedse paa Skibet. Hvilket jeg eder venlig paa eders Skrivelse vilde lade vide og vil hermed nu og altid have eder Gud almægtigste befalet. Actum Lyckbygaard [Lybygaard] 16/9 1632. Christopher van der Herborch. Eg. H.« Derefter faldt saa Dommen ved Landstinget: Saa og efterdi for os læggges Chr. van der Herborchs Missive, hvormed Hans Skrædders og hans Medfølgeres Vinde bestyrkes, da vide vi ikke paa samme Vinde at dømme, medens samme Brev stander urygget.

Christopher van der Herbroch (eller Herberg) synes ikke at have været noget meget paalideligt Vidne; i det mindste har man af ham to hinanden modsigende Erklæringer, som derfor ogsaa bleve dømte magtesløse ved Kongens Retterting 12/6 1632. Jens Bang havde nemlig stævnet ham hid for et Sendebrev af 16/8 1630 til Fru Helvig af følgende Indhold: Eftersom Fru Helvig Kaas's Skrivelse er ham til Hænde kommen anlangende en Trætte, hun med Jens Bang skal være kommen i om hans Krejer, som Jørgen Eskesen var Skipper paa og hun med sit Gods havde fragtet til Skaane, som han og samme Tid var paa, saa giver han hende venlig at vide, at de løb ud fra Aalborg med Krejeren St. Mikkelsdag 1627,

strax Højmesse var ude, og sejlede ned ad Fjorden, til de kom neden for Utrup imod Lerbæk; saa kom Jens Bangs Tjener Søren Hansen rendende paa Sønderside neden med Stranden efter Skibet, som gik for fulde Sejl, og raabte til Jørgen Eskesen, at han skulde komme i Land og til Aalborg, Jens Bang vilde tale med ham, og strax uden for Lerbæk kastede Skipperen Anker, lod Sejlet falde og drog i Land og var borte paa den tredje Dag, før han kom til Skibet igjen. Derimod fremlagde Jens Bang en Kundskab, som Christoffer van der Herberg 14/11 1627 paa fersk Fod til ham i Marstrand havde udgivet, eftersom han da ved Iver Lykke til Bigum og Anders Fris til Vrejlev Kloster om hans Sandheds Kundskab var beskikket, saa lydende: Eftersom Jens Bang har været min Kundskab begjærende, i det jeg har været paa hans Krejer og derpaa er kommen fra Aalborg den 29de Septbr. og siden forbleven derpaa, indtil Fjenden har ladet den ophente fra Lerbæk til Byen med Fru Helvigs Gods saa vel som andet, og imidlertid jeg var paa Krejeren, have slet ingen ad Søen kunnet komme, uanset Skibsfolket gjorde deres Bedste, for Guds Vejr og Vind, undtagen et Skib kom ned for Hals, som Skipper Jens Lauritzen af Aalborg fulgte; dog strax samme Tid efter ham have vi med samme Jens Bangs Krejer gangen til Sejls og vilde lavere ned og derover er ragt paa Grunden, saa dette spildte os vor Rejse, at vi ikke kunde komme ned til Hals, men Fjenden derover er kommen os strax om Bord og førte os til Byen igjen. — Paa Grund af Uoverensstemmelsen mellem disse to Erklæringer blev for Retten afsagt, at Christoffer van der Herbergs Vinde burde ingen af Parterne komme til Hinder eller Behjælpning i nogen Maade.

Da Sagen saaledes trak længe ud, greb Jens Bang til en Udvej, han senere ofte benyttede, og henvendte sig lige til Kongen, hvorved han udvirkede et Kr. IV.'s Brev af 12/11 1633 til Landsdommerne, saa lydende: Vider, at Jens Bang Os har ladet tilkjendegive, hvorledes han med Fru Helvig Kaas i en langvarig Trætte har været geraadet formedelst noget hendes saa vel som Jens Bangs eget Gods i hans eget Skib indskibet i Ufreds Tid og siden af Fjenderne skal være borttaget, og med samme Sag ikke kan komme til endelig Ende og det formedelst adskillige Vidnesbyrd, som Fru Helvig

Kaas Tid efter anden Sagen til længere Ophold sig paaberaaber, da paa det at samme Sag en Gang for alle kan komme til Ende og al videre Vidtløftighed forekommes, have Vi befalet Fru Helvig Kaas, at hvis Vinder hun i den Sag kan have, enhver for sin tilbørlige Dommer inden Snapsting førstk. at skal lade føre; saafremt det ikke til den Tid eller forinden sker, da alle hendes Vidnesbyrd siden efter den Dag at være døde og magtesløse og ikke at komme Jens Bang i den Sag til nogen Skade eller videre Ophold.

Dog var ikke dermed Sagen saa nær bragt til sin Afslutning. Først 16/3 1635 finde vi den igjen omtalt, da Fru Helvig havde stævnet Jens Bang for Bytinget anlangende hans Skib o. s. v. Hun havde selv med Skipperen gjort den Afsked, at hun vilde møde ham om anden Dagen efter 29/9 1627 og gaa til Sejls, og medens han var borte fra Skibet efter Jens Bangs Bud til ham, vare baade de Skibe og Skuder, som sejlede lige ud med ham, og andre, som laa oven og neden for ham, komne ud af Fjorden i Behold; men formedelst Jens Bangs Raab og Igjenkaldelse var Skibet bleven liggende og taget af Fjenderne, hvorfor hun var Dom begjærende. Efter Opsættelse og efter en Landstingsdom, at Sagen var hjemfunden for Byfogden, dømte denne 27/4: Efterdi i Rette lægges adskillige Tingsvinder, Dokumenter, andre Breve og Kundskaber, blandt hvilke nogle Adelspersoners, hvilket altsammen endnu staar paa begge Sider ukasseret, vidste han ikke deri at dømme, før om samme Vinder m. m. for sin tilbørlige Dommer blev omkjendt. Før denne Dom blev saa Mogens Jespersen 15/6 stævnet til næste Landsting den at forantvorde.

13/7 stævnede Fru Helvig igjen Jens Bang til Bytinget, eftersom Sagen nu anden Gang var hjemsendt af Landsdommerne til Byfogden endelig at dømme. Efter Opsættelse i 5 Uger blev 17/8 1635 afsagt endelig Dom: Efter Tingsvinder, at Jens Bang ikke har ladet gjøre Raab og Igjenkaldelse til Skibets Forhindring, men det ved sin Ed benægtet, men havde sendt Bud til Skipperen at gjøre sit Bedste, at de kunde undkomme Fjenderne; at Søren Hansen benægter, at Jens Bang har befalet ham at raabe Skipperen i Land, men at gjøre deres Bedste med Tove og Raa, at de kunde komme fra Fjenderne; men at han gik fra Skibet, gjorde han af eget

Betænkende, fordi han intet kunde udrette ved det, da Storm og Vind dem saa haardt var imod; at for Jens Bang en hel Parti Gods saa vel som Skibet selv af Fjenderne var erobret og frataget saa vel som Fru Helvigs Gods, da efter den Tids Lejlighed og den danske Lovs Medfør, at, dersom Vinde er til, at den ene mister sit Gods saa vel som den anden, da skal han være angerløs, burde Jens Bang for Fru Helvig Kaas's Tiltale i den Sag fri at være.

Denne Dom blev stadfæstet ved Kongens Retterting $^{14}/_{8}$ 1636, da Helvig Kaas havde stævnet Landsdommerne Niels Krag til Trudsholm og Erik Juel til Hundsbæk for deres Dom af $^{4}/_{11}$ 1635, hvorved Jens Bang var kvit dømt for hendes Tiltale og Byfogdens Dom af $^{17}/_{8}$ var dømt ved Magt. Og var saa hermed denne Sag til Ende.

III. Den tredje Sag, hvortil Fjendernes Ophold i Aalborg gav Anledning, drejede sig om Erstatning, som Jens Bang fordrede af Laurs Nielsen Guldsmed for noget Humle og Jærn, denne havde ladet bortføre fra Jens Bangs Skib, som han selv foregav, efter Fjendens Befaling, hvilken Undskyldning Jens Bang dog ikke vilde lade gjælde.

Først fik Jens Bang $^{17}/_{8}$ 1629 et Tingsvinde af flere Personer. Per Riber vandt, at Laurs Guldsmed befalede ham at tage en Sæk Humle af Jens Bangs Krejer og føre i hans Hus og gav ham en Skjæppe Humle for han Umage. Søren Hansen, Jens Bangs Tjener, vandt, at Laurs Guldsmed lod hente en Sæk Humle af hans Husbonds Krejer, hvilket Laurs Guldsmed berettede at han ikke gjorde af sig selv, men Fjenden havde tvunget ham dertil, hvortil Jens Bang svarede, at slig Undskyldning uden lovligt Bevis gjaldt intet. Oluf Jensen vandt, at han og [agede] en Sæk Humle op til Slottet fra Laurs Guldsmeds, og Karen Tøgersdatter, at hun var i Laurs Guldsmeds Hus, den Tid Kaptajn-Løjtnant tog den Sæk Humle af hans Hus, og Søren Hansen, at der kom en hel Sæk Humle ind, men kun en Slump ud igjen, ungefær 3 eller 4 Tdr. Jesper Christensen vandt, at Laurs Guldsmed befalede ham at bære i hans Hus et Knippe Dragjærn, som laa paa Bryggen og kom af Jens Bangs Krejer, hvorfor han fik et

Brød for sin Umage, hvilket altsammen Laurs Guldsmed dog benægtede. Jens Madsen vandt, at da Laurs Guldsmed sagde, han skulde have den Sæk Humle op, som laa oven paa Jens Bangs Skib, sagde Jørgen Eskesen, han skulde lade den ligge, Øversten havde undt ham alt sin Reders Gods fri, hvorpaa Laurs tog ham i hans Arm og kom ham til med de andre at gjøre den løs, og Laurs Guldsmeds Søn Niels Bech annammede den i hans Hus. Laurs Guldsmed sagde, at Øversten havde befalet ham at tage samme Sæk Humle i hans Hus og forbrygge ham, og en kort Tid derefter sendte han Bud efter den, og den kom til Slottet. Dernæst tilspurgte han $^{14}/_{9}$ nogle Mænd, om de ikke da alle maatte gjøre, hvad Obersten eller hans Officerer, lad sig være den ringeste Soldat, befalede dem og lide Hug og Slag dertil, hvortil de svarede, at hvis Obersten eller de, som i deres Huse indlagte vare, befalede dem enten med Arbejde med Skansen og Graven eller andet eller og forskaffe dem Penge, Øl og Mad, det maatte de gjøre; men da Søren Hansen spurgte dem, om Obersten havde befalet Laurs Guldsmed at tage Humlen eller andet Gods af Jens Bangs Skib, sagde de, at de vidste intet deraf.

Lignende Vinder afgav $^{23}/_{11}$ Jørgen Eskesen m. fl., hvorfor Laurs Guldsmed $^{21}/_{12}$ lod læse en Landstings Stævning af $^{14}/_{12}$ over dem, saa vel som over Jens Bang og Mogens Jespersen, om de havde noget dertil at svare. $^{16}/_{1}$ 1630 klagede da Laurs Guldsmed paa Landstinget over Jens Bang for nogle Sankevinder, han til Aalborg Byting ^{11} ^{17} $^{31}/_{8}$ havde forhvervet om hans Humle, formenende samme Sankevinder og letfærdige Vindesfolk, som ikke paa fersk Fod vundet havde, ikke burde agtes, men være magtesløse; men Dommen gik ham imod og lød paa, at, efterdi Vinderne udtrykkelig havde vundet en Del om den Sæk Humle, en Del om Jærnet og hvad han dem for deres Umage forærede, saa det ene Vinde med det andet bestyrkedes, da vidste de ikke samme Vinder magtesløs at dømme.

Laurs Nielsen Guldsmed havde dernæst stævnet Byfoged Mogens Jespersen til Landstinget $^{28}/_{8}$ for en Dom $^{19}/_{4}$ mellem Jens Bangs Fuldmægtig Peder Skaanig og ham anlangende Humlen og Jærnet, at han derfor burde stande Jens Bang til Rette; ligeledes Jens Bang for en Voldsdele, han paa Bytinget $^{2}/_{8}$ over ham forhvervet havde, og havde Peder

Skaanig paa Bytinget 19/7 været tredje Ting over ham begjærende, hvilket Christen Andersen Skomager, som da sad i Dommers Sted, havde ham vægret og opsat Sagen, til rette svorne Dommer kom tilstede, og ottende Dagen derefter, 26/7, havde Mogens Jespersen tildømt Jens Bang tredje Ting. Landstingets Dom lød: Vi vidste ikke mod Byfogdens Dom at sige, men efterdi samme Dele ikke lovlig Ting efter andet var dreven, burde Laurs Guldsmed for den Dele kvit at være.

Til 14/2 1631 stævnede saa Jens Bang flere Vinder til Bytinget, anlangende hvad en Skjæppe Humle gjaldt det første, Fjenden havde bemægtiget sig Landet, og før Marketenderne gjorde deres Tilførsel til Byen. Niels Sadelmager vandt, at strax efter at Fjenden var indkommen, kjøbte han en Skjæppe Humle af en Marketender for 1 Sldr., Niels Jensen Thybo, at han kjøbte en Td. Humle otte Dages Tid derefter for 9 Slß og siden et Fjerdingaar derefter en Skjæppe for 1 Dr. og 5 ß efter Lejligheden. 21/2 vandt Mads Laursen Thybo, at han ikke vidste, hvad en Skjæppe Humle gjaldt, da Jens Bangs Skib af Fjorden blev taget; men derefter gjaldt hos Marketenderne Skjæppen 1 Dr., 3 ß, 2½ ß efter Lejligheden. Anders Mortensen Kilsmed vandt, at af den Sæk Humle, der kom af Laurs Guldsmeds Hus til Slottet, fik baade han og flere andre paa Slottet at brygge for Obersten; men hvis det var, vidste de ikke.

Dernæst stævnede Gjert Gregersen paa Jens Bangs Vegne Laurs Guldsmed til Bytinget 20/2 1632 for en Sæk Humle paa 135 Skpr. à 1 Rd. og ½ Sk℔ Dragjærn 10 Sldr. og fremlagde endelig Bytingsdom af 15/11 1630, at Laurs Guldsmed burde betale Jens Bang det, som det kunde koste den Tid, Fjenderne vare Landet mægtige. Efter forskjellige Opsættelser afsagdes 30/11 Dom, at Laurs Guldsmed burde betale Jens Bang for samme Humle og Jærn, *hvis billigt og ret var*, inden 15 Dage eller derfor have Indvisning og Udlæg i sit Gods og Løsøre. Dermed var Sagen dog langtfra til Ende; thi 18/1 1634 havde Laurs Guldsmed stævnet Jens Bang til Landstinget for et Tingsvinde til Aalborg Byting 28/10 sidstf. om en Indvisning, der var gjort Jens Bang i et Hus ved Vesteraa for 96 Sldr. og siden i Laurs Guldsmeds Hovedejendom for Resten, som skulde være 116½ Dr., hvilken Indvisning skete efter Dommen af Aalborg Byting 30/11 1632,

som dog kun tilholdt Jens Bang, *hvis billigt og ret var*, hvorfor samme Bytingsdom ikke burde komme ham til Hinder og Skade og for^{ne} Indvisning og Tingsvinder magtesløs at blive. Landstingsdommen lød derefter paa, at Byfogdens Dom burde være som udømt og den Vurdering, derefter sket var, ingen Magt at have, men Sagen igjen til Byfogden at komme og Fogden endelig specificere og omkjende, hvad Laurs Guldsmed burde at udgive.

I Følge denne Dom stævnede Gjert Gregersen Laurs Guldsmed til Bytinget $^{24}/_{8}$ 1634 for en Sæk Humle paa 135 Skpr. à 5 ß og $^{1}/_{2}$ Sk℔ Dragjærn for 10 Sldr., hvilket beløb sig til 169$^{1}/_{2}$ Dr. 1 ß. Efter flere Opsættelser blev $^{11}/_{8}$ afsagt Dom ved Bytinget, at Laurs Nielsen Guldsmed burde give Jens Bang for hver Skjæppe af 133 Skp. 3 Fdr. Humle 1 Sldr. og for Jærnet 10 Sldr. inden 15 Dage eller derfor have Indvisning.

Hermed var Sagen dog heller ikke til Ende; thi der findes en Landstingsdom af 1634 (Dagen er ikke anført), da Laurs Guldsmed havde stævnet Mogens Jespersen for et Vinde, han $^{11}/_{8}$ havde stedt og indført i Dommen, og som var vundet efter en skriftlig Seddel, item for samme Dom $^{11}/_{8}$, uanset Laurs Guldsmed ikke for samme Vinde var stævnet. Jens Bang mødte og fremlagde samme Dom, bl. a. indeholdende, at Rasmus Weidemand og Christen Clemmedsen skriftlig havde vundet $^{8}/_{8}$, at de vare paa Vejhuset paa Torsdag og saa, at Jens Bang lod veje en Td. Humle, vejede med Træ og alt 3$^{1}/_{2}$ L℔, og da de havde taget Humlen af Tønden, vejede den tomme Tønde 1 L℔ 6 Skaal℔ og Humlen i sig selv 2 L℔ 2 Skaal℔, og maalte da strax efter Humlen, og befandtes i samme Tønde 13 Skjæpper Humle, hvorfor, efterdi bevises, at samme Sæk Humle havde vejet 21 L℔ 14 Skaal℔, der med Skjæppemaal beløb sig til 133 Skp. 3 Fdk., saa og, at en Skp. Humle i de Tider gjaldt 5, 4, 3$^{1}/_{2}$ og 3 ß, burde Laurs Guldsmed give Jens Bang for hver Skp. 1 Sldr. og for Jærnet 10 Sldr. Ved Landstinget faldt derimod Dommen saaledes: Efterdi Rasmus Weidemands og Christen Clemmedsens Kundskab ene er en Bænkeseddel, som ikke til Tinge for 8 Mænd er vundet og lovlig Varsel derfor givet, og Byfogden den dog i sin Sentens har anset og paafunderet, da var ikke samme to Mænds Seddel og Kundskab, ej heller

samme Dom, derefter dømt var, saa noksom, at de burde nogen Magt have, men magtesløs at være.

Uagtet Sagen saaledes langtfra var bragt til nogen endelig Ende, findes dog ikke mere om den i de bevarede Kilder.

Andre Sager mellem Jens Bang og Laurs Guldsmed.

At denne Sag blev trukken saa langt ud, kunde foruden Parternes Stridighed ogsaa have sin Grund i eller dog hænge sammen med, at Jens Bang og Laurs Guldsmed samtidig ogsaa laa i Kiv og Tvist om andre Mellemværender.

Vi føres derved langt tilbage i Tiden; thi $^{21}/_{9}$ 1629 tiltalte Søren Hansen paa Jens Bangs Vegne Laurs Guldsmed ved Bytinget efter en Gildhus Seddel af $^{11}/_{9}$ 1629 for $135^{1}/_{2}$ Sldr. Rest efter hans Haandskrift, dat. Viborg $^{27}/_{9}$ 1625, nok efter en anden Haandskrift 168 Rd. Hovedstol eller $6^{1}/_{2}$ Slet℞ for hver Daler med sin Rente, Skadegjæld og Interesse, dat. Aalborg $^{25}/_{12}$ 1621. Laurs Guldsmed blev dømt til at betale Jens Bang for^{ne} Hovedstol, Rente, Skadegjæld og Interesse inden 15 Dage eller Jens Bang at søge hans Bo og Gods, hvor det fandtes.

Allerede til $^{5}/_{10}$ havde Søren Hansen igjen stævnet Laurs Guldsmed og hans Hustru Gjertrud Hansdatter til Bytinget efter en uendelig Dom af Tinget $^{14}/_{9}$ for adskilligt Gods, som Gjertrud af Jens Bang havde bekommet for 167 Dr. 3 ℞ 1627; hverken Laurs Guldsmed, hans Hustru eller nogen paa deres Vegne var mødt til Gjensvar, og de vare derfor dømte til at betale Jens Bang inden 15 Dage. Næste Tingdag $^{12}/_{10}$ mødte ej heller tredje Gang nogen til Gjensvar, og bleve de da dømte til at betale eller derfor have Indvisning og Udlæg i deres Bo og Løsøre.

Derefter bestod paa Bytinget $^{21}/_{12}$ Helle og Niels Ibsen Dragere, at de havde stævnet Laurs Guldsmed i Dag til Vurdering for Jens Bang og Afsigelse. Fire Vurderingsmænd tilstod, at de $^{7}/_{12}$ vare af Tinget udnævnte til at gjøre Jens Bang Udlæg og Vurdering i Laurs Guldsmeds Ejendom for

604 Sldr., og havde da først efter Mogens Jespersens Forevisning vurderet Jens Bang hans Hus til paa Ladebroen med de to Boder ned til Skakbroen for 400 Sldr., dernæst et Hus ved Vesteraa, som Laurs havde i Pant af Christen Paaske, for 204 Sldr., som var Resten af 604 Sldr.

For 1630 mangler Tingbogen; men $^{14}/_{2}$ 1631 kommer denne Sag frem igjen, i det Jens Bang da tilbød Laurs Guldsmed 100 mindre 4 Sldr. for hans Anpart i den Ejendom ved Vesteraa, han havde bekommet Indvisning og Tilvurdering i for 204 Sldr., men som var vurderet for 300 Sldr., eller om han Jens Bangs Anpart vilde indløse inden 14 Dage. Laurs Guldsmed svarede, at naar Jens Bang vilde ham Pengene tiltælle i hans Hus, vilde han dem annamme og paa Ejendommen give ham Forvaring.

Nu høres ikke mere til Sagen før $^{23}/_{8}$ 1633, da Laurs Guldsmed havde stævnet Jens Bang for Borgm. og Raad først for 96 Sldr., han skulde være ham skyldig paa Chr. Paaskes Hus, med sin Rente i $3^{1}/_{2}$ Aar, som var 20 Sldr., item 25 Sldr. 1 ℞ 10 ß for adskilligt Gods og for to Haandskrifter paa 600 Sldr., som Laurs Guldsmed havde ham betalt, men han forholdt ham, saa og for et Pantebrev paa Chr. Paaskes Hus, han ham forholdt, og fremlagde et Tingsvindes Gjenpart af Bytinget $^{14}/_{2}$ 1631 anlangende Jens Bangs Tilbud om de 96 Sldr. Sagen blev da ikke afgjort, men kom først for igjen $^{4}/_{10}$; da fremlagde Gjert Gregersen en Opsættelse af Viborg Landsting $^{28}/_{9}$, at den Sag anlangende de 25 Sldr. 1 ℞ 10 ß var der indstævnet og i 6 Uger opsat, hvorfor ingen Dom derpaa her burde gaa, og derhos svarede, at Laurs Guldsmed havde faaet hans Breve igjen, han havde betalt Jens Bang, men ikke havde leveret denne noget Pantebrev; men Pengene for den Ejendom ved Vesteraa var Jens Bang overbødig at betale, naar han vilde betale ham igjen, hvis han efter Doms Lydelse var ham skyldig. Blev da afsagt endelig 15 Dages Dom over Jens Bang for de 96 Sldr.; men hvad Brevene anlangede, burde Jens Bang, naar Laurs Guldsmed rigtig beviste, at han dem havde betalt, dem fra sig levere; men eftersom den Sag om de 25 Sldr. 1 ℞ 10 ß var til Landstinget indstævnet, vidstes intet derom at dømme. For de 96 Sldr. tilbød Gjert Gregersen $^{28}/_{10}$ paa Bytinget

Laurs Guldsmed Indvisning og Betaling i hans Hovedejendom i den Indvisning, Jens Bang deri havde bekommet.

1634 $^{18}/_{1}$ kom Sagen for Landstinget, idet Laurs Guldsmed havde stævnet Jens Bang for en Dom, han til Landstinget $^{9}/_{11}$ næstf. havde forhvervet over et Udtog af Laurs Guldsmeds Regnskabsbog anlangende nogen Gjæld, Jens Bang skulde være ham skyldig, hvilken Dom ikke burde komme ham til Hinder eller Skade, efterdi ikke var bevist, at Jens Bang ham den Gjæld havde betalt, desligeste over Aalborg Raadhus Dom $^{4}/_{10}$ anlangende de 96 Sldr., hvorfor Jens Bang ej havde givet ham nøjagtig Betaling, og over Jens Bangs Tilbud paa Bytinget $^{28}/_{10}$, hvilket ikke lovlig var gjort. Jens Bang fremlagde Landstingsdommen af $^{9}/_{11}$ 1633, hvori for^{ne} Opskrift, Regnskabsbog, Opsættelse og Dom var magtesløs kjendt. Dertil svarede Niels Bech og fremlagde et hans Faders Udtog og Register, lydende: 1613 $^{25}/_{4}$ fik Jens Bang af mig 3000 Tagsten for 6 Rd., $^{18}/_{11}$ 100 Tagsten for 4 ℳ 4 β, $^{20}/_{11}$ 300 Tagsten for 3 Dr. 12 β, $^{30}/_{11}$ 200 Tagsten for 2 Rd. 8 β, $^{3}/_{12}$ 50 Tagsten for 2 ℳ 2 β; $^{9}/_{10}$ blev Jens Bang mig skyldig paa Opgjæld paa 40 Speciedaler 6 Dr. 1 ℳ; 1620 $^{20}/_{4}$ fik Jens Bang 3 franske Piber for 3 Dr. 2 ℳ, 1624 $^{22}/_{10}$ fik Jens Bangs Hustru 6 Tdr. Lim for $2^{1}/_{2}$ Rd. og 2 Potter raa Olie for 1 Dr., Summa 25 Dr. 1 ℳ 10 β. Dertil svarede Jens Bang, at Laurs Guldsmed før havde leveret ham et Udtog, hvori samme Poster vare anskrevne, og hvis han derpaa havde betalt, saa Laurs Guldsmed da selv havde overregnet, at Jens Bang var ham skyldig 10 Dr. 1 ℳ 12 β foruden 6 Tdr. Lim og 2 Potter raa Olie; desuden havde han siden 1626 gjort Afregning med Laurs Guldsmed om alt, saa denne var bleven ham skyldig 500 Sldr., hvorfor han havde lovet til Underpant alle sine Boder og Ejendomme i Skolegaden sønden Gaden, og hvis det beløb sig mere, skulde han strax betale med rede Penge. Derefter blev afsagt følgende Dom: Efterdi samme Landstingsdom ikke lyder ydermere, end til Sagen bliver stævnet paa ny, og det nu sket er, bør den ikke længere Magt have, og dernæst er Laurs Guldsmeds Opskrift og sidste Udtog ikke saa rigtig, at de bør nogen Magt have; men efterdi for Borgm. og Raad Jens Bang har tilbudt 96 Dr., han var skyldig i Chr. Paaskes Hus, og Borgm. og Raad har tildømt ham samme Penge at betale, vide vi ikke denne

deres Dom at imodsige; anlangende det Tilbud til Laurs Guldsmed om Betaling i hans Hovedejendom efter den Indvisning, Jens Bang deri har bekommet, da samme Indvisning i Hovedejendommen er underkjendt, kan vi ikke kjende dette Tilbud nøjagtigt.

Dernæst mødte Gjert Gregersen 24/8 paa Jens Bangs Vegne paa Bytinget, eftersom Niels Laursen Bech paa sin Faders Vegne i Dag 3 Uger havde givet Jens Bang Varsel for Dele og over ham var begjærende tredje Ting for to Laurs Guldsmeds Haandskrifter, som Jens Bang havde faaet Indvisning og Vurdering for i Laurs Guldsmeds Huse og Ejendomme, saa og for Chr. Paaskes Pantebrev til Laurs Guldsmed, som Jens Bang skulde have, og svarede, at Jens Bang havde leveret samme Haandskrifter fra sig; men hvis han havde Pantebrevet, skulde Laurs Guldsmed bekomme det igjen. S. D. havde Gjert Gregersen derimod stævnet Laurs Guldsmed for Dom, eftersom han havde fordret af Jens Bang nogen Gjæld efter sin Regnskabsbogs Indhold og derudefter ladet hænde Dom til Raadhuset, som siden af Landsdommerne var underkjendt, og satte i Rette, om Laurs ikke burde for sin Unøjagtighed lide Tiltale. Niels Bech skød da sin Fader ind for Borgm. og Raad, hvorfor det nu blev henfundet, efterdi de havde haft Sagen for dem før.

Paa den anden Side begjærede Niels Bech 4/8 paa Bytinget, at Mogens Jespersen efter en Doms Indhold ved Dannemænd skulde gjøre ham Udlæg af Jens Bangs Bo for nogen Gjæld. Jens Bang mødte og nedsatte i Retten rede Penge, som han vilde rette for sig med, saa vidt han skyldig var efter Borgm. og Raads Dom, men formente derhos, at Laurs Guldsmed var ham en Summa Penge skyldig, naar deres tvistige Sager kom til endelig Ende. Niels Bech svarede, at samme Sag var henfunden for Borgm. og Raad, hvorfor hans Fader burde for Jens Bangs Tiltale til Bytinget fri at være; men Jens Bang vilde ikke være benøjet med saadan Henfindelse og Paaskud, og Dommen faldt da, at Laurs Guldsmed havde gjort Uret og burde stande til Rette og lide Tiltale.

Næste Tingdag 11/8 stod Gjert Gregersen igjen for Retten, eftersom Mogens Jespersen efter hans Begjæring havde ladet skrive ham 4 Udlægsmænd paa en Dom over Laurs Guldsmed, og gjorde Arrest paa de Penge, Jens Bang var denne

skyldig, hvorpaa Mogens Jespersen erbød sig at være ham følgagtig i Laurs Guldsmeds Bo at gjøre ham Udlæg og, dersom Boen ikke kunde tilstrække, da i andet hans Gods. — Siden høres ikke mere om deres Mellemværende.

Andre Sager med forskjellige.

Vi gaa dernæst over til at omtale Jens Bangs øvrige Sager og følge den kronologiske Orden.

1629 7/9 begjærede Søren Hansen paa Jens Bangs Vegne paa Bytinget Tiltale til Henrik Sørensen for nogen Gjæld. For denne mødte hans Fader Søren Rasmussen og skød sin Søn ind for Borgm. og Raad, *efterdi han var en Borger*; thi ere de med hinanden fundne ind for Borgm. og Raad. —

S. A. 30/10 bestod Niels og Rasmus Dragere paa Bytinget, at de paa Lørdag 14 Dage beslog efter Mogens Jespersens Befaling Jørgen Jensen af Lemvig for Gjælds Sag 25 Sldr. og stævnede ham hid i 3 Ting, og lyste Jens Nielsen paa Jens Bangs Vegne ham et fuldt Vold til, at han havde undvigt uden Forlov, og lyste for sin Lovmaal. —

7/12 tog Jens Andersen Krag paa Bytinget Jens Bang i Haanden og paa Maren Knudsdatters og hendes Børns Vegne pantsatte ham sl. Mads Andersen Krags Hovedejendom og Hus, som Maren Knudsdatter iboede, indtil Boderne neden og vesten for vedtog, for 225 Sldr., som sl. Mads Krag ham skyldig var. —

14/12 stod Jens Bang fjerde Ting og æskede af sl. Anders Skrivers Arvinger Hus, Gaard, Bo og Formue for 100 Courantdaler med sin Rente efter hans Haandskrifts Lydelse og for 17 Sldr. efter hans Bogs Lydelse. —

1630 5/2 Just Nielsen forpligtede sig for Borgm. og Raad, at han og Laurs Hansen Borgmester skulde stille Jens Bang tilfreds, inden Øxen nu i dette Aar af Landet uddreves, for 400 Rd. i ꝟ Stykker med sin efterstaaende Rente; men hvad de 300 Sldr. angik, Jens Bang krævede efter sin Regnskabsbog, beraabte Just Nielsen sig paa Regnskab. —

14/5 forpligtede Gunne Jensen Kremer sig paa Raadhuset nøjagtig til at forsikre Jens Bang for hvis Gjæld, han ham

med Rette skyldig var efter Skifteregisters Formelding efter sl. Anne Hansdatter, sl. Søren Christensens Hustru. —

$^{9}/_{7}$ den Sag med Borgmester Hans Sørensen, Jens Bang og Jens Hansen om de 130 Dr., som Jens Hansen havde ført Borgmesteren til Regnskab efter hans Instrux, optog de paa alle Sider til videre Erfaring hos Jens Bang i 3 Uger (se videre under $^{21}/_{10}$ 1633). —

$^{20}/_{8}$ fremlagde Johan Brandt paa Raadstuen sin Seddel af $^{13}/_{8}$, saa lydende: Eftersom jeg har ladet min Medborger stævne, Jens Bang, 3 Fredage efter hverandre og samme Sag er opsat til i Dag anlangende en Haandskrift, som han har hos sig, som jeg har betalt. Samme Haandskrift er dateret $^{15}/_{5}$ 1626 for 200 Dr. at betale om 8 Uger eller ogsaa en Td. Rug for 2 Sldr. i Steden, og samme Penge er betalt af mig $^{21}/_{7}$ 1626, og er min venlige Begjæring til Borgm. og Raad, at Jens Bang maa forskaffe mig min Haandskrift igjen eller ogsaa en Kvittans paa den at være død og magtesløs. Hertil svarede Jens Bang, at han havde adskillige Breve, hvoraf en Part var i Norge; dersom deriblandt fandtes nogle af Johan Brandts Haandskrifter, som vare betalte, skulde det blive ham kvitteret og godtgjort; fandtes der og nogen, som vare ubetalte, vilde han have sig derefter at rette det at fordre. —

$^{7}/_{2}$ 1631 tiltalede Christen Turesen Jens Bang til Bytinget efter en Raadhus Seddels Formelding for en Haandskrift, ham skulde forholdes, og som dog var betalt, og erbød sig, at dersom han var Jens Bang noget skyldig, vilde han det strax betale, og omvendt burde Jens Bang ham betale, hvad han var ham skyldig. Gjert Gregersen i Rette lagde Jens Bangs Svar, at for^{ne} Haandskrift ikke var nu at finde, men tilforn var derimod udgivet til Chr. Turesen en Kvittans for, hvis derpaa var annammet, og naar Chr. Turesen vilde gjøre rigtig Rede og Regnskab med ham om alt, skulde ham endnu meddeles en fuldkommen Kvittans imod samme Haandskrift, saa vel som paa alt andet Regnskab indtil den Dag. Sagen blev opsat til Regnskab med hinanden i 14 Dage, men forekommer ikke senere. —

$^{14}/_{2}$ havde Jens Bang stævnet Dorette Tolders, Jens Nielsen Hundslunds Efterleverske, til Bytinget for Tilbud belangende den Indvisning, han havde i den Ejendom, hun besad og iboede, den ny Gaard med den gamle med medfølgende

Husgeraad, og efterdi samme Ejendomme vare vurderede for 750 Sldr. og hans Anpart deri var foruden Husleje 584 Dr. 13 ß, tilbød han hende denne igjen at indløse inden 14 Dage eller og at betale hendes Anpart 166 Dr. mindre 13 ß i rede Penge; men hverken hun eller nogen hendes Lavværge paa hendes Vegne var til Svar mødt. —

$^{21}/_{2}$ lod Jens Nielsen læse en Landstings Stævning til næste Landsting efter $^{26}/_{2}$ over Jens Bang i egen Person at møde med en Bytingsdom, en Kosteholds Landstings- og en uendelig Landstingsdom saa vel som med Jens Nielsens Haandskrift, hvorefter han Dom forhvervet havde. $^{2}/_{5}$ lod Jens Nielsen igjen læse en Landstings Stævning til $^{21}/_{5}$ over Jens Bang og Gjert Gregersen i samme Anledning. $^{16}/_{5}$ lod han paa ny læse en Landstings Stævning over Jens Bang anlangende en Indvisning, denne havde forhvervet. Derimod havde Gjert Gregersen til $^{25}/_{5}$ stævnet Jens Nielsen til Bytinget for Tilbud og Dom og tilbød ham noget Kobber, som var Jens Bang tilvurderet, nemlig en Brændevinskjedel $3^{1}/_{2}$ L℔ 5 Skaal℔, Marken for 11 ß, en gammel Bryggekjedel 5 L℔, Marken for 8 ß, og en Kobbergryde 18 Mark à $3^{1}/_{2}$ ß, igjen at løse efter Vurderingen eller og samme Gods Jens Bang at efterfølge. Jens Nielsen fremlagde herimod sit Regnskab, hvori var indskrevet: 1630 $^{8}/_{9}$ fik Jens Bang af mig paa den Humle, jeg ham skyldig blev 1627, ungefær 9 L℔ Kobber, Skaal℔ 20 ß, eftersom vi blev forligt med hverandre om paa Aalborg Hoved[1]), beløb det sig tilhobe ungefær 45 Dr., og Jens Bang burde det derfor beholde for samme Humle. Men ved Bytinget blev afsagt den Dom, at Jens Nielsen enten burde samme Gods løse efter Vurderingen eller det Jens Bang derfor efterfølge. S. D. gjorde 4 Mænd, som dertil vare udtagne af Mogens Jespersen, bekjendt, at de paa Mandag sidstf. gjorde Jens Bang Indvisning i den Anpart, Jens Nielsen havde i det Hus, som sl. Niels Christensen iboede, for 83 Sldr. 1 ℳ 13 ß efter Dommens Lydelse. Jens Nielsen stod til Vedermaalsting og benægtede, at han var stævnet. $^{16}/_{7}$ var Sagen for Landstinget, hvorom det hedder i Domsprotokollen: Var skikket ærlig og fornumstig Mand Jens Nielsen af Aalborg og havde i Rette stævnet ærlig og velagt Mand Jens Bang

---

[1]) ɔ: Pladsen ved Fjorden vesten for Østeraas Udløb.

for en uendelig Dom over ham her til Landstinget forhvervet, som indeholdt, at den Landstingsdom, Jens Nielsen over Jens Bangs Bytingsdom havde forhvervet, var magtesløs dømt og at Bytingsdommen skulde ved Magt blive anlangende nogle Penge, han skulde være Jens Bang skyldig, og berettede Jens Nielsen, at han herpaa havde betalt med en Del Kobber for 45 Rd., som burde ham afkortes, og hvis han da med Rette Jens Bang skyldig blev, vilde han strax betale. Fremdeles havde han indstævnet Jens Bang for en Kost- og Tæringsdom til Landstinget, efter hvilken han skulde give Jens Bang Kost og Tæring, som og burde være magtesløs; fremdeles havde han stævnet Jens Bang, fordi han 9/5 sidstf. havde ladet sig indvise i hans Anpart i hans sl. Forældres Hus og Ejendom for en Summa Penge, baade Hovedstol, Rente, Skadegjæld, Kost og Tæring, tilsammen 83 Rd. 3 ℳ 13 β, og dog var paa Hovedstolen betalt med en Del Kobber 45 Dr. Sluttelig fremlagde Jens Nielsen Landstingsdommen af 29/1 sidstf., hvori bemeldte Bytingsdom var underkjendt. Gjert Gregersen fremlagde paa Jens Bangs Vegne Landstingsdommen af 12/2 sidstf., at bemeldte uendelige Dom var magtesløs kjendt og Bytingsdommen ved Magt, og gav derhos tilkjende, at Jens Nielsen havde givet Jens Bang sin Haandskrift af 11/3 1630 paa 58 Sldr. 1 ℳ 7 β, hvorefter Byfogden havde tilkjendt ham Indvisning ved Dom af 11/10 sidstf., men samme Indvisning havde han ikke tilstede, hvortil Jens Nielsen svarede, at Sagen over 6 Uger var opsat, og begjærede endelig Dom. Fremdeles fremlagde han samme Kost- og Tæringsdom af 15/1 sidstf., at »dersom Jens Bang befindes af Jens Nielsen til det Landsting hidstævnet, og ikke han selv mødte og gav ham Sag, er Jens Bang for hans Stævning kvit funden og Jens Nielsen at give ham billig Kost og Tæring«, og endelig et Tingsvinde af Aalborg Byting 13/12 sidstf. Jens Nielsen at have ladet læse en Landstings Stævning over Jens Bang at møde »til næste Landsting efter Snapsting førstk.« Dommen faldt saaledes: Efterdi samme uendelige Domme paa begge Sider ikke lyde ydermere, end til Sagen bliver stævnet paa ny, og det nu er sket, bør de ikke længere Magt at have, og efterdi for Byfogden og her er i Rette lagt Jens Nielsens Brev paa 58 Sldr. 1 ℳ 7 β, hvorefter Byfogden har tildømt ham samme Penge at betale eller lide Indvisning, da vide vi ikke imod samme

hans Dom at sige; men efterdi Sagen i 6 Uger er opsat og samme Indvisning ikke fremlægges, bør den ingen Magt at have; ligeledes efterdi ikke bevises Jens Nielsen Jens Bang til Snapslandstinget at have hidkaldt, men til næste Landsting efter Snapstinget, han og da efter samme Stævning har forhvervet Dom, bør samme Kostnings- og Tæringsdom ikke komme Jens Nielsen til nogen Forhindring.

Derefter stævnede Gjert Gregersen Jens Nielsen til Bytinget 1/8 for 2 Aars Rente af 58 Dr. 1 ꝁ 7 ß, dernæst for Kost og Tæring 23 Dr. 6 ß efter en Dom af Tinget 11/10 f. A. og Dom af Viborg Landsting 16/7 næstf. Jens Nielsen svarede, at han gjærne vilde betale Hovedstol og billig Rente, men han var ingen Omkostninger skyldig. Dom: Jens Nielsen bør betale Jens Bang tilbørlige Renter af for^{ne} Hovedstol saa vel som Kost og Tæring inden 15 Dage. S. D. gav 4 Mænd tilkjende, at de Mandagen 25/7 næstf. gjorde Jens Bang Indvisning i det Hus og Ejendom øster ude paa Hjørnet ved Frue Kirke, som sl. Niels Christensen i Groben fordum tilhørte, paa hans Søns Jens Nielsens Anpart for 58 Sldr. 1 ꝁ 7 ß, og stod Jens Nielsen til Vedermaalsting og tilbød at betale med andre gode Varer. —

1631 28/2 stævnede Jens Bang Gunne Mikkelsen for 229 Sldr. 26 ß med Interesse og Skadegjæld, som Gunne blev dømt til inden 15 Dage at betale med rede Penge eller lide Indvisning. —

2/5 havde Jens Bang stævnet til Bytinget Kirsten Kiers for 150 Sldr., som hendes sl. Husbond Jørgen Krag ham skyldig var. Efter en uendelig 15 Dages Dom bekjendte 4 Mænd 23/5, at de paa Tirsdag næstf. gjorde Jens Bang Indvisning for 150 Sldr. i sl. Jørgen Krags Bøjert. —

16/9 afsagde Borgm. og Raad Dom mellem Jens Bang og Borgmester Christoffer de Hemmer anlangende Bodmeri Penge efter hans Skipper Oluf Svendsens udgivne Brev. —

6/6 stævnede Jens Bang Arent v. Ginchel til Tinget i Dag for Dom, i Dag 8 og 14 Dage belangende en Summa Penge efter sl. Baltser Rauchs Haandskrift, som hans Arvinger burde betale, og tiltalede ham for 321 Sldr. 3 ꝁ 2 ß hans Anpart efter Baltser Rauchs Haandskrifter, den ene paa 300 enkende Rdr., den anden paa 350 enkende Rdr. Hovedstol, og i Rette lagde en Opskrift paa Rente af 300 Rdr. fra 1620

4 Uger før Paaske til $^{8}/_{6}$ 1623, er 51 Dr., Rente af 350 Rdr. fra Martini 1621 til $^{8}/_{1}$ 1623, $45^{1}/_{2}$ Rdr. Af Hovedsummen 400 Rdr., er 600 Sldr., beløb Renten fra $^{7-8}/_{1}$ 1623 til $^{8}/_{1}$ 1631 192 Rdr., er 288 Sldr., Summa 1023 Rdr. 3 ℳ; fradrages skulde, hvad Jens Bang blev B. Rauch skyldig, 67 Dr. 1 ℳ 8 ß. Ingen Svar. Jens Bang fik uendelig 15 Dages Dom.

$^{13}/_{6}$ mødte A. v. Ginchel og gav sin Broder Christen v. Ginchel Raadmand Fuldmagt til at svare Jens Bang i den Sag. Altsaa lod Chr. v. Ginchel læse en Landstings Stævning anlangende ovennævnte uendelige Dom og alt hvis andet Regnskab han i den Sag undgjælde vilde. S. D. tiltalede Jens Espersen paa Heden i Ulsted Sogn paa Jens Bangs Vegne med 7 Ugers Landstings Stævning A. v. Ginchel for de 321 Sldr. 3 ℳ 2 ß efter en Afregning, som med Chr. v. Ginchel skulde være gjort. Paa Grund heraf mente denne, at han derfor burde have været lovlig stævnet, og at han i Dag 14 Dage vilde bevise med Jens Bangs egen Haand, at de to Haandskrifter, af $^{13}/_{12}$ 1619 paa 300 Rdr. og af $^{3}/_{10}$ 1621 paa 350 Rdr., burde døde og magtesløse være. Til den Tid fremlagde han da en Kvittans, at Jens Bang $^{8}/_{1}$ havde siddet over Rede og Regnskab med B. Rauch om alt, hvis dem imellem havde været til den Dag. Derpaa var skrevet med B. Rauchs egen Haand: Jens Bangs Kvittans paa alle unse Rekninge betalt tho den 8 Januari 1623. $^{11}/_{7}$ tiltalede Jens Espersen efter en Maaneds Opsættelse igjen A. v. Ginchel for hans Anpart, 321 Rdr. 3 ℳ 2 ß, og fremlagde sl. B. Rauchs Haandskrift paa 400 Rdr. Rest med Rente. Chr. v. Ginchel fremlagde da et Udtog af B. Rauchs Bog anlangende det spanske Kompagni, saa lydende: $^{13}/_{11}$ og $^{14}/_{11}$ 1623 har Jens Bang og Jens Hals bekommet paa Kompagniets Vegne af Markus Laustens Skib og af Johan Jakobsens Bøjert 31 Læst 2 Tdr. spansk Salt à 3 Dr., er 1680 Dr. Herpaa har B. Rauch opbaaret efter Jens Hals's Anordning af Tyge Sørensen i Holstebro 430 Dr., nok af Jakob Vogensen 188 Dr., af Anders Rasmussen 148 Dr. 3 ℳ $13^{1}/_{2}$ ß; nok har Enevold Klemedsen bekommet af Kompagniet efter B. Rauchs Begjæring 63 Tdr. graa fransk Salt, er 126 Dr.; nok fører Jens Hals til Regnskab B. Rauch at have bekommet 2 Læst St. Lukas Salt, 90 Dr., nok af Anders Rasmussen 23 Tdr. spansk Salt for 69 Dr., Summa 1051 Dr. 3 ℳ $13^{1}/_{2}$ ß; saa rester

herpaa 628 Dr. $2^{1}/_{2}$ ß. Chr. v. Ginchel formente derefter, at, efterdi Jens Hals i saa Maade den største Part af samme Salt havde klareret, burde Jens Bang Resten kvittere i hvis Gjæld B. Rauch ham skyldig var med Rente, efterdi den Gjæld, som æskedes, var efter en død Mand paa begge Sider. Dertil svarede Jens Bang, at hvis Penge Jens Hals havde betalt paa samme Salt, var sket ved Jens Bangs og Hans Sørensens Befaling paa Kompagniets Vegne, og kom ikke hans retfærdige Gjæld ved. Der blev da afsagt den Dom at betale inden 15 Dage efter Haandskrifterne og hvis anden Regnskab siden at gaas om, hvis Ret er. —

$^{18}/_{7}$ tiltalede Jens Bang Karsten Wirkmester for 103 Kurant Dr. Hovedstol med Rente efter hans Haandskrift, dat. $^{21}/_{5}$ 1621 at betale efter hans egen gode Vilje i gode Sølv Deneger til 4 ß danske, som da gangbare vare, eller i ℳstykker og beregnet 4 ℳ danske til 5 sletℳ 4 ß. Afsagt at betale inden 15 Dage. —

S. D. tiltalede Jens Bang Chr. v. Ginchel for 321 Sldr. 3 ℳ 2 ß hans Anpart, Karsten Wirkmester 160 Dr. 3 ℳ 9 ß hans Anpart og Niels Jakobsen Ovid 160 Dr. 3 ℳ 9 ß hans Anpart, som sl. Baltser Rauch var ham skyldig bleven, Hovedstol og Rente, og fremlagde B. Rauchs Haandskrift paa 400 Rdl. Hovedstol, dat. $^{8}/_{1}$ 1623. De mødte alle tre, og svarede Chr. v. Ginchel, at han fremæskede af Jens Bang skriftlig Afregning med Haand under, og at i den løse Opskrift, han havde ladet opskrive, fandtes adskillige Rentepenge optegnet, som han ikke tilkom; men til det Bevis paa de 400 Rdr. vilde han svare, saa vidt ham tilkom, om han vilde gjøre ham og hans Medarvinger Rede og Klarlighed for, hvis han fandtes at være B. Rauch skyldig, efterdi den Gjæld, han æskede, var efter en død Mand, og det, som Jens Bang havde bekommet, fandtes med den dødes Haand rigtig i hans Bog optegnet; men Renter efter $^{8}/_{1}$ 1623 var han ej berettiget efter hans eget fremlagte Bevis, dat. $^{8}/_{1}$ 1623, at naar B. Rauch gav ham en ny Haandskrift paa 400 Rdr., skulde han have sine forrige to Haandskrifter tilbage saa vel som og denne Bevis paa 400 Rdr.; dernæst fremlagde Chr. v. Ginchel et Raadhus Bevis, at det var fundet til Tinget med Jens Bang, hvis han kunde findes at være B. Rauch skyldig efter hans Bog; Karsten Wirkmester og Niels Jakobsen svarede enhver for sin

Anpart ligesom Chr. v. Ginchel. Alligevel faldt Dommen, at enhver inden 15 Dage skulde betale sin Anpart med Rente.

S. D. tilbød Chr. v. Ginchel at gjøre Jens Bang Udlæg paa sin Broder A. v. Ginchels Vegne først i hans Damhave, som ham paa Skiftet efter B. Rauch var tilfalden, dernæst fjerde Part i Søren Rasmussens Hus i Kattesund, desligeste for 74 Dr. 2 ℳ i sl. Jørgen Krags Bøjert, som nu laa her for Aalborg, og som ham var gjort Indvisning i, fremdeles i A. v. Ginchels Hus og Ejendom ved Østerport, og eftersom A. v. Ginchel var udenlands, forbød han Byfogden at gjøre Jens Bang Indvisning i hans Hovedejendom i Jomfru Ane Gade ved Fjorden øster imod Borgmester Hans Sørensens Ejendom, eftersom frembødes gode Jorder og Ejendomme, hvormed han vilde rette for sig. Jens Bang svarede hertil, at han vidste Chr. v. Ginchel intet til samme Tilbud at svare, før han fik Dommen.

$^{1}/_{8}$ tiltalede dernæst Karsten Wirkmester og Niels Jakobsen Ovid Jens Bang først for enhver deres sjette Part af en Rest paa det Salt, som han med sl. Jens Hals af B. Rauch paa Kompagniets Vegne kjøbt havde, som var enhver deres sjette Part 52 Rd. 1 ℳ 5 ß 1 Alb.; nok for anden Gjæld enhver deres sjette Part, 53 Dr. 1 ℳ 1 ß; men siden høres ikke mere til denne Sag. —

$^{15}/_{8}$ tilskjødede Chr. v. Ginchel paa Herman Turesens Vegne efter Fuldmagt Jens Bang et Hus og Ejendom i Kattesundsgade paa vestre Side, som var 12 Gulv Hus, hvori var 3 Boder, i sin Længde ved Gaden i Sønder og Nør 31 Al. 1 Kv. og i sin Brede i begge Ender i Øster og Vester med Gaardsrum 16 Al. foruden fri Tagdrob til Gaden. —

$^{17}/_{10}$ gav Jens Bang Last og Klage paa Oluf Svendsen af Malmø, for han imod Tilbud $^{31}/_{9}$ sidstf. var vegen her af Friheden og havde forsmaaet Retten og ikke stillet ham tilfreds for hvis han ham skyldig var, og lyste ham et fuldt Vold til, eftersom Søren Fogėdsvend i Dag 14 Dage lyste for Lavmaal paa hans Vegne. Bestod Niels Christensen og Rasmus Dragere, at de $^{26}/_{9}$ mundtlig gjorde Arrest paa Oluf Svendsen og stævnede ham. $^{31}/_{10}$ opkrævede dernæst Gjert Gregersen Sandemænd over Oluf Svendsen at møde her i Dag 14 Dage at gjøre deres Tov over ham. $^{14}/_{11}$ fremlagde han saa et Klage- og Lysningsvinde, item en Opkrævelse paa

Sandemænd her af Tinget, 17/10 og 31/10 over Oluf Svendsen, hvorefter han begjærede Fylding paa Sandemændene. Da ingen mødte til Gjenmæle, fremkom Sandemændene Povl Ibsen Kjældersvend, Villads Nielsen Skrædder, Juel Snedker, Gabriel Glarmester, Borgere i Aalborg, Anders Pedersen i Sundby og Gregers Laursen paa Gjøl, og efter Byfogdens Tilfindelse tog Christen Andersen Skomager og Christen Jakobsen, Borgere i Aalborg, hverandre i Haanden og satte Fyldingen, og svor de Oluf Svendsen et fuldt Vold over og bad dem saa Gud til Hjælp, medens samme Vinder stod ved fuld Magt. 28/11 gjorde Niels Jensen Skomager i Aalborg og Christen Christensen i Hasseris Sandemænd deres Ed og Tov over Oluf Svendsen, som deres Medbrødre 6 Sandemænd her i Aalborg Birk i Dag 14 Dage gjort havde, eftersom de da formedelst Forfald ikke kunde møde her tilstede. —

24/10 bekjendtgjorde Jens Nielsen og Niels Pedersen paa Bytinget, at de paa Torsdag næstf. 14 Dage vare for Silkeborg Port og stævnede Peder Christensen Skriver hid for Dom, og nu sagede Jens Bang ham for Korn, Malt, Rug og Mel, som hans Skib havde ført fra Randers Fjord og til Glückstad eller Stade. Mødte Peder Andersen i Volle og fremlagde hans Svar, at han skød sig til sit Værneting. Derfor opsat i 6 Uger. 5/12 tiltalede igjen Gjert Gregersen Peder Christensen efter hans udgivne Bevis og Hans Sørensen, kgl. Maj. Tolder, hans Seddel for hvis Fragtepenge Jens Bang endnu restede (der var betalt hans Skipper 140 Sldr. i Randers) paa det Korn, hvormed han havde fragtet hans Skib til Glückstad 420 Sldr. 1 𝔪 12 β. Mødte Peder Christensens Fuldmægtig Søren Olufsen, tjenende paa Silkeborg, med hans Svar, at han indskød sig til sit Værneting Gjern Herredsting eller Randers Byting, hvor Grunden i Hovedsagen var iværkstillet, ikke heller burde han lide nogen Tiltale, før velb. Oluf Parsberg fik derfor Varsel, som da med Dronningborg Slot og Len var medforlenet, og desuden skulde der være bleven 80 Tdr. Malt til Undermaal. Alligevel blev afsagt, at, efterdi bevistes med Peder Christensens egen Haand og Underskrift her i Aalborg, at han havde lovet Jens Bang samme Fragt, som Hans Sørensen paa kgl. Maj.'s Vegne havde udgivet af hver Læst, som var udført til Glückstad, burde han Jens Bang betale, hvis Fragt derpaa resterede, eller derfor lide Tiltale.

1632 9/4 blev igjen uendelig afsagt, at hvis Korn paa Elben eller Weseren af Jens Bangs Skib var losset eller leveret til kgl. Maj.'s Proviantsforvalter efter hans Kvittans, burde Peder Christensen efter Hans Sørensens Seddel af hver Læst betale Jens Bang. 23/4 tog saa Gjert Gregersen paa Jens Bangs Vegne tredje Ting til ham. —

31/10 tilskjødede Povl Andersen i Hvilshøjgaard paa sin Husbond velb. Otto Scheels Vegne Jens Bang 9 Boder, som Otto Scheel af Laurs Nielsen Guldsmeds Ejendom i hans Gjæld var udlagt. —

12/12 havde Christen Mortensen i Hasseris paa Hr. Niels Christensen, Forstander i Helliggejst Kloster, hans Vegne ladet stævne flere Borgere, deriblandt ogsaa Jens Bang, for Klosterets Jordskyld fra forleden Aar, og efterdi de ikke vilde samme deres Jordskyld udgive til rette Tid, saa havde de dermed efter kgl. Maj.'s Brev samme deres Jorder forbrudt. Efter at de andre havde svaret hver for sig, svarede Jens Bang, at naar det blev bevist med Jordbogen, at de Ejendomme, som de krævedes for, dem tilhørte, og hvis deraf gik, vilde han give en Jordskyld deraf, som han burde. Sagen blev opsat til videre Forklaring i 8 Dage, men forekommer ikke siden. —

Efter at nogle mindre Gjældsager vare afgjorte, tiltalede 13/2 1632 Mads Laursen Thybo Bøgmester[1]) paa Borgm. og Raads og Aalborg Bys Vegne Jens Bang for 192 Sldr., nemlig 1 Sldr. for hver ß i Taxten, resterende Skat til kgl. Maj. forleden Aar 1631, som han af 24 Dannemænd var taxeret for. Jens Bang mødte og havde tilstede 192 Dr. i Guld og Penge og dem frembød for sin Skat og Bøsseskytterpenge og dem i Retten nedsatte og vilde ingen Lovmaal lide, hvortil Mads Laursen svarede, han ikke æskede nogen Bøsseskytterpenge, men kun den resterende Skat til kgl. Maj., og derfor ikke kunde understaa sig de Penge at annamme; thi har Byfogden dem paa Rettens Vegne til sig annammet og Sagen opsat i 14 Dage, til hvilken Tid da blev afsagt uendelig Dom. —

20/2 lod Jens Bang stævne for Dom velb. Niels Friis til Lundergaard i hans Gaard for 19½ Sldr. Efter Niels Friis's

---

[1]) omtrent det samme som Kæmner (se Jydske Saml. 9, 97 ff.).

Begjæring opsat i 14 Dage; men da han saa ikke mødte, blev afsagt uendelig 15 Dages Dom. —

$^{5}/_{3}$ vandt Chr. Madsen Raadmand, Jens Bang, Johan Brandt og Villom Johansen Koch med oprakte Fingre og Helgens Ed, at det var dem i Guds Sandhed vitterligt, at Aar 1627 $^{9}/_{10}$, efter at de kejserlige Krigsfolk Dagen før havde sig Aalborg By bemægtiget, kom Hans Sørensen, kgl. Maj.'s Tolder, i stor Livsfare ud paa Frans Cornielsens Skib, som da laa i Aalborg Fjord ved Hals, til dem, og ikke han af sit Hus da med sig fik det allerringeste salveret og havde ikke de Klæder, han kunde skjule sig i; i lige Maade, at der laa i Hans Sørensens Hus og paa andre Steder i Byen et Parti af kgl. Maj.'s Korn og Proviant, som med hans eget Korn og andre gode Kjøbmandsvarer af Vin, Salt, Humle, Sild, Fisk og andet blev fortært og øde af kgl. Maj.'s og de kejserlige Krigsfolk, foruden hans Breve, Regnskabsbøger, Boskab og Husgeraad, som han maatte lade efter sig, skattet paa nogle tusind Dalers Værd, og ikke det var ham muligt, siden kgl. Maj.'s Krigsfolk med Magt indkvarterede dem i Aalborg, enten at skibe af kgl. Maj.'s eller sit eget Korn og Proviant; thi de ingen Varer vilde udstede af deres Kvarter eller fra Byen, og ikke han eller nogen af Borgeriet var deres eget mægtig, men blev skammelig udplyndret og berøvet, hvis de havde, saa det ikke var Hans Sørensens Skyld, at kgl. Maj.'s Korn blev liggende, men han dertil havde bestilt tvende Skibe, som vare ankomne, og ikke de for berørte Aarsager kunde bekomme deres Ladning. —

S. D. i Pant satte Borgmester Dirik Grubbe paa Johan Lutkens Vegne af Hamborg Jens Bang hans Hus og Ejendom i Budolfi Sogn for 400 Sldr., hver Dr. til 32 ß lybsk, han Jens Bang skyldig var at betale, nemlig $^{25}/_{3}$ 1633 100 Rdr., 1634 100 Rdr. og Resten 100 Sldr. 1635 skadesløs i alle Maader. —

$^{9}/_{4}$ havde Gjert Gregersen paa Jens Bangs Vegne stævnet Maren Knudsdatter, sal. Mads Andersen Krags, og hendes Børn for 225 Sldr. med Rente efter Pantebrevs Indhold af $^{9}/_{12}$ 1627. Ingen Svar; derfor uendelig 15 Dages Dom; $^{16}/_{4}$ anden uendelige Dom og $^{23}/_{4}$ endelig Dom at betale skadesløs eller samme Ejendom, han i Pant havde, ham efter uvillige Dannemænds Vurdering at efterfølge. $^{14}/_{5}$ bekjendtgjorde

Vurderingsmændene, at de efter Byfoged Mogens Jespersens Befaling og i Fogedsvend Søren Jensens Nærværelse havde indvurderet Jens Bang Fuldist og Værd for 254 Sldr. efter Pantebrev og Doms Indhold i sl. Mads Krags Hovedejendom til Adelgade, som var 5 Bindinger Hus og til øster Side 7 Bindinger Hus; dog hvad Brønden i Gaarden sig belanger, at bruges til begge Parter. —

23/7 Gunne Mikkelsen Bøgmester paa kgl. Maj's, Borgm. og Raads og Aalborg Bys Vegne med Opsættelse her af Tinget først 9/4 næstf. i 6 Uger og siden fremdeles med Bevilling til nu i Dag sagede Jens Sørensen Raadmand 20 ß, *Jens Bang* 12 ℳ med flere Borgelægs Penge for Aar 1631, eftersom de af 24 Borgere med Borgm. og Raad vare taxerede, af hver ß 2 Sletℳ, saa de til kgl. Maj.'s Folk med at underholde skulle udgive og medresterede. Der blev afsagt: De have gjort Uret og dermed deres Borgerskab forbrudt, og alligevel enhver sin Anpart nu strax skal betale, henføre og yde paa de Afsteder, de af vor gunstige Hr. Lensmand forevist vorde, og imidlertid for deres Modvillighed at være i kgl. Maj.'s Naade og Unaade. —

1632 22/9 blev ved Landstinget afsagt Dom i en Sag, hvis Udspring laa flere Aar tilbage og som havde antaget et ret betydeligt Omfang. Jens Bang havde til Landstinget stævnet hæderlige og højlærde M. Peder Pedersen, Sognepræst i Viborg, for en Dom til Viborg Raadhus, at Jens Bang skulde betale ham 300 Rdr. efter et Bevis, han ham givet havde for Hybert Snitlachs Gjæld, uanset Jens Bang formente, at samme Bevis ikke kunde hentydes for noget fuldkomment Gjældsbrev, men alene gik ud paa, at han havde annammet Hyberts Breve til sig Gjælden efter at fordre, og efter at han ikke havde kunnet det erlægge, havde han M. Peder og hans Hustru Maren Pedersdatter Brevene igjen tilstillet, og dog forholdt de ham hans Bevis og havde derefter forhvervet Dom paa ham, som derfor ikke burde komme ham til nogen Pengeudgift, men være magtesløs. Ligeledes havde han stævnet Maren Pedersdatter og hendes Tjener Laust Jensen for to Vinder eller Benægtelser til Viborg Raadhus imod hans sandfærdige Vinder; fremdeles Gabriel Mouritzen i Mariager og Jens Clemmedsen i Viborg, som samme Dom og Vinder paa M. Peders Vegne forhvervet havde, dernæst Borgmestere og Raad i Viborg, som samme Dom og Vinder dømt og udstedt

havde. M. Peder Pedersen havde derimod ladet stævne Maren Jørgensdatter, Jens Bangs Hustru, for et Vinde til Aalborg Byting $^{27}/_{2}$ sidstf., at hun $^{8}/_{11}$ 1630 havde set M. Peders Tjener Lauritz i sin Forstue med nogle Breve til Jens Bang fra sin Husbond, som han maatte tage med sig igjen, saa og Hans Lydiksen, som havde vundet ligesom hun, hvilket Vinde var af Lauritz højlig benægtet; ligeledes Niels Pedersen Nipgaard i Viborg for et Vinde til Aalborg Byting $^{14}/_{5}$ sidstf. om nogle Ord, Maren Pedersdatter havde sagt til ham i Juli 1631 om Hyberts Brev paa 300 Rdr., hvilke Ord hun højlig benægtede; ligeledes Peder Nielsen i Hverrestrup, som havde vundet, at han saa det næste Aar Fjenderne vare dragne af Landet i Viborg hos M. Peder, at Jens Bang fik Maren Pedersdatter nogle Breve, men ikke han navngav, hvad Breve det var. Endelig havde han ogsaa stævnet Mogens Jespersen og Mads Laursen Thybo, som samme Vinder udstedt havde.

Paa P. Peders Vegne mødte Laust Hansen i Storring og fremlagde Jens Bangs Brev, actum Viborg $^{25}/_{1}$ 1630, lydende: Kjendes jeg Jens Bang, Borger i Aalborg, at jeg har annammet af hæderlig Mand M. Peder Pedersen, Sognepræst i Viborg, en Haandskrift paa 300 Sp. Dr., som Hybert Snitlach, Borger i Aalborg, til ham udgivet har; thi bepligter jeg mig at skaffe M. Peder enten rede Penge for for^ne Haandskrift eller og godt, rent, gjort Sølv, hvert Lod for 3 Slet℞ mindre 4 ß, og gammelt, ubrugeligt Sølv, hvert Lod for $2^{1}/_{2}$ Slet℞, eller og hans Haandskrift igjen inden i Dag 14 Dage, som er $^{8}/_{2}$. Derhos fremlagde han Dommen af Viborg Raadhus $^{14}/_{2}$ 1631, som besluttedes, at, efterdi for Retten fremlagdes Jens Bangs [ovenanførte] Brev og med to hans Sendebreve berettedes, at ham Pant derfor af Hybert Snitlach var lovet, men ikke derimod af Jens Bang gjordes bevisligt, at han enten for^ne Penge, Sølv eller Haandskrift havde erlagt til M. Peder, tilfandt Borgmestere og Raad ham derfor at stande M. Peder til Rette og ham betale eller lide Tiltale. Hertil svarede Gjert Gregersen, at da Jens Bang ikke de 300 Rdr. af Hybert Snitlach kunde bekomme, havde han til Underpant to Breve af ham annammet, et Hus og Ejendom paa Torvet i Aalborg anlangende, hvilke to Breve han med Hyberts 300 Rdl.'s Brev M. Peder igjen havde tilstillet, saa denne siden igjen selv havde gjort Anfordring ved Retten hos Hybert for

de 300 Rdr., og i Rette lagde et M. Peders Sendebrev til Jens Bang 13/2 1630, at han havde bekommet hans Skrivelse af 12/2 om, at Hybert ikke havde kontenteret og betalt de 300 Sp. Dr., hvorfor han gjærne bad Jens Bang, at han vilde anfordre ham med Retten, og dersom Hybert ikke strax vilde stille ham tilfreds for de 300 Rdr., at han da vilde lade ham det vide og leje et Bud til Viborg, han vilde det selv betale; thi dersom Hybert ikke vilde betale, nødtes han til at forfølge ham med Lands Lov og Ret. Dernæst fremlagde Gjert Gregersen et Tingsvinde af Aalborg Byting 8/11 1630, at M. Peder der havde ladet læse en Borgm. og Raads Stævning af Viborg over Hybert at møde til Viborg Raadstue den Dag 6 Uger for 300 Sp. Dr., som skulde have været betalt 1628; nok en Borgm. og Raads Stævning smst. til for^{ne} Tid og Sted for 165 Sp. Dr., som skulde have været betalt 1627, fremdeles en do. Stævning for 700 Sp. Dr., som skulde have været betalt 1627, ligeledes et andet Tingsvinde af Aalborg Byting af 17/1 1631, at M. Peders Fuldmægtig havde ladet læse en Borgm. og Raads Stævning til Viborg over Hybert at møde den Dag 6 Uger, som var 28/2, for 300 Sp. Dr., ligeledes et Tingsvinde af Aalborg Byting 27/2 d. A. om Maren Jørgensdatters og Hans Lydiksens Vinder (se ovenfor), saa vel som et andet Tingsvinde af 14/5 sidstf. om Niels Pedersen Nipgaards Vinde og om Peder Nielsen i Hverrestrup hans Vinde, at næste Aar, efter at Fjenderne vare uddragne, da Jens Bang drog ud efter sine Øxne, da førte han ham med sine Heste og Vogn til Viborg, og inddrog de til M. Peder til Logement, og da fik Jens Bang Maren Pedersdatter nogle Breve, der M. Peder selv sad ved sin Bordende og Maren stod for Skiven hos Jens Bang, *som da var vel beskjænket.* Derhos fremlagde han et Tingsvinde af Aalborg Byting 14/2 1631, som Maren Jørgensdatter, Hybert Snitlachs Hustru, i hendes Husbonds Fraværelse havde ladet forhverve, at Claus Markvordsen, Johan Brandt, Gregers Thomsen og Peter Røring havde bekjendt, at de havde været med Byfogden 18/1 sidstf. og gjort M. Peder efter to Borgm. og Raad i Viborg deres Domme paa 1148½ Rd. 2 Sl$ 4 ß i Hyberts Gods og Ejendomme Indvisning og Udlæg: først havde de udlagt 2 sl. Morten Jakobsen i Viborg hans Haandskrifter paa 1651 Dr. 1 $ 4 ß slet Pending, hvorpaa var betalt 915 Sldr. 8 ß og resterede 736 Sldr. 12 ß, som M.

Peder skulde fordre, og dersom Morten Jakobsens Arvinger havde noget Regnskab derimod at fordre, da Hybert og hans Hustru dertil at svare; dernæst Indvisning i Hyberts Gaard og Ejendom med den Have næst sønden til, saa vidt den var bedre, end hans Børn det havde i Pant for, og end den Indvisning, velb. Otto Scheel deri havde bekommet; ligeledes Indvisning i den Gaard paa Torvet, som Dr. Christen Skytte forhen iboede, hvis Anpart deri Hybert var berettiget, som var bedre, end Borgmester Hans Sørensen tilforn havde bekommet Indvisning for. Blev og i Rette lagt Viborg Raadstuebog med den endelige Dom over Hybert af ²⁰/₁₂ 1630 for de 300 Sp. Dr. og endelig Dom over ham for 865 Dr. med Rente, Skade, Kost og Tæring. Af disse Dokumenter, formente Gjert Gregersen, kunde noksom erfares, at M. Peder Hyberts 300 Dr.'s Brev igjen var leveret, og at Jens Bang derfor ikke burde dertil at svare, hvorimod Laust Hansen berettede, at Maren Pedersdatter og Laust Jensen højlig benægtede Maren Jørgensdatters, Niels Nipgaards og deres Medfølgeres Vinde, og fremlagde et Raadstuevinde af Viborg Raadhus ¹⁸/₆ sidstl. af 8 Mænd, at Maren Pedersdatter for Retten tilspurgte Niels Nipgaard, hvad Dag hun skulde have haft de Ord til ham i sit Hus, som han til Aalborg Byting ¹⁴/₅ havde vundet, hvortil Niels Nipgaard svarede, han vidste ikke Dagen, og benægtede Maren Pedersdatter at have haft de Ord til ham. Nok fremlagde hun en anden Raadstuevinde af Viborg Raadhus samme Dag, at Laurs Jensen benægtede Maren Jørgensdatters og Hans Lydiksens Vinde paa ham til Aalborg Byting ²⁷/₃. Ogsaa blev fremlagt Jens Bangs Sendebrev til hende, dat. Aalborg ¹⁸/₃ 1630, at, eftersom hun skrev til ham, at han skulde forfølge Hybert med Retten, saa tyktes det ham ikke raadeligt, da han frygtede, de skulde komme derover til kort; thi Hyberts Børn havde hans Gaard til Underpant; men han erbød sig at give Jens Bang nogle Haandskrifter til Underpant, som skulde være visse; vilde han gjøre det, var det bedre end at bruge Retten. Nok et andet Jens Bangs Sendebrev til hende, dat. Aalborg ⁶/₃ 1630, at Hybert havde lovet da paa Mandag at ville kontentere ham; hvad der blev af, skulde han hende uden Forhaling lade vide. Dernæst berettede Laust Jensen, at Hybert var M. Peder andre Summer skyldig, som ikke vedkom det 300 Dr.'s Brev, og fremlagde et Hyberts

Brev, dat. Viborg $^{22}/_{9}$ 1626, paa 700 enkende Rdl. med 6 % til Martini 1627 at betale, ligeledes et andet af Viborg $^{25}/_{8}$ 1627 paa 165 Rdl. til Mauritii 1627 at betale og to endelige Domme derpaa af Viborg Raadhus $^{20}/_{12}$ 1630, fremdeles et Skiftebrev, dat. Aalborg $^{24}/_{7}$ 1626, at der var tilfalden M. Peder efter hans sl. Broder M. Tøger Pedersen to Hyberts Haandskrifter paa 300 Sp. Dr.; fremdeles to M. Peders Opskrifter paa forne to Hovedsummer med Rente og Interesse, tilsammen 1148½ Rdr. 2 ß 4 ß. Derhos havde Jens Bang af Hybert annammet Pant og Forvaring for de 300 Sp. Dr., og fremlagde Laust Hansen et Brev, dat. Aalborg $^{11}/_{8}$ 1630, saa lydende: »Jeg Hybert Snitlach Raadmand kjendes med denne min udgivne Skrift, at jeg har Jens Bang til Underpant sat to Breve anlangende det halve Hus og Ejendom paa Torvet, Dr. Chr. Skytte ibor og jeg mig tilforhandlet har af sl. Jakobe Bentzens Søster, hvilke Jens Bang maa og skal beholde, indtil jeg ham har betalt 300 Rd. in sp. med sin Rente, som skal ske, naar denne min første foretagne Rejse er fuldendt.« Hertil svarede Gjert Gregersen, at samme Hyberts Brev med Brevet paa de 300 Dr. var bleven M. Peder og hans Hustru leveret, og at derfor Jens Bang ikke burde til samme Pant svare. Paa det sidste fremlagde Laust Hansen M. Peders Beretning af $^{23}/_{7}$ 1632 saa lydende: »Efterdi Jens Bang i Aalborg har Maren Pedersdatter, min Hustru, tilskrevet $^{6}/_{8}$ 1630 bl. a., at Hybert Snitlach paa Mandag vilde forsikre ham med Pant for de 300 Dr., hvilket og er sket, hvorfor er noksom at eragte og troligt, at Hybert da igjen af Jens Bang har bekommet sit Brev paa de 300 Dr., saa ingen af dem skal kunne gjøre bevisligt, at jeg har af Hybert Snitlach for samme 300 Dr., som jeg af Jakobe Jakobsen i Nykjøbing til ham laant har, bekommet nogen Indvisning i hans Gods, bør Jens Bang sin Haandskrift mig fyldestgjøre og hans Vinder i den Sag ikke at komme ham til nogen Befrielse.« Da efter Tiltale, Gjensvar, den Sags Lejlighed og endog har været i Rette lagt Jens Bangs Bevis paa et Brev af Hybert Snitlach til M. Peder Pedersen paa 300 Dr., dat. $^{25}/_{8}$ 1630, saa befindes dog, at M. Peder derefter $^{1}/_{12}$ 1630 selv med sin Fuldmægtig til Viborg Raadhus ved Retten til Doms har omfordret forne 300 Dr., og for den Post m. m., Hybert ham skyldig var, i Aalborg har bekommet Indvisning

og Udlæg i Hyberts Bo $^{14}/_{3}$ 1631, saa deraf noksom kan forfares, M. Peder selv at have været Brevet mægtig og derefter søgt Udlæg, da kunde vi ikke kjende den for^ne Raadhusdom, paa Jens Bangs udgivne Revers funderet, saa noksom, at den bør komme Jens Bang paa nogen Pendings Udgift eller videre Krav til Hinder eller Skade.

Saaledes endte denne Sag med M. Peder Pedersen. Senere fik Jens Bang paa ny Trætte med ham (se ved Aar 1638). —

$^{22}/_{10}$ sagede Hans Sørensen Jens Bang 300 Rdr. og Jørgen Rysler 250 Rdr., som de foregaaende Aar havde lovet til ham paa kgl. Maj.'s Vegne og Borgm. og Raad paa Byens Vegne for Hendrich Sluttou og Jukum Wiilue af Rostoch og Skipper Petter Suortz af Danzig for ulovligt Landkjøb i Aalborg Bys Frihed, eftersom Dom til Bytinget $^{16}/_{1}$ næstf. var forhvervet og dem fradømt 500 Tdr. Byg eller dets Værd, Td. $1^{1}/_{2}$ Rd.

Sagen forholdt sig saaledes efter Tingbogen $^{16}/_{1}$: Hans Sørensen Tolder paa kgl. Maj.'s Vegne og Morten Andersen Stadstjener paa Borgm. og Raads og Aalborg Bys Vegne fremlagde adskillige Breve og Beviser og skriftlige Forsætter anlangende ulovlig Udskibning og Haandtering med Prangeri, Kjøb og Salg og formente, at Skipper Peder Suortz, Hendrich Sluttou og Jokum Weidou (!) saa og Christen Dugsvend og Johan Sanders, Borgere af Helsingør, i Aalborg Fjord og der omkring paa Landet i Aalborg Bys Frihed mod Byens Privilegier havde gjort og begaaet, hvorfor de satte i Rette, om de ikke først havde forbrudt de 500 Tdr. Byg eller dets Værd, som Gjæst med Gjæst kjøbt havde mod Stadsretten og kgl. Maj.'s Forbud, og derforuden stande kgl. Maj. til Rette. Der faldt da følgende Dom: For^ne 500 Tdr. Byg eller dets Værd er forbrudt, til kgl. Maj. den halve Part og til Aalborg By den anden halve Part, og eftersom Skipper Petter Sluttou sig først har angivet her for Byen sin Ladning at indtage og dernæst hemmelig har sig hensneget paa en ulovlig Havn og der sin Last indtaget, hvor Hans Sørensen paa kgl. Maj.'s Vegne ikke kunde have den Indseende, som det sig burde, da har han deri gjort Uret og bør derfor stande kgl. Maj. til Rette. —

$^{12}/_{11}$ Niels Ibsen og Helle Laursen Dragere bekjendte, at de $^{22}/_{10}$ for Jens Bang beslog og arresterede Peder Ander-

sen Griis, Peder Griis's Brodersøn i Thisted, at han ikke maatte drage af Birket eller Friheden, før han stillede ham tilfreds for hvis han ham skyldig var, og gav Søren Fogedsvend paa Jens Bangs Vegne tilkjende, hvorledes Peder Andersen samme Arrest og Beslag havde undvigt mod Jens Bangs Vilje og Minde og ikke stillet ham tilfreds, og lyste ham derfor et fuldt Vold til. 26/11 opkrævede Søren Fogedsvend Sandemændene i Aalborg Birk at møde i Dag 14 Dage og gjøre deres rette Ed og Tov over Peder Andersen Griis, og 10/12 begjærede han Fylding paa Sandemændene. —

26/11 tog Mogens Jespersen Byfoged Jens Bangs Fuldmægtig Gjert Gregersen i Haanden og til Underpant satte Jens Bang sit Hus og Ejendom, han iboede, ved Vesteraa for 890 Rdr. in sp. Dette Pantebrev lod Jens Bang læse 24/12 og forbød nogen at udstede nogen Indvisning eller Udlæg i samme Gaard og Ejendom, før han blev betalt. Velb. Mogens Kaas til Restrup, kgl. Maj.'s Befalingsmand i Dueholms Kloster, hans Foged Hans Hansen stævnede derpaa Mogens Jespersen for Indvisning og Udlæg i Ejendommen og fremlagde 3 Domme af Raadhuset af 16/11, 30/11 og 7/12 og gav tilkjende, at, efterdi hans Husbond med rede Penge inden 15 Dage ikke var tilfredsstillet, fordrede han Udlæg af Mogens Jesperssens bedste Gods og Løsøre og havde nu i Dag formodet det i hans Hovedejendom at skulle have bekommet; men efterdi denne til Jens Bang var pantsat for en hel Summa Penge og ligeledes til velb. Fru Margrete Rosenkrands til Hundslund for 120 Dr., hvilket Pantebrev for kort Tid siden var gjort og udgivet, siden han paa sin Husbonds Vegne havde begjært i samme Sag at procedere, da var han ej til Sinds i Dag paa andre Steder at fordre Udlæg. Mogens Jespersen beviste, at ham for samme Forløfte var udlagt af Christen Nielsen en Ejendom i Maren Turis Gade, som var vurderet for 600 Rdr. in sp., hvilken Ejendom med endelig Dom var ham tildømt for fri Ejendom, og tilbød at udlægge den til den gode Mand, saa han dermed skulde blive kontenteret og tilfredsstillet, og dersom den ikke kunde tilstrække, erbød han sig i andre hans Ejendomme, nemlig en Ejendom i Budolfi Sogn vester ude, item hans Abildhave og Damhave ud for Kattesundsgade, at gjøre Udlæg, og formente han den gode Mand dermed at

kunne betale efter Rigens Rets 48 Kap.[1]), og at ingen Udlæg burde ske i hans Hovedejendom, før han de Godtfolk havde tilfredsstillet, som den havde i Pant. Hans Hansen fremæskede da, om Mogens Jespersen vilde tilfredsstille hans Husbond med rede Penge, om bemeldte Udlæg og Indvisning ikke ske kunde, hvortil Mogens Jespersen svarede, at han ikke havde rede Penge, men vilde betale med Ejendomme, og nu tilbød Mads Laursen Thybo, som i den Sag var i Dommers Sted, at gjøre Hans Hansen Udlæg i for[ne] Ejendom, efterdi Hovedejendommen til Margrete Rosenkrands og Jens Bang var pantsat.

Derpaa stævnede Jens Bang ¹⁸/₁ 1633 Mogens Jespersen til Raadstuen for Dom og fremlagde hans Brev af ²⁰/₆ 1632 paa 880 Rdr. in sp. for rede Penge og adskillige gode Kjøbmandsvarer, som skulde have været redelig og vel betalte ad St. Mikkelsdag næstf., og satte i Rette, at Mogens Jespersen nu strax burde ham samme Hovedsum Penge med al sin Interesse skadesløs betale med rede Penge inden 15 Dage eller derfor have Indvisning, Vurdering og fuldt Udlæg af hans Bo, Gods, Hus og Hovedejendom. Mogens Jespersen bekjendte samme Gjæld rigtig at være og derhos svarede, at han ikke havde rede Penge at betale med og derfor var begjærende, at Jens Bang det nogen Tidlang vilde lade bero, hvortil Jens Bang svarede, han ingen længere Dag kunde bevilge, men nu havde sine Penge behov. Thi blev derfor afsagt: Mogens Jespersen inden 15 Dage Jens Bang samme Summa Penge skadesløs i rede Penge at betale eller Jens Bang derfor at have Indvisning og Udlæg i hans Bo, Gods, Hus og Hovedejendom. ²⁵/₂ blev da udlagt Jens Bang Mogens Jespersens Hus og Ejendom, han selv iboede, med sin Gaardsrum og rette Tilliggelse saa vel som efterfølgende Boskab i samme Ejendom: i Storstuen 2 Skiver, 1 Seng, 1 Bagstol, 1 Skab, i Lillestuen 1 Skive, 1 Seng, i Bryggerset 3

---

[1]) Det lyder saaledes: Ej heller maa Ridemændene indføre i Borgeres eller Bondebopæl, om han Løsøre eller andet Kjøbstad- eller Jordegods har, som han vil rette for sig med; end saa længe den, som forfølges, selv Fyldest i Jordegods vil udlægge, som i Riget vist at være befindes og ham at tilkomme, da maa ej Ridemænd i nogen det Gods indføre, han vil have forskaanet og sig forbeholdt.

Ølkar, 1 Kjedel i Gruen, i forne Lillestue 1 Jærnkakkelovn, 2 Skiver og 1 Skab, saa og 1 Seng, 1 Jærnblade og 1 lille Hjørneskab, tilsammen for 880 Rdr. in sp.

Endnu bekjendte Mogens Jespersen $^{27}/_{5}$ paa Bytinget ret vitterlig Gjæld skyldig at være Jens Bang 595½ Sp. Dr. 1 ℳ, hvorfor han pantsatte sit Hus, Gaard og Hovedejendom ved Vesteraa, han selv iboede. —

$^{21}/_{12}$ havde Jens Bang stævnet til Raadhuset Povl Pop [1]). Denne mødte og svarede, at han havde leveret Jens Bang et Regnskab en Gang, det vilde han staa ved, hvorefter han var overbødig i Dannemænds Overværelse at gjøre Afregning og Rigtighed med ham, naar han vilde, og formente, at naar samme Regnskab blev forhørt, blev han intet Jens Bang skyldig, men Jens Bang ham skyldig, og nævnede Povl Pop dertil paa sin Side Chr. v. Ginchel Raadmand og Jakob Johansen, og eftersom Jens Bang ingen paa sin Side dertil nævne vilde, havde Borgm. og Raad efter kgl. Maj.'s Forordn. om Overkjøbmænd paa Jens Bangs Side dertil nævnt Johan Brandt og Peter Røring at møde i Gildehuset i Dag 8 Dage med Jens Bang og Povl Pop og da dem rigtig imellem regne og forene om hvis Regnskab, Tvist og Irring dem imellem være kunde, og dersom de dem ikke kunde forene, da, hvis de deri befandt og forrettede, fra dem til hvilken af Parterne det begjærede, at give beskrevet. For denne Dom stævnede Jens Bang $^{7}/_{1}$ 1633 Borgm. og Raad til Viborg Snapslandsting og Povl Pop med samme Dom. Ligeledes havde Jens Bang stævnet Povl Jørgensen Pop til Bytinget for 70 Rdr. Hovedstol Rest paa hans Haandskrift, aeteret Hamborg $^{14}/_{4}$ 1626. Povl Pops Fuldmægtig Morten Andersen Stadstjener fremlagde hans skriftlige Svar, at han indskød sig for Borgm. og Raad. Dog blev endelig afsagt: Efter Brevet at betale inden 15 Dage eller lide Indvisning. $^{11}/_{2}$ lod dernæst Povl Pop læse en Landstingsstævning over Jens Bang at møde $^{2}/_{3}$ med 2 uendelige Landstingsdomme anlangende en Aalborg

---

[1]) ikke den bekjendte Borgmester Povl Pop, der skjænkede Prædikestolen i Frue Kirke, men Povl Pop Jørgensen eller Povl Jørgensen Pop, Søn af Borgmester Jørgen Olufsen (se A. H. Nielsen: Embeds- og Bestillingsmænd i Aalborg S. 98).

Raadhusdom, hvori de vare fundne til Regnskab med hverandre; men der høres ikke mere om Sagen. —

1633 $^{25}/_{3}$ havde Jens Bang stævnet til Bytinget Christen Hiegaard for 122 Dr. 2½ ß efter Raadhus Henfindelse. $^{18}/_{3}$ blev endelig afsagt 15 Dages Dom over Chr. Hiegaard. Derpaa lod denne $^{1}/_{4}$ læse en Landstings Stævning over Jens Bang at møde $^{11}/_{5}$ med en uendelig Dom, han over ham havde ladet forhverve. —

$^{21}/_{6}$ havde Evert Hinckeldey, Borger til Lybek, stævnet Peder Malli i Aalborg til Raadhuset for 25 Sldr. af 60 Sldr. Fragt, han havde givet ham til Lybek paa 16½ Læst Byg, han ham der paa Jens Bangs Vegne havde leveret, hvilke 25 Sldr. Jens Bang ikke havde villet gjøre ham godt i sin Afregning med ham. Peder Malli havde da stævnet Jens Bang og fremlagde deres Fragtbrev, dat. Aalborg $^{12}/_{10}$ 1631, at Jens Bang havde fragtet ham fra Aalborg til Thisted og Mors at indlade Byg og derfra til Lybek at losse og der indtage igjen lybsk Gods og siden at losse i Aalborg, og for denne Rejse skulde han have Fragt af Læsten 7 Sldr. ringer 1 ß danske. Dernæst i Rette lagde han et Bevis af Søren Christensen Kjældersvend paa Torp af $^{28}/_{10}$ 1631, at han havde leveret Peder Malli 400 Tdr. Byg; item et Regnskab anlangende samme Rejse, at Jens Bang skulde give ham for 16½ Læst Byg 111 Rd. 1½ ß, nok for 5 Tdr. Tallig 1 Sldr., paa hvilken Fragt han havde annammet til Lybek af Jens Bangs Fuldmægtig Evert Hinckeldey 60 Sldr., og fandtes i Beslutningen af samme Regnskab ham at reste hos Jens Bang baade Fragt og anden Udgift 25 Sldr. 3 ß, og overalt, der han hentede Kornet, for 6 Dage, han laa længere, end Fragtebrevet omformeldte, hvorfor han formente sig fri for Everts Tiltale at være og han Jens Bang derfor at søge. Afsagt: Eftersom Jens Bang skulde give Peder Malli i Fragt 111 Sldr. 1½ ß, hvorpaa han havde opbaaret af Evert Hinckeldey 60 Sldr., og Jens Bang endda var bleven ham skyldig Fragt af samme Byg 51 Sldr. 1½ ß og efter Peder Mallis Regnskab endnu 25 Rdr. 3 ß og for 6 Dage, han laa længere, end han skulde, da kunde Borgm. og Raad ikke tilkjende Povl Malli Evert Hinckeldey de 25 Rd. at betale, men Evert dem at søge hos Jens Bang. Altsaa stævnede Evert Hinckeldey til $^{28}/_{6}$ Jens Bang for de 25 Sldr., og blev endelig afsagt, at Jens

Bang burde betale Evert Hinckeldey de 25 Sldr. inden 15 Dage. —

$^{18}/_{10}$ havde Jens Nielsen Skibstømmermand stævnet Jens Bang til Raadhuset saa og Skipper Jens Hummelhave og sagede Jens Bang 13 Dr. 10 ß 2 Alb., 6 Tdr. spansk Salt ringer 2 Skpr., Rest af sin Hyre og Føring paa den spanske Rejse, han havde sejlet paa hans Skib for en Tømmermand, eftersom han ham selv havde hyret og antaget og betalt ham paa hans Hyre, hvis han havde bekommet. Jens Bang mødte ikke; thi blev afsagt uendelig Dom, at da han havde hyret og betalt ham paa hans Hyre, burde han ham og sin resterende Hyre og Føring at afbetale skadesløs. Efter denne Dom stævnede Jens Nielsen igjen $^{29}/_{11}$ Jens Bang, som da mødte og svarede, han havde derimod at sige og vilde erhverve Vinder i den Sag, som derfor blev opsat 1 Maaned, men ikke forekommer siden. —

$^{21}/_{10}$ havde Hans Sørensen Tolder stævnet Jens Bang til Bytinget for Spørgsmaal, Vinder, Sigtelse, Klage, Domme og hvis andet han agtede at lade berette, tage og forhverve, og fremlagde Jens Hansens Regnskab anlangende Indtægt og Udgift i Viborg i Mauritii 1625, item et Tingsvinde her af Tinget $^{25}/_{10}$ 1630, sit eget Regnskab og skriftlige Forsæt og Indlæg anlangende 130 Sldr., Jens Hansen paa hans Vegne havde leveret Jens Bang i Viborg Mauritii 1625 (se ovenfor under $^{9}/_{7}$ 1630). Gjert Gregersen mødte og berettede, at Jens Bang derfor var stævnet til Raadhuset og indlæsed sig did for Borgmestere og Raad, hvor han og blev hensfunden. Under $^{?}/_{10}$ kom Sagen da for paa Raadhuset, hvor Hans Sørensen fremlagde Jens Hansens ovennævnte Regnskab, som bl. a. formeldte: Betalt til Jens Bang 130 Sldr., dernæst sin egen Regnskabsbog, hvori var skrevet: 1625 i Mauritii i Viborg leverede Jens Hansen Jens Bang 130 Dr.

S. D. fremlagde Hans Sørensen Jens Bangs Kvittans paa 650 Rdr. in sp., dat. Viborg $^{24}/_{2}$ 1626, nok i September Maaned Jens Bang at have opbaaret af Hans Sørensen paa Jørgen Seefeldts Gjæld 150 Rdr. in sp. og Jens Bangs Erklæring, som bl. a indeholdt: Dernæst har jeg ved min højeste Ed, saa sandt mig skal forhjælpe Gud til Salighed, ikke mere annammet af Peder Saxe paa Niels Rasmussens Overstue i Viborg 1626 i Januar Maaned end 350 Rdr., som er i min

Bog antegnet. Da Sagen igjen kom for $^{6}/_{12}$, svarede Jens Bang, at hans Kvittanses Summa ikke altsammen var leveret i Viborg, men en Part i Aalborg, dog den paa den ganske Summa i Viborg var dateret. Dernæst fremlagde han en Haandskrift, dat. Kjøbenhavn $^{4}/_{6}$ 1628, til velb. Jørgen Seefeldt paa 1333 Rdr. Hovedstol med deres Rente, item hans og Hans Sørensens Afregning med hinanden, dat. Marstrand $^{28}/_{1}$ 1629, nok Peder Saxes Bevis til Jens Bang, dat. Kjøbenhavn $^{15}/_{6}$ 1630, saa og Hans Sørensens og hans Afregning med hinanden, dat. $^{13}/_{1}$ 1632, og eftersom Hans Sørensen og Jens Bang bleve tilspurgte, om de ikke vilde voldgive samme deres twistige Sag paa uvillige Dannemænd, svarede Jens Bang, at dersom Hans Sørensen vilde fremlægge deres Afregning i Marstrand, vilde han give det paa Dannemænd, ellers ikke, hvortil Hans Sørensen svarede, at han ikke havde den tilstede, men det var den samme, Jens Bang selv havde fremlagt. Jens Bang svarede ved sin Sjæl og Salighed og højeste Ed, at han ikke havde annammet de 650 Rdr. i Viborg, men en Part deraf i Aalborg eller vidste med sin Vilje og Vidskab at have bekommet 1 ß videre, end han burde og de havde gjort Afregning med hinanden om; men dersom Hans Sørensen vilde gjøre den Ed, at han samme 650 Rdr. paa den Tid havde bekommet i Viborg, som Kvittansen lød paa, vilde han give ham da 300 Rdr. Dertil svarede Hans Sørensen, at Jens Bangs egen Haand og Kvittans var ham nok i den Sag, saa det ikke var ham nødigt at gjøre nogen Ed; men siden Jens Bang var det begjærende og paa det godt Folk ikke skulde tænke, han skulde vide andet i den Sag, end Kvittansen udviste, eller andet skulde skrive i Viborg end det, han med en god Samvittighed ved sin Ed turde erholde, da lagde han sin Haand paa sin Bog og svor ved sin Sjæl, Salighed og højeste Ed, at han samme Tid i Viborg havde betalt Jens Bang de 650 Rdr., og ikke Jens Bang havde gjort ham videre godt i deres Afregning af samme 650 Rdr. end 350 Rdr. Da, eftersdi Jens Bangs Haand var imod hverandre, og der var gjort Ed imod Ed, vidste Borgmestere og Raad ikke deri at kunne dømme, men den Sag for sin tilbørlige Dommer henstillede.

Anlangende de 120 Sldr. fremlagde Hans Sørensen paa Raadhuset Jens Hansens Regnskab og sin egen Regnskabsbog

tillige med et Tingsvinde af Bytinget 25/11 1630, at Jens Hansen havde vundet, at han havde leveret Jens Bang samme Penge paa hvis Regnskab Hans Sørensen og Jens Bang var imellem, hvorfor han satte i Rette, om Jens Bang ikke burde samme 130 Sldr. skadesløs betale inden 15 Dage. Der blev da endelig afsagt 15 Dages Dom over Jens Bang for samme 130 Sldr.

Jens Bang stævnede nu til 20/12 Hans Sørensen til Raadhuset for Æskning, Spørgsmaal og andet for en skriftlig Afregning, som dem imellem i Norge var gangen under Jens Bangs Haand 1629, hvori adskillige deres tvistige Punkter vare indførte, hvilken han gjerne vilde have tilstede og have sin Haand derfra igjen, efterdi de siden havde gjort en anden Afregning, og tilbød at levere Hans Sørensen den igjen, som han havde, som var en Gjenpart dertil. Jørgen Hansen fremlagde Hans Sørensens skriftlige Svar, at hvis det var for en anden Sag end den, her i Dag 14 Dage dem imellem blev indstillet for sin tilbørlige Dommer, begjærede han 1 Maaneds Opsættelse.

Nu omtales først Sagen igjen 22/9 1634, da Jørgen Hansen ved Bytinget lod læse en Landstings Stævning over Jens Bang anlangende 300 Rdr. 13/10 havde derpaa Niels Christensen og Lars Andersen Dragere stævnet Jens Bang for Vinde og Indvisnings Afsigelse, desligeste Jesper Tuesen og Niels Jensen Thybo for deres Indvisning at afsige. Fremkom da disse to og bekjendte, at de i Dag 8 Dage vare med Byfoged Mogens Jespersen i Hans Sørensens Hus og gjorde hans Indvisning i 79 Dr., han var Jens Bang skyldig efter deres sidste Afregning, i lige Maade i 11½ Rdr. i hvis Penge Jens Bang til Peder Matthisen i Kjøbenhavn paa Hans Sørensens Vegne havde udlagt, og det efter en Doms Indhold paa 100 Sldr.

Ligeledes havde Hans Sørensen stævnet Jens Bang for Dom anlangende 300 enkende Rdr. in sp. med paagaaende Rente, Skade, Omkostninger og Interesse, som Jens Bang imod sin egen Haand og Kvittans saa vel som imod Hans Sørensens Regnskab ved sin højeste Ed, der de gjorde sidste Afregning, havde ham imod al Ret afregnet, formedelst han da ej havde Jens Bangs Kvittans hos sit Regnskab, hvorfor han maatte ham de 300 Rdr. med deres Rente betale, og

fremlagde han Jens Bangs Kvittans paa 650 enkende Rdr., dat. Viborg $^{24}/_{1}$ 1626, nok paa 150 Rdr., item Dommen af Raadhuset $^{6}/_{12}$ 1633. Mødte Morten Andersen Stadstjener paa Jens Bangs Hustrus Vegne og berettede, hun begjærede Opsættelse, efterdi Jens Bang var udenlands. Opsat i 5 Uger og dernæst igjen i 8 Dage. $^{21}/_{11}$, da Sagen igjen kom før, formente Hans Sørensen, at Jens Bang burde ham de 300 Rdr. med Rente betale og desforuden før sin usandfærdige Benægtelse mod sin forrige udgivne Haand og Kvittans efter Recessen lide Tiltale. Afsagt: Efterdi Hans Sørensen og Jens Bang have tvistet om 300 Rdr., Jens Bang sig $^{6}/_{12}$ 1633 paa Raadhuset har erbødet, at, dersom Hans Sørensen vilde gjøre sin Ed, at han samme 650 Rdr. paa den Tid havde bekommet, vilde han give ham de 300 Rdr. igjen, hvilket Hans Sørensen strax havde gjort, da bør Jens Bang betale ham de 300 Rdr. med Rente og Skadegjæld eller derfor stande til Rette og lide Tiltale.

$^{1}/_{12}$ satte dernæst Hans Sørensen i Rette, efterdi han bekræftede og sædlede sin Bog og Ed med Jens Bangs egen Haand og Kvittans, om han da ikke, da han havde gjort sin Ed og Benægtelse imod ham og i samme Benægtelse beraabt sig paa sin Bog, burde sædle sin Bog og Ed efter Loven eller for sin ubeviste og usandfærdige Benægtelse lide Tiltale efter Recessen og kgl. Forordn. Da Hans Sørensen saa $^{15}/_{12}$ stævnede Jens Bang for de 300 Rdr., mødte Jens Jakobsen og fremlagde en uendelig Landstingsdom $^{6}/_{12}$ næstf., at den Henfindelse af Aalborg Raadhus 1633 mellem Hans Sørensen og Jens Bang og denne Hans Sørensens Dom var magtesløs dømt, hvorfor Jens Bang for 3dje Ting burde kvit at være, hvortil Hans Sørensen svarede, at han aldrig før nu havde vidst af denne Dom at sige eller nogen Tid derfor bekommet lovligt Varsel, og fremæskede den Stævning, som han var stævnet med; men Jens Jakobsen kunde den ikke fremlægge. Alligevel blev afsagt: Efterdi i Rette lægges en Landstingsdom, at den Dom her af Tinget af $^{29}/_{11}$ over Jens Bang er magtesløs dømt, da vidste Fogden ikke noget 3dje Ting over Jens Bang at udstede.

Efter 14 Dages Opsættelse blev i Sagen anlangende Jens Bangs Benægtelse paa de 300 Rdr. afsagt: Efterdi denne Sag er vidtløftig og lader sig anse til Æren at henstrække, vidste

Fogden ikke det sin Dom at være, men det indstiller for sin tilbørlige Dommer.

$^{22}/_{12}$ lod Jens Jakobsen læse 2 Landstingsstævninger til næste Landsting, den ene over Borgm. og Raad for deres Kundskab og Henfindelse mellem Jens Bang og Hans Sørensen, Mogens Jespersen Byfoged for hans Dom derefter, den anden over Borgm. og Raad for en Dom mellem Jens Bang og Hans Sørensen anlangende 130 Dr., og Mogens Jespersen for en Indvisning derefter, saa og Hans Sørensen, det forhvervet havde. Nu høres ikke mere om Sagen før 1636, da Hans Sørensen $^{21}/_{5}$ tiltalede Jens Bang efter en Bytingsdom og 4 Mands Afsagt for 170 Dr., som skulde have været betalte til Pintsedag sidstf. i rede Penge. Ingen Svar. Uendelig Dom. $^{28}/_{5}$ anden uendelige Dom, og $^{4}/_{6}$ begjærede han endelig Dom efter endelig Bytingsdom $^{24}/_{11}$ 1634, at Jens Bang var tildømt at betale ham 300 Rdr. med Rente og Skadegjæld, item 4 Dannemænds Afsagt $^{14}/_{5}$ 1635 for 170 Dr., hvilken Bytingsdom Jens Bang havde indstævnet til Landstinget og dog ikke kunnet gjøre den magtesløs, hvorimod Sagen blev henfunden til 4 Dannemænd. —

$^{18}/_{11}$ havde Søren Fogedsvend paa Maren Bangs Vegne stævnet Ove Pedersen i Hasseris til Bytinget for halv Affødning af 2 Gæs og 1 Gasse, som hun ham for 2 Aar siden havde leveret, og han nu ikkun havde leveret hende de 2 gamle Gæs igjen og 1 ung Gasse, og formente, han for Halvparten af deres Affødning burde staa Maren Bangs til Rette. Mødte Ove Pedersen og svor ved sin Sjæls Salighed, at alle de Gæs, som deraf vare blevne levende, havde Maren Bangs faaet hjem, og ingen Affødning han havde faaet, nydt eller bekommet i nogen Maade. —

I Slutningen af 1633 (Dagen nævnes ikke) havde Jens Bang stævnet til Landstinget Søren Jensen Lang, Borger i Randers for en Dom af $^{25}/_{8}$ til Randers Byting anlangende en Summa Penge, Jens Bang af Hans Sørensen, Mogens Jespersen og Jens Gjertsen, Borger i Aalborg, og Mads Povlsen, Borger i Randers, var tilkjendt at give Borgmester P. Anchersen i Randers, at han formedelst det Ord »Randers« efter Borgmesterens Tilnavn skulde samme Penge P. Anchersen betale, hvori Jens Bang formente sig Uret at være sket, i det han ikke til sit Værneting var henfunden, eftersom

forne. 4 Mænds Afsegt ikke udtrykkelig formeldte, at han skulde betale i Randers, men alene til Borgmester P. Anchersen i Randers, saa det Ord »Randers« ikke anderledes kunde forstaas, end at P. Anchersen var Borgmester og bosiddende i Randers, og han derfor saavel kunde betale ham i Aalborg som enten i Randers eller andre Steder, eftersom han tilforn ingen Kjøb eller Kontrakt i den Sag efter Birkeretten i Randers med P. Anchersen havde indgaaet, og derfor saa og efterdi Birkeretten i det 3dje Kap. medfører, at Kjøbstad- eller Indenbirksmænd skulde svare enhver (hvad heller han i Hetred eller anden Kjøbstad eller Birk boende er), som dem har til at tale, til deres eget By- eller Birketing, burde samme Dom saa vel som 2 uendelige Domme, til Randers Byting tilforn i samme Sag, desligeste Dom og Dele, som $^{13}/_{10}$ sammesteds over ham var udstedt, ingen videre Magt at have, men han i den Sag sit Værneting at nyde. For Retten bleve de saa forenede, at P. Anchersen paa Søndag 8 Dage, $^{7}/_{11}$, skulde lade en Fuldmægtig møde i Aalborg, og Jens Bang da give og tilstille ham samme Summa i rede Penge og ingen anden Vare.

Sagen maa dog ikke være gaaet i Orden; thi Jens Bang stævnede atter P. Anchersen til Landstinget $^{5}/_{1}$ 1634 for en Afsegt, gjort af de samme Mænd som ovenfor $^{23}/_{5}$ 1634, at Jens Bang skulde give P. Anchersen til St. Hansdag førstk. 415 Sldr., med hvilken Afsegt Jens Bang formente sig at være sket for kort, da han var tilfunden at give P. Anchersen en stor Rente af hvis Penge paa deres Skibskjøb resterede, uanset P. Anchersen ikke havde efterkommet Kontrakten strax at levere til Jens Bang det Skib, han ham solgt havde, med al sin Tilbehøring Jens Bang til videre Udgift og Besvær med hvis Redskab han dertil siden havde ladet bekoste og Penge dertil forstrakt, hvilket i Afsigten var forbigaaet, og formente Jens Bang, at hans udlagte Penge og Forstrækning saavel burde forrentes som den resterende Sum; desligeste var heller ikke andet hans Regnskab anset, som formeldte, at 19 Skℳ Hamp var kommen til Skibet, som dertil gjordes fornøden, som kloge og forfarne Kjøbmænd og Skippere af Kjøbenhavn, der saadanne Skibe havde været med til at udtakle og udrede med Tov, Værk og andet, derom kunde judicere; desligeste havde de anslaaet et Skℳ Hamp 2 Dr.

ringere; end hans Regnskab formeldte, og mere anset P. Anchersens Ord end hans; item var efter Skipper Oluf Krags Regnskab i smaa Poster udgivet til Skibets Fornødenhed over 50 Dr., som ikke heller af de 4 Mænd var anset; ikke heller havde P. Anchersen bevist Pengene at have fordret i Aalborg, efterdi Kjøbet der var sluttet; ikke heller var han pligtig dem at føre til Randers, og derfor var han ingen Rente pligtig, før fuldkomment Regnskab var sluttet for Handelen og Forstrækningen. P. Anchersen derimod berettede, at Jens Bang og han samme deres tvistige Sag og Trætte paa 4 Dannemænd havde givet og han paa sin Side tiltaget Hans Sørensen, Tolder i Aalborg, og Mads Povlsen, Borger i Randers, og Jens Bang Mogens Jespersen og Thomas Gjertsen i Aalborg, hvilke 4 Mænd havde været forsamlede i Aalborg Gildehus 26/3 1634, og da fordi Jens Bang ikke vilde med sine Breve møde for dem, var Sagen til videre Forhør optagen, saa han ikke kunde komme til nogen endelig Ende, hvorfor han havde været foraarsaget at forhverve kgl. Maj.'s Missive til Otte Scheel, dat. Skanderborg 19/3 1634, at han skulde tilholde de 4 Mænd at gjøre til Ende inden Pintse sidstf., og Jens Bang uden Ophold endelig for dem at møde med sine Breve. Derhos fremlagde han de 4 Dannemænds Afsegt 23/5, der besluttedes: Efterdi der strides om Skibets Betaling og Redskabernes Leveranse, havde de eragtet af en Beskikkelse, dat. Randers 2/5 1627, at P. Anchersen havde ladet Jens Bangs Skipper og Fuldmægtig Oluf Krag, som Skibet havde annammet, tilspørge, hvad der endda fattedes til Skibet, han var overbødig at forskaffe det, og han havde faaet det Svar af Skipperen, at der endnu fattedes alle Sejl, Merset til Stormasten og et Pligtanker, som han vilde tage i Aalborg, og derefter havde Olaf Krag Skibet med tilhørende Redskab annammet ved Udbyhøj og dermed forsejlet paa de Steder, Jens Bang havde ham befalet. P. Anchersen havde saaledes Kontrakten og Kjøbebrevet efterkommet, efterdi Jens Bangs Regnskab formeldte, at Sejlene og det Anker, det fattedes, siden i Aalborg til Skibet var leveret, og at P. Anchersen af ham var tilregnet at betale, som herefter specificeredes: Befandtes Jens Bang paa Skibets Betaling efterne Vare og Penge at have betalt, som bør afkortes, nemlig Hampe 12½ Sk℔ 4 L℔ 9 Skaal℔, endnu leveret til Svend Rebslager

3 Sk℔ 7 L℔ Hamp, i alt 16 Sk℔ 1 L℔ 9 Skaal℔; endnu sendt P. Anchersen til Randers ½ Sk℔ Hamp à 22 Sldr., som Borgére i Aalborg 1626 have solgt for, i alt 364½ Sldr. 19 ß; dernæst for 3 Sk℔ 7 L℔ at forarbejde i smaa Redskab, Arbejdsløn og Tjære 17 Dr., item for Veflinger 6 Dr., for 3 ℔ Hør 6 Dr.; 26/3 1627 betalt Svend Rebslar for adskillige smaa Redskaber 7 Dr. ringer 2 ß, givet for Sejl med Fragt og Vogaleje 363 Sldr. 1 ℳ 2 ß, for et Anker 40 Dr., i alt 804 Sldr. 3 ℳ. — 4/8 1627 har Jens Bang betalt 700 Sldr. 1 Portugales, saa rester P. Anchersen, som skulde have været betalt Mauritii 1627, 696 Sldr., og efterdi dette ikke er sket, bør Jens Bang deraf give en billig Rente 6 %, for 2 Aar fra 23/1 1628 til 23/1 1630 83½ Dr.; men efterdi han før Mauritii 1627 har erlagt noget mere, end den første Termin omformelder, er ingen Rente tilregnet for 23/1 1628. Beløber saa Hovedstol og Rente sig 779½ Sldr., hvorpaa er betalt 23/1 1630 450 Sldr., saa rester 329½ Sldr., hvoraf P. Anchersen er tillagt Rente fra 23/1 1630 til 23/6 1634, i alt 85½ Dr. Altsaa befandtes Jens Bang P. Anchersen skyldig 415 Sldr. at betale i Randers St. Hansdag førstk. i god gangbar Mønt og ingen anden Vare. Derimod kunde de ikke tilkjende P. Anchersen Omkostninger paa samme Penges Fordring, efterdi ham Rente var tilfunden; men det ellers, som ej var leveret og ej heller i noget Regnskab indført, skulde kortes imod det Fetalje og den Pas, som P. Anchersen Oluf Krag havde leveret. — Dom: Vi vide ikke imod de 4 Dannemænds Afsøgt at sige, men den ved Magt at blive. —

1634 10/1 sagede Jens Bang Albret Lau 100 Rdr., som han af Jens Bangs Penge af Johan Lydkens til Hamborg havde annammet, saa og for 142 Rdr., han af hans Penge havde taget til Bremen af Lowin Stenkol, og fremlagde uendelig 15 Dages Dom af Raadhuset 20/12 næstf. Anden uendelige 15 Dages Dom og 17/1 endelig 15 Dages Dom. —

Flere mindre Gjældssager endtes ligeledes med endelig 15 Dages Dom. —

11/3 stævnede Jens Bang Niels Laursen Nimb, fordum Borger i Vejle, i Viborg hid til Tinget for 2½ Sk℔ Flæsk efter sin Haandskrift, dat. Marstrand 17/3 1628, og fremlagde uendelig Dom af 19/2 1633. Anden uendelige 15 Dages Dom og 3/3 endelig 15 Dages Dom. —

²⁴/₈ havde Hendrik Filthat Skomager stævnet Hans Felthus og Jens Bang for Dom og fremlagde en Voldgift af Viborg Landsting ²⁸/₉ 1633 anlangende ham og Gødert Smit af Lybek, dernæst en Dom af Landstinget ¹/₂ næstf. over Peder Sørensen, fordum Borgmester i Viborg, Christen Rasmussen, Raadmand smst., Hans Felthus og Jens Bang deres Afsigelse i den Sag at give beskrevet, derefter en skriftlig Beretning, at eftersom adskillig Irring og Trætte var indfalden efter sl. Jørgen Ertmands Død om hans efterladte Gods og Formue, som burde have staaet Aar og Dag i Forvaring, var Sagen henfunden paa 4 Mænd Parterne imellem at sige, hvilket ikke var sket, og var derfor hans 3 Ting til Hans Felthus og Jens Bang eller at forskaffe ham strax fuldkommen og rigtig Besked. Hans Felthus svarede, at han for sin Person var overbødig inden 14 Dage at gjøre derved, saa vidt ham burde, naar de andre Dannemænd ville lade sig finde, saa de derom kunde forsamles. Derfor opsat 14 Dage. —

¹⁰/₈ stævnede Jens Bang Hendrik Filthat Skomager for 37 Sldr. 2 ℳ 12 ß, som skulde have været betalt til Snapsting næstf., og eftersom han havde i Pant sat 3 Ejendomsbreve, tilbød han ham samme og æskede Betaling. Hendrik blev dømt til at betale eller lide Tiltale. ¹⁴/₁₂ 1635 bekjendte fire Mænd, at de havde gjort Jens Bang Udlæg for 37 Dr. 2 ℳ 12 i Hendrik Filthats Hus foruden andre fleres Pant i samme. ²²/₂ 1636 stævnede dernæst Jens Jakobsen paa Jens Bangs Vegne og paa Hans Raffn Foged paa Voer hans Vegne Hendrik Filthat for Dom og fremlagde Jens Bangs Udlægsvinde af ¹⁴/₁₂ 1635 og Hans Raffns for 34 Dr., i alt for 71 Sldr. 2 ℳ 12 ß næst ved Hr. Hans i Næsborg hans Pant, hvorefter samme Ejendom blev dem tildømt for frit Gods og Ejendom, saa vidt det var dem udlagt. —

²¹/₈ havde Povl Pop stævnet Jens Bang til Raadhuset for Dom og fremlagde en Landstingsdom af ¹¹/₅ 1633, item Chr. v. Ginchel, Johan Brandt, Peter Røring og Jakob Johansen for deres Afsegt mellem Jens Bang og ham, acteret Aalborg ²⁰/₁₀ 1633. Da eftersom Sagen havde været stævnet til Landstinget og var henfunden til 4 Dannemænd mellem begge Parter at afsige, burde, formente han, efter deres Afsigt Jens Bang ham betale, hvis han derefter kunde skyldig blive. Da Jens Bang ikke mødte til Gjensvar, blev over ham afsagt

uendelig Dom. 28/3 mødte Jens Bangs Tjener Karsten Christensen og fremlagde hans Hustru Maren Jørgensdatters Begjæring, at det maatte opstaa, til hendes Husbond hjemkom, hvorfor det blev opsat i 3 Uger. 9/5 tiltalede da igjen Povl Pop Jens Bang med 6 Ugers Opsættelse og fremlagde en Kopia af sit Regnskab til Jens Bang, tillige med sit skriftlige Forsæt, lydende: Eftersom jeg har ladet stævne Jens Bang til Aalborg Raadhus anlangende hvis Regnskaber og Tvist os imellem har været, og samme Regnskab af Landsdommerne er henfunden og af os selv voldgivet paa 4 Dannemænd, hvilken Afsigelse jeg nu fremlægger saa vel som mit Regnskab, hvorefter samme Afsigelse gjort er, sætter derfor i Rette, om Jens Bang ikke bør betale mig 363 Rdr. 4 ℳ 1 β eller ogsaa med rigtige Beviser og Erklæring afbevise. Herimod fremlagde Jens Bang sit Svar, lydende: Afsigten i den 9de Punkt formelder, at saafremt Povl Pop kan rigtig bevise med Vejmesterens Seddel af Narven paa Vægten paa Hør og Hamp, vilde de kjende ham i den Punkt fri, hvilket ikke endnu er sket. Desligeste den 10de og 11te Punkt ikke heller af Povl Pop er efterkommet. Belangende den 12te Punkt, at jeg skulde give Povl Pop hans Solarium, efterdi han skal gjøre mig rigtig Rede og Regnskab paa Indtægt og Udgift, saa formener jeg ingen Solarium at være ham pligtig, før endelig om hans Regnskab bliver kjendt. Povl Pop ikke heller beviser, hvis Varer skulle være fortuskede, men af hans eget Regnskab mere kan besluttes at have indkjøbt Varerne for rede Penge. Afsagt: Efterdi fremlægges af Povl Pop en Afsigt af forne 4 Dannemænd, bør Jens Bang ham betale inden 15 Dage eller have Indvisning og Udlæg i hans Bo og Gods. Hvad den 9de Punkt anlanger, vidstes intet om at kjendes, efterdi ingen af Parterne derom noget Bevis fremlægger.

Derefter stævnede Jens Bang Povl Pop til Landstinget 5/7 for Dommene af Aalborg Raadhus 21/3 og 9/5, da der var forbigaaet, hvis Povl Pop ham efter Afsigten skulde restere, saa vel som for anden hans Forseelse med Undervægt og andet paa Hør og Hamp, eftersom og Afsigten skulde være uendelig, som af 9, 10 og 11 Punkt kunde forstaas. Ligeledes havde han stævnet Dirik Grubbe, Christoffer de Hemmer, Borgmestere, Jens Sørensen og Claus Markvordsen, som samme

Dom dømt havde, samt de 4 Dannemænd. Mødte Anders Christensen Hegelund i Viborg paa Povl Pops Vegne og fremlagde de 4 Mænds Regnskabs Forhør mellem Jens Bang og Povl Pop af 30/10 1633, hvori de havde kjendt saaledes: Hvad Kramgods og Klæde anlanger, som er solgt 22 Rdr. 10 ß ringere, end Jens Bangs Opskrift formelder, da, saafremt Jens Bang vil benægte de Ord, som Povl Pop i sit Svar foregiver, bør denne den Skade tage til sig; men hvis ikke, bør Povl Pop derfor fri at være. Anlangende Undermaal, da, efterdi det erfares Saltet at være udmaalt af Skibet til Narven med en større Tønde, end det her er indmaalt med, er han i den Punkt for videre Udmaal fri. Anlangende at Salt skal være dyrere solgt til Narven, end Regnskabet omformelder, da, efterdi Povl Pop i Jens Bangs egen Nærværelse i Gildehuset har gjort sin højeste Ed derpaa, hvormed Jens Bang da lod sig nøje, er Povl Pop for den Punkt fri. Anlangende Enkay paa Brændevinen, efterdi det ikke bevises Povl Pop det at have formindsket, er han derfor fri. Anlangende 6 Kander Brændevin, som Povl Pop var leveret til »Fölvin« [Fyldevin?] og Povl Pop ogsaa dertil meste Parten brugt har undtagen noget lidt, som deraf er forskjænket til de narveske Kjøbmænd, som han handlede med, er han i den Punkt fri. Anlangende Specificering paa Rejen Hamp og Pers Hamp, da, efterdi Povl Pop beretter, at den Tid til Narven ikke synderlig mere Hør og Hamp var at bekomme end det ene Parti, som den »plosche witer« havde, og han ikke vilde skille Pers Hamp fra Rejen Hamp, og Povl Pop ikke heller vel kunde samme Tid geraade til Kjøbmænd, som vilde afhandle ham samme hans Vare, som han gav samme plosche witer i Betaling for samme Hør og Hamp, saa han sig det tilforvexlede Jens Bang til Bedste, og ikke befindes Povl Pop samme Hamp i Særdeleshed at have indkjøbt, er han i den Punkt fri. Anlangende Prisen paa Pers Hamp og Rejen Hamp skulde være lige høj, da, efterdi Povl Pop beretter det at være sket af den Aarsag, at han har givet Vare for Vare og Jens Bangs Vare derover til des højere Pris er udbragt, er han derfor i den Punkt fri. Anlangende den Overvægt, som Jens Bang æsker videre, end Povl Pop ham leveret har, da, saafremt Povl Pop kan rigtig bevise med Vejmesterens Seddel af Narven, at samme Hør og Hamp har

der vejet for meget, som hans Regnskab til Jens Bang omformelder, da kunne vi Povl Pop ikke tilkjende Jens Bang noget videre Overvægt at levere end de 9½ Sk# 1½ L# 3 Skaal#, han ham her leveret har; men hvis Povl Pop dette ikke rigtig kan bevise, men Jens Bang med Vejmesterens Seddel af Narven kan bevise, hvad den Pakke Hør der har vejet, som Hans Felthus paa Aalborg Raadhus 1633 har ladet veje, i lige Maade med Aalborg Vejerhusseddel beviser, hvad den der har vejet, da bør Povl Pop betale Jens Bang, hvis der kunde restere til Overvægt, som er 6½ narveske Sk# Hamp, hvert Sk#, som det til Narven koster, nemlig 15 Rdr.; desligeste Overvægt, som skulde reste paa Hørren, 3½ narveske Sk# 1 L#, hvert Sk# 20 Rdr., hvilket Hør og Hamp beløber sig i en Summa 168½ Rdr., som Povl Pop da til Jens Bang skal betale. Anlangende de 61 Knipper Hamp, som er skibet fra Narven til Lybek, da, efterdi samme Hamp ikke kunde indskibes i Jens Bangs befragtede Skib, da, saafremt Jens Bang ikke samme Hamp vil tage til Nøje, skal Povl Pop samme Hamp tage til sig, som har været 7½ narveske Sk# 22 Skaal#, og betale Jens Bang for hvert Sk#, som det koster efter Regnskabets Formelding, med hvis Omkostning derpaa gangen er. Anlangende de 40 Rdr., Jens Bang til Lybek har betalt paa Povl Pops Vegne, da, efterdi Povl Pop dem til egen Nytte og Brug har optaget, skal han dem igjen Jens Bang betale. Anlangende Povl Pops Solarium, 40 Rdr., bør Jens Bang betale, efterdi Povl Pop skal gjøre ham rigtigt Regnskab paa Indtægt og Udgift. Anlangende 20 Rdr. for yderligere Bekostning, som Povl Pop æsker, vide vi ikke at kjende ham til. Efter at Dommen af Aalborg Raadhus 9/5 var fremlagt, blev afsagt: Efterdi for^ne 4 Mænds Afsigelse i adskillige Punkter ikke endelig afsagt er, men en stor Part henstillet i Tvivl, om saa kunde bevises, hvilke Beviser ikke endnu ere fremlagte, og Borgmestere og Raad dog har tildømt Jens Bang at betale Povl Pop, hvis ham for samme Rejse var tilsagt, uanset hans Regnskab ikke er endelig forklaret, bør samme Afsigt og Dommen, derpaa funderet er, ikke komme Jens Bang til Forhindring.

18/7 stævnede saa Povl Pop Chr. v. Ginchel, Jakob Johansen, Johan Brandt og Peter Røring til Raadhuset for Dom, saa og Jens Bang, og fremlagde 2 Landstingsdomme af 11/6

1633, at Jens Bang og Povl Pop efter Borgm. og Raads Tilfindelse skulde møde i Gildehuset og i 4 Dannemænds Nærværelse deres Regnskaber forhøre, og af 5/7, at de 4 Mænds Afsigt og Borgm. og Raads Dom ikke burde komme Jens Bang til Forhindring, og formente, at de 4 Mænd burde foretage deres tvistige Punkter paa ny og dem endelig forklare. Chr. v. Ginchel og Johan Brandt svarede, at de intet videre kunde gjøre deri, end sket var, før enten af Parterne fremlagde vigtige Beviser paa de tvistige Punkter; men naar enten dem det gjorde, vare de overbødige at gjøre deri, saavidt dem burde. Jens Bang svarede, at han først skulde bekomme nogle Beviser, og dersom Povl Pop selv vilde komme til ham i hans Hus og gjøre Regnskab og Rigtighed med ham, vilde han dermed være tilfreds; hvortil Povl Pop svarede, han havde en Gang gjort ham Regnskab, det han ham endnu tilbød her for Retten. Der blev afsagt: Forne 4 Mænd bør sig forsamle med første Lejlighed i Gildehuset og Jens Bang og Povl Pop imellem endelig paakjende og adskille. Siden høres ikke mere til Sagen. —

9/6 bekjendte Hans Lydiksen og Anders Jensen paa Bytinget, at de paa Torsdag sidstf. i Turi Jensens Hus talte med velb. Niels Friis til Lundergaard og forbød ham at drage af Byen og Friheden for Jens Bang under et fuldt Vold og Hærværk, før han stillede ham tilfreds for, hvis han var ham skyldig. Bestod Niels Christensen Drager og Karsten Christensen, tjenende Jens Bang, at de samme Tid stævnede Niels Friis mundtlig hid i Dag, i Dag 8 Dage, i Dag 3 Uger, i Dag 5 Uger for Volds Tillysning, Sandemænds Opkrævelse og Fylding paa Sandemændene, og stod nu Jens Bang og gav tilkjende, at Niels Friis var dragen af samme Arrest, og lyste derfor for sin Lovmaal. 14/7 svor Sandemændene velb. Niels Friis et fuldt Vold over. —

23/6 opsagde Oluf Madsen Jens Bang det Hus, han ibor, at han det ikke vil besidde eller nogen Husleje deraf svare længere end til Mikkelsdag. Lignende Opsigelser forekomme senere meget ofte. —

7/7 havde Jens Bang stævnet Mads Povlsen i Randers til Bytinget for 50 Tdr. Salt, da han havde sagt god for Jens Christensen i Nors, for hver Td. 5 Sldr. Mødte Hans Sørensen, fordum Borgmester, og fremlagde Mads Povlsens Svar,

at han skød sig til sit Værneting, hvori Dommen gav ham Medhold. —

$^{21}/_{7}$ blev ved Bytinget gjort Laurs Nielsen, Borgmester i Hobro, Indvisning og Udlæg i Raadmand Just Nielsens Hovedejendom ved Torvet, saa vidt den fandtes bedre, end den tilforn var pantsat til andre, saa og i den Gaard ved Vesteraa, saa vidt den var bedre, end Jens Bang havde den i Pant for; item gjort ham Indvisning i de 150 Rdr., han havde i det spanske Kompagni, som Jens Bang skulde betale, saa vidt Just Nielsen kunde være berettiget deri. —

S. D. sagede Niels Jørgensen Bøgmester efter^{ne} Borgere deres Borgelegs Penge, som de af 24 Borgere vare satte og taxerede for, som de til kgl. Maj. med resterede og til forleden Snapsting skulde have været betalte, nemlig Hans Bøgmester $5^{1}/_{2}$ Dr., Niels Riber 9 Dr. $2^{1}/_{2}$ ß, Peter Røring $16^{1}/_{2}$ Dr., og flere af samme Størrelse, men *Jens Bang* 110 Dr. Afsagt: De havde deri gjort Uret og deres Borgerskab forbrudt og alligevel nu strax betale. —

$^{8}/_{12}$ tog Mads Laursen Thybo Jens Bangs Fuldmægtig Jens Jakobsen i Haanden og bekjendte ret vitterlig Gjæld at være Jens Bang skyldig 119 Sldr. Hovedstol og i Pant satte sit Hus og Ejendom i Skolegaden. —

S. D. befandtes ved et Syn over, hvad der var indhævet og indelukt af Byens Jord og søndre Vold i vor Frue Sogn, Jens Bang (blandt andre) at have indtaget til sin Ejendom af Byens Jord i Breden af Nør og Sønder 12 Al. og i Længden af Vester og Øster med Graven 65 Al. —

1635 $^{12}/_{1}$ udviste Jens Jakobsen paa Jens Bangs Vegne nu tredje Ting ligesom næste to Tingdage tilforn Jon Madsen med flere af Jens Bangs Boder, de iboede, deraf at udflytte og dem ryddelig gjøre til Paaske næstk. (og saaledes senere oftere). Desligeste tredje Ting opsagde Chr. v. Ginchel Raadmand den Bod, Jens Bang havde af ham i Leje ved Stranden, den ikke længere at beholde end til Paaske.

Jens Bang udlagt som Barnefader.

I 1635 havde Jens Bang en ubehagelig Historie, i det en Pige, som tjente ham og var bleven besvangret, udlagde ham som Barnefader. Jens Bang gjorde naturligvis alt muligt for at svække denne Beskyldning; men det endelige Udfald af Sagen kjendes ikke. Mistænkeligt er det at finde samme Pige efter nogle Aars Forløb igjen i hans Tjeneste. Hvad der foreligger om Sagen, er følgende.

²⁸/₃ bekjendte Niels Ibsen og Helle Laursen Dragere, at de i Dag 8 Dage for velb. Fru Berete Lindenov, sl. velb. Hr. Otte Scheels til Hammelmose, paa kgl. Maj.'s Vegne stævnede Jens Bang i hans Hus og talte med hans Hustru hid til Tinget i Dag, for hvis Vinder og anden Lovmaal hun agtede at lade forhverve over ham; ligeledes havde de samme Dag stævnet Maren Espensdatter, fordum tjenende Jens Bang, i Niels Andersens Stue for hendes Sandhed at vinde. Saa fremkom for Retten Maren Espensdatter, barnfødt i Aaby, og vandt med oprakte Fingre og højeste Helgens Ed, eftersom Byfogden hende forelagde og højlig formanede at sige og bekjende sin rette Sandhed og Eden af Lovbogen hende tilforn var forelæst, at Jens Bang, som hun tjente forleden Aar til St. Mikkelsdag, var hendes rette Barnefader til det Barn, hun havde født 8 Dage efter St. Mortensdag, og ej hun havde haft legemlig Fællig med nogen anden Mandsperson i sine Dage. Jens Jakobsen fremlagde en Benægtelsesseddel, at Jens Bang benægtede ved sin højeste Ed ikke at være Maren Espensdatters Barnefader, men vilde bevise, hendes Ord anderledes at have været, end hun nu havde sagt. Ligeledes var stævnet Christen Klemidsen, Maren Jørgensdatter, Karsten Christensen, tjenende Jens Bang, Margrete Jensdatter og Maren Jensdatter for deres Sandhed at vinde, item Maren Espensdatter for hvis Vinder Jens Bang agtede at forhverve over hende; men ikke var stævnet velb. Fru Berete Lindenov paa kgl. Maj.'s Vegne, som det sig havde burdet i den Sag. Da vidste Fogden ikke nogen Vinder at udstede, før derfor blev saa lovlig stævnet og Varsel givet, som det sig burde.

⁶/₄ vandt da Chr. Klemidsen og Karsten Christensen, at Maren Espensdatter 3 Uger før St. Mikkelsdag 1634 bekjendte for Jens Bangs Hustru selv i hendes Hus, at en af

Jens Bangs Baadsmænd ved Navn Peder var hendes rette Barnefader til det Barn, som hun da var med, og Maren Jensdatter vandt, at Maren Espensdatter sagde selv til hende, at samme Baadsmand var hendes Barnefader og kom til hende, som hun stod og redte en Seng, og kastede hende i Sengen. Maren Jørgensdatter, Urban Jakobsens Hustru, vandt ved skriftlig Seddel, at 3 Uger før St. Mikkelsdag kom Maren Espensdatter ind i hendes Hus og vilde laane en Uldsax for Maren Bangs. Da spurgte hun hende, om hun var beligget, hvortil hun svarede: »Ja, Gud bedre det saa sandt,« og en af Jens Bangs Skibskarle ved Navn Peder var hendes Barnefader.

Derefter henvendte Jens Bang sig til Kongen med følgende ejendommelige Begjæring:

Stormægtigste, højbaarne Fyrste, allernaadigste
Herre og Konge!

Eftersom jeg nu i mig fattige Mand min Abvesende fra Hus og Hjem har været forrejst min Næring og Bjering med Øxenhandel i fremmede Lande at søge, desmidlertid har et letfærdigt Kvindfolk og løsagtig Rytterhore mig for sin Barnefader til Tinge beskyldt. For at jeg saadan Letfærdighed, der hun tjente mig, ikke vilde samtykke, men første det blev mig aabenbart, hende af mit Hus og Tjeneste forviste, og da efter Tingsvinders Lydelse af mange gode Folk vundet, hendes Ord anderledes derom at have været, der hun om hendes rette Barnefader af dem er tilspurgt. Dog formener jeg, at saadan hendes løgnagtige Beskyldning ikke alene forsætlig at være gjort, men mere af mine Uvenners Tilskyndelse, som mig min Lykke og Velfærd misunde, meste Parten formedelst jeg Gud ske Lov er dem utrængt og kan holde min Tro og Love hos hver Mand baade i disse E. K. M.'s Kongeriger saa vel som i omliggende Nationer og Lande, hvilket de der med min forrige gode Rygte og Navn, Tro og Love vilde forsvække og over alt dette bringe mig i min gode Øvrigheds Miskredit og Ugunst.

Nu jeg er nylig hjemkommen og saadant forfaret at være sket, har jeg været begjærende af sl. Hr. Otte Scheels Frue, hun vilde bevilge mig af samme Kvindfolk at maatte tilstilles en nøjagtig Borgen eller og blive i Arrest, indtil hun anderledes bliver forhørt, og Sandhed erfaret, hvilket mig og blev

bevilget, og efterdi denne letfærdige og løsagtige Kvinde (som lang Tid har efterfulgt Rytteriet i Fjendernes Tid og saavel hos andre gode Folk tilforn efter Bevis har tjent utrolig), saaledes har haft tvende Mundheld og mig fattige Mand, saa sandt Gud hjælpe mig og paa den yderste Dag være naadig, mig paaløjen, eftersom for er rørt.

Underdanig og ydmygelig begjærende, at E. K. M. naadigst af kgl. Magt og Højmægtighed saadan min sandfærdig Erklæring mod hendes løgnagtige Beskyldning vilde anse og befale, at hun anderledes maatte blive forhørt af dem, som Retten elsker og Løgn hader, og siden derfor at straffes, som vedbør, paa det jeg fattige Mand igjen kunde erklæres og undskyldes, min gode Kredit, Tro og Love, Rygte og Navn at beholde, som jeg her indtil baade i Hispanien, Holland, Frankrig, England og andre omliggende Lande og Nationer saa vel som her i Rigerne haft har, min Næring og Bjering med Lige og Ret søge og deraf nu som tilforn udrede min Kontribution, Skat og Told. Formodende ganske underdanig en naadig Optagelse og Avdiens at bekomme. Gud almægtigste E. K. M. saadant naadigst gjærne belønne, han spare og bevare E. K. M. med langvarigt, fredsommeligt og lyksaligt Regimente til Sjæl og Liv.

Actum Havniæ $^{27}/_{4}$ 1635.

E. K. M. underdanige og tropligtige Undersaat i Aalborg
Jens Bang egen Haand.

(Kun Underskriften er egenhændig.)

$^{11}/_{5}$ bekjendte Helle Laursen og Niels Ibsen, at de i Dag 5 Uger stævnede Maren Espensdatter hid til Tinget for Dem, deslige Fru Berete Lindenov, og fremlagde Jens Jakobsen Tingsvinderne af $^{6}/_{4}$, at Maren Espensdatter havde bekjendt, at Jens Bangs Baadsmand Peder var hendes rette Barnefader, dernæst sit skriftlige Forsæt, at, efterdi han havde stævnet hende, for hun $^{28}/_{3}$ bekjendte Jens Bang at være hendes Barnefader til det Barn, som hun sidste Gang havde født, satte han i Rette, om hun for saadan sin horagtige Løgn ikke burde lide Tiltale efter Recessen, hvortil Mogens Jespersen svarede, adskillige Vinder at være i den Sag forhvervede, og derfor nu ikke deri saa hastig kunde dømmes.

$^{1}/_{6}$ fremlagde Rasmus Weidemand og Jens Jakobsen en

Beskikkelses- og Forbudsseddel lydende: Lader Jens Bang ved disse to Dannemænd forbyde Niels Andersen at afhænde eller lade bortkomme den Hore Maren Espensdatter, som tjener ham for Amme, før Loven har haft sin Gænge, saafremt han derfor ikke vil stande til Rette og stande i hendes Sted, hvilken Beskikkelsesseddel de havde læst for Niels Andersen.

15/6 vandt Povl Andersen i Hvilshøjgaard, der var stævnet af Jens Bang for sin Sandhed at vinde, at han nogle Dage før Gud kaldte hans gode Husbond, velb. Hr. Otte Scheel, bort, var med Mr. Peder i Aaby til Maren Espensdatters Moders Hus og tilspurgte hende efter sin Husbonds Befaling, hvem hendes Barnefader var, og ikke hun bekjendte for ham, at Jens Bang eller nogen paa hans Vegne havde budt hende nogen Skjænk eller Gave, for hun skulde skylde nogen for hendes Barnefader.

S. D. fremlagde Gregers Christensen Raadmand sin egen og sin Hustru Maren Pedersdatters skriftlige Vinde, at Maren Espensdatter var indkommen i deres Hus 16/3 og havde noget at tale med Maren Pedersdatter. Da spurgte denne hende, om hun ikke vidste, naar det første var, Jens Bang havde med hende at bestille, og da rakte hun sine Hænder op og svor ved sin Salighed, at hun ikke vidste det. Ligeledes fremlagde Karen Christensdatter sit skriftlige Vinde, at Jens Bang skikkede hende op til Aaby noget efter St. Mortensdag, at hun skulde sige til et Kvindfolk ved Navn Maren Espensdatter, som siden var bleven Amme hos Niels Andersens, at hun skulde holde sin løgnagtige Mund og skylde sin rette Barnefader, eller Jens Bang vilde lade slide hende til Kaget; men hun bød ikke Maren Penge eller noget andet, for Jens Bang det aldrig hende havde befalet, og sagde Maren Espensdatter, at hendes Stiffader havde sagt, at hun skulde have 1000 Dr. for sin Skade.

22/6 stævnede Jens Jakobsen Maren Espensdatter for hendes Beskyldning mod Jens Bang og satte i Rette, om hun for saadan sin horagtige Løgn ikke pligtig var at lide Tiltale efter Recessen, hvortil Maren svarede, at for^{ne} Vinder vare Sankevinder, som ikke burde komme hende mod hendes rette og sandfærdige Sigtelse og Beskyldning til Hinder eller Skade.

Under 5/7 udgik saa følgende kgl. Brev: Eftersom Jens Bang Os har ladet tilkjendegive, hvorledes han af et løst

Kvindfolk skal være beskyldt, at han hende skal have besovet, hvilket han højlig benægter ikke at have gjort, efterdi det vilde falde ham besværligt for hans vidtløftige Kjøbmandsskabs Skyld den Sag med Retten at udføre, er han begjærende Os at maatte tilfredsstille og siden for videre Paatale være fri og forskaanet, hvilket Vi ham og naadigst bevilget have, saa har han Os for samme Sag nu tilfredsstillet, og har Vi naadigst bevilget og tilladt, at Jens Bang for den Sags videre Paatale maa være fri og forskaanet og ham ej videre at komme til nogen Hinder eller Nachdel paa sin Rygte og Navn i nogen Maade, og skal det stande ham frit for samme Kvindfolk med Lov og Ret at forfølge, for hvis han hende skal have at beskylde.

Da Sagen igjen 6/7 kom for Retten, blev afsagt: Efterdi her i Rette lægges adskillige Tingsvinder, som ere imod hverandre, vidste Fogden derfor ikke noget heri at dømme, før om samme Vinder for sin tilbørlige Dommer blev kjendt.

10/8 stævnede Jens Jakobsen atter Maren Espensdatter, som begjærede Jens Bangs Angivende i en skriftlig Opsættelse, at hun som en fattig, der hjælpeløs var, ikke med Retten skulde overiles.

S. D. opsagde Niels Andersen, som for nogen rum Tid forleden paa Aalborg Slot havde gjort Løfte for Maren Espensdatter, at hun paa kort Tid skulde blive tilstede, samme Løfte og lod hende for Retten personlig erschine. Desligeste eftersom Jens Bang havde forbudt ham at huse hende, saa var hun nu her for Retten tilstede, og intet han efter denne Dag vilde have med hende at bestille eller hende huse eller hæle, og erbød hun sig, dersom Jens Bang havde hende noget til at tale, vilde hun svare for sig.

21/9 var Maren Espensdatter igjen stævnet, for hun 6/6 paa Tinget havde beskyldt nogle Vinder, Jens Bang havde ladet føre, for at have vundet Usandhed. Peder Andersen i Vesterhalne fremlagde paa hendes Vegne hendes Sigtelse og Beskyldning til Jens Bang for hendes Barnefader at være. Afsagt: Enten det at bevise eller lide Tiltale. Efter denne Dom, da hun ikke det beviste, sagede Jens Jakobsen 26/10 hende en Løgner, eftersom han i Dag 8 Dage derfor havde til hende tredje Ting, og Jens Tøstøsen og Chr. Andersen bestod da ved deres Ed, at de Tirsdag 14 Dage vare i Saltum

hos en Mand ved Navn Chr. Laursen, boende i en Gaard, kaldet Slottet, som Maren Espensdatter havde sit Tilhold hos, og gav hende Varsel hid til Tinget i Dag for den Dele; item vare de Onsdag 14 Dage i Aaby til hendes Stiffader Chr. Nielsen og gav hende Varsel. Siden høres ikke mere om den Sag.

Andre Retssager.

13/7 stævnede Anders Sørensen i Sæby paa velb. Falk Gjøe [til Bratskov] hans Vegne Jens Bang for et Løfte for Morten Borthus anlangende 322 Rdr. 1 Sldr., som skulde have været betalt til Pintsedag næstf., med sin Skade og Interesse. Mødte Jens Jakobsen og formente, at Morten Borthus derpaa havde adskilligt betalt, hvorfor han skød ham med Falk Gjøe til Regnskab. Hertil svarede Anders Sørensen, at ingen Regnskab burde anses eller stedes mod Jens Bangs aabne Haandskrift og Forpligt, og han tiltalte Jens Bang en for alle efter hans Brev. Afsagt: Jens Bang som en for alle at betale, hvis resterer, Hovedstol med sin Interesse; men hvis Regnskab Morten Borthus havde med Falk Gjøe, at gaas om paa sine tilbørlige Steder. 3/8 stævnede Anders Sørensen igjen Jens Bang efter Doms Indhold for 150 Dr. 1 Sldr. og var tredje Ting til ham begjærende, og 10/8, da Jens Jakobsen tilbød, at Anders Sørensen strax skulde bekomme Penge, dersom han deri vilde kvittere noget mere end 60 Sldr., som Falk Gjøe var Jens Bang skyldig, blev afsagt, Jens Bang at lide tredje Ting.

24/10 stævnede saa Jens Jakobsen Morten Borthus og fremlagde hans Seddel, Jens Bang tilskreven, saa lydende: Eftersom jeg tit og ofte anmodes om at give eder for eders gode Vilje fuldkommen Sikkerhed anlangende Falk Gjøe, saa er det udi Sandhed, at jeg det gjærne gjøre vil foruden nogen Trætte eller Omkostning, saa jeg det eder selv vel skulde have berettet; men fordi jeg har gjort eder Uret udi den forrige Sag, saa beder jeg eder for Guds Skyld, at I vil lade alting bestaa til i Dag 8 Dage, at jeg kan gjøre rigtig Afregning med Falk Gjøe, saa skal eders Vilje, saa fremt jeg nogen

Sinde vil have videre godt af eder, ske. Hvad de 900 Rdr. anlanger, dem burde I vel for lang Tid siden have haft. Jeg skal dog betale eder dem, med hvis Skade I derpaa lidt har, efter eders Vilje. Jeg vilde vel; men det er nu ond Pengetid. — Mødte Mortens Tjener Laust Buch og lovede, at Morten inden i Dag 14 Dage skulde efterkomme samme Seddel saa vel som hans udgivne Brev. Dette maa han imidlertid vel ikke have kunnet; thi 9/11 pantsatte han Jens Bang for et Løfte til velb. Falk Gjøe for 600 Rdr. ringer 10 Dr. . . . . (Stedet er ikke nævnt i Tingbogen). —

24/8 tilskjødede Niels Laursen Glad Skomager Jens Bang et Ladehus og Kaalgaards Jord østen til Chr. Bremses Ejendom ved Gl. Mølle og næst vesten til Byens Grave. — S. D. tilskjødede Mads Laursen Thybo ham sit Hus og Ejendom i Skolegade paa søndre Side Gaden. —

28/8 stævnede Jens Sørensen paa Christen Turesens og Frederik Turesens [1]) og Peter Freiss paa sin Husbond Herman Turesen i Kjøbenhavn hans Vegne Gregers Christensen Raadmand til Raadhuset efter 3 hans Haandskrifters Lydelse, dat: Aalborg 13/2 1630, til Chr. Turesen paa 22 Dr. 2 ℳ 4 ß, til Fr. Turesen paa 22 Dr. 2 ℳ 4 ß og til H. Turesen 70 Dr., tilsammen 115 Dr. 8 ß, paa hvis Værgemaal han havde haft for deres Broder Niels Turesen Munch, og satte i Rette, om han ikke strax burde betale samme Penge med efterstaaende Renter, 6 af 100, efterdi det var Børnepenge og Værgemaal, som først burde udlægges. 4/9 blev Sagen igjen optaget, og da svarede Gregers Christensen, at Jens Bang havde ladet beslaa samme Penge; men vilde de give ham Tid, vilde han ærlig og vel betale. I lige Maade fremlagde Jens Bang en Arrestseddel, at han havde ladet beslaa samme Penge, dat: Aalborg 29/6 næstf., som Borgmester Dirik Grubbe tilstod at have stedt ham, og dernæst 3 Sedler og Regnskaber, som Niels Munch med egen Haand skulde have skrevet, dog ingen Haand derunder fandtes, ej heller nogen Dag og Datum i de to, men i den ene 2/6 1624, og berettede han, at da han havde ladet beslaa Niels Munch, var han hemmelig bortdragen af Byen og havde ladet samme Regnskaber og Sedler ligge efter sig i sin Værge Gregers Christensens Hus, som denne

[1]) den fra Kjøbenhavns Belejring 1659 bekjendte Stadshauptmand Fr. T.

siden havde sendt Jens Bang ind i hans Hus. I lige Maade fremlagde Jens Bang sit Regnskab eller Udskibningsbog, hvori fandtes indskrevet, at han havde skibet med Niels Munch $22^1/_2$ Læst 1 Td. Malt og 5 Læst Rug, hvortil Chr. Turesen lovede strax at kavere for sig selv og sin Broder Fr. Turesen, for hvis Jens Bang ved Retten kunde vinde dem af for deres Quota efter de Sedler. Chr. v. Ginchel lovede det samme paa Herman Turesens Vegne og formente derfor, ingen Arrest burde udstedes dem i deres Tiltale. Dernæst blev $^{11}/_9$ afsagt: Efterdi Gregers Christensens aabne Haandskrift er i Rette lagt, og den Arrest, Jens Bang har ladet gjøre paa samme Gjæld efter en døds løse Antegninger og Sedler, ikke ved Dato, Forpligtelse, Haand eller Segl er bekræftet, og Chr. Turensen og Chr. v. Ginchel nu kavere og godsige, da vidste Borgm. og Raad ikke den Arrest at komme dem til nogen Forhindring; men Gregers Christensen bør Chr., Fr. og H. Turesen samme Gjæld og Penge skadesløs inden 15 Dage betale; men hvis Tiltale Jens Bang kan have til Chr., Fr. og H. Turesen, derom at gaas, hvis Ret er.

Jens Bang stævnede da $^{19}/_{10}$ Chr. Turesen og Chr. v. Ginchel for noget Gods, som sl. Niels Turesen Munch skulde være udsejlet med til Marstrand paa Jens Bangs Skib for nogle Aar siden, og hvorpaa han var bleven Jens Bang en Summa Penge skyldig, og fremlagde sin Regnskabsbog, paa hvis 71de Blad fandtes skrevet: Aar 1624 $^{13}/_7$ indskibede jeg i Jesu Navn ad Marstrand med min egen Krejer, som Niels Munch skal gjøre mig Regnskab for, $22^1/_2$ Læst 1 Td. Malt, koster Læsten 60 Dr., og 5 Læst Rug, koster Td. 4 Dr. Gud give til Lykke og beholden Rejse. Amen! Han formente derefter, at de burde ham betale, hvad der restede paa samme Regnskab. Chr. Turesen og Chr. v. Ginchel svarede, at saadanne Sedler, som ikke fandtes med Persons Haand underskrevne, ej heller ved Dag og Datum, ikke burde i nogen Rettergang anses, tilmed da det var 8 Aar forleden, siden samme umyndige Dreng ved Døden afgik, og Jens Bang ikke havde gjort nogen Anfordring før nu, og Recessen[1]) udtrykkelig meldte, at hvilken som vilde Arv eller Gjæld kræve efter anden Mands Død, skulde komme paa 30 Dage med rigtige

---

[1]) Kr. 3's 1 B. 23 Kap.

Breve og Bevis. Efter flere Opsættelser fremlagde Jens Jakobsen $^{16}/_{11}$ Aalborg Raadhusdom af $^{11}/_{9}$, hvortil Chr. Turesen og Chr. v. Ginchel svarede, at de havde lovet at kavere, for hvis Jens Bang kunde dem med Retten afvinde, men for Jens Bangs Bog havde de ikke kaveret. Derfor fandt Fogden dem fri for Tiltale, men hvad Jens Bangs Regnskabsbog anlangede, derom burde gaas for sin tilbørlige Dommer. —

$^{14}/_{9}$ tiltalede Jens Bang ved Bytinget Matthis Dinesen efter hans Hustru Maren Jakobsdatters Haandskrift for 33 Sldr., item efter hans egen Bog for 1 Sk℔ Hamp 38 Dr. til en Læsø Mand $^{17}/_{6}$ 1634. Afsagt endelig Dom. Derimod tiltalede Matthis Dinesen Jens Bang s. D. for 29 Dr. for en Skibspart, han havde afkjøbt M. Peder Pedersen i Viborg, item for 26 Dr. for en Part i samme Skude, han Dirik Nielsen havde afkjøbt, item for 50 Dr., for Jens Andersen Krag havde indlagt 100 Dr. i det spanske Saltkompagni (se tidligere under Saltkompagniet). Jens Jakobsen svarede, at dersom M. Peder i Viborg eller Dirik Nielsen havde solgt ham noget, maatte de skaffe ham det. $^{28}/_{9}$ svarede Tinghørerne fra $^{14}/_{9}$, at da Jens Jakobsen gik i Rette med Matthis Dinesen, sagde denne, han havde været to Gange i Jens Bangs Hus og vilde gjøre Regnskab med ham, men ingen Regnskab eller Afregning han vilde gjøre, han fik kun nogle onde Ord at gaa af Døren med. $^{5}/_{10}$ begjærede Jens Jakobsen tredje Ting over Matthis for 71 Sldr. efter en Doms Indhold. Matthis svarede, han kunde søges ved Nam og Vurdering og ingen tredje Ting eller Delemaal lide burde, og krævede selv de 50 Dr. fra Saltkompagniet, som kunde kortes i, hvis han tiltaltes for. Fogden vidste da over ham ingen tredje Ting at stede, han kunde søges ved Nam og Vurdering. $^{12}/_{10}$ sagede Matthis Dinesen igjen Jens Bang for 29 Dr. og 26 Dr., de 2 Skibsparter, og fremlagde en skriftlig Forhandling efter sl. Jens Andersen Krag af $^{21}/_{4}$ 1630 mellem hans Efterleverske Maren Jakobsdatter og deres Børn paa den ene Side og hans Kreditorer paa den anden anlangende hans Gjæld, hvorefter Jens Bang havde fordret 191 Dr. Desligeste blev i den Skude indlagt for deres Gjæld M. Peder for 29 Dr. og Karen Madsdatter, sl. Chr. Pedersens, for 26 Dr., item et Tingsvinde af $^{21}/_{9}$, at Jens Bang havde beholdt Skuden efter Jens Krags

Død. Afsagt: Fogden vidste nu ikke at tildømme Jens Bang at betale, før det anderledes bevistes.

Dernæst sagede Hans Jakobsen 16/10 med Matthis Dinesens Fuldmagt Jens Bang paa Raadhuset for en Haandskrift, som sl. Jens Andersen Krag ham noget før Fjendens Tid givet havde, men som han efter hans Død havde faaet sin fulde Betaling for; dog havde han den hos sig beholdt og ikke villet fra sig levere, uanset Matthis den i hans Hus for kort Tid siden havde set, og han den da strax forvarede igjen. Jens Jakobsen fremlagde Jens Krags Haandskrift til Jens Bang paa 128 Sldr. 1 ℳ 13 ß danske med 6 Dr. Rente af 100, dat. Aalborg 22/9 1626, som skulde have været betalt til Mauritii 1627, og svarede, at naar Matthis vilde levere den Æskningsseddel, som Jens Bang havde sendt ind i sl. Jens Kragš Hus, skulde Haandskriften blive ham igjen tilstillet, hvortil Hans Jakobsen svarede, at Matthis ikke vidste, hvor den var, han kunde ikke finde den; men efterdi Jens Bangs Æskningssumma fandtes i Registret indført, havde samme Seddel ikke videre paa sig. Afsagt: Efterdi Jens Bangs Æskning var indført og han havde bekommet Udlæg og Haandskriften var tilstede, burde han den fra sig levere. Atter stævnede Jens Bang Matthis Dinesen til Bytinget 19/10 for 38 Dr. efter Dom og for 33 Sldr. Hovedstol efter Maren Jakobsdatters Haandskrift og Rentepenge deraf i 5 Aar 10 Sldr. Afsagt endelig 15 Dages Dom at betale. 26/10 stævnede Matthis Jens Bang for de 2 Skibsparter og fremlagde 4 vederhæftige Skipperes fulde Vurdering og Afsigelse paa den Skude og Redskab, ligeledes Borgm. og Raads Skiftebrev efter sl. Jens Krag, hvori fandtes indlagt i Skuden M. Peder for 29 Dr. og Karen Madsdatter for 26 Dr. Jens Bang skød sig under Dommen af 12/10, og Fogden vidste heller ikke nu anderledes derom at dømme. 2/11 gav Matthis Dinesen Jens Bang Varsel for Dele for Jens Andersen Krags Haandskrift, han ikke vilde fra sig levere, uagtet han var tildømt dertil ved Raadhuset 16/10, og begjærede tredje Ting over ham. Jens Jakobsen forlangte igjen Jens Bangs Æskningsseddel og begjærede ogsaa tredje Ting over Matthis Dinesen. Snapsmandag 16/1 1636 lod denne læse en Landstings Stævning over to Domme af Mogens Jespersen mellem ham og Jens Bang. Endelig tiltalte han Jens Bang 11/3 ved Raadhuset og frem-

lagde da Forhandlingen af $^{21}/_{4}$ 1630 efter sl. Jens Krag, hvorefter Skuden var vurderet for 700 Dr. og Jens Bang indlagt i den for 191 Dr., samt Beviser for at have kjøbt M. Peders og Karen Madsdatters Parter og en uendelig Landstingsdom af $^{20}/_{1}$ næstf., at de to Bytingsdomme af $^{12}/_{10}$ og $^{16}/_{10}$ 1635 vare magtesløse kjendte. Jens Jakobsen fremlagde Jens Bangs Regnskabsbog, hvorefter M. Peder havde givet Jens Bang samme 29 Dr. i hans Betaling, og Jens Bang og Matthis Dinesen St. Mortensaften 1635 havde gjort Afregning om alt, hvis dem imellem havde været, intet undtagen, hvortil Matthis svarede, at det ikke gjaldt de to Skudeparter. Derfor vidstes intet deri at kunne kjendes, men det for sin tilbørlige Dommer indstilles. —

1636 $^{18}/_{1}$ stævnede Jens Jakobsen Terkil Mortensen Baadsmand for 18 Dr., som han mod Jens Bangs Vilje og Minde havde annammet af hans Penge i Norge, der han var der for Jens Bang. $^{15}/_{2}$ nedlagde Terkil i Retten 2 Dr. 1 Rigsort, som Jens Bang skulde reste af ham paa deres Regnskab; men eftersom Jens Jakobsen ikke samme Penge vilde annamme, tog Mogens Jespersen dem til sig paa Rettens Vegne. Efter at der $^{29}/_{2}$ var afsagt, at han skulde betale Jens Bang de 18 Dr. eller lide Tiltale, lod han $^{14}/_{3}$ læse en Landstings Stævning over Jens Jakobsen for denne Dom til næste Landsting; men $^{11}/_{4}$, da Jens Jakobsen begjærede tredje Ting til Terkil for de 18 Dr., fremlagde Peder Hansen paa hans Vegne en 6 Ugers Opsættelse af Landstinget $^{30}/_{3}$ efter Jens Bangs Begjæring; dog blev der stedt tredje Ting over Terkil. $^{25}/_{4}$ blev saa afsagt, at efterdi Peder Hansen ikke havde haft Fuldmagt til tredje Ting samme Opsættelse at fremlægge og der derfor var stedt tredje Ting, blev nu stedt fjerde Ting. $^{13}/_{6}$ lod dernæst Hans Jakobsen paa Terkils Vegne læse en Opsættelse af Landstinget $^{25}/_{5}$ over Dommen af $^{29}/_{2}$ saa vel som for den Dele, forhvervet $^{25}/_{4}$, og saaledes videre, indtil der $^{15}/_{8}$ blev afsagt endelig Dom over Terkil at betale, hvormed Efterretningerne om den Sag standse. —

Udlægsmændene udlagde $^{25}/_{1}$ af Jens Nielsen i Nibe hans Anpart i hans Fader sl. Niels Christensens Hus og Ejendom først til Niels Jensen Riber for Hovedstol og Rente 98$^{1}/_{2}$ Sldr. 2 Gulv Hus og til Jens Bang for 83 Dr. 1 ℳ 12 ß 2 Gulv næst norden derfor. $^{11}/_{4}$ blev det udlagte Jens Bang tildømt,

og han tilbød Jens Nielsen, om han vilde indløse det med rede Penge, skulde det være ham frit for inden i Dag 16 Uger. — $^{25}/_{1}$ stævnede Jens Jakobsen Hr. Iver Iversen, Sognepræst i Julstrup, for 13 Dr. 2 ß, han var bleven Jens Bangs Tjener Iver Jensen skyldig, og som denne igjen var bleven Jens Bang skyldig, der skulde annamme dem i sin Gjæld efter Følgebrevs Formelding med Provstens Henfindelse for verdslig Ret. Mødte Hr. Ivers Søn, Jens Jakobsen (!), og svarede, at efterdi det var en fremmed Sag og Manden var ikke tilstede, med hvem Gjælden var gjort, burde det ordeles til Hr. Ivers Værneting, Hornum Herredsting, hvortil Jens Jakobsen svarede, at, efterdi Gjælden var gjort her i Kjøbing, burde den og her betales. $^{22}/_{2}$ fremlagde Jens Jakobsen Hr. Ivers skriftlige Svar og Regnskabsbog, først at Gjælden var betalt Iver Jensen af Laurs Nielsen Aas med en Td. Tran for 16 Sldr., saa at Iver Jensen blev ham skyldig, og for det andet, at det var med Iver Jensens egen Haand i Hr. Ivers Regnskab at bevise, der de sidst gjorde Afregning, at Hr. Iver blev ham de $10^{1}/_{2}$ Sldr. skyldig og intet mere, uanset han siden havde bekommet forne Td. Tran. Afsagt: Efterdi fremlægges Hr. Ivers Regnskabsbog, at han er Iver Jensen skyldig $10^{1}/_{2}$ Dr., bør han inden 15 Dage betale Jens Bang.

Slagsmaal.

$^{1}/_{2}$ Tingsvinde, at, som i Morgen kommer 14 Dage, vare Jens Bang og Jens Nielsen Skibstømmermand omkuld med hverandre paa Gaden tværs over for Johan Brandts Bod, og laa Jens Nielsen paa Jens Bang. I det samme kom dennes Dreng Mogens Jensen løbende og vilde redde sin Husbond; saa kom de op fra hinanden, og Jens Bang gik op ad Gaden og sagde til Drengen: Tag min Lue med dig. Da tog Jens Nielsen en løs Sten op paa Gaden og søgte efter Jens Bang med den, dog ikke slog løs dermed; men Jens Bang beholdt Jens Nielsens Øxe og kastede den i Aaen, og Jens Bangs Dreng slog Jens Nielsen to eller tre Slag paa Munden. Om anden Dagen, Onsdagen $^{20}/_{1}$, der Mogens Jensen kom gaaende fra Jens Bangs og vilde gaa sin Husbonds Bestilling og

Ærinde, kom Jens Nielsen efter ham og jog ham ind i Gunni Jensen Kremers Bod og tog en Tjærestik og slog ham med. Jens Jakobsen gav derfor Last og Klage paa Jens Nielsen, at han havde voldelig overfaldet Jens Bang og hans Tjener, og lyste ham et fuldt Vold til. 15/2 opkrævede Jens Jakobsen Sandemændene i Aalborg Frihed at møde i Dag 14 Dage og gjøre deres rette Ed og Tov over ham. 29/2, da Povl Ibsen Kjældersvend paa Jens Bangs Vegne igjen havde stævnet Sandemændene og Jens Nielsen for Fylding paa Sandemændene, fremkom Morten Andersen og Peder Nielsen Stadstjenere og gjorde hans Skudsmaal med oprakte Fingre og Ed, at han var saa lovlig forhindret i K. M.'s Tjeneste paa Bremerholm, at han ikke kunde møde og svare for sig. Derfor og da Fortovsmanden for Sandemændene Jens Jakobsen selv paa Jens Bangs Vegne havde forfulgt Sagen, og ikke med Syn og Vinder bevistes, Jens Bang eller hans Tjener nogen Skade at være gjort, vidste Fogden ikke nogen Fylding paa Sandemændene at stede. Sagen hviler nu til 27/6, da Helle og Laust Dragere bestod, at de i Dag 3 Uger gav Jens Nielsen Varsel for Dele for Vold og Overlast, og vare over ham tredje Ting begjærende. Herimod fremlagde Jens Nielsen en Bytingsdom og svarede, han aldeles ingen Voldsgjerning havde gjort, men kun krævet, hvis ringe Jens Bang var ham skyldig. Dog blev han efter Tingsvinderne og Stadsrettens Kap. 7 dømt til at lide tredje Ting. 4/7 lod Jens Bang igjen fordele Jens Nielsen med Voldsdele; men 1/8 lod denne læse en Landstingsstævning over hvis Lovmaal, Jens Bang havde over ham forhvervet, at møde til Snapslandsting førstk. 6/12 1637 blev der dømt i Sagen ved Landstinget. Da havde nemlig Jens Nielsens visse Bud Niels Povlsen i Viborg stævnet Vinderne af 1/2, at de kun havde vundet det, Jens Bang kunde være med, og Mogens Jespersen for hans Dom 27/6 og hans Dele 4/7, ligeledes Jens Bang for en Landstingsdele, hvilke han formente ikke vare lovlig erhvervede, og da samme Vinder, Klage, Dom og Deler ikke vare i Rette lagte, bleve de dømte magtesløse at være.

29/2 tiltalede Jens Jakobsen Christen Skavbo, Halvord Tollufsen og Søren Jakobsen, de to første, efterdi Jens Bang havde hyret dem med sit Skib op ad Fjorden til Hjarbæk,

men de vare løbne derfra uden hans Vilje og Minde, uanset de havde taget deres halve Hyre, og Jens Bang maatte da hyre andre Folk op til Skibet at bringe det ned; men dersom de vare blevne ved Skibet med den Tø, der var, havde de været paa deres Ladesteder og ned igjen; den sidste, eftersom han paa samme Skib og Rejse var hyret for Skipper og havde annammet sin halve Hyre, men var løben fra Skibet og havde ikke ført det hjem til Aalborg. Chr. Skavbo og Halvord bekjendte, at Jens Bang vel havde hyret dem; men da de kom op til Hjarbæk, kom der Vinter og Frost paa dem, saa de ingen Steds kunde komme, hvorfor Jens Bangs Tjener Mogens Jakobsen befalede dem at skibe Godset i Land og aftakle Skibet; ikke heller var der Fetalje ved Skibet, som de kunde længer underholdes med. I lige Maade svarede Søren Jakobsen, at Skibet var optaget for Vinterens Haardheds Skyld, aftaklet og Godset skibet i Land, og ikke Jens Bang havde givet ham nogen Tidlang Kost, da han var udskibet; derfor burde han for Tiltale være kvit, og hans halve Hyre være fortjent. $^{13}/_{6}$ vandt derpaa Mogens Jensen og Karsten Christensen, at de ikke havde befalet dem at aftakle Skibet; men der var Øl og Mad og Fetalje ved det, som de kunde noksom have behjulpet dem med nogen Tid. $^{11}/_{7}$ blev der afsagt Dom, at de burde stande Jens Bang til Rette eller lide Tiltale. 1637 $^{20}/_{2}$ stævnede saa Jens Jakobsen Borgmester Dirik Grubbe, Johan Brandt og Niels Andersen og forbød dem at huse Chr. Skavbo, Søren Jakobsen, Halvord Tollufsen og Terkild Mortensen, hans delte og lovforvundne Mænd, under 3 ℛ's Fortabelse hver Nat det befandtes. $^{6}/_{3}$ lod Chr. Skavbo paa sine egne og Medbrødres Vegne læse en skriftlig Maaneds Opsættelse af Viborg Landsting $^{1}/_{3}$ anlangende Jens Bang. $^{7}/_{6}$ blev ved Landstinget afsagt Dom, som indeholder enkelte yderligere Oplysninger. De tre Mænd havde stævnet Jens Bang for nogle Deler og Domme til Bytinget over dem i deres Fraværelse udenlands, og ikke de havde faaet lovligt Varsel, men vare delte $^{27}/_{6}$, før Dom var gangen i Sagen. Ligeledes havde de hidkaldt Mogens Jensen og Karsten Christensen for deres Vinde $^{13}/_{6}$ Jens Bang til Vilje og dem selv til Erklæring, uanset Mogens Jensen var Kjøbmand paa Bøjerten for Jens Bangs Salt og skulde forskaffe Folkene Fetalje og skibede 3 Læster Salt i Land paa Is ved

Hjarbæk, som Bøjerten laa i Ishavn, og var med Folkene at aftakle den og gav Søren Jakobsen hans halve Hyre for en Skipper og Styrmand og Chr. Skavbo hans halve Hyre for en Baadsmand, som var 7 ꝶ. Heller ikke vare de løbne fra Skibet, før Vinterens Haardhed kom og Skibet var aftaklet og laa i Ishavn, og ikke der var Fetalje paa Bøjerten længer. Ligeledes burde den Landstingsdele, Jens Bang paaberaabte sig efter de Deler og Domme til Aalborg Byting, være magtesløs, men Sagen være kommen for 4 søfarne Mænd efter Søretten. Peder Povlsen i Aalborg fremlagde paa Jens Bangs Vegne Tingsvinde af Bytinget $^{27}/_{6}$ 1636, at Jens Jakobsen havde ladet de 3 Mænd fordele for deres Udsagn paa Tinget $^{29}/_{2}$, som han beviste med Tingsvinde af $^{18}/_{6}$ usandfærdigt at være, og Bytingsdommen af $^{11}/_{7}$ og endelig en forseglet Kundskab af Thomas Jensen og Niels Andersen i Lerbæk, saa lydende: Vi Thomas Jensen og Niels Andersen gjøre vitterligt i dette vort aabne Brev, at forgangen Vinter 1636 henved 3 Uger efter St. Mortensdag laa her for Landet en Bøjert og en Skude, som tilhørte Jens Bang i Aalborg og bleve indefrosne, og samme Tid, noget efter at Isen kunde bære, lejede Mogens Jensen os at i Land drage nogle Læster Salt, som han havde ladet oplægge i Hjarbæk, og siden taklede Folk Skibene af og lagde dem ind i Havnen over til Kvols Land, og nogen Tid derefter sloges Isen op igjen, og da atter udskibede Folk Salt og Redskab og udtaklede Skibene igjen; men der kom da strax Vinter igjen, saa de ingen Steds kunde komme, men maatte igjen opskibe og aftakle, og var Mogens Jensen og en anden Jens Bangs Tjener altid med baade at i Land skibe og udskibe. Actum Hjarbæk $^{28}/_{2}$ 1637. Dom: Efterdi samme Tvist af søfarne Mænd efter Søretten bør ordeles, da finde vi disse Domme og Deler magtesløse og Sagen for søfarne Mænd at indkomme. I Henhold hertil stævnede Jens Bang $^{26}/_{6}$ de 3 Mænd til at udnævne deres Mænd af Tinget derpaa at kjende og i Dag 8 Dage det her at lade afsige og erbød sig selv at udnævne 2 søfarne Mænd. Mødte Chr. Skavbo og berettede, at de andre 2 Mænd sejlede udenlands, men for sin Person vilde han nøjes med, hvad Mænd Jens Bang eller Byfogden vilde udnævne, og med hvis de i Sagen vilde afsige. 1638 $^{5}/_{3}$ overgav saa endelig Jens Bang og de 3 Mænd tillige med Skipper Peder Jensen deres Tvist

og Irring til 4 søfarne Mænd, som skulde møde med Parterne paa Onsdag efter Prædiken i Laust Clausens Kjælder dem imellem at sige og adskille; men deres Afsigt haves ikke. —

14/3 1636 tilskjødede Gregers Christensen Raadmand Jens Bang sin Hovedejendom med hvis Pernel, Kistebænke og andre Bænke, saa meget som nagel- og sømfast var, i Maren Turis Gade paa østre Side Gaden, næst sønden op til Niels Hansen Kremers Ejendom, som han Jørgen Olufsen havde afkjøbt. —

21/3 tiltalede Hans Sørensen Tolder Jens Bang for adskillig Told og Sise af Vin, Eddike, Korn og andet, han har ladet udføre 1623—4 og fremdeles. 2/5 gjorde Jens Jakobsen og Karsten Christensen, da Sagen, fordi den var vigtig, var opsat i 5 Uger, med oprakte Fingre efter Recessen Jens Bangs Skudsmaal, at han var lovlig forhindret paa sin Rejse til Herredagen og did stævnet med K. M. Stævning, saa han derfor ikke kunde møde her til Tinget. Derfor blev han nu for Tiltale frifunden, til han paa ny blev lovlig stævnet. —

11/4 stævnede Niels Jørgensen Bøgmester paa Borgm. og Raads og Byens Vegne flere Borgere, blandt dem Jens Bang, i Dag for Dom saa vel som i Dag 8 og 14 Dage anlangende hvis urigtige Tønder, Skjæpper og mindre Maal i deres Huse og Boder fandtes imod Forbud af Tinge, paa Raadhuset og af Prædikestolen, som ikke vare brændte med det Aars Brønde 1635. Jens Jakobsen svarede, at det ikke skulde gjøres bevisligt, at Jens Bang enten havde ladet maale ud eller ind med den Tønde, siden Forbud var gjort. 30/5 faldt Dommen, at de deri havde gjort Uret og burde straffes som Falsknere og som de, der ikke havde villet eragte K. M. Mandat. Jens Bangs Svar gik denne Gang ud paa, at han ikke havde vidst, at det var aflyst, fordi han ikke var hjemme, heller ikke var der ringet til Raadhus og der forbudt, ej heller havde han, hans Hustru eller Folk enten maalt ind eller ud med samme Tønder, fordi han havde ladet brænde Tønder sidste Gang i Gildehuset. 11/7 bleve en Del Borgere fordelte deres 3 ℳ for Falsk at bøde og udgive til hver St. Hans Dag aarlig, medens de levede, for deres uretfærdige, ubrændte Tønder o. s. v.; blandt dem findes Jens Bang dog ikke. —

20/6 forbød Jens Bang Peder Simonsen Skipper af Svendborg at hyre hans Baadsmand Peder, før han havde skilt sig

lovlig fra sin forrige Skipper, eftersom han havde hyret sig til Jens Bang og oppebaaret 5 Dr. 4/7 opkrævede Søren Jensen Fogedsvend Sandemændene at møde her i Dag 14 Dage og gjøre deres rette Ed og Tov over Peder Simonsen og Baadsmand Peder, fordi de mod Arrest og Beslæt vare dragne ud af Byen mod Jens Bangs Vilje og Minde og havde foragtet Retten. 18/7 svor Sandemændene dem et fuldt Vold over. —

11/7 tilbød Just Rasmussen paa Borgmester i Hobro Laurs Nielsens Vegne at skjøde til Jens Bang Just Nielsens Ejendom ved Vesteraa fra Adelgaden til Kattesund, som han havde kjøbt Just Nielsen af. Just Nielsen mødte og forbød at stede noget Skjøde paa samme Ejendom, før han havde gjort Afregning med Jens Bang, og formente, Borgmester Laurs Nielsen ikke havde derpaa nogen saadan Adkom, at han samme Ejendom til nogen kunde afhænde. 29/8 skjødede Laurs Nielsen Jens Bang den Part i Ejendommen, som han for en Part af sin Hustru Anne Justdatters Arvepart havde bekommet til Indvisning og Udlæg af hendes Fader Just Nielsen efter Doms Indhold 15/4 1633, saa vidt samme Ejendom var bedre, end Jens Bang den selv i Pant havde af Just Nielsen efter Indvisning og Udlæg 21/7 1634. 17/10 stævnede Jens Bang Just Nielsen, fordum Raadmand, nu boende i Uttrup, for 554 Rdr. i gode enkende Rßstykker Hovedstol og forfaldne Renter efter Pantebrev af 8/8 1630, Renten af samme Summa indtil denne Dag 216 Rdr., i alt 770 Rdr., hvorpaa der faldt Dom efter Forordningen. 14/10 havde Just Nielsen stævnet Jens Bang til Raadhuset og fremlagde en Opskrift paa adskilligt, Jens Bang havde bekommet af ham til Beløb 19 Dr. 3½ ß, saa vel som sit skriftlige Forsæt, at Jens Bang havde fordristet sig til uden al Dom, Lovmaal og Proces at nedbryde og hentage i hans Gaard ved Vesteraa adskillige Bygninger og en Part deraf i Brug havde mod hans Vilje og Minde; dernæst fremæskede han af Jens Bang, hvis rigtige Skjøder, Domme og Adkom han havde paa samme Ejendom. 24/10 blev efter Just Nielsens Begjæring af Tinget udnævnt Mænd til at vurdere Ejendommen ved Vesteraa, som Jens Bang havde i Pant, og 31/10 vurderede de den med Gaardsrum sønden for og Huset til Kattesund med hvis deri fandtes nagelfast (undtagen Kakkelovnen) for 1200 Rdr. Mønt, og forbød Jens

Jakobsen Vurderingsmændene nogen Vurdering at afsige, før Ejendommen efter Pantebrev, Skjøde og Doms Indhold blev Jens Bang lovlig afløst. Byfoged Mogens Jespersen fremæskede af Jens Jakobsen, hvis Domme han havde, at samme Ejendom var Jens Bang for fri Ejendom tildømt, som kunde forhindre Just Nielsen denne hans Vurdering; men ingen Domme han derpaa fremlagde. 7/11 lod Just Nielsen læse en Landstingsstævning til næste Landsting over adskillige Vinder anlangende den Ejendom ved Vesteraa og over Jens Bang, om han havde noget dertil at svare, og 14/11 fremførte han bl. a. følgende Vinde af Jørgen Povlsen, at Jens Bang var kommen til ham i det Hus og Gaard, han iboede ved Vesteraa, og spurgte ham, om han vilde unde ham de Lofter paa det vesterste Hus, eftersom han havde Gaarden af Just Nielsen, og dertil havde han svaret Ja; Skillerummene lod da Jens Bang nedtage og bortføre. 23/1 1637 krævede Jens Bang samme Ejendom som fri Ejendom, om den ikke blev indløst inden 8 Uger, og der blev afsagt den Dom, at den Anpart, som var ham udlagt, burde ham for fri Ejendom efterfølge, om den ikke blev indløst. Ligeledes tiltalede han Just Nielsen for den Part af samme Ejendom, som var Laurs Nielsen, Borgmester i Hobro udlagt og denne havde solgt ham, og den blev ham ligeledes tildømt. —

11/7 gjorde Jens Bang Arrest og Beslæt paa Oluf Madsen og Chr. Andersen i Thisted for 26 Tdr. Byg, de resterede med paa 16 Læster, de førte her ned for ham, og gav Last og Klage, at de desuagtet vare undvigte, hvorfor han lyste dem et fuldt Vold til, og 8/8 gjorde Sandemændene deres Ed og Tov og svor dem fuld Vold over. —

22/8 tiltalede Lars Bøjfoged paa Gudinglund paa sin Husbond velb. Mogens Kaas's Vegne Jens Bang for 1737½ lybsk Dr. 1 Ort 15 ß 8 Penn., beregnet hver Dr. til 40 ß lybsk, Hovedstol og Rente, som han, Hans Felthus, Hybert Snitlach og Chr. Stubdrup velb. sl. Jørgen Friis vare skyldige for Korn, de ham havde atkjøbt 29/9 1616, efter deres Brevs Indhold, at de alle for en og en for alle skulde betale, hvilke Penge enten med Kvittanser burde bevises at være betalte eller Jens Bang som en for alle Mogens Kaas paa hans og hans Medarvingers Vegne afbetale inden 15 Dage. Jens Jakobsen berettede, Hans Felthus og Hybert Snitlach at være

udenlands, som skulde have Kvittans paa samme Penge, hvorfor det blev opsat. $^{3}/_{10}$ forlangte Lars Bøjfoged, at Jens Bang, efterdi ikke bevistes med velb. sl. Jørgen Friis's eller hans Arvingers Kvittering, at Pengene vare betalte, burde betale eller lide Tiltale med Høringsdele[1]). Jens Jakobsen fremlagde da Jørgen Friis's Fogder Mads Christensens og Erik Iversens 3 Kvitteringer og Beviser paa adskilligt Gods og Penge, de paa deres Husbonds Vegne havde af Jens Bang bekommet, desligeste dennes Udtog paa samme Gods og skriftlige Svar, bl. a., at Arvingerne havde kvitteret Hans Felthus og Hybert Snitlach aldeles, og efterdi Brevet lød at betale en for alle og alle for en, vare Arvingerne ikke mægtige at give dem Kvittering for allis, de burde nyde og undgjælde med ham, hvis Chr. Stubdrups Rest kunde være. Hans Felthus svarede, at hvis hans Anpart saa vel som Hyberts anlangede, skulde med Arvingernes Kvittering bevises at være betalt. Desligeste fremlagde Jens Jakobsen Chr. Stubdrups Svar saa vel som Jens Jensen i Kjølbygaard hans Kvittering paa 70 Dr. Afsagt: Efterdi ikke fremlægges enten Jørgen Friis's eller hans Arvingers Kvittering paa samme resterende Penge, burde Jens Bang som en for alle betale eller lide Tiltale. $^{10}/_{10}$ stævnede Jens Jakobsen Hans Felthus og Hybert Snitlach for deres Anpart, da en Part deraf endnu resterede. Hans Felthus svarede, at han og Hybert havde Kvittering paa deres Anpart, og begjærede Opsættelse i 14 Dage, efterdi Hybert ikke var tilstede. $^{24}/_{10}$ blev fremlagt velb. Iver Friis's, Anders Friis's og Mogens Kaas's Kvittans, dateret Viborg $^{30}/_{9}$ 1617, at Hybert Snitlach paa egne og Hans Felthus's Vegne havde betalt 349 Rdr. deres Rest. Derefter blev afsagt: Efter disse Kvittanser ere for^ne to Mænd frifundne for Jens Bangs Tiltale. —

$^{22}/_{8}$ lod Jens Bang fordele Bold Eriksdatter i velb. Fru Sophie Brahes, Hr. Jørgen Lunges, Gaard, eftersom han til hende i Dag 14 Dage havde tredje Ting og Sagen til i Dag var optagen. —

$^{19}/_{9}$ besaa og maalte 4 Vurderingsmænd 9 Boder, som

---

[1]) ɔ: Delemaal eller Tiltale af sex Høringe eller lovfaste Mænd, at, efterdi Tiltalte i 4 Ting efter hinanden ikke har rettet for sig, er han derfor lovlig delt eller lovforvunden Mand.

Jens Bang havde kjøbt af sl. velb. Hr. Otte Scheel, som tilforn havde tilhørt Laurs Nielsen Guldsmed, først 5 Boder paa søndre Side af Skolegade, som strakte sig fra Adelgaden fra øster og til vester Ende i sin Længde 68½ Al., i vester Ende fra Adelgaden og sønder til Byens Grave i sin Brede 78 Al. 1½ Kv. 1 Fingerbred, i sønder Ende i sin Længde ved Byens Grave øster og vester 76 Al. 3 Kv. og i sin Brede i øster Ende fra Byens Grave og til Adelgaden nør ad 93 Al. 3½ Kv.; item 2 Boder ved Roldbroen i sin Længde til Adelgaden øster og vester 22 Al., i sin Længde i sønder Side 22 Al. 2 Fingerbred, i sin Brede i vester Ende sønder og nør 20½ Al. og i øster Ende sønder og nør 16 Alen ringer 1 Kv.; nok 2 Boder i Skolegade paa nør Side i sin Længde til Adelgaden øst og vest 10 Al. 1 Kv. 3 Fingerbred, som laa næst vest til Tøger Christensens Hus og næst øst til Doktor Christens Boder og Ejendom.

Nyt Overfald paa Jens Bang.

For anden Gang i dette Aar var Jens Bang 28/9 Gjenstand for et voldeligt Overfald og det af ingen mindre end en af Byens Raadmænd. 3/10 vandt nemlig Chr. Nielsen Stubdrup ved Bytinget, at paa Fredag 8 Dage sidstf. kom han gaaende til Slotsbro. Da havde Hybert Snitlach og Jens Bang nylig været i Parlament sammen og vare skilte fra hinanden. Saa gik Hybert, Hans Borthus og han og satte sig paa Skammelen uden for Johan Brandts Bod. Da kom Jens Bang gaaende fra Slottet over Slotsbro; men Hybert sprang op og vilde have været videre i Kast med ham, havde han og Hans Borthus ikke forhindret det. S. D. vandt 4 Mænd, at de i Dag 8 Dage saa, at Jens Bang havde to Saarmaal, et i Grebet paa den venstre Haand og et oven paa den højre Haand, som dem syntes var gjort med en Kniv, desligeste, at begge hans Trøjer vare gjennemstukne og den yderste sønderskaaren i samme Sting bag paa hans venstre Skulder. 7/10 opsagde Chr. v. Ginchel og Ove Andersen paa Raadhuset den Borgen, som de havde stillet Borgmester Dirik Grubbe for Hybert Snitlach anlangende den Parlament, han og Jens Bang havde

været i, eftersom Hybert ikke samme deres Borgen længere for sig begjærede, hvortil Dirik Grubbe svarede, at han i ingen Maade vilde eller kunde lade dem af samme Borgen, før der stilledes en anden i Stedet til Sagens Uddragt, og eftersom Hybert nu selv mødte tilstede, var Borgmesteren af ham paa Rettens Vegne begjærende, at han nu strax vilde stille Borgen for sig paa ny, hvortil Hybert svarede, at saa længe han kunde nyde Fred for Jens Bang, skulde han være for ham umolesteret. 10/10 vandt Johan Budtz, at paa Fredag sidstf. 14 Dage stod Johan Brandt og han og snakkede med hinanden og vendte sig ned ad Fjorden til; da gav en et Raab fra sig, og de vendte sig tilbage og saa Jens Bang ligge omkuld paa Ryggen, og Hybert stod hos ham; om han havde gjort ham nogen Skade, vidste han ikke, men Hybert havde en dragen Kniv i Haanden. Thomas Hansen vandt, at han var i Borgmester Chr. de Hemmers Bod og saa, at Hybert og Jens Bang stod uden for paa Gaden og snakkede med hinanden, og strax derefter, som han gik ud af Boden, laa Jens Bang paa Bryggen, kaldet Slotsbro, og han og Hybert havde nogen Tumult med hinanden, og Hybert havde en dragen Kniv i Haanden, og han var med at skille dem ad, og ikke han saa, han gjorde Jens Bang nogen Skade; men da han kom fra Slottet igjen, saa han, at han havde et Hul bag paa sin Trøje. S. D. fremlagde Jens Bang en Klage saa lydende: Er i Dag min Last og Klage over Hybert Snitlach, Borger og Raadmand i Aalborg, for han Fredag 22/9 har overfaldet mig uden for Borgmester Chr. de Hemmers Bod og med en dragen Kniv stukket mig bag paa min venstre Skulder igjennem to Trøjer, og der jeg har undvigt fra ham, ere mine Fødder skredne fra mig, saa jeg er kommen omkuld paa min Ryg. Da har Hybert søgt mig med sin Kniv, som jeg laa paa Slotsbro, og skar mig i begge mine Hænder, og havde Godtfolk ikke været, var jeg ikke kommen derfra med Livet. Saa gik jeg ad Slottet og vilde give velb. Gunde Lange saadan Overlast tilkjende; men den gode Mand var ikke tilstede, og der jeg da gik fra Slottet igjen og hjem og kom til Broen igjen, sad Hybert ved Johan Brandts Bod og rejste sig saa og vilde have fuldkommet sit forrige onde Forsæt, havde Hans Borthus og Chr. Nielsen Stubdrup ikke forhindret ham det. For saadan sin Overlast og begangne

Gjerning lyser jeg ham et fuldt Vold til. Mere høres der saa ikke om Sagen.

Ny Retssager.

$^{17}/_{10}$ stævnede Jens Bang Morten Borthus for 900$^{1}/_{2}$ Dr. efter hans Brev. Ingen Svar; 15 Dages Dom, og denne Gjæld paa Hr. Kanslers Vegne. Ligeledes for 840 Rdr. paa velb. Niels Krags Vegne. Ingen Svar; 15 Dages Dom. Ligeledes for 306 Rdr. paa det hollandske Regnskab. Ingen Svar; 15 Dages Dom. 1637 Snapsmandag $^{9}/_{1}$ satte Morten Borthus Jens Bang til Underpant, indtil Gud vilde, han hjemkom, adskilligt Gods og Ejendomme i Aalborg. $^{11}/_{9}$ skjødede han Jens Bang en Gaard og Ejendom i Strandsti og en Gaard paa Hjørnet i Strandsti med sine Boder og den Part, han havde i Peder Rydser Skrædders Gaard i Bispensgade, nok den Have ved St. Jørgens Kirkegaard; men $^{18}/_{12}$ stævnede Jørgen Olufsen Jens Bang anlangende de Skjøder, ham af Morten Borthus's Fuldmægtig var gjort $^{11}/_{9}$, til næste Landsting efter Snapslandsting, og senere ligeledes Morten Borthus, »forrige Indvaaner« i Aalborg, til Landstinget 1638 (Dagen nævnes ikke) for Skjødet paa den Gaard og Ejendom i Strandsti, uanset han $^{19}/_{12}$ 1636 havde sat dem i Pant til ham, hvorpaa han havde forhvervet Rigens Forfølgning over ham. Dommen faldt, at for^{ne} Skjøde, Fuldmagt og Kjøbebrev skulde magtesløs være og ikke komme Jørgen Olufsen paa hans lovlige Pant til Forhindring. —

$^{17}/_{10}$ stævnede Jens Jakobsen Bernt Hinckeldey af Lybek, at han for nogen Tid siden havde afkjøbt Jens Bang nogle Tdr. Smør og strax lovede ham derfor rede Penge og ingen anden Vare; men i Jens Bangs Fraværelse havde han annammet Smørret, men ikke leveret Pengene fra sig og havde dermed med Underfundighed samme Smør til sig taget og dermed bortdraget uden Penge; satte derfor i al Rette, om Bernt Hinckeldey ikke for samme sin begangne Gjerning burde lide Tiltale. $^{31}/_{10}$ mødte Bernt Hinckeldey og havde stævnet Jens Bang og hans Dreng Mogens Jensen for Vinder, Tilbud og Dom, og vandt Laurs Nielsen og Erik Hansen, at de $^{24}/_{10}$

tilbød Jens Bang paa Bernts Vegne en Summa Penge og et Regnskab, hvilket Jens Bang ikke vilde annamme, før Loven var fyldestgjort. Hendrik Lichthart vandt, at han $^{8}/_{8}$ var i Johanne Laursdatters Hus, og der var Mogens Jensen hos Bernt og krævede ham for noget Smør, han Jens Bang havde afkjøbt. Bernt tilbød ham rede Penge, hvis han restede paa for^{ne} Smør; men han vilde det ikke annamme. Derhos fremlagde Bernt sit skriftlige Svar, at Jens Bang aldrig sandfærdig kunde bevise, at han ikke vilde betale Smørret, men han vilde fradrage sin Faders retfærdige Gjæld. $^{19}/_{12}$ stævnede Jens Bang Bernt Hinckeldey for nogle Ord, han havde sagt i sin Beretning, at han ønskede, Jens Bang var saa oprigtig i sin Handel som han selv, og at Jens Bang skulde blive den samme, som han vilde have ham til, og formente, han burde bevise, at Jens Bang havde været eller var uoprigtig i sin Handel, og at han var draget fra nogen Kjøbmand med noget Gods uden Penge og Forlov. Bernt svarede Snapsmandag $^{9}/_{1}$ 1637, at han ikke vidste Jens Bang noget uærligt at beskylde, men vilde gjærne være til rigtigt Regnskab med ham baade paa sine og sin Faders Vegne. Da, efterdi Mandaten formelder ingen at maa deles for Ord, som ikke er Ære angjældende, blev han frifunden for Jens Bangs Tiltale. $^{23}/_{1}$ forbød Jens Bang Bernt at drage her af Aalborg og gjorde Arrest paa ham, før han betalte med rede Penge alt, hvis han ham skyldig var, og det under et fuldt Vold. —

$^{24}/_{10}$ lod Jens Christensen paa M. Peder Pedersens Vegne i Viborg læse en Borgmestere og Raad i Viborg deres Stævning over Anders Rolandsen, Byfoged i Viborg, for 18 Dr. $2^{1}/_{2}$ ß, han havde til sig taget paa Viborg Byting $^{25}/_{7}$ af Jens Bangs Fuldmægtig Niels Nipgaard i Viborg, og dermed frataget M. Peder hans lovlige Arrest og Lovmaal til Jens Bang, og endnu forholdt ham hans retfærdige Gjæld, at møde til Viborg Raadhus næste Mandag, efter at Stævningen var lovlig læst, og Jens Bang, om han havde noget dertil at svare. —

$^{25}/_{11}$ stævnede Johan Budtz paa sin Fader Jørgen Olufsen, fordum Borgmester, hans Vegne Jens Bang til Raadhuset for Afregning og enhver dertil at tage paa sin Side en eller to Dannemænd. $^{4}/_{8}$ 1637 havde Jørgen Olufsen igjen stævnet Jens Bang for et hans Regnskab, han for 7 Aar siden havde

ning i hans Bo, da vide vi ikke imod samme Dom at sige eller magtesløs at dømme. —

$^{1}/_{5}$ gav Jens Bang tilkjende, at han for nogen Tid siden havde fragtet Jens Nielsen og hans Makker Laust paa Læsø fra Vorsaa der at indtage noget Skibsredskab og føre det til Aalborg med det allerførste og betalt dem deres Fragt; men desuagtet havde de taget Fragt af en anden og ladet hans Gods ligge, hvorover han var raget i stor Skade, og derfor havde han ved Byfogden ladet gjøre Arrest paa dem, og lyste dem nu et fuldt Vold til, for de mod samme Arrest og Beslæt Retten til Foragt vare undvigte. $^{15}/_{1}$ gjorde Sandemændene deres Ed og Tov over dem derfor. —

$^{10}/_{6}$ forbød Jens Bang Niels Tagstrup af Thisted at drage af Byen og Friheden under et fuldt Vold, før han stillede ham tilfreds, for han forgangen Sommer havde fragtet sig til ham at sejle her fra Byen op til Dorkil at indtage der noget Korn og paa samme Fragt opbaaret 1 Td. Salt og 2 Sldr.; men desuagtet havde han taget Fragt af en anden, saa Kornet derover var bleven liggende til Pintsedag og han maatte fragte Anders Nielsen 14 Dage før Pintse, og da var Kornet henstjaalet; men han maatte dog give Anders Nielsen 17 Dr. til Fragt og havde derforuden lidt Skade for over 100 Dr. $^{17}/_{1}$ svor Sandemændene derfor Niels Tagstrup et fuldt Vold over. —

$^{26}/_{6}$ flere Gjældssager for resterende Husleje. —

S. D. havde Jens Jakobsen stævnet Jens Jensen Kier Murmester for Jens Bangs det store Hus, han havde lovet at forfærdige og derpaa opbaaret 4 Dr., men samme Arbejde forsømt Jens Bang til stor Skade paa Huset og hans Olie, som dertil var kjøbt. Jens Murmesters Hustru mødte og berettede, de Penge med andet Arbejde at være betalt. $^{24}/_{7}$ mødte Jens Kier selv og svarede bl. a., at han ingen Olie havde taget i sin Forvaring, ikke heller brugt nogen Olie at slaa i Kalk eller sætte Sten i; han vilde gjærne arbejde for Jens Bang, om han vilde give ham derfor saa meget, han kunde fortjene eller en anden vilde give; men han kunde ikke bringe ham til at arbejde for intet eller gjøre det Arbejde for 20 Sldr., som en anden begjærede 100 Dr. for. $^{7}/_{8}$ beviste Jens Jakobsen af Jens Bangs Regnskabsbog, at Jens Kier var om samme Arbejde forligt med ham og havde

derpaa opbaaret 4 Dr., og da Mikkel Sørensen Murmester begjærede Opsættelse, til Jens Kier selv kunde komme hjem, vilde Jens Jakobsen det ikke bevilge, og efterdi Sagen i 6 Uger var opsat og det ikke uden Bevilling længere ske kunde, vidste Fogden ikke derom andet at dømme, end at Jens Kier havde gjort Uret og burde samme Arbejde forfærdige. Dette har han dog ikke gjort; thi $^{4}/_{9}$ maatte han igjen stævnes efter Dommen; men siden høres ikke videre til Sagen. —

$^{10}/_{7}$ havde Jens Jakobsen stævnet Karen Nielsdatter, sl. Jakob Vognsens, for Hovedstol og Rente efter sl. Jakobs Haandskrift til Jens Bang paa 172 Sldr., nok som hun havde bekommet af Saltkompagniet, $^{1}/_{2}$ Læst Salt for 27 Sldr., nok 7 Tdr. Salt for $17^{1}/_{2}$ Dr.; derimod skulde hun have af Kompagniet sit Indlæg 75 Sldr., saa restede Jens Bang af hende $141^{1}/_{2}$ Dr. Mødte hendes Søn Vogn Jakobsen og svarede, at hans sl. Fader havde indlagt i Kompagniet 100 Rdr., hvoraf Jens Bang burde betale 50 Rdr.; dertilmed var Gods og Gjæld mellem hans Moder, hans Søskende og ham endnu i Fællig uskiftet, hvorfor han forbød Fogden at stede noget beskrevet, før han og alle hans Søskende bleve lovlig stævnede. Dog blev $^{21}/_{8}$ afsagt endelig Dom for $141^{1}/_{2}$ Dr. —

$^{24}/_{7}$ havde Jens Bang stævnet Laust Nielsen Aas for Indvisning, item Bispen M. Christen og Chr. v. Ginchel, om de vilde have noget dertil at svare. Fremkom Udlægsmændene og bekjendte, at de $^{11}/_{7}$ gjorde Jens Bang Indvisning i Laust Nielsens Ejendom efter Doms Indhold for 285 Sldr., saa vidt Ejendommen var bedre, end M. Christen og Chr. v. Ginchel deri havde Indvisning. —

$^{31}/_{7}$ lod Jens Bang tage Syn over nogen Urenlighed, som var lagt op til hans Hus, som stod til Kortesgyden østen til, som Rasmus Weidemand boede. Langs med samme Hus laa en stor Hob Møg og andet, som fordærvede Fodtræet. $^{21}/_{8}$ forpligtede Beboerne i Kortesgyde sig til ikke mere at lægge nogen Urenlighed og Skarn op til Jens Bangs Hus; det forrige var nu afført og borte. —

$^{7}/_{8}$ solgte M. Jakob Hansen, Sognepræst til Budolfi Kirke, til Jens Bang sin Havejord og Ejendom vesten for Aalborg, som han samme Dag havde faaet Skjøde paa af M. Niels Povlsen, Sognepræst til vor Frue Kirke i Kjøbenhavn. —

$^{14}/_{8}$ havde Jens Bang stævnet Johan Brandt for det

Plankeværk, han havde ladet sætte sønden for den Brønd, som stod i sl. Mads Krags Gaard, imod Jens Bangs Udlægsvinde paa den Anpart, ham var udlagt i Gaarden. Johan Brandt svarede, at, eftersom ham for hans Gjæld var udlagt 6 Gulv Hus i Gaarden med Gaardsrum, havde han ikke vidst, at Jens Bang skulde have Indgang i den Anpart, ham var udlagt; dersom Jens Bang kunde bevise, at der var nogen Brønd i hans Gaard med Vand i, nogen kunde have godt af, maatte han gjærne faa Adgang dertil. $^{21}/_{8}$ blev fremlagt Syn over Gaarden, at der stod en gammel Brønd, som var meget forfalden og forfyldt, og intet Tømmer der var omkring og intet Vand deri, men Skarn og Dræk. $^{18}/_{11}$ fremlagde Jens Jakobsen et Tingsvinde af $^{14}/_{5}$ 1632, at Jeng Bang var udvist i Gaarden til Adelgaden 5 Bindinger Hus og til østre Side 7 Bindinger, dog skulde Brønden bruges af begge Parter. Johan Brandt svarede, at samme Hus og Gaardsrum var ham tilvurderet af Niels Andersen med 4 uvillige Mænd og samme Vurdering stadfæstet til Landstinget; men dersom Jens Bang havde bedre Ret til den gamle Brønd, maatte han den tage uden al Trætte og Rettergang. Afsagt: Efterdi 4 Mænd have udlagt til Jens Bang en Part af sl. Mads Krags Ejendom med Brugelighed og Adgang til Brønden, bør Johan Brandt aabne ham saa vidt af de Planker, han har sat, at der kan gaas igjennem til Brønden, og de den siden i Fællig bruge. —

$^{4}/_{9}$ stod Jens Bang tredje Ting og forbød Niels Andersen at huse Terkil Baadsmand, hans delte og lovforvundne Mand. —

S. D. stævnede Jens Bang Niels Andersen, fordi der fandtes blandt hans Tømmer 4 store Sexten-Alener og mere maaske, og da Jens Bang havde mistet nogle Tylter af samme Sexten-Alener og dette Tømmer havde samme Mærke, som Hjemmelsbrev og Synsvinder udviste, satte han i Rette, om Niels Andersen ikke var pligtig at skikke sin Hjemmelsmand tilstede eller og bevise, hvorledes det var kommet blandt hans Tømmer. $^{16}/_{10}$ fremlagde Niels Andersen skriftligt Svar, bl. a., at han havde noget Tømmer, stort og smaat, liggende ved Stranden paa Hovedet, en Del mærket med hans eget Mærke, en Del med adskillige Skovmærker og en Del uden Mærke, og havde en Part ligget der, siden Fjenderne drog af Landet, og en Del 4 til 5 Aar, og dersom der fandtes noget af Jens Bangs Tømmer enten med hans eget Mærke eller andre, da

havde nogen mod hans Vilje og Vidskab lagt det iblandt af Had og Avind, at de kunde føre ham Trætte paa; ellers var det hver Mand i Byen vitterligt, at den ene Borgers Tømmer laa paa Hovedet og Gaden ved den andens, og at Skibsfolk deraf tog tit og ofte dem uafspurgt, det tilhørte, til »Steling« til Skibe og siden kastede det blandt hinanden igjen uadvaret, og dersom der i saa Maader kunde findes nogle Jens Bangs Træer blandt hans, da havde han dem hverken i Hus eller Lukkelse, men han kunde strax tage fra, hvis ham med lovlig og rigtig Adkom tilhørte. Afsagt: Saa meget af det Tømmer, der fandtes blandt Niels Andersens med saadant Mærke paa, som Hjemmelsbrevet udviste, burde Jens Bang at være følgagtigt. 13/11 stævnede saa Jens Bang Niels Andersen, om han ikke burde forskaffe ham, hvis Tømmer fandtes blandt hans Tømmer med det Mærke, som Dom og Hjemmelsbrev medførte, eftersom det ved to Dannemænd 6/11 blev æsket. Niels Andersen beviste at have i Dag 3 Uger stævnet Jens Bang hid for Dom og fremlagde en skriftlig Beskikkelse ved to Mænd til Jens Bang 4/11, at han, om han havde noget Tømmer, som han hos hans lovlig kunde selv med Adkom vedkjendes, vilde lade det annamme. Afsagt: Jens Bang samme hans Tømmer efter for^ne^ Mærke at være følgagtigt og det at annamme i Niels Andersens eller hans Fuldmægtigs Nærværelse og Paasyn. 1638 3/7 blev afgivet Vinde af Anders Laursen, boende i Hamborgsund i Bahuslen i Norge, og Tord Olsen ib., at, eftersom de 23/5 1637 her i Aalborg havde udgivet deres Hjemmelsbrev til Jens Bang paa 3 Stykker store Fyrretræer, som fandtes blandt Niels Andersens Tømmer uden for hans Dør, saa vare de ham samme 3 Stykker Tømmer fuldt og fast gestændige, og nu paa Lørdag næstf. Efterm. vare de ved samme Niels Andersens Tømmer og gjennemsaa det, og da fandtes der ikke uden 2 Stykker af samme Tømmer, hvorfor Jens Bang 30/7 sagede Niels Andersen for for^ne^ 3 Træer med det andet ungefær 4 Tylter nu strax at skaffe tilstede. 29/10 blev afsagt: Efterdi befindes at være dømt i Sagen tilforn (16/10 1637) og samme Dom med Tømmerets Levering til Jens Bang ikke at være efterkommet, og nu med Synsvinder bevises, 3 Stykker 16 Al. Træer at være fundne blandt Niels Andersens Tømmer, som Jens Bang med Hjemmel og Tingsvinder beviser sit at være, da bør Niels Andersen

Jens Bang for samme Tømmer stande til Rette. For denne Dom stævnede Niels Andersen Byfoged Mogens Jespersen til Landstinget, da han ikke var pligtig til at tage Vare paa Jens Bangs Tømmer, hvor det henlagdes paa saadan uforvaret Plads, som laa fri for hver Mand, og Mogens Jespersen tilforn, $^{16}/_{10}$ 1637, havde dømt Jens Bang til samme Tømmer at lade annamme, hvilket han og siden havde ham tilbudt. Der blev afsagt (Dagen anføres ikke): Efterdi Mogens Jespersen har tildømt Niels Andersen imod sin forrige Dom af $^{16}/_{10}$ 1637 at staa Jens Bang til Rette, da finde vi denne hans Dom ingen Magt at have. —

$^{22}/_{9}$ var Jens Bang stævnet til Raadstuen for Dom og Johan Brandt, om han vilde have noget dertil at svare, og nu tiltalede Povl Andersen, kgl. Maj.'s Delefoged til Ørum Slot, ham med Anders Madsen, Skriver paa Ørum Slot, hans Fuldmagt anlangende 100 Sldr., som han til hans gode Husbond velb. Christoffer Hvas, Befalingsmand paa Ørum, med resterede efter hans Skadesløsbrev med sin Rente, og fremlagde hans Brev, dat. Viborg $^{2}/_{2}$ 1636, og Johan Brandts Regnskab til Christoffer Hvas, hvorpaa fandtes skrevet $^{29}/_{9}$ 1636, at Johan Brandt havde bekommet paa Regnskab af Christoffer Hvas 100 Sldr., som deri skulde afkortes; men hvis den gode Mand ikke var tilfreds med, at han samme Penge havde bekommet, bepligtede han sig til at erlægge ham dem igjen, naar han ham derom i Aalborg lod anmode. Johan Brandt berettede dertil, at velb. Christoffer Hvas's Foged gik med ham til Jens Bang om de 100 Sldr. og Jens Bang viste ham til Hetvinkel, som tiltalte ham dem paa Jens Bangs Vegne. $^{3}/_{11}$ erholdt Jens Bang ved sin Sjæls Salighed, at de 100 Dr. vare betalte Johan Brandt af Hetvinkel i Viborg, men ikke i deres Afregning i Viborg $^{8}/_{10}$ afkvitterede eller inddragne. Jens Nielsen i Ørumby med Anders Madsens Fuldmagt i Rette lagde da Jens Bangs aabne Haandskrift til Christoffer Hvas lydende paa 1600 Tdr. Byg à $7^{1}/_{2}$ Slet℞ og 800 Tdr. Havre à $3^{1}/_{2}$ ℞ slet, paa hvilket Brev resterede 100 Sldr., som ikke anderledes bevistes at være betalte, end at Jens Bang holdt det ved sin Ed. Der vidstes intet andet derom at dømmes, end at Jens Bang jo burde betale samme resterende 100 Sldr. skadesløs inden 15 Dage. $^{9}/_{2}$ 1638 havde saa Jens Jakobsen stævnet Johan Brandt til

Raadhuset anlangende de 100 Sldr. Johan Brandt erholdt med oprakte Fingre og Ed, at samme 100 Dr. vare de 100 Dr., som vare afskrevne paa hans Regnskab, han til Chr. Hvas havde overgivet, og de samme 100 Dr., han i Viborg efter Jens Bangs Befaling annammede af Hetvinkel. Da efterdi det befindes en Overvisning at være, vide vi ikke at kunne tilkjende Johan Brandt at betale Jens Bang, før det for os anderledes bevises. —

$^{3}/_{10}$ forbød Jens Jakobsen Hr. Hendrik i Ellidshøj at huse og hæle Peder Vaker, Jens Bangs delte og lovforvundne Mand, uden han vil rette og sætte for ham efter Loven. —

Flere mindre Sager. —

$^{27}/_{10}$ tiltalede Niels Christensen, Borger i Odeval [ɔ: Uddevalle] Jens Bang til Raadhuset med Peder Ouerberg, Borgmester ib., hans Fuldmagt for 100 Sldr., som restede paa hans Brev, dat. Aalborg $^{21}/_{7}$ 1635, for en Smakke, han havde kjøbt af Mads Ouerberg, og som Mads skulde forskaffe ham Thellemand von Hessel, Borger i Rostock, hans Brev paa, at den skulde være fri paa alle Havne og Strømme, og fremlagde nu dette Kjøbebrev, dat. Rostock $^{24}/_{8}$ 1636. Jens Jakobsen fremlagde Jens Bangs Svar, at Pengene vare betalte, men Haandskriften forsømt at tages igjen; men hvad det Ord »in allis« angik, som var skrevet bag paa Brevet, da var det ikke skrevet med Jens Bangs Haand, og Brevet var derfor falskelig medhandlet og burde ikke anses her, før det paa andre Steder for højere Dommere blev anset. Efter hvilken Lejlighed der nu ikke vidstes noget i den Sag at kjendes, men for sin tilbørlige Dommer henstilles; derimod burde Jens Bang betale de resterende 100 Dr. inden 15 Dage, eftersom han ikke var mødt samme Gjæld ved sin Ed at benægte. Jens Bangs Fuldmægtig, ærlig og fornumstig Søren Nielsen i Vrandum, havde dernæst stævnet til Landstinget (Dagen nævnes ikke) Niels Christensen for ovenstaaende Dom, som foruden andet skulde være sentieret, og havde Raadet ikke samtlig været tilstede, og Dommen dømt inden lukte Døre, hvorefter der blev afsagt, at den burde magtesløs at være. —

$^{30}/_{10}$ i Pant satte Frans Ertmand Jens Bang sin Gaard, Vaaning og Ejendom til et frit Underpant for 2223 ℔ lybsk, som er i danske Penge 1111 Sldr. 2 ℔, som Jens Bang til Jokum Gelyche af Hamborg for ham lovet og godsagt havde

til næstkommende »Elffue« Tid 25/8 1638 at betale, dog samme Ejendom Frans Ertmand til Brugelighed at følge, og naar Pengene rigtig bleve betalte, da Frans samme sit Brev saa vel som Pantebrevet ubehindret at følge og dermed være kasseret. —

8/11 havde Jens Bang stævnet Lauritz Jensen Agerskov, Chr. Pedersen Skrædder, Jakob Møller og Anders Schuster, Borgere i Viborg, til Landstinget for en ubillig og unøjagtig Vurdering af 21/3 1636 paa 7 Fag Hus gamle og meget forfaldne Skoleboder ib., som ham til fuld Betaling af M. Peder Pedersen for 116 Rdr. 10 ß blev udlagt. Byfoged Anders Rolandsen havde og tilfundet Jens Bang i for^ne gamle Boder at tage sin Betaling, hvorfor han havde andre Vurderingsmænd 15/8 hidkaldt og opkrævet, og disse havde deres Vurdering lige ved den første ladet forblive, hvorved de fast mere havde M. Peder gjort til Vilje end ret og billigt eragtet, ham til stor Nachdel og Skade; thi for^ne gamle Skoleboder tilsammen vare ikke mere værd end for^ne Summa, hvorfor begge Vurderinger burde være magtesløse og Vurderingsmændene pligtige for^ne 7 Fag Hus at betale og ham sin Summa med anvendt Bekostning strax erlægge. Anders Mortensen Skrædder paa M. Peders Vegne fremlagde Dom af Viborg Byting 21/3 1636, at Jens Bang burde for Hovedstol, Rente og Omkostning annamme for^ne Boder for 116 Rdr. 10 ß, dog M. Peder deraf tilkommer i det østerste af de 7 Fag Hus 3 Rdr. mindre 10 ß; ogsaa skulde Jens Jakobsen selv have taget samme Vurdering til Nøje og strax for Ting og Dom for^ne 50 Rdr.'s Haandskrift leveret, som M. Peder nu selv havde. Derefter blev ved Landstinget afsagt følgende Dom: Vi kunne ikke kjende samme Vurdering, ej heller Byfogdens Dom, derpaa funderet er, saa noksom, at de bør nogen Magt at have. 1638 6/6 havde M. Peder Pedersen stævnet til Landstinget Anders Rolandsen for en Dom af 26/2, at han skulde betale Jens Bang 219 Sldr. 1 ℔ 6 ß, funderet paa en Opskrift, Jens Jakobsen havde i Rette lagt, men som ikke var i Dommen indført, saa at deraf kunde ses, hvorfor han en saa stor Summa skulde betale; men han var Jens Bang intet skyldig, da han havde gjort ham Udlæg for mere end to Aar siden, og Jens Bang burde søge sin Oprejsning hos sine Vurderingsmænd. Jens Bang fremlagde Dommen af 26/2, hvori var indført et Brev saa

lydende: Kjendes jeg Peder Pedersen mig af ret vitterlig Gjæld at være Jens Bang skyldig 50 enkende Rdr. jeg bepligter mig at betale Jens Bang 18/6 førstk. skadesløs i alle Maader. Actum Aalborg 9/6 1620. Dernæst fremlagde han Landstingsdommen af 8/11 f. A. og Provstens Dom, at samme Sag var funden for verdslig Ret, og ligeledes en Opskrift med Jens Jakobsens Haand underskreven om hvis Bekostninger Jens Bang havde gjort paa den Trætte, og beløb samme Opskrift sig tilsammen 219 Sldr. 1 ℳ 6 ß. Byfogdens Dom lød da paa, at, efterdi fremlagdes en beseglet Opsættelse af Bytinget, hvori M. Peders Skadesløshaandskrift paa 50 Rdr. var indført, ligeledes en Landstingsdom, hvori Vurderingen og Bytingsdommen var underkjendt, og Jens Bang ikke siden havde bekommet nogen Fyldest eller Vederlag paa samme Gjæld og Omkostninger, burde M. Peder samme Hovedstol, Rente og Omkostninger — 219 Sldr. 1 ℳ 6 ß — til Jens Bang betale. Den fremlagte Opskrift paa Omkostningerne var saa lydende: Fortegnelse paa hvis M. Peder Pedersen i Viborg er Jens Bang skyldig, som følger: Et M. Peders udgivne Brev lydende paa 50 Rdr. in sp., beløber sig i slette Penge 75 Sldr., Rente deraf fra 9/6 1620 og hidtil, som er 17 Aar 5 Maaneder, 77 Dr. 3 ℳ; 1635 4/11 givet en Foormand fra Aalborg til Viborg og tilbage, der han lod hente Bispens Stævning over M. Peder, 3 Dr. 3 ℳ, givet for Stævningen at skrive og forsegle 1 ℳ 4 ß, Fortæring 4 Dage paa samme Rejse 1 Dr. 2 ℳ; 20/11 til en Foormand fra Aalborg til Viborg, der Opsættelsen faldt, som findes tegnet paa Stævningen af Biskoppen, 3 Dr. 3 ℳ, Fortæring paa denne Rejse 4 Dage 1 Dr. 2 ℳ; 1635 18/12 en Foormand fra Aalborg til Viborg og tilbage, der Dommen faldt mellem Jens Bang og M. Peder, 3 Dr. 3 ℳ, for Dommen 1 Dr., Fortæring paa Rejsen 7 Dage for Guds store Vejrligs Skyld 2 Dr. 3 ℳ 8 ß; 1636 Kyndelmis Dag en Foormand fra Aalborg til Viborg der at hente to Stævninger af Anders Rolandsen 3 Dr. 3 ℳ, for Stævningen 2 ℳ 4 ß, Fortæring 4 Dage 1 Dr. 2 ℳ, for Stævningen at læse 12 ß; 1636 7/8 en Foormand fra Aalborg til Viborg, der Opsættelsen faldt, 3 Dr. 3 ℳ, Fortæring 4 Dage 1 Dr. 2 ℳ, for Opsættelsen og Vurderingen 3 ℳ; 21/8 en Foormand, der Dommen faldt, 3 Dr. 3 ℳ, for 3 Domme 1 Dr. 2 ℳ, Fortæring 1 Dr. 2 ℳ; 1637 22/1 en Stævning at stævne Vur-

deringsmænd med 1 ℳ, for Stævningen at lade læse 12 ß; $^{27}/_{9}$ en Foormand, der første Opsættelse skete til Landstinget, 3 Dr. 8 ß, for Opsættelsen 3 ℳ 4 ß, Fortæring for Jens Bang selv i 3 Dage 2 Dr. 1 ℳ; $^{25}/_{10}$ for en Opsættelse af Landstinget 3 ℳ 4 ß; $^{8}/_{11}$ en Foormand, der Dommen faldt over Vurderingsmændene, 3 Dr. 3 ℳ, for Dommen 2 Dr. 3 ℳ 8 ß, Fortæring for Jens Bang selv 3 Dage 2 Dr. 1 ℳ, givet Søren Nielsen i Vrandum for sin Umag 4 Dr.; $^{4}/_{12}$ en Foormand, der M. Peder blev stævnet paa ny, 3 Dr. 3 ℳ, for at stævne 6 ß, Fortæring 4 Dage 1 Dr. 2 ℳ, Summa Summarum 219 Sldr. 1 ℳ 6 ß. Dommen faldt derefter: Efterdi Gjælden er rigtig, og Fogden fordi har tildømt M. Peder for^{ne} Hovedstol med sin Rente og derpaa billig anvendt Skadegjæld at betale, da vide vi ikke denne hans Dom at imodsige, hvad den derpaa anvendte Skadegjæld belanger.

Hermed var Sagen dog ikke til Ende; thi $^{12}/_{3}$ 1638 lod Chr. Hansen i Viborg med M. Peders Fuldmagt ved Aalborg Byting læse en Landstingsstævning til næste Landsting over Jens Bang og Jens Jakobsen anlangende Dommen over M. Peder, og $^{23}/_{4}$ lod han igjen læse en 14 Dages Opsættelse af Viborg Byting $^{16}/_{4}$ over Jens Bang anlangende 57 Sldr. 1 ℳ 14 ß Omkostninger, som M. Peder havde ladet bekoste for 300 Sp. Dr. at indfordre af Jens Bang, i lige Maade en Landstingsstævning over en Dom af Viborg Byting $^{26}/_{2}$ paa 219 Sldr. 1 ℳ 6 ß. Endelig blev Sagen dog afgjort $^{21}/_{11}$, i det de bleve forligte, saa at M. Peder lovede at give Jens Bang 280 Sldr. til Snapslandsting førstk. i rede Penge, og dermed skulde al Gjældsfordring, Tvist og Uenighed, Gjældsbreve, Regnskabsbøger, Opskrifter, Domme, Vinder og andet, som hidtil paa begge Sider ganget var, aldeles være kasseret, død og magtesløs og ingen videre til Hinder eller Skade komme i nogen Maade.

Jens Bangs Fattighus.

Aaret 1637 medførte en Foranstaltning, som, ved Siden af »Stenhuset«, har bevaret Jens Bangs Minde til vore Dage, nemlig Opførelsen af en Bolig for trængende uden for Vester-

port. Om Beslutningen og Iværksættelsen af dette Foretagende tie de samtidige Kilder; først i Hofmanns Fundatser IV, 230 (fra 1759) findes følgende Meddelelse derom: Aar 1637 har Jens Bang, Handelsmand i Aalborg, og hans Hustru Maren Jørgensdatter paa deres egen Bekostning ladet oprette, skjænke og give uden videre Fundats de fattige i Aalborg et Hus, liggende uden Vesterport, hvori er indrettet en Stue med Skorsten igjennem og 3 smaa Kamre, hvori er 26 Senge, hvilke stedse med fattige ere opfyldte. I samme Fattighus holdes Kor 2 Gange om Dagen for de fattige ved en Discipel af den latinske Skoles Mesterlektie, hvorfor han og lønnes af de fattiges Kasse. Saa have de og tillige foræret en ved fornævnte Hus liggende Frugthave, som til en Urtegaardsmand er bortlejet, som deraf betaler Havelejen aarlig til Sognekapellanen i Budolfi Sogn, som samme nyder for at kaste Muld paa de fattige, som blive begravede paa den uden for Byen liggende St. Jørgens Kirkegaard, saa vel som og for at betjene de syge i Huset med Alterens Sakramente. Over dette de fattiges Hus og Dørs Indgang til Huset findes i Muren en Stentavle, som er bekostet og opsat 1743 med Indskrift af forgyldte Bogstaver.

Tanken om dette Fattighus var dog næppe hel original; thi at der allerede i Forvejen havde staaet et saadant paa dette Sted, som rigtignok i Tidernes Løb var gaaet til Grunde, fremgaar af følgende: 1636 $^{3}/_{8}$ fremæskede Jon Jensen paa Borgm., Raads og Byens Vegne af Villads Nielsen, hvis Adkom og Bevis eller Hjemmel han havde for det Hus og Bygning, han havde ladet sætte uden Vesterport norden for, *som Fattigfolks Hus* stod. Dertil svarede han, at Borgm. og Raad efter kgl. Maj.'s Brev, velb. Otte Scheel tilskrevet, havde udvist ham samme Plads; men ingen Adkom han fremlagde. Derfor formente Jon Jensen, han burde samme Bygning afbryde og Pladsen ryddelig gjøre Byen saa vel som Klosteret og de fattige uden Skade. Ligeledes tilspurgte han Hans Rebslar, om ikke Villads Nielsen havde faaet nogle Sten af Fattigfolks Hus her ved Aalborg, som det havde staaet tilforn. Dertil svarede Hans Rebslar, at han saa en Gang, han kom fra sin Reberbane, at Elias Murmester stod med en Jærnstang og grov nogle Sten op paa det Jordsmon, hvor Fattigfolks Hus tilforn havde staaet. Elias Murmester

bestod, at han havde gjort det efter Villads Nielsens Befaling, hvilke Sten laa der i Mog, og kom de til Villads's Hus 3 paa en Baare tillige. S. D. bekjendte 4 Synsmænd, at de havde synet *Fattigfolks Jord og Ejendom uden Vesterport,* som var i sin Længde af sønder og nør og i Bredelsen af øster og vester liggende fra Troels Povlsens Ejendom og nør paa, saa vidt som Grundstenen var og endnu laa til Syne baade paa Siden og nør Ende med sin Fortoft, og syntes dem, at det var de fattige Folks Jord og Ejendom med en liden Bro, som de fattige tilhørte, som gik øster og vester nord om samme Ejendom. I lige Maade havde de synet det Hus, som Villads Nielsen havde bygget derhos, siden Fjenderne drog af Landet, og da syntes dem, han dermed havde indbygget det Kjørerum og Vej, som gik til kgl. Maj.'s Ladegaard og fra, saa vidt som 2 Vogne kunde kjøre lige Side med hinanden, Byen saa vel som Ladegaarden og Bønderne til stor Skade og Afbræk.

Opførelsen af dette Fattighus skulde ogsaa give Anledning til Kiv og Trætte. Saaledes hjemlede $^{5}/_{8}$ 1638 4 Synsmænd, at de i Dag 8 Dage havde beset det Hus, Jens Bang havde ladet bygge til de fattige, og var da den søndre Side af samme Hus »forlatted«, saa det ikke kunde holde for Vand. Mikkel Murmester svarede, at, dersom der var nogen Forseelse paa samme Hus for hans Forsømmelses Skyld, vilde han rette det igjen. $^{19}/_{8}$ satte da Jens Jakobsen i Rette, om Mikkel Murmester ikke pligtig var paa egen Bekostning at tage Tagstenene, Latterne (Lægterne) og Sømmene af søndre Side og denne igjen at oplægge og forfærdige ustraffelig, hvortil han ogsaa blev dømt. Dog maa han ikke have efterkommet Dommen; thi $^{28}/_{5}$ lod Jens Jakobsen ham derfor fordele, og $^{18}/_{6}$ forbød han Mand eller Kvinde at huse Mikkel Jensen Viborg, Jens Bangs delte og lovforvundne Mand, under et fuldt Vold og 3 K's Fortabelse for hver Nat.

Om dette Fattighus's senere Skæbne læses i Jydske Efterr. 1778 Nr. 42 for $^{16}/_{10}$: Efter at det uden Vesterport af Kjøbmand Jens Bang 1637 stiftede og opbygte Fattighus var formedelst Bygningens Ælde og store Brøstfældighed i denne Sommer bleven nedbrudt, saa er nu igjen paa samme Sted opført en ny og anselig Bygning med meget bekvem Indretning for 22 Byens fattige. Udi den store Stue er 18

Senge, 9 paa hver Side, og allerøverst staar en stor Bilægger; i hvert af de 4 smaa afdelte Kamre er en liden Bilægger opsat, hvor de, som der ere indlagte, have fornøden Varme og alting for sig selv. I samme ny Hus indflyttede alle Lemmerne i Gaar Aftes, og blev derpaa efter S. T. Hr. Kancelliraad og Borgmester Rübners Foranstaltning og i hans Overværelse i Dag holdt første Gang Morgenbøn, hvorefter Stedets Præst, den residerende Kapellan til Budolfi Kirke Hr. Wandall, holdt en kort Opmuntringstale. Uden paa Husets østre Ende mod Vesterbrogade blev indsat en Stentavle i Stedet for den gamle med følgende Indskrift af samme Indhold som den tidligere:

Den Store Gud
Til Ære
Efterlevende
Til Opmuntring
Haver
Jens Bang
Kjøbmand udi Aalborg
Aar 1637
Ladet opbygge dette Huus
For 26 Byens Fattige
Vedligeholdt
Ved Guds naadige Forsorg
Øvrighedens Flittige Omsorg
Og endeel Goddædiges Gaver
Opbygt
Af nye igien ziirlig
Til vedvarende Æreminde
for Stifteren
Aar 1778 Den 27 Junii.

Den til Stiftelsen hørende Have har senere været tillagt den residerende Kapellan ved Budolfi Kirke, som bortlejede den, indtil Aalborg By 1877 indløste den mod en aarlig Afgift af 20 Tdr. Byg efter Kapitelstaxt for derpaa at opføre en Bygning til et Børnehjem.

1638 Snapsmandag havde Jens Bang stævnet Niels Nimb, Borgmester i Vejle, til Bytinget og tiltalede ham for $2^1/_2$ Sk℔ godt Flæsk à 20 Sldr., som han var ham skyldig efter sin Haandskrift, dateret Marstrand $^{16}/_{8}$ 1628, som rum Tid forleden skulde have været betalt, og fremlagde to uendelige 15 Dages Domme af $^{19}/_{8}$ 1633 og $^{17}/_{2}$ 1634 og formente, Niels Nimb burde det betale med sin Rente, Skadegjæld og Omkostninger, $5^1/_2$ Dr., som Jens Jakobsen havde maattet give en Foormand fra Aalborg til Vejle, item $2^1/_2$ Dr., han fortærede i Vejle saa vel som til Vejle og til Aalborg igjen, der han paa Jens Bangs Vegne æskede samme Flæsk eller Penge derfor, men intet fik. $^{19}/_{2}$, da ingen mødte til Gjensvar, blev afsagt endelig Dom. —

$^{12}/_{3}$ tiltalede Jens Jakobsen Povl Rydser til Bytinget, eftersom han havde været akkorderet med Jens Bangs Skipper Anders Nielsen at arbejde paa hans ny Skib, men ikke holdt sit Løfte. Derfor blev over ham afsagt Dom. Ligeledes sagede Søren Jensen Fogedsvend $^{26}/_{3}$ ved Bytinget Chr. Christensen Skavbo Skibstømmermand, for han uoprigtig var rømt af Jens Bangs Arbejde paa det ny Skib. $^{2}/_{4}$ blev han dømt til derfor at lide Tiltale, hvilken Dom blev gjentaget $^{23}/_{4}$. —

$^{19}/_{8}$ blev taget Tingsvinde over Anders Hjulmand for Overlast, han gjorde Byfogden, da han var i hans Hus for at gjøre Jens Bang Udlæg efter Doms Indhold; da havde han en Øxe i Vejret og vilde have hugget til Mogens Jespersen og havde vist kløvet hans Hoved, var det ikke blevet afværget. Og nu stod Søren Jensen Fogedsvend og lyste Anders Hjulmand et fuldt Vold til. —

S. D. havde Jørgen Poulsen Bøgmester stævnet adskillige Borgere for næstforledne Aars Skat og Borgelegs Penge efter Restansens Indhold 1637, deriblandt Jens Bang taxeret for 8 ℳ; beløber af hver ß den store Skat saa og Byens Skat 6 ℳ 2 ß, er $130^1/_2$ Dr. 16 ß; Pollesskatten er paa hver ß 3 ℳ, er 64 Rdr.; af den Skat, som til Ribe skulde erlægges, rester 16 Sldr. (Jørgen Olufsen var taxeret for 22 ß, Peter Røring 18 ß, Tøger Christensen 14 ß). Jens Jakobsen svarede, at Jens Bang ikke vilde give af mere end 1 Rdr.; men derimod blev fremlagt en Skatteregister af Borgmestere og Raad og 24 Borgere, som havde været med at sætte samme Skat, hvilke enhver havde gjort deres Ed med oprakte Fingre, før

de havde taxeret nogen, at de ej for Svogerskab, Makkerskab, Vild, Venskab, Gunst, Gave, Had eller Avind skulde sætte eller taxere nogen deres Medborger, men det retteste de vidste og kunde, efter deres Evne, Formue, Brug og Næring, som Gud vilde give dem Aand og Naade til, hvoriblandt Jens Bang fandtes indført og taxeret for 8 ℞. Afsagt endelig 15 Dages Dom eller at gjøre Udlæg med de bedste Varer, i Huset findes.

Tilladelse for Jens Bang til at gjøre Arrest paa Skibe fra Embden.

I dette Aar udvirkede Jens Bang hos Kongen Tilladelse til at gjøre Arrest paa de Skibe, der fare paa Embden, for at fremtvinge Skadeserstatning af en derværende Borgmester for adskilligt Tilgodehavende. Det nærmere herom erfares af følgende Breve, som findes i Gehejmearkivet. Under 17/4 1638 udgik et kgl. Brev saa lydende: Eftersom Jens Bang har bekommet Arrest paa de Skibe, som have hjemme til Embden, hvor han dem antræffende vorder i Vore Havne, i Synderlighed i Øresund, indtil han kan bekomme sin tilbørlige Betaling for en Skibsladning Rug og Byg, som ham tilhørte og for nogle Aar siden blev af en Skipper Alb. Meier (eller Meiners) ved Navn ført til forne Embden og der sammesteds afhændiget, og, eftersom forne Skipper havde leveret Borgmester Lamholt (eller Camholt) i Embden, som var hans Reder, den Summa Penge, som han for forne Skibsladning Rug og Byg bekommet havde, at han dem igjen til Jens Bang skulde levere, hvilket han dog ikke har gjort, men Pengene mod al Billighed og Ret hos sig beholdt, og derfor har Jens Bang været foraarsaget sine Penge ved Retten at søge, hvilken Proces nu paa 10 Aars Tid har varet, og dog ikke bekommet sine Penge, og derfor nu underdanigst har begjært, at Vi ham ville tilstede, at han de Embders Skibe maa arrestere, som han i Vore Havne i Vore Riger Danmark og Norge eller i Øresund kan antræffe, indtil han sin rigtige Betaling for sit Rug og Byg med tilbørlig Omkostning og Skade kan igjen bekomme, da have Vi tilladt Jens Bang at maa lade arrestere i Vore

Havne i Danmark og Norge eller i Øresund de Embders Skibe, han kan antræffe, indtil han sin rigtige Betaling for sit Rug og Byg med tilbørlig Omkostning og Skade kan igjen bekomme; thi bede Vi Vore Lensmænd, Fogder, Toldere og alle andre, at de ere ham behjælpelige, at, dersom han nogle Skibe antræffer, de da blive arresterede, indtil han sin rigtige Betaling bekommer. Under $^{30}/_{8}$ udgik en ganske lignende Befaling, hvori dog endnu tilføjes, at Jens Bang i den Sag efter lang Proces har bekommet en vunden Dom i Hofgerichtet i Averil, hvorpaa dog ingen Exekution til denne Dag efterfulgt er, og som ender saaledes: thi byde Vi alle og enhver Vore Admiraler, Skibskaptajner og Udliggere samt Befalingsmænd, Fogder, Borgmestere og andre, som paa Vore Vegne noget have at befale, som Jens Bang eller hans Fuldmægtige hænder for at komme, at I ham heri til Rette forhjælpe, at han i de største Embder Skibe og Gods, han antræffer, sin rigtige Betaling for for^{ne} Rug og Byg samt erlidene Skade, Forsømmelse og Omkostning uden noget Ophold, Forhaling eller videre Proces kan erlange og bekomme. S. A. (Dagen anføres ikke) indgav Jens Bang følgende Andragende: Stormægtigste, højbaarne Fyrste, allernaadigste Herre og Konge! Eders kgl. Maj. har jeg des underdanige Borger og Underdan paa det allerunderdanigste at andrage, at, eftersom Eders kgl. Maj. mig des naadigste Arrestbrev de Dato Glücksborg $^{24(1)}/_{4}$ nærværende Aar 1638 paa de Embder Skibe naadigst har bevilget, indtil jeg min rigtige Betaling for en Skibsladning Rug og Byg bekommer efter samme Brevs videre Indhold, da, eftersom jeg samme mine Penge saa langsommelig Tid har mistet (hvormed jeg midlertid ellers havde kunnet gjort stor Profit) tilmed mange Penge paa Proces og Rettergang paa adskillige Steder for samme min Betaling anvendt, hvilket sig til en temmelig Summa vil bedrage, hvorfor er til Eders kgl. Maj. min allerunderdanigste Bøn Eders kgl. Maj. mig des naadigste Befalingsbrev til Johan Brann, Chr. Bentzen og Hans Hoffmand, Borgere i Kjøbenhavn, og Eders kgl. Maj.'s Renteskriver Peder Nielsen naadigst maatte meddeles, at de gode Mænd som Kommissarier maatte mit Regnskab belugtige og mig tillægge Kapital, Interesse, Skade, Omkostninger som for min Forsømmelse mig billig for for^{ne} Summa Penge, som mig nu i 10 Aar over al Ret og

Billighed er forholdt, kan tilkomme, dermed jeg uden noget videre Ophold kan komme til min Betaling. Og dersom en eller flere af for^{ne} gode Mænd ikke var tilstede, da Borgmestere og Raad smst. andre i deres Sted at tilnævne, og at samme Kommissarier strax uden noget Ophold samme Værk maatte forrette, dermed jeg en Gang for alle hermed kunde komme til en endelig Ende og min Næring og Brug igjen tage Vare. Uden paa er skrevet: Bevilget. $^{21}/_{10}$ udgik følgende Brev til Gunde Lange: Vid, at, eftersom Jens Bang for nogen Tid siden, formedelst han ingen Ret kunde vederfares til Embden i en Sag, han har der smst. mod en ved Navn Rudolf Camholten, er naadigst bevilget Repressalia mod Borgerskabet og Raad der smst., [og dette] nu hos Os lader erholde, at samme Repressalia paa nogen Tid lang maa optages [standses], erbyder item for^{ne} Jens Bang at lade gjøre Satisfaktion, hvormed Jens Bangs Fuldmægtig og er tilfreds, da have Vi for godt anset, at samme bevilgede Repressalia skal inden Jul førstk. suspenderes, bedende dig og ville, at du Jens Bang tilholder, at han eller hans Fuldmægtige sig intet videre dermed inden Jul førstk. befatter; derimod skal Rudolf Camholdt være forpligtet enten selv eller hans Fuldmægtig til Jul førstk. til vor Kjøbstad Aalborg at indkomme og med Jens Bang klare alt, hvis dem imellem er. — Endnu haves et Brev af $^{18}/_{1}$ 1639 til Gunde Lange: Da ingen er mødt paa for^{ne} Embders Vegne at stille Jens Bang tilfreds, bede Vi dig, at du Jens Bang anmelder, at han retter sig efter, hvis Breve ham derom tilforn af os bevilget er.

$^{11}/_{5}$ Hans Konow af Kønigsberg tiltalede Jens Bang til Raadhuset paa sin Husbond Leonhard Wegner, Borger i Kønigsberg, hans Vegne efter hans forseglede, underskrevne Skrivelse, Indlæg og Fuldmagt, dat. Kønigsberg $^{22}/_{8}$ 1638, for 200 Rdr., som han for adskillige Varer, Hamp, Hør og saadant, skulde være ham skyldig, som han havde bekommet paa sit udredede Skib, som Niels Pedersen og Mads Olufsen vare Forvaltere og Fuldmægtige paa, efter deres Haandskrift til Leonhard udgivet i Jens Bangs Navn paa hans gode Kredit, dat. Kønigsberg $^{16}/_{6}$ 1626. $^{25}/_{5}$ fremlagde Jens Jakobsen

Jens Bangs Svar, at samme Gods af Fjenderne var borttaget, hvorom han Leonhard havde tilskrevet, og at denne først burde søge Niels Pedersen og ikke Jens Bang, som ikke havde udgivet noget Skadesløsbrev. Afsagt: Efterdi i Rette lægges Niels Pedersens Brev og Forpligt paa 200 Rdr., men ikke nogen Jens Bangs Kommis eller Fuldmagt til samme Gjæld, eller han har gjort eller indgaaet noget Kjøb eller Forhandling med Leonhard, da kunne vi ikke tilkjende Jens Bang de Penge at betale, men Niels Pedersen først derfor paa sine tilbørlige Steder efter samme sit Brev lovlig at søges.

Retssag om en Ejendom i Aalborg.

$^{28}/_{5}$ Gregers Christensen Raadmand med Palle Rodsten til Lundsgaard, Peder Bille til Brandtbjerg, Fru Kirsten Kaas til Ovesholm og Fru Anne Kaas, Albert Rostrups til Vorgaard, paa hendes Husbonds Vegne med Hr. Mogens Kaas's Bevilling, samtlige sl. Fru Helvig Kaas til Restrup hendes Arvinger, deres Fuldmagt, dateret Restrup $^{1}/_{5}$ 1638, tog Erik Juel til Hundsbæk, Landsdommer i Nørrejylland, hans Fuldmægtig Jens Bang i Haanden og aldeles skjødede til Erik Juel en deres Gaard i Aalborg med alle andre Boder, Huse og Ejendomme, som dertil tilliggende vare, som Niels Andersen hidtil af Fru Helvig Kaas til Leje og i Hævd og Brug havde, indtil Jørgen Arnfeld til Vorgaard hans Ejendom vedtog. S. D. tilskjødede Gregers Christensen med Erik Juels Fuldmagt Jens Bang samme Gaard og Ejendom. $^{4}/_{6}$ toges Syn over Gaarden. Paa Overstuen fandtes da 2 smaa Stykker Pernelværk, ellers vare Stuerne omklædte med Spanmaatter, og paa de øverste Lofter fandtes 2 Vinder til at vinde Korn op og ned med, en stor og en lille. De 2 nederste Stuer vare omklædte med smukt Pernelværk, og var Gaarden vel ved Magt, undtagen at Stalden fattedes Ler paa Væggene; i Haven fandtes 14 Træer, store og smaa med Pilkentavel i. Boderne vare og vel ved Magt med Skorsten og Lofter og des Tilbehør, saa vel som Stegerset og Kornboden med Skruet[1])

---

[1]) en Udbygning for et Hus eller en Dør (Molb. Dial. Lex. 500—1).

ud til Gaden. Niels Andersen fremlagde da et skriftligt Indlæg, at, efterdi sl. Fru Helvig Kaas havde i sit Brev og Segl bevilget ham samme Gaard, Huse og Vaaninger hans og hans Hustrus Levetid for en aarlig Afgift uden hendes Arvingers Modsigelse, burde disses Brev til Jens Bang ikke komme ham til nogen Skade eller Forhindring imod den Rettighed, hun havde ham forskrevet, efterdi de gode Arvinger havde taget ved Arv og Gjæld og efter Loven burde holde og efterkomme alle hvis Forpligter og Breve den sl. Frue i levende Live havde sig tilforpligtet og udgivet, og at Jens Bang ingen Udviselsesvinde over ham burde at udstedes, saa længe han hendes Brev efterkom, og denne Afgift var han overbødig til den, som det var berettiget, aarlig at klarere. $^{25}/_{6}$ udviste Jens Jakobsen paa 4de Ting, eftersom det i de 3 næste Tingdage sket var, af Jens Bangs Ejendomme, Boder og Huse Niels Andersen og de øvrige Beboere og forbød dem at have nogen Brugelighed deri efter denne Dag under et fuldt Vold, undtagen de det kunde have i Jens Bangs Vilje og Minde. Niels Andersen svarede, at ingen Udviselse burde over ham udstedes, medens sl. Fru Helvig Kaas's Brev stod ved Magt. $^{29}/_{8}$ var Sagen for Landstinget, i det Peder Ostenfeld, Borgmester i Viborg, paa Niels Andersens Vegne havde stævnet Mogens Jespersen Byfoged for Udviselsesvindet af $^{25}/_{6}$, at han ikke vilde anse Fru Helvig Kaas's Brev til Niels Andersen, dat. $^{18}/_{5}$ 1637, som over Aar og Dag siden paa Aalborg Byting var læst og paaskrevet, saa lydende: »Jeg Helvig Kaas, sl. Hannibal Gyldenstjernes til Restrup, kjendes og gjør for alle vitterligt i dette mit aabne Brev, at jeg har lejet ærlig og velagt Mand Niels Andersen og hans Hustru Else Jensdatter min Gaard og Vaaninger, liggende i Aalborg i Maren Turis Gade paa Hjørnet ved Stranden næst neden op til Jørgen Arnfelds Gaard, med Hus, Boder og anden Lejlighed, som dertil ligger og paa samme Gaards Grund bygget er, undtagen det Værelse, som jeg tilforn i Pintsemarked har haft, som er Overstuen, Sengekammeret, et lidet Kammer i Stuen og et lidet Kammer ved samme Stue, saa vel som et Køkken inden ved Porten, som jeg end herefter, saa længe jeg lever, skal have fri; ellers skal de det selv beholde, hvilken Gaard med sin Lejlighed Niels Andersen og hans Hustru Else Jensdatter skal have, nyde og besidde for

mig og mine Arvinger begge deres Livstid uden nogen Modsigelse i nogen Maade med slig Vilkaar, at han selv skal holde den ved god Hævd og Magt, saa det skal være ustraffeligt, og skal de give mig eller mine Arvinger deraf aarlig til Husleje 30 Sldr., hver Dr. til 64 ß danske, og skal de samme Husleje udgive til mig eller mine Arvinger hver St. Mikkelsdag aarlig.« Dommen faldt, at Landsdommerne vidste ikke paa Udviselsesvindet at dømme, før for sin tilbørlige Dommer blev omkjendt, hvilket enten Livsbrevet eller Skjøderne burde ved Magt at blive. Derpaa stævnede Niels Andersen Jens Bang til Bytinget $^{17}/_{9}$ og næste 5 Tingdage for Tilbud og Dom og havde 30 halve Kroner tilstede og tilbød Jens Bang Husleje, om han vilde kvittere derfor. $^{29}/_{10}$ havde Jens Bang paa sin Side stævnet Niels Andersen, for han mod hans Vilje og Minde besad og boede i hans Hus, og $^{26}/_{11}$ tilbød Niels Andersen igjen Jens Bang 30 Sldr.; men da ingen mødte dem at annammme, tog Fogden dem til sig paa Rettens Vegne til videre Besked. $^{18}/_{12}$ faldt Dommen: Efterdi Niels Andersen besad Jens Bangs Hus og Ejendom mod Udviselse og hans Vilje og Minde, gjorde han deri Uret og burde stande til Rette; men denne Dom indstævnede Niels Andersen for Landstinget, hvor $^{27}/_{3}$ 1639 Dommen faldt, at den ingen Magt burde have, men Mogens Jespersen at give Niels Andersen 10 Rdr. til Kost og Tæring.

Endelig blev Sagen afgjort ved Kongens Rettertingsdom af $^{16}/_{5}$ 1639. Jens Bang havde da i Rette stævnet Landsdommerne Niels Krag og Erik Juel for deres Afvisnings- og Henfindelsesdom af $^{29}/_{8}$ f. A., skjønt ingen med Fru Helvig Kaas til Vitterlighed havde bekræftet hendes Livsbrev til Niels Andersen af $^{18}/_{5}$ 1637, og fordi de ikke havde villet anse, at Fru Helvigs Arvinger selv havde fragaaet den sl. Frues saa kort Tid, før hun døde, udstedte Livsbrev formedelst hendes Alderdoms Svaghed moxen som uvanvittig Børneværk udgivet; Gaarden kunde vel give 150 Dr. aarlig Husleje. Tillige havde Jens Bang stævnet Fru Helvigs Arvinger, Palle Rodsten, Peder Bille, Fru Kirsten Krag, Fru Anne Kaas, item sl. Kirsten Kaas's Arving Maren Ugerup, Hr. Christoffer Ulfeldts til Svendstrup, hvilke havde udgivet Skjøde paa Gaarden til Erik Juel, og ligeledes denne, som havde tilskjødet Jens Bang den. Dommen faldt saaledes: Efterdi

vitterligt er, at Fru Helvig Kaas har været ved den Alder, at hun ikke mere har været ved sin fulde Forstand, der hun Brevet underskrev, hendes Arvinger og ikke saadant vilde samtykke, bør samme Livsbrev ikke længer Magt at have end hendes Livstid og ikke hendes Arvinger til Præjudis at komme, men deres Skjøde ved Magt at blive, dog Niels Andersen Gaarden til Michaelis førstk. at besidde og den derefter at følge Jens Bang.

I Henhold hertil udviste Jens Jakobsen Tirsdagen $^{25}/_{6}$, eftersom St. Hansdag indfaldt paa Mandagen, Niels Andersen og de andre Beboere til St. Mikkelsdag, og $^{8}/_{7}$ tiltalede Søren Jensen Fogedsvend Niels Andersen for 45 Rdr. resterende Husleje. $^{2}/_{9}$ mødte Niels Andersen og svarede, at han ikke havde stedet noget Hus af Jens Bang; den Gaard, han havde stedet af Fru Helvig, havde han betalt Huslejen af til hende i hendes levende Live; siden havde han nedsat et Aars Husleje hos Byfogden, og naar Tiden kom, da mere Husleje var forfalden, var han overbødig den at betale til ham. Derimod fremlagde Jens Jakobsen kgl. Maj.'s og Rigens Raads Dom af Kjøbenhavns Slot af $^{16}/_{5}$, hvorefter Huslejen burde følge Jens Bang efter Fru Helvigs Død. Afsagt: Fogden vidste ikke, inden den Tid var ude, at kjende om Huslejen. $^{23}/_{9}$ fremlagde Niels Andersen paa Bytinget Tilbud til Jens Bang saa lydende: Eftersom jeg ved to mine Medborgere har ladet tilbyde Jens Bang, hvis Pernel og andet jeg har ladet bekoste paa den Gaard, jeg ibor, om han det vil beholde for en billig Værd eller efter Dannemænds Vurdering, og jeg ingen vis Besked derpaa har bekommet, og eftersom det nu er saa nær St. Mikkelsdag, lader jeg ham det endnu tilbyde, og er derfor Tingsvinde begjærende. $^{14}/_{10}$ tiltalede Jens Jakobsen igjen Niels Andersen for Husleje 45 Rdr. aarlig, er i $1^{1}/_{2}$ Aar 70 Rdr., og $^{25}/_{11}$ kjendte Fogden, at, efterdi kgl. Maj.'s Dom ikke formeldte, at Niels Andersen enten skulde nyde Gaarden for den forrige aarlige Leje eller ikke, vidste han intet derom at kjende, men henfandt det for sin tilbørlige Dommer. For denne Dom stævnede Jens Bangs Fuldmægtig Peder Ibsen i Aalborg Mogens Jespersen til Landstinget $^{26}/_{2}$ 1640 og fremlagde Dommen, som besluttedes (noget anderledes end ovenfor): Efterdi ikke for Fogden bevises, at Niels Andersen Gaarden af Jens Bang havde lejet og nogen Husleje til ham udlovet

videre, end den sl. Frues Brev tilholdt, da burde Niels Andersen til Jens Bang den Husleje at udgive, som den sl. Frues Brev ham tilholdt, og siden for videre Tiltale fri at være. Landstingsdommen lød, at de vidste ikke imod Fogdens Dom at sige eller magtesløs at dømme. Denne Dom lod Niels Andersen læse ved Bytinget $^{28}/_{3}$, hvorpaa Jens Jakobsen $^{18}/_{7}$ tiltalede ham for 30 Dr. Husleje. Niels Andersen fremlagde da et Tingsvinde, at han havde nedsat et Aars Husleje i Retten hos Byfogden, som tog den til sig, eftersom ingen anden vilde den annamme, og derfor blev han kvit funden.

1638 $^{4}/_{6}$ skjødede Laurs Nielsen, Borgmester i Hobro, til Jens Bang 3 Boder med deres Kaalgaards Jord i Budolfi Sogn, et Hus og Ejendom i vor Frue Sogn ved Ladebroen, et Hus og Ejendom i Skomagergaden ved Roldbroen og et Hus i Nygade.

$^{18}/_{6}$ tilskjødede Jens Bang Christen Christensen et Stykke Kaalgaardsjord, som fordum tilkom sl. Kort Andersen, i vor Frue Sogn i søndre Ende af Klokstøbergyde paa østre Side, som var i søndre Side 64½ Al., i vestre Ende fra Byens Volde og Grave og til velb. Viffert Seefeldts Have 54 Al. minder 1 Kv., i nør Ende fra Klokstøbergyde 60 Al. minder 1 Kv. og i øster Ende fra velb. Viffert Seefeldts Have og til Byens Vold og Grave 35½ Al. —

$^{9}/_{7}$ blev gjort Jens Bang Udlæg efter Haandskrift og Dom af $^{3}/_{7}$ 1637 hos Iver Bertelsen i Port og Portrummet og 1 Gulv Hus øst op til Porten i det gamle Hus med sin Gaardsrum tværs over til Klosters Ejendom for 134½ Dr. Hovedstol og forfaldne Renter, og $^{5}/_{11}$ blev det tildømt Jens Bang for frit Gods. —

$^{20}/_{7}$ tiltalede Niels Lauridsen Holst, Indvaaner i Kjøbenhavn, Jens Bang til Raadhuset med Arent Dyssel, Borger ib., hans Fuldmagt for 660 Rdr. in sp. med Rente fra Martini 1636 og til de bleve erlagte, som han paa velb. Hr. Jørgen Urne til Alsløv, Ridder, D. R.'s Marsk hans Vegne var skyldig bleven, efter Hr. Jørgen Urnes egen Vexelseddels For-

melding, dat. Kjøbenhavn $^{26}/_{5}$ 1636, hvorpaa med Jens Bangs Haand var skrevet, at han samme Vexel havde akcepteret, paa hvilken Hovedstol med Rente og Omkostninger, nemlig Vognleje fra Kjøbenhavn til Aalborg og tilbage igjen 20 Dr., Niels Lauridsen for hans Umag 20 Dr., Stævningspenge 12 ß, Fortæring fra Kjøbenhavn til Aalborg 6 Dr., i alt 767 Rdr. 1 Ort 6 ß, han var en Gjæsterets mærkelige Dom begjærende. I Retten blev fremlagt Hr. Jørgen Urnes Seddel saa lydende: Jens Bang vil vel gjøre og betale Arent Dyssel i Kjøbenhavn 660 Rdr., som jeg ham paa et Gjældsbrev er skyldig, hvilke 660 Rdr. skal eder i vor Afregning blive godtgjorte. Kbhn. $^{16}/_{5}$ 1636, paa hvilket Brev var skrevet med Jens Bangs Haand: 1636 $^{26}/_{5}$ har jeg annammet denne Seddel af Arent Dyssel og vil gjøre den klar. Dernæst fremlagde Niels Lauridsen en Anders Svendsens Skrivelse Arent Dyssel tilskreven, dat. Aalborg $^{22}/_{4}$ 1637, at Jens Bang berettede, at de Penge, han paa Arents Vegne fordrede, vare gjorte paa Vexel til Kjøbenhavn; og Jens Bangs Skrivelse til Arent, dat. $^{25}/_{6}$ 1637, at han højlig forundrede sig, at hans Vexelbrev til Hamborg ikke tilstede var kommen, hvorfor han havde tilskrevet Albret Berentz i Hamborg, at han iligen skulde 660 Rdr. overgjøre til Arent Dyssel. Jens Jakobsen fremlagde Jens Bangs Indlæg: Eftersom jeg tiltales af Arent Dyssel for 660 Rdr. efter en Seddel, jeg paa Hr. Jørgen Urnes Vegne til ham udgivet har, og ikke samme min Seddel lyder paa nogen Rente, Skadegjæld eller Interesse, des uagtet har jeg samme Penge til ham for rum Tid siden i Kjøbenhavn ladet præsentere, og han da dem ikke vilde annamme, hvilke Penge endnu ere tilstede for ham, formener jeg, jeg ingen Rente til ham bør erlægge, da samme min Seddel ingen Vexelbrev er, ej heller nogen Protest paa samme gangen er. Dernæst fremlagdes en Arent Dyssels Skrivelse til Jens Bang af $^{28}/_{4}$ 1638, bl. a.: Dernæst, kjære Jens Bang, erindrer I eder vel, at Hr. Jørgen Urne har leveret mig en Overvisningsseddel til eder paa 660 Sp. Dr., som mig skulde betales til Martini 1636, hvilken I selv $^{26}/_{5}$ f. A. har annammet til Fyldestgjørelse god og det med egen Haand tegnet, saa er mig dog endnu derfor ingen Betaling til Hænde kommen, alligevel jeg derom ofte har eder anmodet, paa hvilke Skrivelser jeg intet Svar har bekommet uden alene et eders Brev, at I har gjort

Vexel fra Hamborg mig til Betaling, hvorpaa dog intet er efterfulgt; men nu ungefær om Martini næstf. har Herman Isenberg tilbudt mig med Tilladende, om jeg vilde have forne Hovedstol, dog Pengene har jeg ikke set; men mit Svar var, at jeg gjærne vilde annamme Pengene med tilbørlig Rente, hvortil han svarede ingen Rente at ville betale eller var befalet mig at erlægge. Afsagt: Jens Bang bør erlægge Arent Dyssel 660 Rdr. med sin tilbørlige Rente fra den Tid, de skulde have været betalte, og til den Tid, de i Kjøbenhavn vare tilbudte, og det inden 3 Solemærker.

Over denne Dom lod Niels Lauridsen ved Bytinget 28/7 læse en Landstingsstævning over Borgm. og Raad, hvorefter 26/9 paa Landstinget Niels Lavridsen fremførte, at Borgm. og Raad mere havde anset Jens Bangs Undskyldning og en Missive, ham tilskreven, end en rigtig Vexel fra Hr. Jørgen Urne med Jens Bangs egen Haand paaskrevet at ville gjøre den klar til sin forfaldne Termin, og ikke tilfundet Arent Dyssel Renten paa nogen Tid og Omkostninger, skjønt Pengene, om de virkelig havde været ham tilbudte og det ikke var andet end Ord, og han dem ikke vilde annamme, burde have været deponerede i Retten; ligeledes havde de 18/7 nægtet ham en Gjæsteret, som han maatte give Kald og Varsel paa efter Recessen, ham til videre Ophold, Forsømmelse og Pengespild. Jens Jakobsen fremlagde Aalborg Raadhusdom af 20/7, hvortil Niels Lavridsen svarede, at ingen Penge havde været hans Principal synlig tilbudte, men alene nogle løse Ord, at Herman Isenberg vilde Hovedsummen erlægge, men ingen Rente. Dommen faldt: Efterdi Borgm. og Raad ikke udførlig i deres Dom have underskedet om, hvis Renter saa vel som Omkostninger og Skade derover var anvendt, da bør denne deres Dom være som udømt og Sagen tilbage til dem at komme og dem uden videre Forhaling Parterne endelig imellem at dømme, naar det for dem lovlig indstævnes. I Henhold hertil stævnede Niels Lauridsen 12/10 Jens Bang igjen til Raadhuset for en Gjæsteretsdom og sagede ham forne Hovedstol 660 Rdr. in sp. med sin Rente til denne Dag, i alt 738½ Rdr. 11 ß foruden Omkostninger med Rejser, Trætte og Fortæring efter fremlagt Register 131 Dr. 2 ₰ 12 ß, Summa Summarum til Dato 826 Rdr. in sp. 2 ₰ 7 ß, og fremlagde 2 Mænds Beskikkelsesbevis til Herman Isenberg, hvorpaa han havde svaret, at han

aldeles ingen Penge af Jens Bang havde eller havde haft, men forleden om Martini havde bekommet en Skrivelse fra sin Faktor af Hamborg at erlægge til Arent Dyssel 660 Rdr., som han og havde ham tilbudt, men uden Renter, hvorfor Arent ikke vilde modtage dem. Da, efterdi Jens Bang ikke havde holdt og efterkommet sin Termin efter Kjøbmandsbrug og Vexelmaner, burde han erlægge samme 660 Rdr. Hovedstol med Renter fra Martini 1636 til denne Dag 6 % saa vel som billig derpaa anvendt Bekostning, saa vidt det af 4 uvillige Dannemænd eragtes kunde, og det inden 3 Solemærker, eftersom Arent Dyssel fandtes her en Gjæst at være, eller derfor at have Indvisning, Vurdering og fuldt Udlæg i Bo og Gods. Sagen blev endelig afgjort for Landstinget $^{21}/_{11}$, hvortil Jens Bang havde stævnet Borgm. og Raad for deres Dom af $^{12}/_{10}$, da han mente, at hans Seddel, hvori han lovede at betale Arent Dyssel de 660 Rdr., ikke kunde agtes for noget rigtigt Kjøbmands- enten inden- eller udenlands Vexelbrev, men alene en blot og bar Accinatii Seddel. Parterne bleve da endelig for Retten saa forenede, at Jens Bang lovede at give Arent Dyssel for for^{ne} Summa med Rente 742 enkende Rdr. in sp. i rede Penge i Viborg $^{24}/_{1}$ næstk. og derhos nu strax erlægge til Niels Lauridsen 100 Dr. for Interesse og Omkostninger. —

$^{9}/_{7}$ tilskjødede Hans Madsen Rebslager Jens Bang en hans Havejord og Ejendom nord for Reberbanen; i lige Maade tilskjødede Chr. Thomsen Jens Bang en hans Have og Ejendom næst vest for Hans Rebslagers Have og næst østen til Jens Bangs egen Have. —

$^{6}/_{8}$ tilskjødede Jens Bang Jørgen Olufsen, fordum Borgmester, et Porthus m. m. i Peder Rydslers Skrædders Hus.

Andragende til Kongen om Toldbod, Bulværker m. m.

1639. Fra Begyndelsen af dette Aar har man et (udateret) Andragende fra Jens Bang til Kongen med tilhørende Erklæring af Borgmestere og Raad og Lensmanden. Det findes i Gehejmearkivet og er mig meddelt af Professor Kr.

Emlev, der bemærker, at alle 3 Aktstykker ved Foden ere stærkt medtagne af Fugtighed, og at det af Gunde Langes Brev ikke har været gjørligt at læse de sidste Linjer paa Siden, der dog næppe have vedrørt Jens Bangs Sag; lidt af Brevene er endog helt bortædt. Jens Bangs Andragende er saa lydende:

Stormægtigste, højbaarne Fyrste,
allernaadigste Herre og Konge!

Eders kgl. Maj. har jeg paa det allerunderdanigste at andrage, at, eftersom jeg allerunderdanigst og hørsomst Eders kgl. Maj. og Riget til Ære tvende Defensionsskibe holder, og naar jeg samme Skibe enten skal lade eller losse, de da midt udi Fjorden maa beliggende blive, ikke mig alene, men den ganske By Aalborg og Landet udi Kommercien til stor Omkostning, Hinder og Skade, saa erbyder jeg mig, at jeg her udi Fjorden langs Bryggen (som nu ikke Skuder paa 16 eller 20 Læster kan tillægge) vil udbolværke saa vidt, at Skibe paa 80 og vel 100 Læster skal kunne anlægge, med Kondition, Eders kgl. Maj. mig naadigst vil bevilge en øde Plads, som ligger paa Hovedet ved Stranden (Byen aldeles unyttigt), maatte bebygge, hvorpaa Eders kgl. Maj. og Byen til Ære og stor Profit jeg paa min egen Bekostning vil lade bygge et Hus, udi den ene Ende et Vejerhus (eftersom Byens Vejerhus saaledes er forfaldent, at ingen Handelsmand dermed kan være bevaret), langs under Huset Vaaninger til Skibbyggere, Skibstømmermænd og andre, som nu ikke her udi Byen er at bekomme, men altid maa hentes fra andre Steder, hvilke til Eders kgl. Maj.'s Tjeneste altid underdanigst skal være beredt; og oven paa Huset Kornlofter, som udi Dyrtid og anden Okkasion Byen samt det ganske Land kan være tjenlig. Allernaadigste Herre og Konge, eftersom denne øde Plads Byen aldeles intet kommer til Nytte, og jeg lige saa langt og bredt, som Pladsen er, udi Fjorden igjen med gode, stærke Bol[værk] vil uddige, Eders kgl. Maj., Byen og det ganske Land saa vel som Kommercien til stor Gavn og Bedste, forhaaber jeg underdanigst, Eders kgl. Maj. mig dette allernaadigst bevilger. Og eftersom samme Bygning og Bolværk en anselig Summa Penge vil koste, og Eders kgl. Maj. naadigst har bevilget til Bryggens Underholdning en Søsling udaf hver

Daler, de fremmede her forhandle, saa er min underdanigste Bøn, Eders kgl. Maj. naadigst mig samme Søslings Told til Hjælp vilde bevilge (eftersom den dog oppebæres og Skibene alligevel ikke til Broen kan anlægge). Jeg vil mig hermed forpligte Bryggen (som for er meldt) at udbygge og vedligeholde, saa længe jeg samme Søslings Told oppebærer. Og er herpaa underdanigst et naadigt og »miltriigh« Ansvar formodende.

Eders kgl. Maj.'s underdanigste og gehorsamste Undersaat
Jens Bangh, Egen Haand.

Bag paa er skrevet: Lensmanden skal sig herpaa erklære. Af Kancelliet paa Haderslevhus den 15de Januar 1639.
Iver Wind.

Borgmestere og Raads Erklæring lyder saaledes:

Stormægtigste, højbaarne Fyrste,
allernaadigste Herre og Konge!

Eftersom vor Medborger Jens Bang her i Aalborg har ladet underdanigst for Eders kgl. Maj. andrage om en Plads her i Byen ved Stranden, kaldes Hovedet, som han beretter er en øde Plads og Byen utjenlig, med underdanigst Begjæring, han samme øde Plads maatte bebygge og siden til Vederlag vilde udbolværke i Fjorden igjen saa meget, som han af samme Plads bekom, og til dets Bygning og det ved Magt at holde underdanigst begjærer den Søslings Told, som Eders kgl. Maj. naadigst Byen med bevilget har, som hans Supplikation videre formelder og nu af vor gunstige Hr. Lensmand os leveret er, vi underdanigst paa Byens Vegne os derpaa skulde erklære. Saa er dette efterskrevne 24 af de fornemste Borgere her i Byen samt vor underdanigste Erklæring til Eders kgl. Maj. paa samme Jens Bangs Angivende, at den Plads (som han kalder en øde Plads, Byen aldeles unyttig) skal ikke saaledes i Sandhed befindes, thi samme Plads er udaf Fjorden opfyldt og udbolværket, Byen til megen og stor Bekostning, og siden stenlagt og vel ved Magt holdt, at Indbyggerne kan derpaa losse og lade og have deres Haandtering med hvis Gods de udi en Hast ikke kan i deres Huse og Gaarde hjemføre, Indvaanerne her i Byen til mærkelig Fordel og umistelig, saa samme Plads baade er og ydermere skal blive den ganske By

en nyttig Plads, og Byen derfor at bekomme sin Rettighed og aarlig Indkomst, om Eders kgl. Maj. naadigst derfor vilde anse den ganske Menigheds Bedste og ikke den ene Mands Begjæring, alle hans Medborgere til Skade. Og eftersom han erbyder sig, at han vil saa meget, som han igjen bekommer, ud i Fjorden [udbolværke], paa det Skibe paa 80 Læster [kan tillægge], som efter hans Angivende ikke Skuder kan paa 16 eller 20 Læster tillægge, saa kan der allerede tillægge Skibe paa 50 Læster og end mere at losse og lade paa en liden, magelig Stilling, saa han derudi Eders kgl. Maj. ikke ret foregiver; men ydermere at udbolværke, at større Skibe kan tillægge, ja saa store, som de kan flyde ind ad Dybet for Hals, det erbyde vi os allerunderdanigst at ville efterkomme, hvilket er udi Værk stillet, saaledes at Tømmer og hvis dertil fornødent gjøres, efterhaanden indkjøbes, det formedelst de andre Bolværker, som udi Fjendernes Tid blev ganske øde, var det højligst fornødent dem først at forfærdige, som nu og er sket, og skal det andet Værk med forderligste foretages, saa der ingen billig sig skal have at beklage. Herhos allerunderdanigst begjærer, at den Søslings Told, som Eders kgl. Maj. naadigst Byen med bevilget har, maatte den beholde og forbruges til samme Bolværks Fortsætning og ikke Jens Bang alene til Nytte at nyde for hans Person, alle Byens Indvaanere til Skade. Formoder nu visselig, at Eders kgl. Maj. dette naadigst vil betænke, at Byen kunde prosperere og tiltage og ikke saaledes for den ene Mands Skyld forringes og aftage. Belangende hans Erbydelse med et Hus at sætte paa samme Plads, som Skibstømmermænd og andre Skibsfolk udi kunde have deres Værelser, og Kornloft oven paa at fundere og et Vejerhus i den ene Ende, saa er her udi Byen (des værre) altfor mange ledige Huse og Vaaninger baade til Kornlofter og anden Fornødenhed, saa der bekvemme Pladser er nok at bekomme baade for de Haandværksfolk og andre, saa det vel kan eragtes, han ikke søger Byens Nytte og Bedste, men alene sin egen Fordel. Hvad Byens Vejerhus er anlangende, da er vel Bygningen i sig selv (der, som den nu er) meget bygfældig, dog Vægten derudi [er af rette Brug] for indlændiske og udlændiske, saa ingen sig [derover . . .] have at beklage. Men at samme Vejerhus kunde blive forflyttet fra den Plads, som det nu er, og her ned paa Hovedet, var vel

nødvendigt baade for fremmede og Indvaanerne, at den kunde være noget nærmere ved Stranden. Hvorfor vi underdanigst er af Eders kgl. Maj. begjærende, at, eftersom Toldboden staar her paa Hovedet og vel aarlig koster Eders Maj. formedelst Bygfældighed at underholde, at Eders kgl. Maj. os naadigst samme Toldbod vilde forunde; derimod underdanigst erbyde vi os igjen der paa Stedet at ville lade et Vejerhus opsætte og oven paa Værelser at lade gjøre til Toldbod paa vor egen Bekostning, saa Eders kgl. Maj. ikke nogen Bekostning derpaa skal lade anvende den ved Magt at holde. Med underdanigst Bøn, Eders kgl. Maj. denne vor ringe og sandfærdige Erklæring og underdanigste Begjæring ved Gunst og Naade vilde optage.

Datum Aalborg den 8de Marts 1639.

Eders kgl. Maj.'s underdanigste Undersaatter
Borgmestere og Raad udi Aalborg.

Lensmandens Brev til Iver Wind, der ledsagede denne Erklæring, er saa lydende:

Min ganske venlige Hilsen nu og altid forsendt med vor Herre etc. Kjære Iver Wind, gode Broder, takker jeg dig paa det venligste for alt bevist godt, hvilket jeg altid vil forskylde, hvor og naar du mig behøver etc. Gode Broder, jeg sender dig herhos Jens Bangs Supplikation om denne Plads her ved Skibbroen (?) saa vel som Borgmestere og Raads paa menige Byens Vegne deres underdanigste Erklæring. Toldboden er hans Maj. til Bekostning hvert Aar,. Tolden er ringe; hans Maj.'s egen Part af Tolden, som Renteriet alene vedkommer, kan ikke løbe sig over 150 Rdr. i det højeste om Aaret. Der er ingensteds Toldbod, det jeg véd, uden i Helsingør. [Resten vedkommer ikke denne Sag].

Aalborghus den 15de Marts 1639.

Gunde Lannghe Hsøn mppr.

Denne Erklæring er formodentlig ikke bleven anset for fyldestgjørende; thi 18/5 udgik der følgende kgl. Brev til Gunde Lange:

Eftersom Jens Bang hos Os for nogen Tid siden har ladet anholde om en Plads i Aalborg ved Stranden, kaldet Hovedet, efter hans Supplikations Indhold, Vi dig tilskikket have, og Borgmestere og Raad imodstaar, da bede Vi dig, at

du dig imod Os erklærer, hvorledes med samme Plads beskaffen er, og om det kan være Byen til nogen Fordel, at den bliver bebygget efter Jens Bangs Erbydelse, og dersom det befindes at være Byen til Gavn, du da erfarer, om Borgmestere og Raad ville samme Bygning forfærdige lade, og din Erklæring herom med det første os tilskikker o. s. v.

Pladsen synes alligevel at være bleven overladt til Jens Bang; men følgende Breve vise, at det ikke blev til noget med hans paatænkte Opfyldnings- og Byggeforetagende.

1640 $^{31}/_{10}$ udgik følgende kgl. Brev til Gunde Lange: Eftersom Vi have bevilget Jens Bang at maa den Plads uden for Slottet lade bebygge efter det Afrids, han til Os overleveret har, hvilket Vi dig herhos tilskikke, bedende dig, at du ikke tilsteder, ham nogen Indpas derpaa at gjøres; dog ville Vi, at han skal med forderligste paa samme Bygning begynde lade, saa og strax fortfare med den Plads, ham naadigst bevilget er, at lade fylde saa vidt ud i Reviret, han sig erbødet har.

Det gik dog ikke saa hurtig dermed, som det fremgaar af følgende:

1641 $^{24}/_{7}$. Kr. IV. gjør alle vitterligt, at, eftersom Jens Bang giver tilkjende, hvorledes Vi naadigst forleden undte ham en Plads ved Stranden kaldet Hovedet at lade bebygge, og hvorledes til samme Bygnings Fornødenhed adskillige Materialier behøves, hvilke han ikke snart kan bekomme, hvorfor han Dilation med samme Bygning har begjæret, indtil han for^{ne} nødvendige Materialier kan bekomme, da bevilge Vi Jens Bang Dilation med samme Bygning at forfærdige, indtil han kan bekomme, hvis han dertil nødvendig behøver.

I et Brev fra Gunde Lange til Iver Wind $^{15}/_{8}$ 1643 hedder det dernæst bl. a. om Jens Bang: Tilskikker jeg dig herhos Borgmestere og Raads paa Byens Vegne deres Supplikation om Jens Bangs Bygning (saa vel som Jens Bangs Erklæring); gjør vel og hjælp Byen til Rette, deres Næring bliver svækket daglig, deres . . . . Tynge fordærves, ikke tror jeg heller, at det er hans Alvor at ville bygge eller kan, han beraaber sig ogsaa paa at have faaet hans Naades ny Dilation, hvilket jeg dog ikke tror, da kom den vel til siden.

$^{26}/_{8}$ 1643 fik Jens Bang fornyet Respit med at bebygge Hovedet, da han anfører i disse forrige Aaringer stor Skade

til Søs saa og i hans Øxenhandel at have lidt, saa han derover ikke saa snart uden hans mærkelige Skade kan begynde samme Plads at bebygge, paa det han igjen kan komme paa Fode.

Det var imidlertid gaaet svært tilbage for Jens Bang, som siden skal paavises, og da han døde i Begyndelsen af Aaret 1644, gik dermed hele det paatænkte Forehavende overstyr.

1639 Snapsmandag tiltalede Jens Jakobsen paa Jens Bangs Vegne Hendrik Filthat Skomager først 91 Dr. for 1 Deger Huder, 2 Aars Husleje 40 Dr., 3 L𝔖 Hør 5 Dr. 1 ß, givet Johan Pop paa Hendriks Vegne 3 Dr. 1 ß, Summa 139 Dr. 2 ß. $^{21}/_{1}$ og $^{4}/_{2}$ Dom over Hendrik, hvorefter Jens Jakobsen forbød Mogens Jespersen at forsegle det Skjøde, som Hendrik Filthat havde givet Hr. Peder Thomsen i Haverslev paa sin Ejendom, før Jens Bang bekom Betaling, eftersom Hendrik tilforn havde solgt Jens Bang samme Ejendom og derpaa oppebaaret en hel Del Gods og Penge. $^{4}/_{3}$ havde saa Dragerne stævnet Jens Bang paa Hr. Peder Thomsens Vegne efter Hendrik Filthats Befaling, og forbød Hendrik Jens Bang efter Hr. Peders Fuldmagt at befatte sig med hans Hus og Ejendom efter Skjødets Indhold, formenende Jens Bang ingen Vurdering eller Indvisning burde udstedes, saa længe Hr. Peders Skjøde stod ved Magt. S. D. havde Jens Jakobsen stævnet 4 Udlægsmænd, som bekjendte, at de $^{20}/_{2}$ vare med Byfogden i Hendriks Hus og udlagde til Jens Bang al Huset fra Jens Bangs forrige Udlæg deri og sønder ad til Skræddergildehus for 139 Sldr. 2 ß. $^{22}/_{4}$ blev Ejendommen tildømt Jens Bang for frit Gods, saa vidt ham var udlagt, og $^{20}/_{5}$ blev Hendrik dømt til at gjøre Jens Bang Ejendommen ryddelig og ham Ejendomsbreve derpaa at levere; men endnu $^{11}/_{5}$ 1640 lod Jens Jakobsen ham fordele med Volds Dele, at han ikke vilde udflytte, eftersom Jens Bang til ham i Dag 8 Dage havde tredje Ting.

Nogle Jærnstykker[1] laante til Saltkompagniet.

18/1 udgik kgl. Maj.'s Brev til Gunde Lange: Vid, at Hans Sørensen Tolder har ladet foredrage, hvorledes Vi det aalborgske spanske Saltkompagni har 1623 af Vort Tøjhus i Kjøbenhavn laant og forstrakt nogle Jærnstykker og samme Stykker nu igjen at kræves, foregivende dem af de kejserlige Krigsfolk at være bleven indført mestedelen paa Aalborghus 1627 og der skal være staaende, underdanigst begjærende, samme Stykker Saltkompagniet igjen maatte tilstilles, da bede Vi dig og ville, at du forne Saltkompagni lader tilstille saa mange Jærnstykker, som rigtig kan bevises at være af de Stykker, Vi samme Saltkompagni forstrakt have og nu der paa Slottet staaende er. 22/6 1642 ligeledes Brev til Gunde Lange: Vid, eftersom Vi rum Tid forleden det aalborgske spanske Saltkompagni laant have til deres Kompagni-Skibe 30 Jærnstykker og dem til Kompagniets Direktør, da Jens Bang, ladet levere, og menige Participanter i forne Kompagni til deres Forsikring, befrygtende, at Jens Bang ikke dertil i Længden kunde svare, nu ere begjærende Vort naadigste Missive til dig, at du ham maatte tilholde forne vore laante Jærnstykker igjen i Vort Tøjhus at indlevere, da bede Vi dig, at du ham med det første at gjøre tilholder, saa forne laante Stykker enten paa vort Tøjhus igjen kan blive leverede, eller vi for dem, som forkomne og borte ere, blive betalte, efterdi han dog vel al Kompagniets Gjæld at afbetale og derimod al dets Restans at indkræve, efter [hvis] forne Participanter underdanigst anbringe, at vore tilforordnede Kommissærer skal være tilfunden, og derforuden udi den Registrering, efter hans afgangne Hustru er sket[2]), har vedgaaet sig skyldig at være til samme Stykker at svare. —

8/8 havde Stadstjenerne stævnet Jens Bang for Peder Munch i Gjettrup saa vel som Peder Munch igjen for Jens Bang til Raadhuset, og tiltalede Peder Munch Jens Bang for 144 Rdr. for 12 Foderøxen, han ham havde afkjøbt 22/2 1638, og som til Pintsedag dernæstefter skulde have været betalt. Jens Bang fremlagde herimod et Regnskab, som beløb sig til 463 Dr. 1 ℔ 7 ß. Først 6/9 faldt Dom i Sagen, at, efterdi

---

[1]) ɔ: Kanoner. [2]) se siden.

samme Gjæld med Jens Bangs aabne Haandskrift bevises, burde han betale inden 15 Dage skadesløs. Derpaa tiltalede Jens Jakobsen Peder Munch 9/9 til Bytinget for de 463 Dr. 1 ℳ 7 ß, desligeste for rigtig Rede og Regnskab med Jens Bang, og 21/10, da Peter Munch svarede, at, efterdi han havde Regnskab mod Jens Bangs Krav, burde ingen Dom udstedes, før de havde gjort Regnskab, blev afsagt: Efterdi Sagen til i Dag i 6 Uger er opsat, saa de noksom have haft Respit at gjøre Regnskab med hverandre, og det ikke er sket, bør Peder Munch betale Jens Bang inden 15 Dage og gjøre rigtig Afregning med ham. Efter en Del Trætte i Mellemtiden tilbød Jens Jakobsen 25/11 Peder Munch rede Penge, som han havde tilstede, for hvis Jens Bang var ham skyldig, men æskede derimod igjen, hvis Peder Munch var Jens Bang skyldig, uden at det dog kom til nogen Afgjørelse; men 20/12 blev afsagt, at Jens Bang skulde efterkomme sit Brev og gjøre rigtigt Regnskab med Peder Munch eller derfor lide Tiltale. Snapsmandag 1640 erbød Mogens Jespersen sig at ville gjøre Peder Munch Udlæg hos Jens Bang, naar Tinget var holdt, og 27/1 begjærede Morten Christoffersen, Delefoged i Sundby, anden Ting til Jens Bang for rigtigt Regnskab. Jens Jakobsen fremlagde da Jens Bangs Regnskab indelukt og forseglet og fremæskede derimod Peder Munchs Regnskab, som ogsaa blev fremlagt i en Konvolut. Efter at Peder Munch til 29/1 havde indstævnet Byfogdens ovenstaaende Dom af 21/10 f. A., at han var tilfunden at betale Jens Bang 463 Dr. 1 ℳ 7 ß, for Landstinget og her havde fremført, at Jens Bang stadig havde gjort Vanskeligheder og søgt Udflugter, naar de havde været samlede i Gildehuset at gjøre Afregning, og fremlagt Raadhusdommen af 6/9, at Jens Bang skulde betale ham 144 Rdr., bleve de endelig for Retten saa forenede, at Jens Bang strax skulde betale 144 Rdr., og deres øvrige Regnskab indgav de paa 4 Dannemænd, hvilke skulde forsamles i Gildehuset i Dag 3 Uger Kl. 1 og Parterne til endelig Ende imellem likvidere, og hvis den ene da den anden blev skyldig, skulde han strax skadesløs kontentere eller næste Tingdag derefter stande Dele uden Varsel og Skudsmaal. Jens Bang vilde dog ikke rette for sig, før han saa at sige havde Kniven paa Struben, i det Peder Munch 3/8 efter Landsdommernes Voldgiftsdom og de 4 Mænds Afsegt maatte begjære Dele og

fjerde Ting over ham for 63 Sldr. 2 ℔ 3 ß, og da først betalte han 7 dobbelte Dukater à 3½ Dr., 14 Rdr. 2 ℔ 4 ß dansk, som beløb sig tilhobe 58½ Sldr. mindre 4 ß, og saa restede 5 Sldr. 7 ß, som og for Retten blev betalt.

Sager med Claus Markvordsen, dels paa Hospitalets, dels paa dennes egne Vegne.

I dette Aar havde Jens Bang flere Sager med Claus Markvordsen, Raadmand og Forstander i Helliggejst Kloster. Først tiltalede denne ³/₅ Jens Bang til Raadhuset anlangende nogen Jordskyld, som han restede med til Hospitalet, i alt 19 Dr. 2 ℔ 2 ß 2 Alb., som havde henstaaet i 9, 8, 7 og 6 Aar efter Restansens og Jordbogens Indhold, og satte i Rette, om hans Ejendomsbreve paa samme Ejendomme ikke burde være forbrudte og Ejendommene følge Hospitalet efter kgl. Maj.'s derom udgivne Brev, at saa mange som havde nogen Jorder og Ejendomme her i Aalborg og skulde give Jordskyld til Hospitalet, strængelig bødes, at de rettede dem efter i rette timelig Tid deres Jordskyld Hospitalsforstanderen at fornøje, saafremt de ikke ville have forbrudt, hvis Breve de derpaa havde, til Hospitalet, og Forstanderen igjen skulde dermed være fuldmægtig samme Jord og Ejendomme at bortstede og leje til andre, som Jordskylden i timelig og rette Tid vilde udgive. Dommen faldt, at Jens Bang samme Breve til Hospitalet havde forbrudt, og at Claus Markvordsen skulde Fuldmagt have samme Jord og Ejendomme til andre at bortstede. ¹²/₈ lod Jens Jakobsen læse en Landstingsstævning over Claus Markvordsen for denne Dom; men baade Datum og Begyndelsen af Landstingsdommen mangler, da et Blad er udreven af Domsprotokollen. Jens Bang gjorde gjældende, at han havde Regnskab og Afregning med Claus Markvordsen, som var ham langt mere skyldig. Claus Markvordsen fremlagde et Tingsvinde af Bytinget ²⁹/₇, at Chr. Andersen, Kjældersvend i Aalborg Kloster, og Lavrids Christensen, som for kort siden havde tjent der som Skriverdreng, havde vundet, at den Stund, de havde været i Tjeneste der i Klostret,

Christen i 5 Aar, Laurits i 4, havde de aarlig krævet Jens Bang for hans Jordskyld; desligeste vandt Søren Pedersen Ejdrup, at han nu i Aar havde krævet Jens Bang, som da svarede ham, at han vilde lægge den Prior nogle Sedler i Vejen. Dog faldt Landstingsdommen saaledes: Efterdi samme Vindesbyrd ikke have vundet om nogle visse Aar, naar de samme Penge havde krævet, eller hvor meget det skulde være, finde vi samme Vinde saa vel som den Dom, derpaa funderet er, magtesløs at være. ²¹/₁₀ tiltalede derpaa igjen Claus Markvordsen Jens Bang til Bytinget for samme Sag; men senere høres ikke mere dertil. Maaske er den indbefattet i et Forlig mellem Claus Markvordsen og Jens Bang om deres Mellemværende (se længere nede ved ⁹/₁₂ og ¹⁶/₁₂). —

En ny Sag med Jens Bang havde Claus Markvordsen paa Klosterets Vegne, i det han ⁶/₅ med Borgm. og Raads Fuldmagt og Bispens og Sognepræsternes skriftlige Bevis stævnede ham til Bytinget, for hvis han stod til Rest med af 50 Sldr., han havde udlovet aarlig til de fattige i Hospitalet, som han med sin egen Haand i Bogen havde sig tilforpligtet. Jens Jakobsen begjærede, det maatte opstaa en 6 Ugers Tid, efterdi Jens Bang var forrejst til Herredagen. ¹⁷/₆ optoges Sagen igjen, og Claus Markvordsen gjorde Paastand paa 193¹/₂ Dr. 1 ℳ 1 ß og fremlagde en Bog, hvori stod: Jens Bang i Jesu Navn udlover til de fattige i Aalborg 50 Sldr. i 4 Terminer. Aar 1631 ⁷/₁₂ betalt den første Termin 12¹/₂ Sldr., 1632 ²⁴/₂ betalt den anden Kvartal, ¹⁷/₈ betalt 12¹/₂ Sldr., som er fjerde Kvartal, 1633 ²⁹/₃ den første Kvartal paa ny 12¹/₂ Dr. 1633 ⁵/₁₁ har Jens Bang igjen lovet aarlig til de fattige 50 Dr.; s. A. ²¹/₁₂ er leveret første Kvartal 12¹/₂ Dr., nok en Kvartal 12¹/₂ Sldr.; 1634 ²⁴/₁₂ leveret de to sidste Kvartaler 25 Sldr. Item fandtes i en Registerbog saa skrevet med Jens Bangs egen Haand: Jens Bang vil i Jesu Navn give til de fattige her i Aalborg, saa længe det kan ved Magt holdes, 50 Dr. Jens Jakobsen fremlagde Jens Bangs skriftlige Svar, bl. a., han skulde aldrig undlade at betale de 50 Sldr., han havde udlovet aarlig efter den Ordinans, som i sl. Hr. Otte Scheels Tid var oprettet og af Gunde Lange konfirmeret, ligesom og andre Godtfolk havde udlovet hver særdeles. Jens Bang blev tildømt at betale, hvis han medresterede. Denne Dom indankede han for Landstinget, hvor hans Fuldmægtig

Peder Hansen i Aalborg formente (Dagen nævnes ej), at Jens Bang ingen Restans var skyldig til Hospitalet eller de fattige, der inde ere, ej heller havde han lovet videre, end som den Ordinans ved Magt holdtes, som sl. Hr. Otte Scheel forordnede, hvilken Ordinans ikke var holdt, og der var taget af Jens Bangs udgivne Penge fra fattige vedtørvende Lemmer og givet nogle Børn imod hans Vilje og Samtykke; Claus Markvordsen havde ingen Magt til at give de Penge, som han til husarme velvillig udgivet havde til Fornødenhed, til andre end dem, ham selv lystede, men det stod Jens Bang frit for sine Penge, at udgive til arme, fattige Lemmer, som i det Fattighus i Aalborg var indlagt, og nu for nogen Tid siden funderet og bygget var, ligesom og vor allernaadigste Herre og Konge saa vel som andre afgangne velb. Herrer og Adel vel havde givet saa meget til forne Hospital, at de rigelig deraf kunde ernære sig med god Tilsyn Jens Bangs Penge foruden. Claus Markvordsen derimod gav tilkjende, at han ikke siden 1635 noget af Jens Bang paa de fattiges Vegne havde bekommet, men det Aar alene 30 Sldr. Landstingsdommen mangler; men at den er gaaet Jens Bang imod, fremgaar af, at ²¹/₁₀ tiltalede Claus Markvordsen ham til Bytinget, eftersom han havdeført Hospitalet og de fattige en unyttig Trætte paa belangende 50 Sldr., han aarlig havde udlovet til de fattige, for hvilke Penge Øvrigheden med Sognepræsterne havde det saa anordnet, at 6 fattige Skolebørn skulde have deres Kost deraf i Hospitalet, hvilke Penge Byfogden havde tildømt Jens Bang at betale, og denne Dom var bleven konfirmeret og stadfæstet ved Landstinget, hvor han paa de fattiges Vegne havde mødt 3 Gange til stor Omkostning og Besværing; derfor satte han i Rette, om Jens Bang ikke burde give de fattige en billig Kost og Tæring efter hans Opskrifts Formelding paa samme Penge, nemlig 25 Dr. Opsat en Maaned, men forekommer saa ikke siden. —

Samtidig havde Claus Markvordsen paa sine egne Vegne en Sag med Jens Bang, i det denne ¹²/₈ tiltalede ham efter sin Optegnelse: Anno 1629 ¹⁷/₉ 2 Tdr. Salt à 5½ Dr. er 11 Dr., ¹³/₁₀ 2 Tdr. Salt 11 Dr., 1636 ³⁰/₃ 4 Lᴧ 12 ℔ fin Hør 14 ℒ ℔ er 16 Dr. 2 ℒ 8 ß, ²³/₄ 6 Tdr. Salt à 15 ℒ 22 Dr. 2 ℒ, 1638 ¹³/₉ 12 Tdr. Salt à 14 ℒ 42 Dr., ²⁵/₉ 6 Tdr. Salt à 15 ℒ 22 Dr. 2 ℒ, 9 Tdr. Salt à 3 Dr. 27 Dr., Summa

125 Dr. 2 Mk. 8 Sk., men Claus Markvordsen benægtede, at han havde Regnskab derimod. 2/9 vidnede Laust Laursen og Johan Bohndt, at de 7/11 vare i Jens Bangs Hus og talte med ham selv paa Claus Markvordsens Vegne beskikkelsesvis og begjærede, at han vilde beramme en vis Dag, naar han vilde gjøre rigtigt Regnskab med ham; hvortil Jens Bang svarede, at han nu ikke havde Stunder, men naar hans Tid kunde sig begive og han fik Stunder, vilde han lade ham det vide. 28/6 tiltalede igjen Jens Bang Claus Markvordsen for 125 Dr. 2 Mk. 8 Sk., item 9 Tdr. Salt à 3 Dr. 27 Dr. og fremlagde en Landstingsdom over ham for forne 9 Tdr. Salt. Paa Claus Markvordsens Vegne fremlagde Chr. Andersen Kjældersvend hans Svar, at Jens Bang var ham skyldig i adskillige Maader, og at han derfor skød sig til rigtigt Rede og Regnskab med ham. At det ved Siden heraf ikke har mangtet paa Ukvemsord, fremgaar af, at Claus Markvordsen 22/10 tiltalede Jens Bang, eftersom han 28/6 paa Tinget havde fremæsket en skriftlig Seddel med hans egen Haand underskreven, hvori han Claus Markvordsen ganske høilig og ubeskændenlig havde angrebet med følgende Ord: Den Claus Markvordsen med sin Kuld Børn, som mig tykkes kan holdes tyve betrængte fattige i den Stad. Ved 4 Mænds Mellemkomst bleve de i Gildehuset forligte; men Jens Bang maa ikke have redet for sig, eftersom Claus Markvordsen 16/12 begjærede Dom over ham efter deres Forlig. Jens Jakobsen begjærede Opsættelse i 8 Dage, da Jens Bang var forrejst, og Morten Borthus, en af de 4 Mænd, lovede og tilforpligtede sig paa Jens Bangs Vegne at betale Claus 114 Sldr., som de vare om forligte, inden Torsdag Aften eller Sagerne da i Dag 8 Dage at staa Claus Markvordsen aabne med Tiltale til Jens Bang. Derfor opsat med Bevilling i 8 Dage. Siden høres ikke mere til Sagen. —

17/6 tilskjødede Søren Laursen Haase Jens Bang et Hus og Ejendom ved Roldbroen, næst østen op til Jens Bangs egen Ejendom. —

Jens Bangs Kone død. Familieomgang.

1629 19/4 blev Jens Bangs Hustru Maren Jørgensdatter begravet. Saavel paa Grund af Begravelsen som af Skiftet efter hende rejste der sig vidtløftige og langvarige Stridigheder; men forinden vi gaa over til at skildre disse, ville vi efter Budolfi Sogns Kirkebog, der er bevaret fra 1626, meddele nogle Oplysninger om de Tilfælde, hvori Jens Bang og hans Kone stod Faddere, da deraf kan ses, hvilke Folk de nærmest stod i Forbindelse eller kom i Berøring med.

1626 16/8 stod Jens Bang tillige med Ejler Guldsmed, Niels Jakobsen, Kirsten Nielsdatter, Maren Jakobsdatter og Kirstine til Hans Sørensens Fadder til Karsten Skibbyggers Datter Gedske. 3/9 stod Jens Bang, Tiis Brandt, M. Christen Episcopi Hustru, Erik Hansens Hustru Faddere til Johan Brandts Datter Maren. 12/9 blev døbt Oluf Nielsens Søn i Skolegade kaldet Niels. Fadderne: Niels Andersen, Jens Jensen Murmester, Oluf Tøgersen Tømmermand, Gabriel Bundtmagers Søn, Søren Jensens Hustru, Jens Bangs Hustru, Jens Jakobsens Hustru i Skolegade, Anders Jensen Snedkers Hustru Maren Thomasdatter. 20/12 blev døbt Morten Madsen Skomagers Datter Ane. Fadderne: Laurids Jensen Smed, Thomas Christensen, Hans Borthus's Tjener Rasmus Christensen, Jens Bangs Hustru, Johan Ertmanns Datter Barbara. 1627 1/3 Oluf Tøgersen Tømmermands Datter Mette. Fadderne: Jens Bang, Christen Nielsen, Jens Andersen Hals's Hustru, Christen Stubdrups Hustru. 12/9 Svend Rebslars Datter Maren. Fadderne: Mogens Jespersen, Jens Bang, Urban Jakobsen, Borgmester Hans Sørensens Hustru, Christen Bødkers Hustru.

Fra 24/9 1627 til 8/1 1629, medens Aalborg var besat af Fjenderne, ere ingen døbte indførte i Kirkebogen, hvor der kun findes tilføjet af Præsten: I min Fraværelse blev intet antegnet om de, som bleve døbte.

1629 14/8 blev døbt et uægte Pigebarn Karen. Moderen Ane Hansdatter, f. i Lie i Vendsyssel, skyldte for Barnefader en af de kejserske »Lutenant Pan«. Fadderne: Doktor Christen, Laurids Lauridsen Guldsmed, Tøger Christensen, Jørgen Olufsens Hustru, Jens Bangs Hustru. 15/10 Jens Hummelhaves Søn Jens. Fadderne: Haagen Nielsen, Peder Nielsen, Borgmester Hans Sørensens H., Jens Bangs H., Hans Felthus's H., sl. Hans Borthus's Pige Maren. 30/10 Gunder Christensens Datter Ane. Fadderne: Hans Felthus, Johan Brandt, Oluf Rodkjer, Jens Bangs H., Herman Vakers H., sl. Peder Rydsers H., Anders Kilsmeds Datter Maren. 1630 4/1 Jens Mouridsen Skomagers Datter Maren. Fadderne: Johan Ertmand, Christoffer de Hemmer, Jens Bangs H., Christen Povlsens H. 15/3 Oluf Nielsen Guldbeks D. Gunner. Fadderne: Doktor Christen, Borgmester Hans Sørensen, Jørgen Weidemand, Hasmus Weidemand, Jakob Johansen, Gabriel Bundtmager, Hans Andersen Slotsfoged, Claus Eriksen, Jesper Tuesens Søn Peder, M. Niels's H., Jens Bangs H., Jens Hummelhaves H., Villum Organists H., Hr. Thomas's Datter Ane,

Hyberts Datter Ane. 19/8 Peter Rosings og Ane Dirixdatter Grubbes Søn Evert. Fadderne: Borgmester Hans Sørensen, Jens Bang, Jørgen Weidemands H., Chr. v. Ginchels H. 20/9 Christoffer Weidemands D. Margrethe. Fadderne: Hr. Thomas Madsen, Claus Markvordsen, M. Niels's Hustru, Jens Bangs H. 12/10 Chr. v. Ginchel og Citsel Jørgensdatters Søn Povl. Fadderne: Jens Bang, Chr. Turesen, Jørgen Olufsens H., Gregers Christensens H. 1681 26/1 Rasmus Weidemands og Stenicke Tillsdatters S. Tiel. Fadd.: Claus Markvordsen paa Jørgen Weidemands Vegne, Jørgen Ertmand, Jens Bangs H., Christen Madsens H. 27/2 Jens Jensen Kjer Murmesters S. Laurids. F.: Jørgen Weidemand, Gregers Thomesen, Chr. Madsen Thybo, Matthis Matthissen, Niels Andersens Tjener, Johan Ertmands Søn Frans, Hr. Thomas's H., Jens Bangs H., M. Hans Sørensen Murmesters H., Chr. Jensen eller Pallisens H. 1682 24/3 Hans Bøesen Snedkers S. Hans. F.: Hagen Christensen, Ejler Guldsmed, Søren Povlsen, Chr. Madsen Thybo, Jakob Johansens H., Jens Bangs H., Hyberts Datter Ane, Chr. Madsens Stifdatter Ane Hansdatter, Doktor Christens H. 26/4 Niels Svendsens S. Peder. F.: Doktor Chr. Skyt, Chr. v. Ginchel, M. Niels's H., Jens Bangs H., Hyberts Datter Ane. 27/5 Borgmester Hans Sørensens og Ane Bentdatters D. Karen. F.: Jens Bang, Rasmus Bentsen, velb. Niels Friis's Frue Fru Susanne Krabbe, M. Niels's H. 10/6 Hans Borthus's S. Hans. F.: Jens Bang, Jakob Johansen, Jørgen Olufsens H., Gjertrud Nymets. 6/12 Johan Brincks D. Ane. F.: Jens Bang, Gregers Lauridsen, sl. Niels Nielsens H., Jørgen Weidemands H. 1683 1/1 Jens Sørensen Snedkers S. Jon. F.: Johan Brinck, Mads Thybos Søn Christen, Claus de Smeda, Matthis Vail Snedker, Mads Thybos H., Johan Brandts H., Jens Bangs H., sl. Jens Kragh Datter Maren. 30/5 Oluf Guldbeks S. Jens. F.: Bispen M. Christen, M. Hans Ægidisen, Jens Hansen, Baltzer Thomassen, Hans Tidemand, sl. Jens Kragh H., Jens Bangs H., Hans Sørensens H., Maren Jensdatter hos Ane Bentsdatter, Borgmester Christoffer de Hemmers D. Maren Poppis. 19/8 Albret Laus D. Jakobe. F.: Jens Bang, Enevold (?) Povlsen, M. Niels's H., sl. Herman Vakers H. 23/9 Jens Mikkelsen Skrædders D. Kirsten. F.: Anders Kilsmed, Søren Bessemager, Laurids Nielsen i Kjælderen, Jens Bangs H., Johan Pop Skrædders H., Ane Lauridsdatter, tjener Bispen. 1684 11/2 Jens Jensen Kjer Murmesters S. Andreas. F.: Jens Bang, Just Rasmussen, Rasmus Weidemand, Chr. Povlsen Skomager, Laurids Buck, Jørgen Weidemands H., Jens Hansens H., Iver Bertelsens H., Niels Bødkers Pige Karen Kjeldsd. 14/3 Niels Christensens D. Karen. F.: Jens Hansen, Peder Malte, Jens Hummelhave, Jørgen Povlsen, Johan Brandts H., Jens Bangs H., Borgmester Chr. de Hemmers Datter Maren Poppis. 15/6 Dirik Nielsens S. Mads. F.: Jens Bang, Jens Sørensen Skrædder, Doktor Christens H., Inger Madsd. Krag. 15/6 Jens Christensen Møllers D. Kirsten. F.: Borgmester Hans Sørensen, Johan Brandt, Johan Brinck, Søren Hattemager, Urban Jakobsen, Chr. Kier Møller, M. Niels's H., Dr. Christens H., Jens Bangs H. 29/6 Hans Hansens D. Ingeborg. F.: Niels Andersens H., Oluf Krags H., Jens Bangs H., M. Davids Datter Lisbet, Mogens Jespersens D. Else. 18/9 Peter Rosings og Ane Grubbedatters D. Cathrine. F.: Dr.

Chr. Skytte, Borgmester Dirik Grubbe, Jens Bangs H. og Jakob Johansens H. 10/10 Chr. v. Ginchels og Sidsel Hansdatters S. Frederik. F.: Borgemester Dirik Grubbe, Ernst (?) v. Ginchel, Jens Bangs H., Jakob Johansens H. [illegible] Hans Mortensen Sadelmagers D. [illegible]. F.: [illegible] (?) Povlsen, Jakob Weidemand, Jens Bangs H., Jens Johansens H. 1635 [illegible] Jakob Johansens og Sidsel Grubbes S. Dirik. F.: Jens Bang, Jens Hansen, Bispens H., Dirik Grubbes D. 13/11 Christen Tuesens og Sidsel Hansdatters D. Maren. F.: Hr. Jakob Hansen, Jens Bang, [illegible] Klabkeldey, Just Rasmussens H., Peter Retinges H. 1636 [illegible] Niels Lauridsen. Vejle D. Maren. F.: Christen Madsen, Johan Buick, Mads Dey, Hr. Jakobs H., Jens Bangs H., Knud [illegible] H. [illegible] Jørgen Povlsens S. Povl. F.: Jens Bang, Christen Povlsen, Hermen Povlsen, M. Chr. Hansens H., Jørgen Weidemanns H. [illegible] Jens Hansen [illegible] S. Hans. F.: Jens Bang, Mads Thomsen, Christen Smidt, Henrik de Hemsaer, Iver Barthelsens H., Bispens Stifdatter Ingeborg. 1637 [illegible] Jensens S. Jesper. F.: Jens Bang, Niels Jørgensen, Morten Barthus, M. Chr. Hansens H., Peder Christensens H. [illegible] Niels Sørensens D. Ane. F.: Jens Thomsen, Jens Bang, Jørgen Guldsmed, Mads Thybos H., Morten Grubbe. 1638 [illegible] Rasmus Egholms Susanne. F.: Jens Bang, Johan Brandt, Chr. Andersen, Oluf Madsen, M. Jakob Hansens H., Søren Lauridsens H., Chr. Stubdrups D. Ane. 1639 [illegible] Mikkel Nielsen Hattemagers D. Maren. F.: Søren Hattemager, Kjeld [illegible], Maren Jørgensdatter (?), Inger [illegible]. [illegible] Terkel Mortensens S. Morten. F.: Chr. v. Ginchel, Jens Bang, Johanne Christensdatter, Else [illegible]. [illegible] Svend Rasmussens D. Maren. F.: Jens Bang, Christoffer Weidemand, Ane Nielsdatter, Ane Pedersdatter. 1640 Hans Baldskjærs D. Maren. F.: Jens Bang, Jens Christensen Skomager, Hans Sørensen Tolders H., Christen Madsens H.

Overtrædelse af Forbud om Begravelser.

Jens Bangs Hustru hed Maren Jørgensdatter; men det er ogsaa det meste, der vides om hende, og hverken hendes Forældre nævnes, eller hvor hun var fra; et tarveligt Lys kastes over hendes Slægtskabsforhold ved de Arvinger, der meldte sig efter hendes Død. Hendes Begravelse gav Anledning til nogle Retssager; thi 2/5 1640 tiltalede Gjert Gregersen paa Borgm. og Raads Vegne Jens Bang ved Bytinget for hans sl. Hustrus Ligkiste, efterdi kgl. Maj.s Forordning 7/5 1624 Kap. 26 formelder, at ingen, som ej er Adel, skulle deres Kister med Læder eller Klæde eller noget deslige overdrage eller noget Messing, Metal eller forgyldt Beslag dertil

hænge, og nu havde Jens Bang sig derimod forset med samme hans sl. Hustrus Ligkiste, som med Læder var overdragen; Jens Bang burde da for saadan sin Forseelse give til kgl. Maj. og Aalborg By efter samme Forordnings 37te Kap. 200 Rdr. Jens Bang fremlagde sit skriftlige Svar, at hans sl. Hustrus Ligkiste ikke var anderledes stafferet end andre fornemme Godtfolks, gejstlige og verdslige Mænds og Kvinders, som vare begravne, siden de kejserske uddrog af Landet, saa det deraf syntes, at han alene fremfor andre efterstræbtes, og nu var det dog 8 Maaneder, siden hans sl. Hustru blev begravet, og ikke der var klaget derpaa før nu, han var geraaden i Trætte med Borgm. og Raad. S. D. vandt Morten Salmager, at han for nogen Tid siden for Jens Bang overdrog hans sl. Hustrus Ligkiste med Læder af Rumpskind og beslog den med Søm med Messinghoveder. Jørgen Steffensen Snedker vandt, at han saa, der Maren Jørgensdatter blev begravet, at hendes Ligkiste var overdragen med Læder paa Laaget og beslaaet med Søm med Messinghoveder. $^{20}/_{4}$ blev afsagt, at, efterdi Jens Bang sig imod kgl. Maj. Forordn. havde forset, burde han derfor bøde til kgl. Maj. og Aalborg By 200 Rdr. Imod denne Dom henvendte Jens Bang sig til Kongen, og $^{21}/_{5}$ udgik følgende Brev: »Kr. IV. gjør alle vitterligt, at, eftersom Jens Bang for Os har ladet andrage, hvorledes han sig befrygter at skulle tiltales og efterstræbes, formedelst han sin afgangne Hustrus Ligkiste med Læder og nogle Messingsøm skal have ladet overdrage og beslaa, begjærende Vi ham, hvis Forseelse han i saa Maader kan have gjort, naadigst ville efterlade, da, efterdi Jens Bang Os nu for samme sin Forseelse har tilfredsstillet, have Vi ham den naadigst efterladt.« Gjert Gregersen tiltalede derpaa $^{3}/_{6}$ paa Borgm. og Raads Vegne Jens Bang for 200 Rdr. Bøder til kgl. Maj. og Byen efter Dommen af $^{20}/_{4}$. $^{22}/_{6}$ fremlagde Morten Christoffersen Delefoged Iver Jensen Slotsfogeds skriftlige Indlæg anlangende hvis Bøder og Sagefald Jens Bang var forfalden til at betale, for hvis han sig med sin Hustrus Begravelse mod kgl. Maj.'s Forordn. kunde forset have, hvilke Bøder Borgm. og Raad ej strax paa fersk Fod havde udfordret, og som derfor burde følge kgl. Maj. alene og ej Byen dertil nogen Rettighed at have. S. D. stævnede han Jens Bang for Dom og formente, han strax burde udlægge samme Bøder til kgl. Maj., eller

hans gunstige Husbond derfor at have fuldt Udlæg og Vurdering i hans Bo og Gods. [20]/7 tiltalede Borgm. og Raad Jens Bang for de 200 Rdr.'s Bøder; men da Jens Jakobsen fremlagde det kgl. Brev af [11]/5, blev Jens Bang for Tiltale fri dømt. Derimod tiltalede [10]/8 Iver Jensen paa kgl. Maj.'s og Gunde Langes Vegne Borgm. og Raad for Jens Bangs Bøder, hvilke de strax paa fersk Fod burde have udfordret, og da Jens Bang dismidlertid selv for kgl. Maj. derfor havde aftinget, burde, hvis Bøder Jens Bang skulde udgive, følge kgl. Maj. alene og ej Byen dertil nogen Rettighed at have, og Borgm. og Raad at udlægge og betale til Aalborg By 100 Rdr. for hvis Anpart Byen deraf med Rette var tilfalden og formedelst deres Forsømmelse den var frakommen. Paa Borgm. og Raads Vegne svarede Gjert Gregersen, at den Tid Borgm. og Raad den Sag var til Vidende vorden, havde de ladet Jens Bang ved Retten forfølge; men da han var Bøden idømt og siden havde fremlagt kgl. Maj.'s Brev ham derfor at være forskaanet, var han bleven frikjendt; dertilmed befandtes Jens Bangs Hustrus Arvinger, som samme Sag angik, at være uden Riget, saa derfor ingen lovlig Stævning her forinden kunde ske, hvorfor de burde for Tiltale fri at være. Dog blev der afsagt: Efterdi Borgm. og Raad ikke havde talt paa Sagen strax paa fersk Fod paa Byens Vegne efter Forordn., burde de derfor stande til Rette.

Registrering efter Jens Bangs Hustrus Død.

Da Jens Bang og Maren Jørgensdatter ingen Børn havde, skulde han efter hendes Død skifte med hendes Arvinger; men i Stedet derfor tog han, som sædvanlig, sin Tilflugt til Kongen, af hvem han udvirkede følgende Brev: 1639 [4]/9 Kr. IV. gjør alle vitterligt, at, eftersom Jens Bang for Os har ladet berette, hvorledes hans Hustru Maren Jørgensdatter nu ved Døden skal være afgangen og de ingen Børn eller Livsarvinger tilsammen skal have haft, og eftersom han foregiver sig en stor Handel og Kjøbmandskab at have baade inden og uden Riget, og dem, som rette Arvinger ere, at skal være

langt borte, den ene i Norge [Hr. Peder Finde, Sognepræst i Førde Præstegjæld i Søndfjord, i Bergenhus Len, hendes Brodersøn] og den anden i Ostindien [Jens Tøgersen, Just Rasmussens Stedsøn, ligeledes hendes Brodersøn], saa man ikke ved, hvor snart de kunde komme tilstede, hvorfor han begjærer, Vi ville bevilge, at han, naar Boet først bliver registreret og vurderet, maa bevilges den da at nyde samt blive ved sin Næring og Brug som tilforn, derhos og saa lang Tid og Respit, med hvis Indgjæld og Udgjæld, Handel og Kjøbmandskab han har baade inden og uden Riget, at han det til Aarsdagen kunde indfordre og derpaa gjøre Forklaring og siden alting føre til gode Rede og Regnskab, da, efterdi han sig til Os har obligeret saa vel som og sat Os Loven og Vissen, at intet imidlertid af Boen i nogen Maader skal blive forrykket enten før eller efter Registreringen Os eller Arvingerne til Skade i nogen Maade, have Vi bevilget Jens Bang at maa, naar Boet er rigtig registreret og vurderet, det da nyde og bruge med sin Handel og Kjøbmandskab ligesom tilforn samt Tid og Respit, Indgjæld og Udgjæld, som han har inden og uden Riget, til Aarsdagen at lade indfordre og til gode Regnskab at føre.

Den omtalte Registrering var det imidlertid vanskeligt at faa foretaget; thi ²²/₁₀ erbød Dirik Grubbe og Christoffer de Hemmer, Borgmestere, og en stor Part af Raadmændene paa egne og Medbrødres Vegne dem paa Bytinget, eftersom de og deres Medbrødre paa Rettens og deres Embeds Vegne havde været adskillige Tider i Jens Bangs Hus med Byskriveren og Dannemænd og dem præsenteret og erbudt og vilde rigtig registrere og vurdere hans og hans sl. Hustrus Bo og Gods og derpaa begyndt og allerede nogle Dagstider en Part Guld, Sølv, Klæder, Kobber, Messing, Tin, Boskab, Huse, Ejendomme og andet adskilligt Gods, som dem forevist og tilkjendegivet var, registreret og vurderet, og endnu fandtes adskilligt mere Gods og Vare og anden Ind- og Udgjæld og andet at være uregistreret, og Jens Bang det saa Tid efter anden forholdt, da med Dannemænd at møde i Morgen Kl. 8 slæt, eller naar Jens Bang vilde lade dem det vide, at gjøre samme Registrering til en Fuldkommenhed og Ende efter Rec. og Frdn. ²³/₁₀ satte Gjert Gregersen paa Borgm. og Raads Vegne formedelst Jens Bangs adskillige Paaskud og Undskyldninger

i Rette, om han ikke pligtig var at gjøre dem paa Rettens Vegne rigtig Forklaring paa hans Gods og Formue, med Indgjæld og Udgjæld intet med, alle undtagendes, saa vidt endnu ikke var forevist, tilkjendegivet eller registreret, og det nu strax til en Rigtighed og Endelighed at slutte, at de ikke, derudover, naar Arvingerne komme tilstede, skulde molesteres saadant for deres Skyld at være forsømt. 17/2 1640 fremlagde Jens Jakobsen Jens Bangs Svar, at han formente sig for Borgm. og Raads Tiltale kvit at være; dog blev han tildømt at gjøre dem en rigtig Registrering og Forklaring og holde dem det uden Skade. Efter denne Dom stævnede Gjert Gregersen 16/3 Jens Bang, da Borgm. og Raad molesteredes af Hr. Peder Finde i Norge, til sit Bo ved en rigtig Registrering og Medfart nu strax at lade gjøre. Jens Bang svarede, at der var gjort en Registrering, som han vilde forsegle og med sin Haand bekræfte, og fremlagde dernæst kgl. Maj.'s Brev, dateret Glückstadt 4/9 f. A., paa at sidde i uskiftet Bo (se ovenfor). S. D. tiltalede Morten Christoffersen Delefoged i Sundby paa Iver Jensen Slotsfoged paa Aalborghus hans Vegne paa Hr. Peder Findes Vegne Borgm. og Raad anlangende rigtig Registrering, at de den uden videre Ophold og Forhaling skulde forskaffe Iver Jensen og fra dem levere. Mødte Gjert Gregersen og svarede, at ingen Dom over Borgm. og Raad burde udstedes eller afsiges, før Jens Bang, som Hovedmanden blev lovlig stævnet, hvorfor Fogden ikke vidste noget deri at dømme, før dette skete.

Den af Jens Bang med egen Haand bekræftede Registrering lyder i sine vigtigste Punkter saaledes:

Anno 1639 6/9, 7/9, 8/9, 12/9, 25/10 og 4/11 vare vi efterskrevne Dirik Grubbe og Christoffer de Hemmer, Borgmestere, Gregers Christensen, Christen Madsen, Christen von Ginchel, Claus Markvordsen, Laust Lausen, Hans Sørensen, Johan Brandt og Jakob Johansen, Raadmænd, paa vore egne saa vel som vore Medbrødres Vegne, som ikke have været tilstede, udi ærlig og velagt Mand Jens Bangs Hus og Bo med Byskriveren Laurs Pedersen over en rigtig Registrering og Vurdering efter hans sl. Hustru Maren Jørgensdatters Død og Afgang, og da have vi rigtig registreret og vurderet sl. forn. Jens Bangs og hans sl. Hustrus Bo, Boskab, Huse, Ejendomme og andet Gods og Formue intet med alle undtagendes, saa

vidt og forevist og tilkjendegivet er, og det efter vort Begjæring paa Rettens Vegne og Jens Bangs egen Begjæring ved Mogens Jespersen Byfoged og Jens Hansen, da vi ved dem lod ham forstændige at ville strax samme Dag komme i hans Hus, som var $^{28}/_{7}$, og han da begjærede, det maatte bero til Onsdagen der næst efter, da skulde det efterkommes og ske, og vi da samme forne Tid vare i hans Hus at anfange med samme Registrering og Vurdering og Jens Bang da ydermere begjærede, det maatte opstaa til i Dag $^{6}/_{8}$ formedelst nogen Regnskaber og Afregning, han havde med nogen Godtfolk af Adel, saa have vi nu i Dag begyndt dermed og først ladet Just Rasmussen, som er en af den sl. Kvindes Arvingers Stiffader, beskikke ved tvende Dannemænd, om han vil paa sin Stifsøns Vegne være nærværende tilstede over Registrering og Vurdering, da har han sig undskyldt og begjæret, vi det paa hans Vegne ville efterkomme, have nu derfor i Dag ladet med forne Registrering og Vurdering begynde og saa fremdeles, som efterfølger:

Guld. Et lidet amelleret Guldlam uden Ben med 2 Demanter udi og 1 Rubin, vejer tilhobe 3 Kvintin, vurderet for Penge 4 Rdr.

Sølv. En slet Kande, vejede 84 Lod, en anden slet Kande 80 Lod, en stukken Kande 70 Lod, en anden stukken Kande 52 Lod, en anden stukken Kande 60 Lod, en slet Kande 56 Lod, en liden Kande 26 Lod, en Sølv-Bolde $5^{1}/_{4}$ Lod, en liden Koschen $5^{1}/_{4}$ Lod, et lidet Sølvstob $6^{1}/_{2}$ Lod, 2 smaa Vin-Rømken 3 Lod, en Perlemors Kredens 39 Lod, en liden Kredensskaal med en løs Fod 25 Lod, en Konfektskaal 20 Lod, 24 Sølvskeer 80 Lod, er tilhobe $612^{1}/_{2}$ Lod, Loddet vurderet for 3 ℳ, er Penge 459 Dr. $1^{1}/_{2}$ ℳ.

Forgyldt Sølv. En slet forgyldt Kande 109 Lod, en anden Kande noget forgyldt 91 Lod, en liden forgyldt Kande 32 Lod, en anden liden forgyldt Kande 40 Lod, en lille forgyldt Skruefod til et Glas $5^{1}/_{2}$ Lod, et Sølv-Vinfad noget forgyldt paa Gjorderne 16 Lod, en lille forgyldt Sølvkjede og noget andet smaa bruddet forgyldt Sølv 9 Lod, er tilhobe $296^{1}/_{2}$ Lod, Loddet vurderet for $3^{1}/_{2}$ ℳ, er 259 Dr. 2 ℳ 4 ß.

Pante-Sølv: En stor udstukken Kande 114 Lod, en Vandkande 112 Lod, en stukken Kande 96 Lod, en anden stukken Kande 64 Lod, en anden Kande 66 Lod, en liden

søndret stukken Kande 38 Lod, et lidet Sølvstob 13 Lod, 4 Sølvskeer 14 Lod.

Kjedel Kobber:	Forskjellige Husgeraadsgjenstande i alt til Værdi	270 Dr.	2 ¥	10 β,	Skaal℔	for	1 ¥.
Messing:	—	71 —	1 -	4 -	—	—	8 à 12 β.
Gryde Kobber:	—	60 —	2 -	7 -	—	—	6 à 10 β.

Ny Tin og kronet Roestin: 10 store Tinfade, vejede 31/2 L℔, 16 Tinfade 3 L℔, 14 Fade 4 L℔, 80 Tallerkener 41/2 L℔, 14 Bægere, 16 Brikker, 1 Postejhus, 2 Sengepotter, en lille Potte med Fødder og Laag 1 L℔ 4 Skaal℔, 21 Fade og 1 Vandbækken 31/2 L℔, er tilhobe 316 Skaal℔ à 18 β, er 68 Dr. 31/2 ¥.

Ringere Tin: 17 Tinfade 31/2 L℔, 16 Tallerkener og 7 Smørbrikker 14 Skaal℔, 1 Par Tinstager vurderet for 6 ¥, 1 Vandbækken, 6 Kovser, 1 Sengepotte, 1 Tingryde, 1 Urtepotte, 1 Sennopspotte, 16 Bægere 11/2 L℔ 2 Skaal℔, 9 Fade, 26 Tallerkener 3 L℔, 1 Sengepotte, 1 Vandbækken, 7 Bægere, 2 Brikker, 1 Postejpande, 1 Sengepotte, 1 Kosches og 1 Saltkar 1 L℔ 4 Skaal℔, er tilhobe 148 Skaal℔ à 12 β, er 27 Dr. 3 ¥; fremdeles forskjellige Gjenstande, tilhobe 78 Skaal℔ à 1 ¥, er 19 Dr. 2 ¥.

Adskilligt Træboskab og andet: Udi *den søndre Stue til Gaden:* 1 stor udskaaren Ege-Tresver, vurderet for 75 Sldr., et udskaaret Ege-Sengested med Himmel og Skammel 26 Rdr., 1 udskaaret Haandklædetræ 2 Rdr., 1 stor udskaaren Egekiste 20 Sldr., 1 sort beslagen Skrin 2 Rdr., 1 grønt beslagen Skrin 1 Rdr., 1 Udtræk-Ege-Skive med 3 Skuffer 10 Sldr., 1 brun Sten-Skive med gl. List og Fod 4 Sldr., 1 grønt beslagen Skrin 7 ¥, 1 svored Bagstol 3 Sldr., 1 Stol med brunt Læder for 1 Sldr., 1 grøn Stol 11/2 ¥, 1 lille Kramkiste med 2 smaa Hængelaase for 3 ¥, 1 grøn Bænkedyne 12 Al. lang 4 Dr., 1 anden gl. grøn Bænkedyne 5 Al. lang 6 ¥, 1 anden flamsk Bænkedyne 7 ¥, 1 flamsk Hynde 6 ¥, 1 Hynde med Fløjls Egi 2 ¥, 1 Spejl 1 Dr., 1 andet flamsk Hynde 3 ¥. — Udi *Dagligstuen til Gaden:* 1 Skive med 2 Skuffer under 3 Dr., 1 lille graa Sten-Skive 10 ¥, 1 dansker Stol 1 Dr., 1 lille grøn Stol 11/2 ¥, 2 smaa Stole 2 ¥, 1 Jørn Kakkelovn med sin Fod 20 Sldr., 4 Tavler øverst i Stuen 7 Dr., 4 andre Tavler 31/2 Dr., 3 andre Tavler 71/2 ¥, 2 smaa Stenkruse med Sølvlaag 41/2 Dr., 16 andre Stenkruse 5 Dr., 2 Kontrafej uden Ramme 2 ¥, 1 Bænkedyne 6 Al. med Læder under 3 Dr., 1 anden Bænkedyne 4 Al. med Læder under 2 Dr., 1 Krystalsten med Sølv beslagen 5 ¥, 1 Spejl 3 ¥. — Udi *Sengekammeret:* 1 slet Skab af Eg 6 Dr., 2 sorte Egekister 6 Dr., 1 liden Egeskive 2 Dr., 1 gl. Kiste 3 ¥, 1 lidet Skab 6 ¥, 1 Egeseng med Himmel og Skammel for 5 Dr., 1 Bly-Vandkand 3 ¥, 1 Kobber-Vandsprude 1 Dr. — Udi *Forstuen;* 1 Fyrreskab 2 Sldr., 3 gl. Ege-Øsker 15 ¥, 1 liden Fyrrekiste 3 ¥, 1 gl. Fyrrekiste 2 ¥, 1 Egekiste 5 Dr., 1 liden Kramkiste 21/2 ¥, 1 sort beslagen Skrin 3 Sldr., 1 dansker Stol 1 Dr., 1 grøn Stol 11/2 ¥, 3 andre smaa Stole 11/2 ¥, 1 lidet Fyrreskab 2 ¥, 2 Jærnstænger, som have standet under et Skrue 2 Dr. — Udi *den søndre Overstue til Gaden:* 2 gl. Sengesteder 2 ¥, 1 dansker indlagt Kiste 3 Dr., 1 lille ned Kiste

3 ℳ, 1 gl. stor Fyrre-Klædekiste 6 ℳ, 1 gl. rød Skive med et lidet Skab under 6 ℳ, 1 liden Træskive 2½ ℳ, 2 Meltønder 5 ℳ, 3 smaa Skrin 9 ℳ, 1 andet rødt Skrin 1 Dr., 1 liden gl. Fyrrekiste 1½ ℳ. — Udi *et lidet Overkammer* til den nør Side og øster Hjørne: 1 Skive med et lidet Skab under 1 Dr., 2 gl. Kister 10 ℳ, 1 Seng 6 ℳ, paa Loftet derhos en gl. Seng 2 ℳ, 1 Kurveseng 1 Dr., 1 Meltønde 2½ ℳ, 1 Hjulrok 3 ℳ, 1 Bradspid og 2 Jærnbukke 10 ℳ, 1 gl. »Soel« 2 ℳ, 1 Papegøjehus af Jærn 6 ℳ, 48 »Secher« gl. og ny 24 Dr., 2 brune hollandske Kurve 2 ℳ, 2 Garnvindeller 1 ℳ, 1 Skjæppe 1 ℳ. — Udi *en Bod* over Kjælderen i Gaarden: 1 Bolsterdyne 6 Dr., 1 Bolster-Dundyne med blaa Striber 3 Dr., 1 Bolsterdyne 5 Dr., 1 do. 5 Dr., 1 hvid Dundyne 2 Dr., 1 Bolsterdyne 8 Dr., 1 do. 5 Dr., 1 do. 7 Dr., 1 smal Bolsterdyne 4 Dr., 1 grov Bolsterdyne 14 ℳ. — Udi *Skriverkammeret* i Gaarden: 1 Dundyne 2 Dr., 1 do. 1 Dr., 2 smaa Hovedpuder 1 Dr., 1 gl. Sengeklæde 1½ ℳ. — Udi *et lidet Overkammer* i Gaarden: 1 »Ranid« Bolsterdyne 3 Dr., 1 Over-Bolsterdyne 2 Dr. 2 ℳ, 1 gl. Bolster Hoveddyne 3 ℳ, 2 grove Bolster Puder 5 ℳ, 1 grov Drejls Omhæng med grøn Kappe 1 Dr. — Udi *et Kammer* der næst hos: 1 Bolster Dundyne 3 Dr., 1 hvid Underdyne 6 ℳ, 2 Bolster Hoveddyner 1 Dr., 1 Bolster Pude med Vaar paa 3 ℳ, 1 hvid Dundyne 2 Dr., en liden hvid Underdyne 1 Dr., 1 gl. Hoveddyne 1½ ℳ, 2 smaa Puder, den ene af Læder, den anden af Sardug, 3 ℳ, 1 lille Læder Bænkedyne 12 ß, 1 Par Hørgarns Lagner 7 ℳ, 1 Par Blaargarns Lagner 6 ℳ, 1 Haandklæde 1 ℳ. — Udi *et andet Kammer* næst hos: 2 Ranid Bolster Dundyner 5½ Dr., 1 Bolsterdyne 10 ℳ, 1 gl. do. 5 ℳ, 1 lille Pude med Vaar 3 ℳ, 1 gl. Sengklæde ½ ℳ. — Paa *den søndre Over-Skorsten-Stue til Gaden:* 1 liden Bolster Dundyne 6 ℳ, 1 Bolster Ranid Dundyne 3 Dr., 1 Olmerdugs Dundyne 14 ℳ, 1 grov Bolster do. 2 Dr., 1 Bolster Underdyne 5½ Dr., 3 Hoveddyner 7 ℳ, 1 spansk Sengklæde 6 ℳ, 1 gl. Skivklæde broget 3 ℳ, 1 grov Bolster Ranid Dundyne 2 Dr., 1 gl. Olmerdugs do. 3 ℳ, 1 gl. Ranid Bolsterdyne 6 ℳ, 1 Bolster Hoveddyne 1 Dr., 1 gl. flamsk Sengklæde 2 ℳ, 1 grov broget Drejls Sperlagen 4 Stykker med Kappe 6 ℳ, 1 hvid Dundyne 10 ℳ, 1 hvid Sardugs do. 2 Dr., 1 broget Bolster do. 5 ℳ, 1 Ranid Bolster do. 2 Dr., 1 Ranid do. do. 2 Dr., 1 Ranid do. do. 6 ℳ, 5 Bolster Hoveddyner 6 Dr. 1 ℳ, 5 do. do. 15 ℳ, 4 Puder 2 Dr. Udi en liden rød Kiste fandtes: 15 ny »Tøndteping« Sengklæder 22½ Dr., 9 gl. do. do. 18 ℳ; udi en anden Kiste: 1 flamsk Sengklæde 8 Dr., 1 do. 4 Dr., 1 gl. Tøndteping 2 ℳ, 1 flamsk Bænkedyne med hvidt Læder under 8 Al. 5 Dr., 1 anden med hvidt Læder under 9 Al. 18 ℳ. Udi en Tingest, som er gjort til at lægge Hynder i ved Skorsteuen: 2 de største ny Hynder 6 Dr., 2 andre, det ene ufyldt, 18 ℳ, 13 ny Hynder med rødt Læder under 22 Dr. 3 ℳ, 5 andre Hynder med rødt Læder under 5 Dr., 2 gl. Hynder 1 Dr., 1 brun broget Bænkedyne med barket Læder under 1 Dr., 1 anden med rødt Klæde under 6 ℳ. — Udi *et lidet Overkammer* paa øster og nør Hjørne: 2 Bolster Dyner 4 Dr., 1 gl. Sardugs Dundyne 6 ℳ, 1 Bolster Hoveddyne 1 Dr., 2 Puder med Vaar paa 5 ℳ, 2 gl. brogede Sengklæder, 2 Stykker Sperlagen og 1 gl. Kappe, tilsammen 1½ ℳ. Udi en gl. Kiste: 20 Par Blaargarns Lagner 20 Dr., 7 Par gl. do. do. 5 Dr. 1 ℳ. — Udi

Forstuen udi en gl. Ørk: 3 syede Sengklæder 6 Dr., 1 syet do. 5 ¥, 1 do. 1 Dr., 6 Drejls Sengklæder 7½ Dr., 6 Tøndteping 18 ¥, 7 Sengklæder 6 Dr. 8 ß, 2 Drejls Sengklæder 6 ¥. Udi en gl. Fyrrekiste: 17 Par Høргarns Lagner 59 Dr. 2 ¥, 15½ Par do. do. 38 Dr. 3 ¥. Udi en Egekiste: 1 Bænkedyne 8 Al. lang 12 Dr., 1 do. 6 Al. lang 7½ Dr., 1 do. 4 Al. lang 5 Dr., 1 do. 3½ Al. lang 4 Dr. 1½ ¥, 1 do 3 Al. lang 13½ ¥, 1 do. 3 Al. lang 3 Dr., 1 do. 8 Al. lang 6 Dr., 1 do. 5 Al. lang 15 ¥. Udi en Ørk: 1 Par Puder med Vaar paa 2 Dr., 1 do. 2 Dr., 1 do. med gult for Enden 6 ¥, 1 do. do. 6 ¥, 1 do. do. 6 ¥, 1 do. med blaat 6 ¥, 1 do. med rødt 6 ¥, 1 do. do. 5 ¥, 1 do. do. 5 ¥, 1 do. do. 5 ¥, 1 do. med grønt 10 ¥, 1 do. do. 2 Dr., 1 do. med brunt 6 ¥, 1 do. med grønt og brunt 6 ¥, 1 Pude med Vaar og brunt for Enden 3 ¥. — Udi *den søndre Stue til Gaden* i den store udskaarne Egekiste: 1 Par Puder med Vaar og grønt for Enden 14 ¥, 1 do. med brandgul Damask for Enden 3½ Dr., 1 Bolster Pude uden Vaar 10 ¥, 1 Pude uden Vaar med grønt for Enden 3 ¥, 1 do. med Vaar og grønt 1 Dr., 1 Par Puder med Vaar og rød Damask for Enden 3½ Dr., 1 do. med Vaar paa den ene med gult for Enden og den anden intet for Enden 3 Dr., 1 do. med Vaar og rød Taft for Enden 10 ¥, 1 do. med Vaar og gult Vædderskind for Enden 3½ Dr., 1 anden do. do. 6 ¥. Udi *Jens Bangs egen Seng*: 3 Bolster Dyner 24 Dr., 2 Olmerdugs Dundyner 10 Dr., 2 Bolster Hoveddyner og 1 Olmerdugs Hoveddyne 4½ Dr., 4 Puder med Vaar paa 10 Dr., 1 brandgul Taftes Omhæng med tvende Silke-Kapper 12 Dr. Udi den store udskaarne Træsvær: 1 Par Pudevaar med »Cortulus« 10 ¥, 1 lille Par do. med »Meling« Knipling 1 Dr., 1 Par Pudevaar med Knipling 2 Dr., 1 andet lidet Par do. 3 ¥, 1 Par do. uden Knipling 6 ¥, 1 do. do. med »meld« Knipling ad Siderne 1 Dr., 1 Par smaa Pudevaar med meld Knipling 1 Dr., 1 do. do. 1 Dr., 1 do. med smalle Knipling 1 Dr., 1 do. do. med Knipling, det ene noget grovere, 2 Dr., 1 do. do. 6 ¥, 1 do. med smaa meld Knipling 3 ¥, 1 do. med meld Knipling 3½ ¥, 1 do. do. 1 Dr., 1 do. med meld Værk for Enden 3 ¥, 1 do. do. 2½ ¥, 1 do. med meld Knipling for Enden 2 ¥, 1 do. do. 3 ¥, 1 do. med Knipling for Enden 2 ¥, 1 do. do. 2 ¥, 1 do. do. 1½ ¥. — Haandklæder: 1 udsyet Haandklæde 6 ¥, 15 Hørgarns Haandklæder 9 Dr. 1½ ¥, 4 Drejls do. 2 Dr., 18 Blaargarns do. 18 ¥. — Udi et grønt beslagen Skrin, Duge: 1 Damaskes Historie-Dug 10 Dr., 1 liden Damaskes Dug 1 Dr., 1 langt Damaskes Haandklæde 2 Dr., 1 Damaskes Historie-Dug 5 Dr., 1 Damaskes Historie-Haandklæde 3½ Dr., 1 gl. Damaskes Dug 3 ¥, 1 gl. Drejls silkesyet Dug 6 ¥, 1 gl. syet Dug 1 Dr., 1 smal silkesyet Dug 3 Dr., 1 gl. smal silkesyet Dug 6 ¥, 1 stakket silkesyet Dug 1 Dr., 1 gl. silkesyet Haandklæde med Meld sprang Værk 1 Dr., 1 hvid Søms Dug 5 Dr., 1 smal spranget Dug 2 Dr., 4 Drejls Duge 13 Dr., 1 Drejls Dug med Lærred omkring 7 ¥, 3 do. do. 6 Dr., 4 Drejls Duge 4 Dr. 3 ¥, 1 Drejls Dug med Huller omkring 6 ¥, 4 Drejls Duge 4 Dr. 1 ¥, 1 langt Drejls Haandklæde 5 ¥, 1 Dug vævet i Spund 3½ ¥, 1 smal do. 3½ ¥, 1 liden do. 1½ ¥, 1 gl. stakket Drejls Dug 2 ¥, 1 langt smalt Lærreds Haandklæde med Meld Værk for Enden 6 ¥, 2 Drejls Salveter 3 ¥, 1 liden stakket Dug syet med Silke og sprang Værk 1 Dr. Udi

den nederste Kistebænk næst ved Tresvøren: 2 Par smaa Blaargarns Lagner 20 ℳ, 1 Par gl. Hørgarns Lagner 7 ℳ, 18 Blaargarns Dreils Duge, gl. og ny, 9 Dr., 11 Par smaa Hørgarns Lagner 6 ℳ, 1 lille Blaargarns Haandklæde 8 ß, 1 lille Blaargarns Madkurvedug 6 ß, 1 Par Pudevaar med Meld Knipling 1 Dr., 4 med Oplæder 8 Dr. Udi en anden Kistebænk derhos: 14 ℳ Hørgarn 7 ℳ, 10 ℳ Blaargarn 3 ℳ 2 ß, 16 ℳ ulden »Gjøn« 6 ℳ. — Udi *Sengekammeret ved Dagligstuen:* 3 Bolster Dyner 14 Dr., 3 Bolster Hoveddyner 3 Dr., 2 Puder med Vaar 2 Dr., 1 Par Hørgarns Lagner 10 ℳ, 1 spansk Sengklæde 1 Rdr., 3 Stykker grov Hvergarns Omhæng med en grøn Raskes Kappe 1 Dr.

Adskillige Bøger: 1 Hus-Postille 2 Dr., 1 liden tysk Bibel 6 ℳ, 5 andre Bøger, smaa og store, 6 ℳ.

Den sl. Kvindes Igangsklæder: 1 slet sort Klædes Kaabe med Fløjls Krave med »trip« For under 10 Rdr., 1 Bold Kaabe med »hreblet« Fløjl uden For ned og blommed For under 16 Rdr., 1 Silke grovgrøns Skjørt underforet med rødt Klæde 10 Dr., 1 grovgrøns ulden Skjørt med Fløjls Bort for neden 6 Dr., 1 sort Klædes Skjørt med Atlaskes Snorer neden om 8 Dr., 1 sort »Brogers« Atlaskes Skjørt med grønt Klæde under, foret med sorte Snore neden om 8 Dr., 1 brandgult »Mackeys« Skjørt 3 Dr., 1 Silke grovgrøns Trøje med Fløjls Bort 4 Dr., 1 sort Klædes Trøje med Atlaskes Snorer 4 Dr., 1 »dubels« Damaskes Trøje 10 ℳ, 1 fin Klædes Trøje med Atlaskes Snorer 10 Dr., 1 Atlaskes Trøje med »telianske« Snorer 5 Dr., 1 blaabrunt Atlaskes Snørliv med Guldsnorer med 6 Par forgyldte Sølvspænder udi 3 Dr., 1 sort »tripis« Snørliv $1^1/_2$ Dr., 1 »Mandel« Damaskes Snørliv med 8 Par Sølvmaller 2 Dr., 1 Damaskes Krave 1 Dr., 1 gl. Taftes Forklæde 1 Dr., 1 gl. tripis foret Muffe 2 ℳ, 1 hvid nuppet Bommesis Nattrøje med grønne Silkeknapper udi 6 ℳ, 1 Fløjls odderbræmmet Lue 5 Dr., 1 gl. Klædes odderbræmmet Lue 6 ℳ.

Udi et lidet rødt Skriu med grønt Beslag, som stod udi forne søndre Stue til Gaden *den sl. Kvindes Igangs Linklæder:* 16 »nibet« Linhatte 2 Dr., 1 lille smaa Stek med 1 Guldknaplings Krave 2 Dr., 12 Stykker Nederdel 7 Dr., 15 »Opleders 7 Dr., 18 Forklæder 12 Dr. (Alle disse forne Klæder have disse efterne fire Dannekvinder været med at vurdere, nemlig Margrete Grubbe, Dr. Christen Skyttes, Anne Bentdatter, Hans Sørensen Tolders, Johanne Laursdatter, sl. Laurs Jensen Raadmands, og Sidsel Jørgensdatter, Chr. v. Ginchel Raadmands Hustru).

Huse og Ejendomme ere:

Jens Bangs Hovedejendom, som han nu selv udi bor, som er først Stenhuset med det sønderste, vesterste og norderste tre Huse med alt hvis der udi findes nagelfast, Perneling, Bænke, Skamler og andet, vurderet tilsammen for 7000 Rdr.

Den Gaard, Hus og Ejendom, som Gregers Christensen ibor, 750 Dr.

Den Gaard, Hus og Ejendom, som Niels Andersen ibor, med sine tilhørende Boder, som strækker sig sønder til velb. Jørgen Arnfeldts Ejendom, 1700 Rdr.

Et Hus ved Vesteraa med det Hus, som staar til Kattesundsgade vesten i Gaarden med sin Gaardsrum og med det Stykke øde Ejendom, som ligger paa sønder Side norden til sl. Jens Hals's Ejendom, 800 Rdr.

Et andet Hus og Ejendom ved Vesteraa 220 Rdr.

To Boder i Kattesundsgyde 100 Rdr.

Det Hus og Ejendom der næst hos, som ligger til Kattesundsgade, 120 Rdr.

3 Boder og Ejendomme i Kattesundsgade paa vester Side af Gaden 120 Rdr.

Den lange Række Boder vester ude ved Gunni Mikkelsens, 2 Loft høj, med sin tilliggende Gaardsrum, 450 Rdr.

Et Hus og Ejendom tværs over for sl. Hans Wandels Ejendom paa Vestergade med sin Gaardsrum, 100 Rdr.

Jens Bangs Anpart i sl. Mads Krags Hus 150 Rdr.

2 Haver vester ude ved Reberbanen 250 Rdr.

Et Hus og Ejendom i Jomfru Ane Gade 200 Rdr.

3 Gulv Hus til Gaden i den Ejendom, som Iver Bertelsen tilhører, 80 Rdr.

2 Boder i Skolegaden paa nør Side 70 Rdr.

Et Hus og Ejendom med sin Gaardsrum paa sønder Side af Skolegaden 150 Rdr.

En lang Række Boder i Skolegaden paa sønder Side af Gaden med sin Gaardsrum og Have bag til 400 Rdr.

Et Hus ved Ladebroen med sin Gaardsrum og trende Boder ned igjennem til Skakbroen 300 Rdr.

Jens Bangs Anpart i Hendrik Filthuts Ejendom 180 Rdr.

Et Hus østen for Ladebroen paa Nørside med Gaardsrum 120 Rdr.

2 Huse og Ejendomme vesten for Roldbroen 220 Rdr.

2 Huse og Ejendomme paa samme Side østen for Roldbroen med sin Gaardsrum 120 Rdr.

3 Boder ved Gammel Mølle med sin Gaardsrum og Have 220 Rdr.

1 gl. Have med en liden Lade derhos ved Christen Brems's 40 Rdr.

7 Boder i Peder Barkes Gyde med sin Gaardsrum og Have 150 Rdr.

1 Hus i Kakvad med sin Gaardsrum med et Stykke øde Jordsmon deshos 110 Rdr.

Det Hus, som M. Knud Badskjær og Mads Laursen ibor, med sin Gaardsrum 500 Rdr.

2 Binding Hus i den Ejendom, som sl. Niels Christensen i Kroben tilhørte, med sin Gaardsrum 40 Rdr.

1 Hus i Nygade, som Mads Nateller ibor, med sin Have og Gaardsrum 80 Rdr.

Nok 1 Hus i Nygade paa nør Side af Gaden 80 Rdr.

Alle de Huse og Vaaninger, som Jens Bang har bekommet af Frans Ertmand, liggende i Nygade, og strækker sig vester ad og sønder til Algaden, som er tilsammen baade ved Algaden og ellers 14 Vaaninger med sin Gaardsrum og Tilliggelse 1800 Rdr.

Et Stykke øde Ejendom paa Graven, han har Part udi.

En Ejendom i Maren Turis Gade, som Jens Bang har kjøbt, dog ikke end betalt eller ham tilskjødet.

Bondegods paa Hannæs.

En Ejendom i Thisted.

Nok to øde Gaarde her ved Aalborg, som er hentagen i Volden.

[illegible]/6 er ommaalt i Jens Bangs Hus paa det mellemste Loft paa det lange Hus vester i hans Gaard, som han iboer, Rug 6 2/3 Læst.

[illegible]/8 efter Jens Bangs egen skriftlige Seddel er indskibet i hans Skib Rosen Rug 12 2/3 Læst, Tjære 24 Tdr., Deler 3000.

[illegible]/8 er ommaalt i Jens Bangs Hus vester i hans Gaard paa det mellemste Loft Rug 9 Læster, 24 Tdr. i Læsten, og er udmaalt af Loftet, som Jens Bang tog Penge for samme Tid, Rug 18 Tdr.

[illegible]/8 er der ommaalt paa Jens Bangs Loft 18 Læst 1 Td.

[illegible]/8 er udmaalt af Jens Bangs Loft, som han selv bor, som den Embder Skipper fik i sin Bøjert, Malt 14 Læster.

8/9 ommaalt paa Jens Bangs Loft Rug 4 Læst 14 Tdr., Byg 8 Læst og Dagen tilforn Rug 18 Tdr.

[illegible]/9 Byg 4 Læst, item [illegible]/9 Byg 11 Læst 2 Tdr., Malt 6 1/2 Læst 2 Tdr.

7/10 Havre paa Jørgen Olufsens Loft 8 Læst 4 Tdr.

Beretter Jens Bang at have Havre paa Slottet 450 Tdr.; David Hatstafferer har set Maal paa 10 Læst Havre [illegible]/9 og Rasmus Salmager paa 12 Læst 4 Tdr.

12

$^{23}/_{8}$ Havre 12 Læst 2 Tdr., $^{29}/_{9}$ 12 Læster og andre 8 Læster, $^{29}/_{9}$ paa Jørgen Olufsens Loft 11 Læst, paa Toldergaarden $8^{1}/_{2}$ Læst 8 Tdr. $^{14}/_{9}$ Malt $9^{1}/_{2}$ Læst.

Taxering paa Korn og Salt: 1 Td. Rug 10 ℔, 1 Td. Byg og Malt 2 Dr., 1 Td. Havre 3 ℔, 1 Td. spansk Salt 8 Sldr. Malt udmaalt af Jens Bangs Loft, som blev skibet i det Skib, Mand sig fra Hånden havde tilhandlet, som skulde til Holland, $18^{1}/_{2}$ Læst; endnu udskibet Malt 24 Læst 10 Tdr.

Er Penge udi en Summa for dette Korn, 24 Tdr. i Læsten over alt, efter Taxeringen 8790 Dr. 3 ℔.

Endnu er hjemkommen fra Bremen Byg $11^{1}/_{2}$ Læst, som er bleven fordærvet paa Henrejsen, vurderet Td. for 1 Rdr., 412 Sldr.

Salt set Maal paa:

$14^{1}/_{2}$ Læst med Byens Tønde, 18 Tdr. i Læsten, som kom i Jens Madsens Skude af Lemvig, de 8 Læst deraf af den Bod i Jomfru Ane Gade norden Hyberts Port og $6^{1}/_{2}$ Læst af den Bod sønden til Porten.

Nok er udmaalt til adskillige Folk af den Bod sønden Hyberts Port og blev beliggende i Boden 8 Læst ringer 2 Tdr., item af den Bod sønden Chr. v. Ginchels 17 Tdr., nok af den Bod norden Johan Brandts 3 Tdr., item ommaalt af den øverste Bod norden Johan Brandts 2 Læst, item af den nederste Bod norden Johan Brandts 2 Læst. $^{29}/_{10}$ ommaalt Salt i den inderste Bod i Gyden 86 Tdr. og i den anden Bod ib. 118 Tdr. $^{23}/_{9}$ lod Jens Bang ommaale $5^{1}/_{2}$ Læst, nok blev skibet $^{4}/_{9}$ af den Bod i Hyberts Gyde i Niels Olufsens Skude 4 Læst; $^{6}/_{9}$ maalt i samme Bod 5 Læst.

NB. En Bod med Salt, som Kjeld har Nøglen til, i Jens Bangs Gaard, item en anden Bod med Salt i hans Gaard.

Udi den nørre Saltbod paa nør Hjørne i Gaarden 12 Sække stettinsk Humle, tilhobe 10 Sk℔, er 180 Rdr.; udi Hørboden i Gaarden i den nørre Bod 19 Stykker risk Hamp, Stykket 3 Sk℔, er 1140 Dr.; udi den søndre Bod der næst hos 8 Sække (?) Hør, tilhobe 5 Sk℔, er 190 Sldr. Narvisk Hør 67 Stykker, tilhobe 7 Sk℔, er 140 Dr. Nok andet narvisk Hør 190 Stykker, tilhobe 20 Sk℔, er 400 Dr. Udi den Bod til Gaden næst ved Kramboden paa Hjørnet 13 Stykker Hamp, tilhobe 39 Sk℔, er 780 Dr. Udi den Bod næst ved Trappen sønden for Trappen 86 Stykker fin Hør, tilhobe $4^{1}/_{2}$ Sk℔, er 135 Rdr. Nok 49 Stykker essinge Hør, tilhobe 4 Sk℔, er 72 Dr. — Udi den Bod næst norden Trappen til Gaden 6 Jærn Kakkelovne, er 72 Rdr., 4 skaanske Skivestene 12 Rdr., Stangjærn 6 Sk℔, er 54 Rdr., 90 Stykker »thre bonde« Hør, inge Hør, tilhobe 8 Sk℔, er 64 Rdr. — Udi den norderste Bod til Gaden 4 Stykker risk Hamp, tilhobe 12 Sk℔, er 240 Sldr.; 2 Jærn-Kakkelovne 24 Rdr. — Paa Hovedet fandtes prysk Knopholt for 200 Dr., 5000 Tag-sten 80 Dr., adskilligt Egetømmer 60 Sldr., 2 Tylt 16 Alens Fyrre- og Gran-Tømmer 12 Dr. Under Vejhuset i Aaen 5 Spirer, er 50 Dr., Egefjæl for 60 Dr., Knopholt for 40 Dr., 14 Tdr. Beg 63 Dr., 2 Sk℔ Fjeder 60 Dr., 2 Sk℔ 17 L℔ Flæsk 57 Dr.

Adskilligt Gods udi Jens Bangs Krambod, en stor Mængde Klædevaier til Beløb i alt 960 Rdl. 2 ß lybsk, hvoriblandt nævnes følgende Sorter.: Gylden Overstol, urtagen do., Pecklagen, dobbelt Stol, sort, gylden Overstol, sort Pecklagen, 1½ Stol, Klør Engelst, brun fin Desin, mørk spansk Klør, Locken, Filmot Engels, rødt gemen Engelst, rødt Sledsing, blaabrun, sort, brun, opslaget do., sort, rødt Hamborg, brun gemen Desin, rød gemen Desin, blaa indsprængt do., rødt Klæde kolien, sort, brun do., Brandenborg, blaabrun, rød, blaa do., brun Kirsej, graa do., rødt Kotte, rød, graa, brun engelst Baj, graa, sort do., Hamborg Baj, hollandsk Ry, Klør Desin, rødt Ry, Lybskgraa.

Item er fremlagt en Jens Bangs skriftlig Antegnelse saa lydende: Fortegnelse paa de Godtfolk, som jeg har Regnskab med, baade paa Indgjæld og Udgjæld, og ikke for nogen vis Summa kan nu her indføre, før jeg med dem har gjort rigtig Likvidering:

Ærlig og velb. Mand og strænge Ridder Hr. Jørgen Urne til Alslev, Danmarks Riges Marsk og k. M.'s Befalingsmand paa Vestervig, ærlig og velb. Mand og strænge Ridder Hr. Mogens Kaas til Støvringgaard, Danmarks Riges Raad og k. M.'s Befalingsmand paa Nyborg Slot, ærl. og velb. Mand Eskevold Seefeld til Visborggaard, Frans Lykke til Overgaard, Henrik Rammel, Gunde Lange til Bredning, Niels Krag til Trudsholm, Jørgen Arnfeldt til Vorgaard, Niels Friis til Kragstrup, Malderup Due til Halkjær, Malte Sehested, Knud Rodsteen, Knud Gyldenstjerne, Mogens Sehested, Jørgen Kruse, Niels Arnfeldt, velb. Fru Sophie Brahe til Odden, velb. Fru Dorette Budde og dernæst en stor Del borgerlige.

Af Fortegnelsen paa dem, som var Jens Bang skyldig, fremhæves: Velb. Fru Birgitte Brahe for 3½ ℔ Hør, Frans Ertmand 992 Dr., Hans Filthut 300 Dr., ærl. og velb. Mand Vogn Vognsen 156½ Dr., Christoffer Lunov 30 Dr. og Anders Friis 100 Dr., Erik Juel 139 Dr., Fru Hyllebore 50 Dr., Lars Nielsen Aas 200 Gylden, Hans Thomsen i Viborg 162 Sldr., Gunni Kremer 150 Dr., Julius de Fey paa Pant 44 Rdr., Søren Horn 200 Sldr., Søren Skriver fordum Prior i Klosteret 100 Dr., Markus Christensen 112 Dr., Jakob Vognsen 100 Courant Dr., Simon Tydske 100 Dr., Hybert 150 Dr., velb. Jørgen Krukov 128 Dr.

Jens Bangs Skib Rosen vurderet for 2500 Sldr., det Randers Skib for 800 Rdr. og en Bøjert for 200 Rdr.

Nok efter en Jens Bangs Seddel: hvis Vexelpenge der er optagen forgangen Sommer, begjærer han maa indføres, hvilket han skal med det første, han kommer hjem, navngive, naar det er klart med Godtfolk.

Over Registrering har Hans Sørensen, k. M. Tolder, fremvist tvende Byfogdens endelige Domme, efter hvilke han stiller af Boet 510½ Rdr. 16 ß med sin Interesse og Skadegjæld, som efter Recessen bør ham udlægges, før Skifte sker, af Fællesboet.

Sluttelig tilføjes en Jens Bangs skriftlig underskrevne Seddel saa lydende: Eftersom Borgmestere og Raad lade mig tilspørge, om jeg har videre at ville have registreret og vurderet, saa er mig umuligt det egentlig at kunne vide eller ihukomme, synderlig hvad Indgjæld og Udgjæld med vidtløftige Regnskaber anlanger, som jeg kan have med Godtfolk inden- og udenlands, hvorfor, efterdi de Dannemænd nu vil have samme Registrering tilsluttet, vil have mig forbeholdt, hvis ikke kan være ihukommet at være registreret, saa vel som Ind- og Udgjæld med Vidtløftighed med Regnskaber og andet, hvis videre kan erindres efter rigtig Likvidering, da kan komme enten til Skade eller Baade, i alle Maader at være ufordulgt eller underslagen at komme mig og Arvingerne enhver for sin Lod og Anpart til, som det sig bør, hvilket jeg begjærer maa i Registreringen indføres, om de Dannemænd vil lade den nu tilslutte og jeg skal den underskrive. Actum Aalborg $^{15}/_{3}$ 1640. Jens Bangh.

At saa registreret og vurderet er, saa vidt os er foreviist og tilkjendegivet, som forskrevet staar, have vi vore Signeter her neden paa trykket hos forne Jens Bangs eget Signet, og han med os med egen Haand underskrevet.

(16 Segl; til Dels utydelige, blandt hvilke Jens Bangs ikke kan kjendes; kun underskrevet af Dirik Grubbe, Christoffer de Hemmer, Christen van Ginckell, Claus Marckussen, Laust Lausten, Johan Brandt, Jørgen Weidemand, Jens Thomsen, Christen Povlsen og Thomas Laursen).

Dersom Indgjæld og Udgjæld kan antages for at have vejet op mod hinanden, vilde Jens Bangs Formue efter de i Registret opførte Summer i alt 1639 have beløbet sig til over 40,000 Rdr., og efter Tidens Priser ret anselig Formue (sammenlign Værdiansættelserne her foran).

Maren Jørgensdatters Arvinger.

Saaledes var endelig Registreringen saa nogenlunde fuldført. Det gjaldt nu om at tilfredsstille Maren Bangs to Arvinger; men ogsaa heraf rejste der sig som sædvanlig vidtløftige og langvarige Stridigheder; thi vel bekjendte Hr. Peder Finde efter et til Jens Bang udgivet Bevis af $^{3}/_{6}$ 1640, at han $^{2}/_{6}$ var kommen i en venlig Forhandling med sin kjære Svoger Jens Bang om al den Arv, ham kunde tilfalde efter hans sl. Fader Jørgen Findes Søster Maren Jørgensdatter, hvorfor han $^{18}/_{6}$ tog Jens Bang i Haanden og gav ham fuldkommen og nøjagtig Afkald og bepligtede sig og sine Arvinger en for alle og alle for en samtlige at holde ham og hans Arvinger uden Skade skadesløs i alle Maader; men der maa dog kun være truffen en Aftale om Arven og ikke have fundet en virkelig Afgjørelse Sted, eftersom Skipper Peder Finde af Bergen paa sin Frænde Hr. Peder Findes Vegne til Raadhuset Lørdagen $^{26}/_{6}$, efterdi St. Hansdag indfaldt Fredagen, tiltalede Jens Bang for 3152 Sldr. Rest paa hans Brev og Forpligt, som for nogen Tid siden skulde have været betalt i Bergen, hvilket ikke var sket, saa og hvis Omkostninger derpaa var anvendt, samt for 100 Rdr. efter hans Haandskrift. $^{3}/_{6}$ fremlagde Jens Bangs Tjener Jakob Sørensen Hr. Peder Findes Bevis eller Gjenbrev til Jens Bang, dat. Aalborg $^{18}/_{6}$, at, efterdi Jens Bang havde akkorderet med ham om al hans Arvepart efter hans Hustru og godvillig havde tillagt ham derfor 4500 Sldr. og en Sølvkande og nu beklagede sig, at to hans Skibe vare paa den spanske Rejse og havde været lang Tid borte og han ingen Tidende derfra havde bekommet, og besværgede sig, at, om saa skete, hvad Gud forbyde, at forne hans Skibe ikke beholdne hjemkom, da skulde ham forne Summa falde for højt at udgive saa hastig, da havde han bevilget, at hvis han kunde restere af Arven, maatte staa hos ham i 3 Aar frit, og naar de 3 Aar vare forløbne og den Skade var ham tilfalden, skulde han, ligesom Skaden var, efterlade af Summen. Blev da Jakob Sørensen adspurgt, om han havde noget Bevis at fremlægge, at Jens Bang havde lidt nogen Ulykke eller Skade, hvortil han svarede nej. Jens Bang blev da tilfunden at betale de 3152 Sldr. inden 15 Dage med Renter og Omkostninger. Ligeledes tiltalede Peder Finde

ham for 100 Rdr., som skulde være for den første Søn, han med sin Hustru bekom; men da Jakob Sørensen fremlagde Bevis paa, at Hr. Peder Findes Søn med hans Hustru var født, men intet fremlagdes, da vidstes ikke at tildømme Jens Bang for^{ne} Penge at betale, før det anderledes bevistes. $^{11}/_{8}$ 1642 tiltalede Skipper Peder Finde Jens Bang for Renter og Omkostninger, nemlig Renter af den første Termin 1402 Sldr., som skulde have været betalt 1641 til Pintsedag, 96 Sldr., den anden Termin 1750 Sldr. til Jul der næst efter, Interesse deraf 61 Sldr.; hans Fortæring fra 8 Dage før Pintse, han kom til Aalborg, 30 Rdr., til Brev og Stævnepenge 4 Sldr., hans Rejse fra Bergen til Aalborg og op til Bergen igjen imod den kolde Vinter, og mulig han maatte rejse der op til Lands for Jens Bangs Opholds Skyld, 300 Rdr. Afsagt: Efterdi tilforn er dømt paa billig Interesse, Kost og Omkostninger, vidstes nu intet videre deri at dømme, men det henfandtes for deres Overdommer. $^{18}/_{8}$ lod saa Skipper Peder Finde ved Bytinget læse Borgm. og Raads Dom og en Forbudsseddel mod at udstede nogen Indvisning, Pantsættelse eller Indvurdering i Jens Bangs Gods og Ejendom, før han havde bekommet fuld Udlæg og Betaling. $^{5}/_{9}$ blev gjort Udlæg fra Jens Bang til Peder Finde, og da Mogens Jespersen ikke kunde gaa med for hans Svagheds Skyld, gav han Fogedsvenden Søren Jensen Fuldmagt dertil, og vurderede de da et langt Hus til Korteggyden Gavlen den nør Ende og sønder paa 16 Bindinger med 16 Gulv Hus 3 Loft høj og Svalen i Gaarden, hver Binding 80 Sldr., var 1280 Sldr., 5 Binding hos Portrummet lige høj med et aabent Skru ved Porten for 400 Sldr., 12 Binding Bryggerhus 3 Loft høj 600 Sldr., et Halvtag i Gaarden 11 Binding 2 Gulv bred 150 Sldr., Gaardsrummet lige tvært over fra den østerste Hjørnestolpe paa Halvtaget og til Tøger Christensens Ejendom 300 Sldr., en lille Jærnkakkelovn med Fod 18 Sldr., en Jærnfløjstang med Messing Maling, vejede 3 L℔ 4 Skaal℔ 10 Sldr., 2 Blyrender, vejede 4 L℔ 6 Skaal℔ 4 Dr. 1 ℳ, 3 gl. dansker Stole 2 Dr. 1 ℳ, 1 trykt Messingbækken 6 Dr., 1 Messing Fyrbækken 2 Dr., en Kobber Tjærekjedel med Jærnring, vejer 10 Skaal℔ 2 Rdr. 2 ℳ, en Jærn-Tjæregryde 3 Dr., en stor Jærnkakkelovn i Stuen brækket paa begge Sider 60 Dr., en Æskeskive med 2 Skuffer 8 Dr., en lille graa Stenskive 6 Dr. Der det

ikke kunde tilstrække, da efter Fogedens Forevisning Indvisning i det samme Hus for 800 Sldr. Og tilbød Peder Pilsde Jens Bang det til Løsen inden 14 Dage for rede Penge 800 Dr. ringere, end det var vurderet til, eller og at 1/3 nu strax i Penge og 2/3 at stille nøjagtig og vederhæftig Løvest og Visse for til sin visse Tid at betale, og udstede rigtigt Adkomstbrev og Skjøder. 11/10 1643 forbød Gjest Gregersen paa Hr. Findts Vegne Byfogden at gjøre nogen Indvisning, Vurdering eller Udlæg i noget af de Huse og Ejendomme, som var gjort Hr. Peder til Udlæg, før han blev nøjagtig betalt.

Maren Jurgensdatters anden Arving var Jens Tøgersen. Paa hans Vegne gav hans Stiffader Just Rasmussen, da han selv nu formodedes at være i Ostindien i Kgl. Maj's Tjeneste, (Borgm. og Raad et Forlofts- og Forsikrings-Brev, dat. Aalborg 4/3 1641, paa al hvis Arv der kunde være ham tilfalden hos Jens Bang efter hans Hustru, at de skulde derfor være umolesterede i alle Maader. 17/8 tiltalede Peder Hansen Fox paa Just Rasmussens Vegne Jens Bang til Raadhuset for Fortilkring for hans Kavtion og Forlofts for ham til Borgm. og Raad for Jens Tøgersens Arvepart. 24/8 fremlagde Chr. Sørensen Jens Bangs skriftlige Svar, at han erbød sig uden Dom og Proces at efterkomme sit Brev til Just Rasmussen, saa, naar han vilde komme til ham i Dannemænds Nærværelse og gjøre rigtig Kontrakt og Forligelsesmaal om samme Arvelod, vilde han ham strax kontentere og tilfredsstille. Dertil svarede Peder Hansen, at han nu formente sig at burde i den Sag endelig Dom meddeles, efter hvilken Lejlighed Jens Bang blev tildømt at efterkomme sin Obligation og Forpligt og for samme Arvelods Forlofts Just Rasmussen nøjagtig forsikre uden Skade. Herfor sagede Peder Hansen 7/1 1642 Jens Bang og var over ham tredje Ting begjerende, som blev ham stedet. 21/1, da Peder Hansen begjerede Dele og fjerde Ting, fremlagde Christen Sørensen Jens Bangs skriftlige Tilbud at ville forsikre Just Rasmussen med Huse og Ejendomme, nemlig den Gaard i Maren Turis Gade, som Hans Felthus iboede, item den Plads der inden for, som han kjøbte af Doktor Christen Skytte, desligeste en Ejendom paa Ladebroen og en Ejendom ved Boldhuset, saa han i alle Maader skulde være og blive forsikret og skadesløs holden. Derefter afsagde Fogden: han

[illegible] efter dennes Begjærings Tilbud om Forligelse var ikke at [illegible] paa Tinget. Aktor tiltalte Just Rasmussen [illegible] Jens Bang, eftersom Jens [illegible] Arvelod ikke af Retten efter Loven og Recessen var udlagt, men Jens Bang alene havde hævet i hans for hans Arvelod lige saa meget, som han gav Hr. Peder Finde, hvilket skulde være 3600 Rdr. og en Foræring. Christen [illegible] henviste til Jens Bangs tidligere Tilbud om at forsikre Just Rasmussen med Hus og Ejendomme; men denne forlangte endelig Dom, hvorefter Jens Bang blev dømt til at betale inden 15 Dage. [illegible] blev afgivet Tingsvinde angaaende Udlæg hos Jens Bang efter Domsindhold; af Udlægsmændenes [illegible] 1642 havde de tilvurderet Just Rasmussen en Ejendom i [illegible] Gade, [illegible] til vesten Jørgen Arnfeldts Ejendom og nordenfor til Anders Jensens Ejendom i Bindserup, som var det nordligste Gavlhus 14 Binding Hus, det sønderste Gavlhus 17 Bind, og Tværhuset ud til Gaden 10 Bind., i Stuen med [illegible] og 4 Kistebænke med hvid Gulvsten, som tilhører den Dagligstue med Fyrre-Panel, et [illegible] Sengested og et [illegible], en liden Stue med Panel og en Kistebænk, endnu i [illegible] 2 Kistebænke, med Forstuen og Gaardsrum og et Stykke Jordsmon, som laa inden for samme Ejendom med et [illegible] Halvtag paabygget, tilsammen vurderet for 1800 Sldr.; [illegible] et Hus østen Ladebroen paa Nordside 13 Bind. Hus med Jordkjælder og Gaardsrum og 2 Boder [illegible] til [illegible] 10 Bind. Hus med Gaardsrum for 450 Sldr.; endnu 2 Boder ved Port [illegible] det store Hus [illegible] østen til for [illegible] 17 Bind. Hus med Gaardsrum for 150 Sldr.; endnu en Bod [illegible] Bro 9 Bind. Hus med Gaardsrum for 100 Sldr.; 3 Boder østen Ladebroen [illegible] for Søren Skrivers Ejendom paa [illegible] Side 18 Bind. Hus i Øst og Vest til Gaden og [illegible] Hus inde i Gaarden med Gaardsrum for 500 Sldr.; et [illegible] Jordsmon i [illegible] ved Fjorden paa [illegible] Side af Gaden for 200 Sldr., [illegible] Boder paa vestre Side af Gaden i [illegible] 12 [illegible] Hus [illegible] med Gaardsrum for 400 Sldr. Just Rasmussen [illegible] Adkomst og Ejendomsbrev paa samme udlagte Ejendomme og opbød Jens Bang [illegible] til Løsen til Pintsedag, om han da vilde betale med rede Penge.

[illegible] Ifølge Skiftet efter Jens Tygesen 1644 kom [illegible] Udvisning i Jens Bangs [illegible] Stenhus for 1600 Sldr., [illegible]

[illegible] beløb sig til [illegible] Sldr. [illegible] det saaledes sammen: 1643 tiltalede Gjert Gregersen paa Just Rasmussens Vegne Jens Bang for 1100 Sldr., Resten af Jens Tøgersens Arvelod, og en Sølvkande saa god som 100 Sldr., da det med Jens Bangs egen Haandskrift og en Raadstuedom bevistes anderledes, end Jens Bang tidligere havde foregivet, at han ikke havde givet [illegible] end 3400 Sldr. og en Sølvkande. Derfor blev Jens Bang 3/10 ved Bytinget dømt til at betale samme Rest inden 15 Dage. 22/10 sagede Just Rasmussen ham atter, for han havde Nøgle og Lukke til den Ejendom i Maren Turis Gade, og endelig gjordes der 14/11 Just Rasmussen Indvisning for 1100 Sldr. i Jens Bangs Stenhus fra den søndre Ende og nør paa.

Vi have allerede af disse Udlæg mærket, at det var gaaet svært tilbage for Jens Bang, siden han paa den Maade maatte afhænde sine Ejendomme; men det vil endnu tydeligere fremgaa af det følgende. Først gaa vi dog tilbage i Tiden, hvor vi afbrød ved Maren Bangs Død. —

1639 11/8 tiltalede Jens Jakobsen paa Jens Bangs Vegne Maren Kampmand, sl. Niels Hansen Kremers, for et Pantebrev fra Oluf Tøgersen Tømmermand til Niels Hansen, sl. Johan Ertmand og Jens Bang for en Summa Penge, som han restede paa den Ejendom, han iboede, eftersom Niels Hansen havde bekommet sin Anpart af samme Penge, hvorfor hun havde samme Pantebrev fra sig leveret, og hertil blev hun dømt [illegible]. [illegible] havde Jens Bang og sl. Johan Ertmands Arvinger igjen stævnet hende angaaende Pantebrevet, der er af [illegible] 1621 paa 70 Sldr. i Hovedstol paa sl. Johan [illegible] Bangs Vegne, som de alle tre være Vænger for, med aarlig Rente til hver Snapsting 4 Dr. 12 ß i lige Mønt, hvorfor Oluf Tøgersen havde dem i Pant sat den Bod, Jord og Ejendom i Skolegade, som han af dem paa forn. Bangs Vegne tilkjøbte, paa hvilket Pantebrev han havde afbetalt sl. Niels Hansen den halve Part af Hovedstolen og Rente, som [illegible] Jakob Johansens Anpart. Medens Johan Brinck paa sin Søster Maren Kampmands Vegne [illegible] og det [illegible] til Jens Bangs og sl. Johan Ertmands Arvingers Fuldmægtig Jens Jakobsen, [illegible] det og [illegible] at

holde hende aldeles kvitteret for Paatale for Jens Bangs og sl. Johan Ettmands Arvingers Anparter deraf, som var den halve Part Hovedstol og Rente.

Prokurator-Ed aflagt.

[22]/6 1639 gjorde to i det foregaaende oftere nævnede Personer, nemlig Gjert Gregersen og Jens Jakobsen, i Iver Jensen Slotsfogeds Nærværelse paa Gunde Langes Vegne deres Prokurator-Ed, efter kgl. Maj.'s Forordn. med oprakte Fingre paa Raadhuset for ham paa kgl. Maj.'s, og for Borgmestere og Raad paa Byens Vegne. 1640 [24]/6 forbød Gjert Gregersen paa Borgmestere og Raads Vegne paa Bytinget Jens Jakobsen at have nogen Syssel inden Tinge, før han stillede Øvrigheden tilfreds for hvis Forbud derudinden gjort var. Dertil svarede Jens Jakobsen, at, efterdi kgl. Maj.'s Lensmand saa vel som Borgmestere og Raad havde ham den Bestilling betroet og han derpaa havde gjort sin Ed, burde ingen Forbud gaa paa ham, undtagen det bevistes, at han havde gjort mod sin Ed. — 1641 [15]/10 gjorde ogsaa Peder Hansen Fox Lensmanden og Borgmestere og Raad sin Prokurator-Ed og forpligtede sig til at forholde sig, som det sig burde efter Forordn. —

[illegible]/6 tiltalede Jens Bangs Fuldmægtig Jens Jakobsen Johan Pop Bygmester og [illegible] Andersen og Søren Lund Stadstjenere, for de havde udtaget et Stykke Kirsej af Just Bauers Bod i [illegible], som stod bygget under Jens Bangs Mur norden for hans Trappe under hans Vindue, og spurgte, hvad Hjemmel og Tilstand de havde dertil. Gjert Gregersen Prokurator paa Borgm. og Raads Vegne svarede, at de [illegible] Fuldmagt af Hovedmanden Just Bauer, og at der ikke var tilforordnet flere Prokuratorer i Aalborg end to, som deres Ed havde gjort, hvorfor Jens Bang ikke mod kgl. Maj.'s Forordn. maatte sig paatage nogen Sag at agere paa den [illegible] Vegne at forhindre Byens Rettigheden. [22]/6 blev afsagt, at, efterdi ikke fremlagdes noget Bevis, hvormed Jens Bang sig til [illegible] kunde tilholde nogen Byens Rettighed, være Borgm. og Raad for samme hans Tiltale [illegible].

[illegible]/9 tiltalede Jens Jakobsen Niels Christensen Kilsmed for 40 Sldr. 1 ℳ 12 β, han var Jens Bang skyldig, og Lørdagen 3/11, eftersom Alle Helgens Dag indfaldt paa Fredagen, blev Niels Christensen tildømt at betale inden 15 Dage. 16/12 pantsatte han saa til Jens Bang sit Hus og Ejendom, som laa tværs over for hans Hovedejendom i vor Frue Sogn paa Søndergade, med Gaardsrum og al sin tilliggende Kaalgaards Jord for 40 Sldr. 1 ℳ 12 β, og, dersom samme Penge ikke blev betalte til Kyndelmisse 1640, skulde samme Ejendom følge Jens Bang.

Skattesag m. m.

18/10 1639 tiltalede Gjert Gregersen paa Borgm. og Raads Vegne, paa kgl. Maj.'s og Byens Vegne, Jens Bang, for hvis han resterede med af sine Skatter til Aalborg By og kgl. Maj., eftersom han af 24 Mænd var taxeret, som beløb sig i 10 Aar in summa 1674 Dr. 1 ℳ 10 β foruden St. Mikkelsdags Skat 1639, som endnu ikke var taxeret, og 19/12 blev Jens Bang tildømt samme resterende Hovedstol med Renter at betale inden 15 Dage. For denne Dom lod Jens Bang 26/12 læse en Landstingsstævning over Borgm. og Raad, og 15/1 1640 blev Sagen behandlet for Landstinget, hvorom det hedder (Begyndelsen mangler, da et Blad er udrevet af Domsprotokollen) . . . . . at kvittere for Sølvforstrækningen til kgl. Maj. 301 Lod à 3 ℳ 4 β, eftersom enhver pro quota fik for sit, beløber 206 Dr. 3 ℳ 12 β, det ene fra det andet, da befindes Jens Bang til den Tid 1633 at blive skyldig 107 Dr. 4 β, og, eftersom Byen af forne Aars Skatter ingen Renter har givet, efter Rentemesters Kvitterings Formelding, saa tilregnes Jens Bang ej heller nogen Rente, saa længe hans Sølvforstrækning kunde tillange; men efter den Tid er Rente givet, beløber saa til Rente af 107 Dr. 4 β fra 1633 til 1639 aarlig 6 Dr. 1 1/2 ℳ 2 β, er 38 Dr. 1 1/2 ℳ 4 β. 1634 Martiniskat 210 Dr., Poletskat 120 Dr., Rente deraf til denne Dag aarlig 19 Dr. 3 ℳ 3 β, er 98 Dr. 3 ℳ 15 β. 1635 var Jens Bangs Skat og Poletspenge 320 Dr., derpaa er betalt 192 Dr., resterer 128 Dr., Rente deraf aarlig 7 1/2 Dr. 11 β, er 32 Dr. 2 ℳ

12 ß. 1636 rester han paa Skatten og Poletspenge 64 Dr., Rente aarlig 3½ Dr. 1 ℳ 5 ß, er 11 Dr. 1 ℳ 15 ß. 1637 Martiniskat 196 Dr., Poletskat 96 Dr., St. Hans Skat 64 Dr., rester paa Juleskat 32 Dr., Renter af Martiniskat og Poletskat er 35 Dr., af de to andre Skatter 8 Dr. 1638 St. Mikkelsdags Skat 184 Dr., Poletskat 100 Dr., Renter deraf 17 Dr. 1639 rester paa Skatten 128 Dr., Renter 3½ Dr. 1 ℳ. Summa summarum Restance 1674 Dr. 1 ℳ 10 ß foruden St. Mikkelsdags Skat 1639. Aalborg 28/10 1639. Dirik Grubbe, Chr. de Hemmer o. s. v., og fremlagde en Bys Bog, hvor bl. a. fandtes indskrevet enhver Borger at være pligtig uden al Undskyldning at udgive den Skat, han blev sat for, hvilken Bog Jens Bang selv med flere Dannemænd havde underskrevet. Dom: Efterdi er i Rette lagt en rigtig Restans af Borgm. og Raad underskrevet, paa hvis Jens Bang Aar efter andet af sin Skat skulde med restere, og Byfogden fordi har tildømt ham sin Rest at betale, da vide vi ikke imod denne Dom at sige eller magtesløs at dømme. 24/8 blev derefter afgivet Tingsvinde af 6 Mænd, at de havde været i Jens Bangs Hus 11/8 at gjøre Udlæg for kgl. Maj.'s resterende Skatter; da havde Jens Bang ladet sin Tjener gaa med til en af Chr. v. Ginchels Boder, som han havde Salt i, og lukke Laasen op, at der af samme Salt kunde gjøres Udlæg, og eftersom det da var imod Aften, havde de den Dag intet ydermere gjort derved; men Byfogden tog Nøglen med sig, og med ham gik de 13/8 i samme Bod og vurderede hver Td. Salt for 3 Sldr. med Byens brændte Korntønde at maale, og havde de da udmaalt 10 Læst Salt, hver Læst til 18 Tdr.; anden Dagen 14/8 udmaalte de 10 Læst og tredje Dagen 11 Læst 3 Fdk. som fuldt Udlæg for de 1674 Dr. 1 ℳ 10 ß. Og blev samme Salt 17/8 tilbudt Jens Bang, om han det vilde løse inden 8 Dage. 3/9 tiltalede Gjert Gregersen igjen Jens Bang anlangende Kost og Tæring, eftersom han havde ladet stævne to Domme til Viborg Landsting, den ene med Peder Munch i Gjettrup, den anden anlangende hans resterende Skat, hvilke Domme til Landstinget vare blevne konfirmerede, og formedelst Jens Bangs Molesteringer og Stævninger var foraarsaget Bekostninger fram og tilbage til Viborg, og eftersom Kr. IV.'s Reces 45 Kap. formeldte, at hvo som stævnede og talede Sagen, skulde være forpligtet sin Vederpart en billig Kost og Tæring at fornøje og erstatte, da for-

mente Borgm. og Raad, at Jens Bang pligtig var saadan anvendt Bekostning dem at erstatte. Jens Bang svarede, han skød sig i den Sag ind for de gode Landsdommere. Da efterdi Opskriften er vidtløftig, som beløber sig Penge 23 Dr. 3 ℳ 7 ß, har Fogden den Sag for sin tilbørlige Dommer henfundet.

S. D. lod Borgm. og Raad tilbyde menige Borgere det Salt, som de af Jens Bang for resterende Skatter i Betaling havde annammet, om nogen begjærede en Part deraf for Penge efter den Vurdering, hvorfor de det annammet havde, og det i denne Uge nu strax at betale til Byens Kæmner.

I Anledning af denne Skatteansættelse og deraf følgende Udlæg indgik Jens Bang 5/6 med følgende Brev til Kongen: Stormægtigste, højbaarne Fyrste, allernaadigste Herre og Konge! Den almægtigste Gud spare og bevare Eders kgl. Maj. med langvarig Sundhed og Karskhed saa og fredsommeligt og roligt Regimente! Allernaadigste Herre og Konge! Jeg Eders kgl. Maj.'s fattige Skatteborger i Eders Maj.'s Kjøbstad Aalborg foraarsages højlig Eders Maj. underdanigst at andrage og mig besværge over Borgm. og Raad i Aalborg, for jeg ubillig er taxeret og sat i Skat nu Aar efter andet paa 10 Aars Tid og mig hvert Aar efter Eders kgl. Maj.'s naadigste Forordn., udgivet 7/4 1639 (?), for Lensmændene, nemlig sl. Hr. Otte Scheel og velb. Gunde Lange saa og for Borgm. og Raad skriftlig og mundtlig har beklaget og højlig besværget, at jeg var anmodet om højere Skat, end jeg med Rette burde at udgive; hvilke min Klage og Besværing ikke af Borgm. og Raad er anset eller deres Middel efter højbemeldte Eders Maj.'s naadigste Forordn. har forfaret min Lejlighed og Nærings Tilstand og Skatten derefter modereret, som det sig burde, men mig fattige Mand med Lovmaal sagt og efter deres egen Restansers Opkrævelse fra mig ladet vurdere 1674 Dr.'s Værdi over 31 Læst spansk Salt for meget ringere Værd, end jeg det for rede Penge kunde sælge, mig fattige Mand baade til Spot og Skade, som de ikke kan oprette mig igjen. Derforuden har jeg fattige Mand udlagt fra 1630 til 1637 ungefær 1300 Sldr., og derforuden nu agter at søge mig for 300 Dr.'s Skat ungefær, som jeg mener de har en Part fanget Udlæg for, saa, efterdi jeg saa vel som andre Eders Maj.'s fattige Skatteborgere her i Aalborg højlig og besværger over Borgm. og Raad, at naar Eders Maj. paabyder Skatten at udgive eller

de ordinaire Skatter aarlig sættes og taxeret er, der ikke af Borgerskabet efter højbemeldte Eders Maj.'s Forordn. udvælges »Thaxmenne« Borgere, som har taxeret enhver Borger og Øvrighed, hvad Skat enhver aarlig burde at udgive, og samme Taxt og Borgermandtal indlagt paa Raadstuen, som siden med Byens Regnskaber kunde konfereres og likvideres, men Borgm. og Raad tværtimod Eders kgl. Maj.'s Forordn. har aarlig selv udnævnt nogle af Borgerskabet, hvem de vilde, og med dem selvvillig tiltaget sig Myndighed at sætte Skatten, uanset jeg med andre af Borgerskabet tit har begjæret, at Byens Regnskaber aarlig efter gammel Brug og Eders Maj.'s naadigste Forordn. maatte af upartiske forhøres og Skattebrevet mod Borgermandtallene og Skattens Taxt maatte konfereres og forfare, om Taxten ikke beløber højere, end Skattebrevet omformelder, er der dog ingen Byens Regnskaber af Borgm. og Raad gjort i 10 Aar, hvilket foraarsager, at Eders Maj. ikke aarlig til rette Tid bekommer Skatten og udervillige under Borgeriet, som ikke ved, hver Pengene hedenkomme, som de aarlig give i Skat efter slig forberørte. Begjæres underdanigst Eders kgl. Maj.'s naadigste Befaling til gode Mænd, som Aalberg Bys Regnskaber maa forhøre, og fornemmelig, at Skattebrevet og Skattemandtallene paa Indtægt og Udgift paa Eders Maj.'s og Kronens Skatters Indtægt og Udgift og Byens Regnskaber fra 1630 til nærværende Aar 1640 med Flid maa gjennemses og beregnes, og alle Poster, som føres til Udgift, med rigtige Beviser maa bekræftes og Borgm. og Raad maa være pligtige at svare til al Restans, som efter Skattemandtal kan restere hos Borgeriet levende og døde, fornemmelig begjærer jeg underdanigst, at velbemeldte Eders Maj.'s Kommissarier maa befales at erfare, kjende og dømme, om jeg er sat saa retfærdig i Skat forskrevne Aaringer efter min Formue, Handel og visse Brug; thi det skal befindes, at jeg ikke nogen af mine Medborgere til Skade bruger nogen gemen borgerlig Næring med Torvekjøb og med Bønderne, saa de fattige til Skade i nogen Maade, men min Handel og Kjøbmandskab er med Eders Maj.'s Lensmænd og andre af Adel med Landsens Vare, som paa min store Eventyr til Skibs og Øxenhandel til Lands Perikel er undergivet, hvorfor jeg aarlig giver Eders Maj.'s og Kronens Told nogle tusind Daler, som kan bevises, og hvis Varer jeg indfører og [illegible]

forhandles her i Aalborg, sælger jeg til Borgerskabet, Adel og andre ved Skib; Læstet og store Partier ikke anderledes end som forbemeldt er tilladt at med gjøre, som giver Eders Maj. slette Told og ikke skatter til Eders Maj. og Kronen. Begjerende underdanigst mine Villkaar, Eventyr og Nærings Tilstand og stor erlidene Skade til Søs mue agtes, og forskaanes for ubillig Skat; hvis kristeligt, ret og billigt er, vil jeg som en pligtskyldig Skatteborger velvillig uden Undskyldning til rette Tid adgive. Formoder paa denne min underdanige og nødvendige Begjæring et mildt og naadigt Svar, Eders Maj. under den allerhøjeste Beskjærmelse med et langvarigt, fredsommeligt Regimente trolig befalende. Jens Bang.

Maaske i Anledning af dette Brev blev 9/3 afgivet Tingvidne om Jens Bangs Handelsvirksomhed. Forinden Vindet afgaves, formanede Borgmester Christoffer de Hemmer og en Part af Raadet flittig de Dannemænd af Borgeriet, som mødte at skulle vinde, at de sig vel vilde betænke, hvad de vilde vinde, at de vandt det, Sandhed var, og ikke videre eller andet end det, de i sin Tid kunde forsvare og være bekjendt, og ikke gaa dem under Øjnene, hvori Borgm. og Raad da vilde være undskyldt, at de dem derom tilforn havde ladet advare og paaminde, saa de selv maatte for Skade tage vare. Hertil ytrede Jens Bang, at han ikke var begjærende, de skulde vinde anderledes end, hvis dem i Sandhed vitterligt var. Vinderne gik da ud paa følgende: nogle vandt, at de aldrig havde set, Jens Bang eller hans Folk at have kjøbt enten Skjæppe eller Tønde Korn paa Gaden, ej heller udsolgt Hør, Hamp, Staal eller andet i ℔, Halv℔ eller Ktal, ikke heller Salt eller andet i Skjæppe eller mindre Maal, ej heller havde de hørt det før nu af Jens Bangs eget Regnskab ham og Peder Munch i Gjettrup imellem (se strax neden for); anlangende aaben Bod og Kjælder, havde de vel set Knud Madsen, Jens Bangs Tjener, undertiden at have staaet i en Bod, om det var hans eller Jens Bangs Gods, der var udi, vidste de ikke, ej heller, hvad han selgte deraf; men de havde hørt, at Jens Bang havde fanget en stor Skade forgangen Aar til Søs med hans Skib; andre vandt, at de ikke havde set Jens Bang eller hans Folk sælge i smaa Vægt, siden sl. Anders Bang og lille Jesper vare hos ham; Knud Madsen havde staaet i en Bod med Klæde; nogle vandt, at Jens Bangs

Bod undertiden havde staaet tillukket ungefær halve Fjerdingaar, for Fjendens Tid sin De, at han lod holde en lukket Bod og forgangen Aar ogsaa undertiden; sidre, at Jens Bang brugte en stor Handel, men om han solgte i smaa Vægt eller Maal, vidste de ikke, kun havde de for nogle Aar siden kjøbt lidt Hamp af ham; og vidste, at han forgangen Aar havde udskibet et Skib med Salt, havde og set hans Bod noget Sinde aaben, og forgangen Aar var der en Skipper Mads Thomesen, som hos ham fik Klæde til en Klædning, og havde kjøbt en Td. Rug eller to af ham, som han trængte til.

Borgm. og Raad fremlagde ved samme Lejlighed et Jens Bangs til Peder Munch udgivet Regnskab fra 1637—8 indeholdende bl. a. Peder Munch paa adskillige Tider af ham at have bekommet Jern og Hamp i stk., Salt i Skjeppetal, Vin i Kandetal og Sild i Fjerdingtal. Hvad anlangede Kjøb og Salg paa Gaden, tilføjede de, var det Jens Bang frit for der at kjøbe og handle i smaat eller stort som andre Borgere, som ham lystede, bevistes og med hans eget Regnskab, at han havde handlet, solgt og afhændet adskilligt som andre Borgere i Skjeppetal, smaa Vægt og Kandetal. Angaaende Regnskabet for Skatterne skulde det være færdigt og tilstede, naar paaæskedes.

Forskjellige Retssager.

1639 4/11 havde Jens Bang stævnet velb. Christoffer Lunov til Nystrup for 21 Dr. efter hans Haandskrift saa vel som for 7 Dr., som restede paa 1/2 Ame fransk Vin, han havde annammet, og Snapsmandag 1640 fik han 15 Dages Dom over ham.

10/12 havde Skipper Christen Jepsen af Lemvig stævnet Jens Bang til Raadhuset for 80 Sldr. resterende Fragt. [illegible] 1640, da Jens Jakobsen fremlagde Jens Bangs Svar, at efterdi det var Søfarten anlangende, var han begjærende, der maatte komme søfarne Folk derover og Sagen da fremlægges, blev afsagt den Dom: Efterdi for os fremlægges Jens Bangs Cert paa 100 Sldr.'s Fragt, hvorpaa resterer 80 Sldr., er han tilfunden

at betale inden 15 Dage. Denne Dom indstævnede Jens Bang for Landstinget, hvor Gjert Gregersen mødte for Chr. Jepsen og Borgm. og Raad ²¹/₁₀ 1640 og fremlagde disses Dom, bl. a. indeholdende Jens Bangs Brev saa lydende: Jeg Jens Bang, Borger i Aalborg, kjendes med denne min udgivne Skrift, at jeg i den hellige Trefoldigheds Navn har fragtet Chr. Ibsen af Lemvig med Malt ad Amsterdam der at losse og siden tage sin hele Last ind og losse her i Aalborg igjen, og skal jeg give ham af hver Læst 4 Stykker von Acht efter god Levering, hans Liggedage efter Kjøbmænds Vis og Vane. Actum Aalborg ⁵/₆ 1638. Landstingsdommen lød paa, at de ikke vidste imod Borgm. og Raads Dom at sige eller magtesløs at dømme. —

1640 ¹⁰/₁ tiltalede Niels Olufsen Skipper Jens Bang til Raadhuset for Kvittering paa 80 Musketter, 80 Bandeler, 80 Forketstokker, 10 Harnisker, 10 Jærnkraver, 10 Stormhuer og 10 Piker, som han havde leveret til Jens Bang, men denne ikke vilde give Kvittering for. Opsat 8 Dage, men forekommer ikke siden. Derimod tiltalede Niels Olufsen igjen Jens Bang ²⁴/₁ til Raadhuset for 21½ Dr., som Jens Bang var ham skyldig. Efter 6 Ugers Opsættelse fremlagde Gjert Gregersen Jens Bangs Sart af ¹⁹/₉ 1639 paa en Rejse, Niels Olufsen skulde sejle for ham til Nykjøbing, Vilsund eller Thisted med Salt eller og til Dorkil at annamme Byg ind igjen, og han skulde have af hver Læst Byg, 24 Tdr. i Læsten, 2 Sldr., hvorefter Jens Bang blev dømt til at betale. Paa den anden Side tiltalede Jens Bang Snapsmandag Niels Olufsen for 60 Rdr., en Person ved Navn Johan skulde have sendt fra Kjøbenhavn at levere til Jens Bang, som han var ham skyldig, og formente, at Niels Olufsen, efterdi han var ingen soren Borger her i Byen, som en Gjæst burde ham betale inden 3 Solemærker. Gjert Gregersen svarede, at Niels Olufsen vidste intet dertil at svare, før hans Brev, Bevis, Haand eller Segl fremlagdes, at han havde forpligtet sig til Jens Bang noget at levere; Jens Jakobsen fremlagde da en Skrivelse, dat. Kjøbenhavn ¹⁶/₁₁ sidstl., forsendt med Niels Olufsen til Skipper Mads Thomsen her i Aalborg, som bl. a. indeholdt, at samme 60 Rdr. var sendt Jens Bang, hvorefter Niels Olufsen blev tildømt at betale Jens Bang inden 3 Solemærker. ²⁸/₆ tiltalede Jens Jakobsen igjen Niels Olufsen for de 60 Rdr., som Hans

Mandixens Svoger i Kjøbenhavn Hans, som havde hjemme i Callis i Spanien, af Jens Bang laant havde, hvilke Penge baade Hans Mandixen og hans Svoger havde overleveret Niels Olufsen Jens Bang at levere tillige med et Søkort. $^{21}/_{12}$ blev endelig Niels Olufsen dømt til at betale. —

$^{30}/_{8}$ havde Mogens Jespersen stævnet Jens Bang for Vurderings Afsigelse, Tilbud og Opsigelse; saa fremkom Vurderingsmændene og bekjendte, at de paa Torsd. næstf. være i Mogens Jespersens Ejendom, som han selv iboede, og den bessa fra Aaen og ud til Kattesundsgade, som var 25 Binding Hus med Korshuset 2 Loft højt med hvis deri af Træbokskab fandtes nagelfast, saa og med Stald, 6 Binding Hus, et Loft høj og en Loftstige derhos, desligeste derhos en Kaalhave ud til Kattesundsgade med den ganske Ejendoms Gaardsrum fra sl. Niels Friis's Ejendom, hvilket de havde vurderet tilsammen for 1050 Rdr. Og nu gav Mogens Jespersen tilkjende, eftersom Jens Bang havde samme Ejendom i Pant for en Summa Penge paa Chr. Nielsen Stubdrups Vegne, at han tilbød og begjærede, at Jens Bang vilde tage sin Betaling i samme Ejendom, og ikke han efter denne Dag vilde svare Jens Bang til nogen Rente, men vilde strax gjøre ham ryddeligt alt, hvis ham i samme Ejendom kunde blive udlagt. —

En hel Del mindre Gjældssager forbigaas her og i det følgende. —

$^{8}/_{5}$ tiltalede velb. Jørgen Seefeld til Visborg, kgl. Maj.'s Befalingsmand paa Hald Slot, hans Fuldmægtig Markus Mortensen Jens Bang til Raadhuset efter hans tvende Skadesløsbreve og Forpligter for 1600 enkende Rdr. in specie og ingen andre Penge eller Varer med sin Rente og al anden Omkostning. Jens Jakobsen berettede, at Jens Bang ikke var tilstede, men bortrejst ad Kjøbenhavn bl. a. anlangende samme Penge og begjærede og fik Opsættelse i 6 Uger. $^{10}/_{7}$ tiltalede Jørgen Seefelds Fuldmægtig Chr. Christensen Jens Bang først for 68 Rdr., som han resterede med paa 524 Tdr. Rug og 588 Tdr. Byg, Td. 9 ß, videre end de 1600 Rdr., som Jens Bangs Brev lød paa, og hvilken Hovedstol var betalt, desligeste for et Aars Rente af de 1600 Rdr., 96 Rdr., med billig Omkostning til Kjøbenhavn, nok for videre Omkostning 36 Rdr. $^{21}/_{8}$ mødte Jens Bang og fremlagde Jørgen Seefelds Kvittans, dat. Kjøbenhavn $^{22}/_{5}$ 1640 lydende paa 1600 Rdr. in sp., og tilbød

96 Rdr. in sp. i Rente og den halve Omkostning 18 Rdr. Afsagt: Anlangende de 68 Rdr., da, efterdi ikke bevistes Jens Bang at have annammet videre, end de 1600 Rdr. kunde beløbe, saa og bevistes med Jørgen Seefelds Kvittering, at Jens Bangs Kjøbebrev og Haandskrift i den Sag skulde være død og kasseret, da burde Jens Bang for Jørgen Seefelds Tiltale kvit at være; men de 96 Rdr.'s Rente med billig Fortæring og Omkostning i Kjøbenhavn burde Jens Bang betale inden 15 Dage. —

$^{8}/_{4}$ i Pant satte Frans Ertmand til Jens Bang adskilligt Kramgods, beregnet i Penge 4000 Sldr., til Forsikring for hvis han var Jens Bang skyldig; ligeledes tilskjødede han ham sit Hovedhus og Ejendom, som han selv iboede, og som hans sl. Fader Johan Ertmand tilforn tilhørte. —

$^{15}/_{6}$ havde Gjert Gregersen stævnet Jens Bang paa Peter Rørings Vegne, eftersom han mod Advarsel og lovligt Syn til sin Have vester ved »Skjøttebanen« modvillig ikke oprettede, hvis Skade og Brøstfældighed som var kommen af hans Grøfter og Plankeværk. $^{10}/_{8}$ blev Jens Bang tildømt at gjøre det saa færdigt, at det kunde være Peter Røring uden Skade. —

$^{22}/_{6}$ havde Jens Jakobsen stævnet Hans Wolff Graver, boende i Lundby ved Krastrup, for Syn, Klage og Dom og hvis Sag han havde ham at give. Synsmændene bekjendte, at de havde været ved en Jens Bangs Dam her for Aalborg, som han skulde have færdiggjort, og forslaget Dammens Dybhed, og da var den dyb fra Grønningen og ned til Bunden 3 Al. mindre 1 Kv., og ingen Tørv var sat om Dammen, og fattedes 5 Kv., at Dammen ikke var saa dyb, som hans Brev formeldte om, ej heller var Jorden jævnet, som var kommen af samme Dam. $^{6}/_{7}$ blev Hans Wolff dømt til at gjøre samme Arbejde fuldt færdigt. Dette maa ikke være sket; thi $^{10}/_{8}$ sagede Jens Jakobsen atter Hans Wolff og tog til ham tredje Ting og stævnede ham paa ny $^{17}/_{8}$. $^{5}/_{10}$ stævnede han ham igjen for 60 Sldr., 2 Tdr. Malt og 1 Td. Rug, som Jens Bang havde maattet give Niels Nielsen Graver for Dammen at forfærdige i hans Damhave ved Reberbanen, og $^{16}/_{11}$ blev Hans Wolff tildømt Jens Bang at betale. —

$^{13}/_{6}$ tiltalede Jens Jakobsen Søren Hansen og Peder Brahe Murmester for de fattiges Hus at færdige med Tegl, Kalk, Lægter og Søm paa deres egen Bekostning, hvis derpaa kunde

mangle, eftersom de det paa Mikkel Viborg Murmesters Vegne Jens Bang lovet og tilsagt havde, til hvilket Arbejde de hos Jens Bang havde bekommet 90 Tagsten for $9^{1}/_{2}$ ß. [illegible]/6 blev afsagt endelig Dom over dem. —

S. D. havde han stævnet Jens Hendriksen og Frans Nielsen, nu boende i Skive, for Vinde, Klage og Volds Tillysning til i Dag 14 Dage for Sandemænds Opkrævelse og til i Dag Maaned for Fylding paa Sandemændene og for deres Ed og Tov over dem at gjøre og tage beskrevet; og var Dragerne hos dem og gjorde Arrest og Beslæt paa dem og forbød dem at drage her af Byen og Friheden, før de betalte og tilfredsstillede Jens Bang, hvis de vare ham skyldige, under et fuldt Vold. Og nu stod Jens Jakobsen og gav Last og Klage paa dem, for de havde foragtet Retten og vare undvigte af samme Beslæt uden Forlov og Jens Bangs Vilje og Minde, og lyste dem derfor Vold til. $^{27}/_{7}$ opkrævede Jens Jakobsen Sandemændene at møde her i Dag 14 Dage og gjøre deres Ed og Tov over dem. $^{10}/_{8}$ havde Dragerne stævnet Sandemændene for deres Ed og Tov at gjøre over dem for Gjælds Sag for 280 Sldr. foruden 3 Aars Rente og Omkostninger og begjærede Fylding paa Sandemændene; men paa Jens Hendriksens Vegne fremlagde Gjert Gregersen Jens Bangs Kvittans, dat. Aalborg $^{9}/_{6}$ 1639, at Jens Hendriksen havde betalt og klargjort ham, hvis dem til den Dag var imellem, og da Jens Jakobsen ikke fremlagde noget Bevis for, at Jens Hendriksen siden den Dag var bleven Jens Bang noget skyldig, vidste Fogden ikke at kunne stede Fylding paa Sandemændene, men frifandt Jens Hendriksen. —

$^{20}/_{7}$ skjødede Povl Andersen i Hvilshøjgaard med hans gode Husbond velb. Fru Birgitte Lindenov, sl. Hr. Otte Scheels til Hammelmose, hendes Fuldmagt til Jens Bang en hendes Stykke øde Vaaning og Ejendom ved Kattesund næst vesten op til hendes egen Gaard og norden tæt op til Mogens Jespersens Gaard og Ejendom fra Fjorden sønder paa til Mogens Jespersens Ejendom og vester paa til Kattesundsgade, og saa vidt det fandtes indpælet, og siden nør paa ud i Fjorden, til Havets Dyb vedtager. —

$^{14}/_{8}$ tiltalede Gjert Gregersen Jens Bang til Raadhuset paa Jens Madsen i Lemvig hans Vegne efter et Fragtebrev anlangende Fragt fra Glumstrup til Aalborg med [illegible] 5

eller 200 Tdr., af Lasten 6 ß, og Jens Madsen havde derefter liggot for Glumstrupland med sin Skude fra 9.—19. April efter underskrevne Kundskabs Lydelse og havde intet Havre bekommet, ej heller nogen Fragt. Ingen Svar. Opsat i 14 Dage, men forekommer ikke siden. —

24/8 bekjendtgjorde Mogens Jespersen Byfoged, at eftersom Jens Bang havde godsagt for ham for 200 Sldr. til Albret Remiche Raadmand i Holstebro til Snapsting førstk. at betales, satte han til en vis Forsikring i Pant til Jens Bang sit Hus, Vaaning og Ejendom i Maren Turis Gade. —

9/10 tiltalede Jakob Laursen Jens Bang til Raadhuset for Regnskab og Dom paa sin Hustru Maren Johansdatters Vegne, som han havde været Værge for, og ham, hvis derpaa hør og bør at følge, at overlevere paa hendes Patrimonium og Matrimonium. Mødte Jens Jakobsen og begjærede Opsættelse, efterdi Jens Bang var ikke selv hjemme, hvorfor det blev opsat i 14 Dage, men forekommer ikke siden. —

9/11 tiltalede Jens Jakobsen Kjeld Jensen, som tjente Jens Bang, for 3 Læst spansk Salt, Td. 14 ß, han havde udført af Jens Bangs Bod fra 25/3 til 14/4 1640, item som han havde udført 1/9 til 14/10 18 Tdr. Salt og 24 Tdr. Rug, Saltet à 14 ß, Rugen à 11 ß, som han havde hverken leveret Penge eller Regnskab for; nok for hans Utroskabs Skyld havde han ladet bortstjæle 12 Stykker Brandenborg à 14½ Dr., er 174 Dr. 21/12 fremlagde Gjert Gregersen Kjeld Jensens Svar, at han havde leveret Jens Bang Regnskab midlertid, og at han ikke kunde svare til hans Tyve, ej heller skulde Jens Bang ham nogen Utroskab overbevise. Afsagt: Efterdi Kjeld Jensen havde været Jens Bangs Tjener og haft hans Gods under Hænder, er han tilfunden derfor at gjøre ham tilbørligt Regnskab; men efterdi ingen Bevis om det andet fremlægges, er han derfor frifunden. 1/2 1641 lod Jens Bang fordele Kjeld Jensen efter Doms Indhold, sigende ham rigtigt Regnskab, eftersom han i Dag 8 Dage tog til ham tredje Ting. —

16/11 tiltalede Jens Jakobsen Chr. Jepsen af Lemvig for 2½ Læst Malt, som han var kommen til Undermaal med paa Holland. 1641 Snapsmandag mødte Gjert Gregersen og svarede, at efterdi Chr. Jepsen var en udenbys Mand og bosiddende Borger i Lemvig, burde han søges til sit Værneting, hvortil Jens Jakobsen svarede, at efterdi Chr. Jepsen her i Aalborg

havde indannammet Jens Bangs Malt at føre til Holland, burde han her svare Jens Bang. Afsagt: At betale, medens samme Brev stod ved Magt. —

1641 $^{26}/_{1}$ skjødede Johan Brinck paa sin Søster Maren Kampmands, sl. Niels Hansen Kremer, fordum Raadmands, Efterleverskes Vegne, Chr. Pallisen paa sine egne, sl. Jens Hansen, Frans Ertmand, ung Johan Ertmand og Barbara Nielsdatter deres Vegne, desligeste Jens Jakobsen paa Jens Bangs Vegne til Anne Jensdatter, sl. Oluf Tøgersens Efterleverske, det Hus, Vaaning og Ejendom i Skolegade, som hendes sl. Husbond kjøbte af sl. Niels Hansen, Johan Ertmand og Jens Bang, som var af sl. Johan Orgemesters Børns Ejendom, som de vare Værger og Formyndere for, som de ham tilforn havde skjødet, hvilket Skjøde i næstforledne Fejde var bortkommet, og som tilkom sl. Niels Hansen Halvparten og sl. Johan Ertmand og Jens Bang hver sin fjerde Part.

S. D. lovede Kjeld Hollensen Bøsmager Anne Jensdatters, sl. Oluf Tøgersens Efterleverskes, Fuldmægtig, eftersom Jens Bang formente sig at have nogen Tiltale til sl. N. Hansen Kremers Hustru og Arvinger anlangende, at den sl. Mand skulde have til sin Part for meget bekommet og oppebaaret af sl. Oluf Tøgersen efter et Pantebrev, som Oluf til Jens Bang, Niels Hansen og sl. Johan Ertmand havde udgivet paa 70 Rdr. med sin Rente, som han skyldig blev paa det Stykke Hus og Ejendom, de ham solgte i Skolegade paa sl. Johan Orgemesters Børns Vegne, hvilket Brev til Fyldest var afbetalt, som Anne Jensdatter havde indfriet, at hun skulde laane og levere Jens Bang samme Brev, naar som helst han det kunde have fornødent at bruge for Retten. —

$^{1}/_{2}$ tilspurgte Gjert Gregersen Jens Bang, om han havde nogen Adkomstbreve eller Bevis paa at fordre nogen Hus- eller Bodleje af Gjertrud Nymers, hvortil han svarede, han havde intet at fremlægge, ej heller talte hende noget til. Men $^{15}/_{3}$ tiltalede Søren Jensen Fogedsvend Gjertrud Nymers paa Jens Bangs Vegne for 275 Dr. Husleje, som hun skyldig var efter Morten Borthus's Brev og Adkomst paa Ejendommen og Jens Bangs Regnskabsbogs Indhold. Gjert Gregersen mødte og svarede, at Jens Bang ikke havde fremlagt nogen Ejendomsbreve eller Adkom paa nogen Ejendom at fordre Husleje af, men alene et Stuebrev og hans Regnskabsbog, som derpaa

var funderet, hvorefter han ikke kunde fordre nogen Husleje. ⁸/₅ blev dog Gjertrud Nymers tildømt at betale, medens Mortens Brev stod ved Magt. —

⁵/₃ tiltalede Christen Jensen Arestrup Jens Bang til Raadhuset, først for 44 Dr. efter hans udgivne Seddel, nok for 7 Dr. for Laust Nielsens Kost i 7 Uger, som var samme Tid med ham som Jens Bangs Kjøbmand, desligeste for 40 Dr. efter Jens Bangs Seddels Indhold, nok, som Jens Bang var ham skyldig bleven ¹⁸/₉ 1638 20 Sldr., og for han hentede 10,000 Tagsten for ham ved Raa tvært over for Helsingør og førte til Aalborg, nok for Karstens Kost, som var med ham for Kjøbmand samme Tid i 3 Uger, 3 Dr., er tilhobe 114 Dr. Opsat i 14 Dage, men forekommer ikke mere. —

⁸/₃ tiltalede Jens Jakobsen paa Jens Bangs Vegne sl. Jens Hansens Hustru og Børn for 1915 Sldr. efter Breve og Regnskabsbøger. ¹⁵/₃ fremlagde Gjert Hendriksen paa sl. Jens Hansens Børns Vegne, som han var Værge for, sit Indlæg saa lydende: „Eftersom Borgm. og Raad har været Thrødings Dag¹), som var ²⁸/₁ sidstf., over Registrering og Vurdering i sl. Jens Hansens Hus og ladet mig did fordre at have Indseende paa den sl. Mands Børns Vegne, da, efterdi Boet efter samme Registrering og Vurdering befindes saa, at samme Børn efter deres sl. Fader aldeles intet kan tilfalde, men derimod meget større Gjæld fordres, saa jeg paa samme smaa, umyndige Børns Vegne synes dem ikke tjenligt sig med samme Arv og Gjæld at befatte, hvorfor jeg paa deres Vegne lader i Dag tredje Gang tilkjendegive og advare, hvem som rigtig Gjæld efter deres sl. Fader har at fordre, at søge deres Betaling i hvis Formue der findes; thi de sig med samme Arv og Gjæld ikke ville befatte.; ¹⁵/₃ blev der gjort Jens Bang Udlæg for 1753 Sldr. mindre 23¹/₂ β i sl. Jens Hansens Bo, nemlig i sl. Jochim Rostockers Ejendom til Adelgaden i øster og vester 8 Bind. Hus fra Hr. Mogens Kaas's Gaard og i sønder og nør 12 Bind. med sin Gaardsrum; nok et andet Hus 14 Bind. med sin Gaardsrum, tilsammen for 1300 Sldr.; item var den hles Gaard i vor Frue Søgn vurderet for 600 Sldr., og deri havde de gjort Jens Bang Indvisning og Udlæg for 337 Sldr.

---

¹) vistnok det samme som Trendingsdag eller 30 Dage efter død Mand, da Gjæld skulde kræves.

11⅞ ß; nok havde de udlagt i tilstandende Gjæld efter Registers Indhold forskjellige mindre Summer, i alt til Beløb 1753 Dr. mindre 23½ ß. —

¹²/₃ var Jens Bang Borgm. og Raads Kundskab begjærende, i det han bekjendte for dem, at han havde kjøbt af Simon Thidke i Horsens 10 Par Staldøxen 1638 paa den Elve-Rejse og strax betalte, og ingen anden havde nogen Del deri end han alene. —

Ved denne Tid maa der være opstaaet Brud mellem Jens Bang og hans mangeaarige »Fuldmægtig« Jens Jakobsen; thi ¹³/₃ tiltalede han denne til Raadhuset efter hans Brev og Kontrakt. ²⁰/₃ havde Jens Jakobsen igjen stævnet Jens Bang for Opsigelse, Tilbud og Æskning, og tilbød ham Regnskab og æskede sin Løn og sin Forpligt igjen, som han paa samme Tjeneste havde gjort. ¹⁹/₄ havde dernæst Jens Bangs Fuldmægtig Chr. Sørensen i Nøtten stævnet Jens Jakobsen og begjærede, at han vilde give tilkjende og navngive, hvis Breve han endnu havde hos sig Jens Bang tilkommende. Jens Jakobsen svarede, han havde nogle af Jens Bangs Breve, som skulde være tilstede, og dersom Chr. Sørensen vilde forsikre ham for, at det skulde være ham for Jens Bangs Tiltale uden Skade, vilde han strax levere ham dem, og gik strax efter dem; men da han kom med dem tilbage, var Chr. Sørensen bortgaaet, hvorfor han tog dem til sig igjen. ²⁰/₄ tiltalede igjen Chr. Sørensen Jens Jakobsen til Raadhuset anlangende hans Haandskrift og Forpligt til Jens Bang, som han ikke saa oprigtig, som det sig burde, havde holdt og efterkommet Jens Bang til stor Skade og Forsømmelse; først havde han paa nogle adskillige Steder annammet og oppebaaret Jens Bangs tilstandende Gjæld og uden hans Vilje og Samtykke Pengene hos sig beholdt og ikke til den rette tilhørende leveret; dernæst havde han adskillige Jens Bangs Breve og Domme i langsommelig Tid hos sig entholdet og derhos ej gjort fuldkommen Ende paa sin tiltagne Bestilling. Jens Jakobsen svarede, at hvis Sager Jens Bang havde befalet ham, vare fuldkommen gjorte ved Lovmaal, Domme og Dele efter Dommerens Sentering; fremdeles havde han paa 4 eller 5 Aars Tid to eller tre Gange om Aaret besøgt adskillige Folk med Fogedsvenden og andre Dannemænd, og ikke de nogen Tid kunde finde saa meget i deres Huse eller Bo, at

Jens Bang kunde faa sin Betaling, saa han Ulempe og Forsømmelse ikke deri skulde findes; men kunde det bevises, at i nogle Sager for hans Forsømmelses Skyld var forsømt, var han overbødig dem paa egen Haand at forfølge. Fremdeles vilde han levere Chr. Sørensen, hvis Breve, Domme og Dele han havde af Jens Bangs, hvis han vilde forsikre ham derfor, hvortil Chr. Sørensen svarede, at det vilde han ikke, ikke heller tiltalede han ham nu derfor. Afsagt: Efterdi Chr. Sørensen ikke særdeles eller navnlig specificerer, hvor meget eller af hvem Jens Jakobsen har oppebaaret Penge paa Jens Bangs Vegne og hos sig beholdt, vidste Borgm. og Raad ikke at tilkjende ham at lide nogen Tiltale. Derfor tiltalede Chr. Sørensen atter $^{27}/_{5}$ Jens Jakobsen til Bytinget; men da denne fremlagde Borgm. og Raads ovenstaaende Dom, afsagde Fogden $^{21}/_{6}$, at han ikke vidste noget at kjende mod Borgm. og Raads Dom. —

$^{28}/_{6}$ skjødede Søren Jensen Fogedsvend paa Jens Bangs Vegne til velb. Niels Krag til Trudsholm den Gaard og Ejendom ved Vesteraa, som Jens Bang nogen Tid forleden havde afhandlet sl. Niels Friis til Krastrup hans Arvinger, strækkende sig med den østre Ende ud til Adelgaden $25^{4}/_{8}$ Al. 2 Fingerbred fra den søndre Hjørnestolpe til den Stolpe, som stod i Mogens Jespersens Gaards Plankeværk til Gaden, og i vestre Ende til Kattesundsgade lige saa bred, i sin Længde af Øst og Vest $104^{1}/_{2}$ Al. —

$^{16}/_{8}$ havde Stadstjenerne for velb. Hr. Jørgen Urne stævnet Jens Bang i Dag saa vel som i Dag 8 Dage, 14 Dage, 3, 4 og 5 Uger førstk. for Dom, velb. Jørgen Urne agtede at [illegible] mellem sig og Jens Bang, for hvis han ham skyldig var, og nu tiltalede Hendrik Jensen, Ridefoged paa Næs, Jens Bang, for han ikke havde villet gjøre Afregning paa, hvis han af hans Velbyrdighed havde bekommet. Mødte Chr. Sørensen og gav tilkjende, at Jens Bang ikke var her i Landet, men for nogen Tid siden rejst udenlands, hvorfor han efter Recessen vel burde have 6 Ugers Kald og Varsel. $^{14}/_{8}$ vandt til Bytinget Maren Espensdatter og Margrete Andersdatter, tjenende Jens Bang, at han rejste fra sit Hus fra Aalborg paa Onsdag sidstf. 6 Uger ad Tydskland og ikke var hjemkommen siden den Tid, og Just Rasmussen fremlagde en Skrivelse fra Jens Bang med egen Haand underskreven, dateret

Glückstadt 16/6 1641. 5/10 blev Jens Bang dømt med Retinget til at gjøre rigtig Afregning med Jørgen Urne, og 29/11 tiltalte Hendrik Jensen ham for 467½ Dr. Rest paa hans Brev, som han blev paadømt at betale inden 15 Dage. — Det kunde synes at være en Hæv(n) af Jens Bang, naar han derpaa 9/12 stævnede Hendrik Jensen for 20 Dr., han laante ham 1/6 1637, item 1 Td. Salt samme Dag, dernæst 16 Tdr. Salt à 14 ℳ 26/7 1638. Ingen Svar; hvorfor opsat i 6 Uger, men fremkommer ikke siden. —

Fra nu af fremkommer der den ene store Fordring paa Jens Bang efter den anden, hvorfor det synes, at hans Soliditet eller i det mindste Tilliden til den var rokket; ogsaa vil det vise sig, at der opstod flere og flere Vanskeligheder for ham, som han havde ondt ved at klare, saa at hans egentlige Glansperiode var forbi.

Saaledes tiltalede Peder Christensen, Skriver paa Hundslund, 27/5 Jens Bang til Raadhuset for velb. Hans Lindenov for 1885 Rdr. in sp. den første Termin efter hans Brev, som skulde have været betalt til St. Hans Dag næstf., med sin Rente, Interesse, Skadegjæld og Omkostning. Chr. Sørensen begjærede, Sagen i nogen Tid maatte opstaa, eftersom Jens Bang ikke var hjemme her i Landet. 15/10 tiltalede Peder Christensen ham igjen paa Hans Lindenovs Vegne for 2770 Rdr. in sp., som resterede paa to forfaldne Terminers Summer, og 10/12 blev Jens Bang dømt til at betale de 2770 Rdr. med Renter, Omkostning og Interesse i rede Penge enkende Rdr. inden 15 Dage og 14/2 1642 ligeledes, til at betale de 1885 Rdr. in sp. skadesløs. —

19/6 tiltalede Gjert Gregersen paa Jakob Laursens Vegne Jens Bang til Raadhuset, anlangende hvis Jakob Johansen med resterede paa hans Hustrus Patrimonium og Matrimonium, som skulde have været betalt til Fastelavn sidstf., nemlig Hovedstol 480 Dr. 1 ℳ 11 ß og Renten 14 Dr. 1 ℳ 10 ß, og ligeledes 21/1 1642 for 83 Dr. 2 ℳ, som han medresterende efter Antegnelses Indhold. 4/8 mødte Jens Jakobsen (som altsaa nu maa være bleven forsonet med Jens Bang) og fremlagde dennes Svar, at alt til hendes Nytte og Fruentimmer var anvendt og udgivet. Dog blev afsagt, at Jens Bang skulde betale forn. Rest efter deres Kontrakt og Skifteregisters Indhold. —

ne [illegible] tiltalede Hans Andersen i Mosbæk Jens Bang paa vegne Fru Dorette Juel, sl. Iver Krabbe til Albæk, kgl. Befalingsmand paa Mariager Kloster, hans Efterleverske, hendes Vegne efter hans Brev og Forpligt, dat. Viborg 29/1 sidstf., til hendes sl. Husbond paa 1060 Rdr. in sp., som han var skyldig for Øxen, han den gode Mand afkjøbt havde, at betale til Rasmus Jensen, Borger i Kjøbenhavn, og Iver Krabbes Brev derpaa at indfri til 6/5 sidstf. skadesløs. Jens Bang formente samme Penge at være erlagte, eftersom han det tilforn havde betalt, og det ham var lovet, men blev 22/10 paadømt at betale.

Sag med Skipper paa „den forgyldte Rose“. Anders Nielsen.

17/5 fik Jens Bang Knud Andersen, barnfød i Fladstrand, 60 Aar gl., som var Kok paa hans Skib »den forgyldte Rose«, som kom til Skade under England, hans Vinde og Kundskab anlangende samme Skibs Rejse, og 25/5 1642 stod Skipper Anders Nielsen i Thisted, 45 Aar gl., som var Skipper paa »den forgyldte Rose«, for Borgm. og Raad paa Raadstuen, certificerede, vandt og tilstod, at 7/4 1641, 15 Dage for Skjærtorsdag, udsejlede han med Jens Bangs Skib fra gl. Hellesund i Norge og agtede sig dermed næst Guds Hjælp ad Spanien, og paa Skjærtorsdag mellem 5 og 6 om Aftenen var Skibet forulykket paa de Jermøe[1]) Banker under England ungefær 2 tyske Mile fra Land. 7/5 blev givet Tingsvinde af Villom Frandsen, at da han var Højbaadsmand paa samme Skib og de laa paa Dymis Rej[2]) i England, da blev Floden forsømt for Anders Nielsens Skyld, saa de kom ikke ud, og derefter holdt Anders Nielsen ond Omgængelse og Forligelsesmaal med Styrmand og Skibsfolk, saa at Styrmanden maatte gaa fra ham i Frankrig og slet intet fik af 50 Rdr., som han var forligt med ham om til Hyre, og en Part af de andre Skibsfolk drog ogsaa fra ham i England paa Hjemrejsen og hellere vilde miste deres Hyre end følge med ham; og kjøbte han en Tønde Kjød i Bordius i Frankrig af en Sejlmager, som de skulde

1) vistnok = Jarmouth Banke.
2) Dunwich Bugt, ligger paa Sydostkysten af England.

havde at fortære paa Skibet, og samme Sejlesagir havde en Svend, som var født i Bergen, og han varede dem ad og bad, at de ikke skulde æde deraf, da det var Æselskjød, og i England kjøbte han spansk Armadi Brød, som var fuldt af Orme; det maatte Folkene æde, dog der var godt Kjøb paa Rug og Hvede, og derfor blev han af med Folkene en efter anden. Og løb Anders Nielsen fra Bordins Gab og ind til Dohoten i England, som ham var ubekjendt, uden Styrmand og havde nær fornet baade Skib og Folk. S. D. tiltalede Gjert Gregersen Anders Nielsen paa Skipper Villom Frandsens Vegne for hans Hyre fra England til Frankrig og tilbage igjen $17^{1}/_{2}$ Styk von Achten, hvorfor han $^{25}/_{4}$ lod ham fordele efter Doms Indhold af $^{14}/_{3}$. $^{21}/_{3}$ tiltalede Chr. Sørensen And. Nielsen anlangende Bevis paa 870 Styk von Achten Papirpenge, som han havde nedsat til Dynkerken hos Peter von Becker, som skulde afgjøres paa Vexel paa Spanien, hvilket ikke var sket, og fremlagde bl. a. en Borgm. og Raads Dom i Kjøbenhavn og 8 tyske og hollandske Skrivelser og Beviser anlangende samme Vexel. $^{28}/_{3}$ tilstod Jens Bang, at hans Skib »den forgyldte Rose« var ikke paa nogen anden Rejse, siden han lod det forassurere i Hamborg, end at hans Skipper Anders Nielsen løb dermed fra Dunkirken og til Norge og ladede en Tømmerlast i Øster-Risør og skulde have losset i Lissabon, men blev paa Henrejsen paa de Jermønske Banker. $^{4}/_{4}$ tiltalede Jens Bang igjen Anders Nielsen, at han ikke havde kunnet blive sine Penge i Dunkirken mægtig, før And. Nielsens skriftlige Besked derom blev leveret Peter von Becker, og satte i Rette, om han ikke burde blive her i Friheden i Arrest eller stille nøjagtig Kavtion og Borgen, efterdi han her ikkun var en Gjæst og ingen Borger eller havde fast Bopæl, hvor han med Retten kunde søges, og blev da And. Nielsen paadømt at gjøre Jens Bang rigtig Rede og Regnskab. $^{12}/_{9}$ vare stævnede som Vindesmænd flere Skippere, som vandt, at Jens Bangs Skib Aalen var bleven paa Hjemrejsen med Ladning i Nordsøen 1639 eller samme Aar, Spanierne og Hollænderne sloges ved Dynnis, ligeledes, at »den forgyldte Rose« var udsejlet her fra Aalborg og siden ikke kommen tilbage. Nu høres ikke videre til Sagen i dette Aar, heller ikke i næste, for hvilket ingen Tingbog haves; men $^{19}/_{2}$ 1643 indgav Jens Bang følgende Ansøgning til Kongen: En min Skipper Anders Nielsen

har haft mit Skib og Gods under Hænder og 1639 indtaget Skibsladning med Korn og Deler at skulle løbe til Spanien med, er dog mod Kommis løben med samme Ladning ad England og der solgt [den] og siden løben mellem Frankrig og Dynkirken paa Fragt mig til allerstørste Skade næsten 1½ Aars Tid; siden er han løben til Øster-Risør og der indtaget en Ladning af Deler og Tømmerlast at løbe til Spanien med, er saa modvillig uden Styrmand løben af Øster-Risør paa sin Rejse ad Spanien mod al Kommis og kommen til Pæle paa de Jarmuyske Banker og der standet ungefær et Etmaal; imidlertid har forne Skipper og Folkene forfaret Skibet og derfra dragen, og strax derefter er Skibet selv inddrevet for den Jarmuyske Havn med al sin Ladning (undtagen nogle faa Deler, som bleve hentede i Land den Tid, Skibet stod paa Grund) saa vel som Skibets tilhørende Redskab og Stykker, hvilket Skib forne Skipper med sine tilbørlige Redskab, Stykker og endda i Skibet værende Ladning, som kunde være 14,000 Dr. værd, har solgt mig fattige Mand til allerstørste Skade og Fordærv kun for 40 £ Sterling, og ikke han vil komme tilstede at gjøre mig nogen Rigtighed eller Regnskab for den store, ubodelige Skade, han mig paaført har. Ao. 1641 i November har jeg ladet [ham] arrestere i Kjøbenhavn, saa har Borgm. og Raad ib. efter hans egen Begjæring og Forpligt tildømt sig at skulle indstille i Aalborg strax, saa er han dog ikke før i Marts til Aalborg ankommen 1642, og da have vi saaledes forsamlet fire Dannemænd om at forenes og Regnskaberne at likvidere, saa har han sig ikke tilbørlig villet bekvemme, men sig med listige Rænker undslaget efter forne 4 Mænds skriftlige Kundskabs Formelding, og jeg derfor fremdeles til Aalborg Byting har ladet forhverve Dom over ham til Arrest efter hans i Kjøbenhavn gjorte Forpligt, saa er han dog hemmelig bortdragen og ikke ladet sig her aabenbarlig finde, at jeg ham kunde antræffe og komme til Ende med ham. Hvorfor min Bøn og Begjæring er, Eders kgl. Maj. vilde meddele mig fattige Mand Eders kgl. Maj.'s naadigste Brev, at jeg forne Skipper Anders Nielsen, som mig saa ubodelig Skade har paaført og foraarsaget, maatte lade anholde, hvor jeg ham kunde antræffe, indtil han sig mod mig billig erklærer, eller og at han maatte stille Borgen til Sagens Uddragt o. s. v.

Herpaa fulgte følgende Svar: 1643 28/4. Kr. IV. gjør

alle vitterligt, at eftersom Jens Bang Vor naadigste Ansøgt har begjæret over en Skipper ved Navn Anders Nielsen, som han 1639 et sit Skib med sin fulde Ladning antvordet har med hosføjede Kommission, at han sig dermed strax til Spanien skulde begive der det indehavende Gods at afhænde, hvilken Kommission Anders Nielsen ej skal have efterkommet, men med Jens Bangs Minde og Videnskab paa andre Steder med Skibet sig begivet og sin egen Profit dermed søgt og paa det sidste Skibet for en ringe Pris afhændet, da, eftersom bemeldte Skipper Anders Nielsen af Borgm. og Raad i Aalborg tilforn er dømt i Arrest, indtil han rigtigt Regnskab med Jens Bang gjort har for samme Skib og Gods, og han dog samme Arrest har undvigt og sig til ingen Rigtighed villet lade bekvemme, bevilge Vi Jens Bang, at han Anders Nielsen maa arrestere, hvor han hannem her i Vore Riger og Lande kan antræffe, og det, indtil han ham rigtig Rede og Regnskab gjør og for al anvendte Skade kontenterer.

Af [10]/7 1643 har man et nyt Andragende fra Jens Bang: Stormægtigste, højbaarne Fyrste, allernaadigste Herre og Konge! Eders kgl. Maj. nødes jeg fattige Mand supplicando at andrage, hvorledes en min forrige Skipper, nemlig Anders Nielsen, mig en stor og ubodelig Skade har tilføjet, i det han ikke alene langsommelig Tid har sejlet med et [af] mine Skibe og solgt en Skibsladning mod Kommission, Søretten og uden mit Vidskab i alle Maader, men endogsaa siden formedelst ond Omgængelse og Forligelsesmaal med Skibsfolket inden Borde forjaget Styrmanden fra sig og sig siden selv i for Styrmand udgivet og derover forsat Skib og Gods, som kunde være mere end 14,000 Dr. værd, førende mig alene derfor til Regnskab 40 £ Sterling, som af Vinder derom til Viborg Landsting stadfæstet kan erfares, mig fattige Mand til allerstørste Skade og Nachdel, og eftersom jeg underdanigst Eders kgl. Maj.'s naadigste Bevilling har bekommet samme Skipper at maatte lade arrestere, hvor jeg ham i Eders kgl. Maj.'s Riger og Lande kunde antræffe, og han desmidlertid er kommen her til Byen, har jeg af Borgm. og Raad været begjærendes samme Skipper at maatte blive anholdt at borge for sig selv eller ogsaa at sætte nøjagtig Borgen (eftersom han er uvederhæftig og ingen visse Bopæl har) efter hans egen Forpligt, som han gjort har for Borgm. og Raad i Kjøbenhavn, hvortil

jeg dog ingen Befordring hos dem har erlangt andet end et uafvendeligt Forbud ikke at drage af Byen efter Birkerettens Formelding, hvilket mig ikke kan agtes til nogen Befordring om nogen Opretning at kunne erlange, eftersom jeg og forne Skipper har havt Dannemænd forsamlede, som skulde have likvideret os imellem, og der han har formærket, Sagen at ville gaa ham imod, har han sig entviklet og den Tid ingen Endelighed villet gjøre, og jeg fattige Mand nu befrygter, at dersom jeg nu paa ny mig med ham i nogen Proces indlader, og han formærker, sig Sagen at ville gaa under Øjne, at han da skal gjøre, som tilforn er sket, og undvige, saa jeg fattige Mand siden smertelig min store erlidne Skade uden nogen Oprejsnings Forventning maa beholde, eftersom jeg endogsaa forhaaber at gjøre bevisligt, Skibet at have sejlet rum Tid efter, at han det for saa ringe Værd har gjort mig afhændig, og maaske endnu sejler og er i Brug, eftersom det var et nyt, stærkt og fast Skib, den Tid han dermed udsejlede, og jeg befrygter, at dersom han nu igjen undkommer, han sig da ikke saa nær skal lade finde, at jeg til nogen Endelighed med ham skal kunne geraade. Hvorfor min underdanigste Bøn og Begjæring er, Eders kgl. Maj. naadigst vilde meddele mig fattige Mand Eders kgl. Maj.'s naadigste Befaling til Borgm. og Raad, at de samme forne Skipper maatte lade hæfte og anholde efter forberørte sandfærdige Aarsag, at han enten borger for sig selv eller ogsaa stiller Borgen, indtil han mig kontenterer, eller forne Borgm. og Raad at stande derfor til Rette o. s. v. Uden paa er skrevet: Bevilget.

I Henhold hertil blev Anders Nielsen fængslet; thi $^{14}/_{8}$ lod Jens Bang ham indsætte paa Raadhuset, og skulde han efter Borgmester Chr. de Hemmers Befaling bespises med tvende Maaltider Mad daglig, og blev han bespist indtil den 27de, som var tretten Dage, hver Dag til Øl og Mad 20 ß, er 4 Dr. 4 ß. $^{15}/_{1}$ 1644 bekjendte Dragerne, at de havde stævnet Anders Nielsen i sit Fængsel i Raadhus Kjælderen og Peter Hansen Prokurator til hans Hus for Regnskabs Forklaring og Tilbud. Denne sidste mødte og ytrede, at eftersom Jens Bang havde givet de Mangler, han havde ladet uddrage af Anders Nielsens Regnskaber, beskrevet under hans egen Haand, og ikke Anders Nielsen siden den Tid havde maattet bekomme Tid og Respit ud af Kjælderen, saa længe han

kunde hese sine Breve og Dokumenter at give Svar paa Jens Bangs optegnede Mangler, men nu i 23 Uger havde været anholdt, saa formente han ham for Jens Bangs Tiltale kvit at være og at være saa længe af Kjælderen entlediget, at han sine Breve og Dokumenter kunde gjennemse og svare paa Jens Bangs Mangler.

Dette er det sidste, vi høre i Sagen; thi kort efter rykkede de Svenske ind i Aalborg, hvorfor Tingbogen er afbrudt indtil den 16de Septbr., og i Februar var Jens Bang død, begravet $^{20}/_{2}$.

Andre Sager.

1641 $^{23}/_{9}$ blev givet Tingsvinde af Frans Ertmands Tjener Christen Christensen, at paa Torsdag 8 Dage sidstf. Efterm. kom Jens Bang i hans Husbonds Hus og Frans var ikke hjemme her i Aalborg, og tog da Jens Bang, hvis Nøgler han fandt i Huset, store og smaa, og var den øverste Dør forseglet, og den Forsegling rykkede Jens Bang fra med egen Haand, lod saa en Part Døre tilspigre og en Part tillige med Porten hænge Laas for, var siden der inde til Aften, efter at Lys var tændt, og havde med sig Gabriel Bundtmager m. fl., og der de gik ud, blev hængt en Laas for Gadedøren. S. D. var Jens Bang stævnet paa Hr. Christoffer Frandsen i Torslev Præstegaard hans Vegne, hvem det Hus og Ejendom var udlagt. $^{4}/_{10}$ tiltalede Gjert Gregersen Jens Bang, at han var indkommen i Frans Ertmands Hus og i hans Fraværelse samme Hus havde undersøgt uopsagt og før rette Faredag og sig det ganske med alle hvis Boskab, Breve og andet, som deri fandtes, foruden Lov og Dom uformodentlig trodsig bemægtiget og affført, og næste Tingdag $^{11}/_{10}$ opkrævede han Sandemændene over Jens Bang. $^{18}/_{10}$ lod dernæst Peder Nielsen i Ørslev paa Hr. Christoffer Fransens Vegne læse en Landstingsstævning til næste Landsting over Jens Bang anlangende et Skjøde bag paa et Pantebrev paa Fr. Ertmands Gaard og Ejendom, ligeledes anlangende en Dom og Udlæg i samme Gaard. S. D. vandt Jens Jensen og Niels Laursen, at de i Dag 14 Dage i Torslev Præstegaard stævnede Hr. Christoffer

og desligeste i Ørslev Peder Nielsen hid i Dag for Vinder. Peder Nielsen fremlagde Hr. Christoffers Svar, at Jens Bang efter Ordinansen fol. 84 og den 17de Riber Artikkel burde ham for sin tilbørlige Dommer citere, og forbød derfor nogen Lovmaal, Vinder og andet imod ham at udstedes, hvortil Chr. Sørensen paa Jens Bangs Vegne svarede, at den Sag mellem Hr. Christoffer og ham ikke angik noget gejstligt Embede, men alene Trætte om Ejendom her i Aalborg, og derfor burde Jens Bang ikke forhales sine Vinder. Fremkom saa Gabriel Bundtmager og vandt, at 16/9 var han med flere med Jens Bang i Fr. Ertmands Ejendom, og der var en Kvinde inde ved Navn Maren Madsdatter, som sagde, at Hr. Christoffer havde sat hende der ind, hun skulde være der og se til til Paaske. Da sagde Jens Bang, det skulde blive »Holstekener«, Gaarden hørte ham til, og lod saa læse et Skjøde paa den for dem. Imidlertid havde Pigen 3 eller 4 til sig og bar ud Sengeklæder, Dyner, Lagen, Puder, Kobber, Messing og Tin, Hørgarn og Hør, Sider Flæsk, Bøster og andet, og Drengen Christen bar et Skrin ud. Jens Bang spurgte dem, om de ikke vilde blive i Huset og tage Vare derpaa, til Frans kom hjem, da vilde han skaffe dem en Karl at tage Vare paa dem, hvortil de svarede nej. Jens Bang lod da hente 2 til 3 Kander Øl, som de drak der inde, og spurgte saa Drengen Christen, hvor meget Gods Hr. Christoffer Frandsen havde hos sig af Fr. Ertmands i Torslev Præstegaard, hvortil han svarede: Vel for 8. 900 Rdr., og bar Jens Bang 5—6 ubrugelige Nøgler frem, hvoraf kun 1 kunde nytte til Gadedøren og 1 til Trappedøren, og ellers blev ingen flere Døre opladte. Da gik Jens Bang ud og de, han havde med sig, og hans lille tyske Dreng lukkede Gadedøren til; men ikke Jens Bang noget udtog uden de ubrugelige Nøgler. 15/11 tiltalede Chr. Sørensen Fr. Ertmand, at han havde solgt og skjødet Jens Bang hans sl. Faders Gaard og Ejendom, og ligeledes for en stor Summa Penge, han Jens Bang skyldig var, og 29/11 blev Ejendommen tildømt Jens Bang at følge. 1642 Snapsmandag tiltalede Chr. Sørensen atter Fr. Ertmand for 4000 Sldr. efter hans Brev og for 50 Sldr., som Jens Bang havde betalt til Erik Jørgensen i Odense, og paa de 2000 Dr. af forne 4000 Dr. fordrede endelig Dom, men forbeholdt sig den anden Halvpart og de 50 Dr. ved anden Proces at søge. Derefter

faldt Dom paa de 2000 Dr. $^{14}/_{8}$ stævnede Hr. Christoffer Frandsen Jens Bang og Fr. Ertmand, eftersom ham var tilfalden et Pantebrev fra Fr. Ertmand til afg. Hr. Hans Hansen i Skjolderup og Jens Bang siden havde annammet Skjøde paa den, hvilket dog til Viborg Landsting var underkjendt, eftersom kgl. Maj.'s Forordn. tilholdt, at den, som Underpant havde, skulde først udløses med Rente og Omkostning, og forbød Jens Bang at befatte sig noget med den imidlertid. $^{2}/_{5}$ tiltalede Peder Nielsen Jens Bang for 988 Rdr., han var Fr. Ertmand skyldig, og s. D. blev afsagt, at efterdi Hr. Christoffers Hustrus Fader havde haft Gaarden i Pant, før den blev skjødet til Jens Bang, burde den ham efterfølge, og $^{20}/_{6}$ blev afsagt: Efterdi i Rette lægges Jens Bangs Brev, at han er Fr. Ertmand skyldig 988 Dr., og Jens Bang er den Mand, som ved Nam og Vurdering kan søges, vidste Fogden ikke at kunne dømme ham at lide Tiltale ved Høringsdele, men at han skulde erlægge dem inden 15 Dage eller derfor have Indvisning og Udlæg i Bo og Gods. $^{15}/_{8}$ tiltalede igjen Peder Nielsen Jens Bang paa Hr. Christoffers og Fr. Ertmands Vegne, at han havde kjøbt forne Ejendom for 1500 Sldr., som skulde betales i 3 Terminer, hvilket ikke var sket, hvorfor Skjødet til ham burde være forbrudt, hvorpaa der faldt Dom $^{3}/_{10}$. Byfogden tildømte endelig $^{28}/_{11}$ Hr. Christoffer Frandsen at tage Udlæg i Gaarden, hvilken Dom af Landstinget blev kjendt ved Magt, hvorfor han tilholdt sig Gaarden. —

$^{11}/_{10}$ havde Jens Bang stævnet Morten Borthus, og fremlagde Chr. Sørensen et Pergaments Skjøde af $^{11}/_{8}$ 1637 paa adskillige Ejendomme, Morten Borthus ved sin Fuldmægtig Jens Jakobsen havde ladet skjøde Jens Bang, hvilket Skjøde Morten Borthus burde bekræfte med sin Haand og Segl eller derfor lide Tiltale. $^{22}/_{11}$ mødte Morten Borthus og svarede, at den Fuldmagt, Jens Jakobsen havde skjødet samme Ejendomme efter og fandtes skreven med Jens Bangs Haand, kjendtes han ikke ved, men æskede Kjøbebrevet selv. Uagtet Chr. Sørensen da fremlagde dette, blev dog afsagt: Efterdi Morten ikke kjendes ved den fremlagte Fuldmagt, hvorefter Skjødet er ganget, er den Sag henstillet for sin tilbørlige Dommer. Over denne Morten Borthus's Fragaaelse af sin Fuldmagt tog Jens Bang Tingsvidne $^{6}/_{12}$. Derimod tiltalede Morten Borthus $^{22}/_{11}$ Jens Bang for rigtig Rede og Regnskab

og hans Breve at fremlægge paa adskillige Poster, som dem havde imellem været, og $^{17}/_{1}$ 1642 fremlagde han sit skriftlige Forsæt i sin Mening: Først fremlægger jeg Jens Bangs til mig udgivne Forpligt, at han til sig har annammet fra mig den Kontrakt mellem Rudolf Camholt af Emden og Jens Bang, hvorpaa resterer 3000 Rdr., hvilke Breve Jens Bang har forpligtet sig at føre tilstede eller og for^{ne} Penge, paa det jeg min Anpart efter rigtig Afregning deraf kan bekomme; 2) fremlægger jeg Jens Bangs Forpligt og Skadesløsbrev for alt, hvis der kan forløbe med Vinding og Tab i den Sag med Rudolf Camholt; 3) fremlægger jeg Jens Bangs Forpligt, hvori han tilsiger mig den 4de Penge, af for^{ne} Camholt kan fordres. Mødte Chr. Sørensen og svarede, at Morten Borthus i langsommelig Tid havde haft Jens Bangs Fuldmagt og hans Bestilling i adskillige Maader forrettet hos mange Godtfolk i Land og udenlands med Indtægt og Udgift, og det var dem endnu imellem uforklaret, hvorfor ingen Dom burde falde, før rigtig Klaring dem imellem gjort og gangen var. Dog blev paadømt Jens Bang at gjøre rigtig Rede og Regnskab med Morten Borthus inden Fastelavn, saa vel som Morten Borthus paa den anden Side, eller derfor lide Tiltale. Morten Borthus var da begjærende, at Jens Bang hellere i Dag end i Morgen skulde gjøre Regnskab med ha[illegible]t kunde komme dermed tilEnde; Byfogden havde ikke Behov at sætte det saa lang Tid hen som til Fastelavn. $^{14}/_{3}$ stod Chr. Sørensen paa Jens Bangs Vegne og Morten Borthus paa egne Vegne for Tingsdom og fremlagde en deres skriftlig mellem dem oprettede venlige Kontrakt og Forhandling, dateret $^{2}/_{3}$ under deres Hænders Underskrivning saa vel som Tolder Hans Sørensens og Raadmand Chr. v. Ginchels til Bekræftelse, hvilken skriftlige Kontrakt de paa begge Sider mednøjedes, tilstod, bekræftede og gestændig vare og derpaa tog hverandre i Haanden, Derhos sagde Morten Borthus, at han nu strax vilde fra sig til Chr. Sørensen overlevere alle de Breve, som han havde til Jens Bang, og leverede Chr. Sørensen alle de Breve fra sig til Morten Borthus, som Jens Bang havde ham anlangende, undtagen en Haandskrift anlangende sl. velb. Hr. Christian Friis og velb. Niels Krag, 3 Domme, som vare drevne efter samme Haandskrift, et Pantebrev efter samme Domme, en Haandskrift til Hendrik Møller paa 2900 Rdr.,

hvis Dómme Jens Bang havde forhvervet over Morten Borthus's Moster sl. Gjertrud Nymers anlangende Husleje, item velb. Falk Gjøes Gjæld i Jens Bangs Bog at udskrive, samt Morten Borthus's sl. Forældres Gjæld til Jens Bang i lige Maade at udskrive. —

$^{11}/_{10}$ tiltalede Chr. Sørensen Morten Hansen Skipper for adskilligt efter Jens Bangs Indlæg og Forsæt anlangende nogle Rejser, han havde gjort for Jens Bang. $^{22}/_{11}$ tiltalede han igjen Morten Skipper, for han var mod Jens Bangs Kommis sejlet ad Kolding, i det han skulde sejlet til Eklenfjord, hvor han havde solgt Havren, og derudover kom til kort paa hver Td. 1 ℔; nok havde han udborget i Kolding 256 Tdr. Havre imod hans Kommis, hvorfor han burde forskaffe Jens Bang hans Penge skadesløs; nok var han kommen til kort paa Maalet af 23 Læster Havre, som han selv med sine Folk havde annammet paa Jens Bangs Loft med hans Tønde og med samme Tønde igjen udleveret, 19 Tdr. à 1 Rdr. 4 ß; nok den anden Rejse annammet paa Jens Bangs Loft 23 Læster med hans Tønde og leveret igjen til Eklenfjord med samme Tønde, og kommen til kort 22 Tdr. à 1 Rdr. Morten Hansen blev dømt at svare dertil. —

$^{14}/_{10}$ bekjendte Vogn Vogensen og Jens Hansen Dragere, at de paa Onsdag 14 Dage havde gjort Arrest og Beslæt paa Peder Gregersen Soldat paa Gjøl og forbød ham at drage her af Byen, før han stillede Jens Bang tilfreds for, hvis han ham skyldig var, under et fuldt Vold; ligeledes havde Povl Nielsen og Mikkel Jensen Dragere samme Dag stævnet ham hid til Tinget i Dag for Vinde, Klage og Voldstillysning og til i Dag 14 Dage for Sandemænds Opkrævelse og til i Dag Maaned for Fylding paa Sandemændene og for deres Ed og Tov at gjøre, afsige og tage beskrevet, og nu gav Chr. Sørensen Last og Klage paa ham, at han havde foragtet Retten og var undvigt af Byen af samme Beslæt mod Jens Bangs Vilje og Minde, og lyste ham derfor et fuldt Vold til. $^{1}/_{11}$ opkrævede Chr. Sørensen Sandemændene til at møde her inden Tinge Mandag 8 Dage og gjøre deres rette Ed og Tov over Peder Gregersen, hvilket saa skete $^{15}/_{11}$. —

$^{25}/_{10}$ tog Laurs Pedersen Byskriver med Jens Bangs Fuldmagt Christen Jensen, Ridefoged til Kalø, i Haanden og til et frit Underpant i Pant satte til velb. Hr. Just Høg Jens

Bangs Hus og Gaard, som han havde kjøbt af sl. Fru Helvig Kaas's Arvinger, for 1775 enkende Rdr. in specie, han var Just Høg skyldig, med sin paagaaende Rente, Omkostning og Interesse. 31/1 1642 bekjendte Jens Olufsen og Hans Jensen, tjenende paa Kalø, at de 11/1 stævnede Jens Bang hid til Tinget i Dag for 6 uvillige Mænds Opkrævelse af Tinget til i Dag 8 Dage at vurdere Gaarden med underliggende Ejendomme, hvorefter de 7/1 hjemlede og tilstod, at de havde vurderet den til 1750 Rdr. Og nu stod Chr. Jensen Ridefoged og tilbød Jens Bang samme Pant til Løsen til i Dag 8 Uger efter Mandaten. Mødte Chr. Sørensen og svarede, at Jens Bang undte den gode Mand gjærne samme Ejendom til Vurderingen. S. D. tiltalede Chr. Jensen Jens Bang paa Hr. Just Høgs Vegne for en Summa Penge, som beløb sig med Rente foruden paaløbne Omkostninger 1819½ Rdr. in sp. 23 ß, alene regnet 5 %, og satte i Rette, om den Gaard med sin tilliggende Ejendom ikke burde hans Velb. for fri Ejendom at følge for 1750 Rdr., den var taxeret for, saafremt hans Velb. ikke lovlig og nøjagtig med rede Penge blev skadesløs deraf løst inden 2 Maaneder, saa vel som og, om Jens Bang ikke var pligtig Haandskrifternes og Pantebrevets Rest, 69 Dr. 23 ß, skadesløs at betale inden 15 Dage eller derfor lide Indvisning i sit Gods og Løsøre. Dommen faldt i Overensstemmelse hermed. 25/4 tilbød Chr. Jensen Ridefoged paa Just Høgs Vegne Jens Bang Tid og Respit Gaarden at indløse til St. Hansdag, og s. D. forbød han Herman Sirkis med flere dens Beboere at svare andre den forfaldne Husleje end til ham siden 7/3, da Gaarden var den gode Mand udlagt og tildømt. 29/8 tog Dirik Nielsen med Hr. Just Høg til Gjorslev, Ridder, Danmarks Riges Kansler, Raad og kgl. Befalingsmand paa Kalø Slot hans Kjøbebrev og Fuldmagt Laurs Pedersen, Byskriver i Aalborg, i Haanden og skjødede og afhændede til Rasmus Jensen, Skriver paa Aalborghus, en hans Gaard og Ejendom i Aalborg, liggende paa Hovedet, som ham af Jens Bang blev gjort til Udlæg, med al sin Bygning udvendig og indvendig med sine Boder, Have og Gaardsrum i al sin Længde og Brede. —

2/11 tiltalede Chr. Sørensen Skipper Niels Olufsen for 71 Dr. foruden Rente og Bekostning; men 29/11 tiltalede igjen Gjert Gregersen Jens Bang paa Niels Olufsens Vegne for 40

Dr. efter en skriftlig Sart under deres egne Hænder. $^{22}/_{11}$ blev Niels Olufsen dømt til at betale de 71 Dr. med Rente og Bekostning. $^{20}/_{1}$ 1642 mødte Chr. Sørensen og fremæskede Bevis paa, hvor meget Rug Niels Olufsen havde haft inde, og hvad Levering og Regnskab derpaa var gjort. Dertil svarede Gjert Gregersen, at han fremlagde en fuldkommen Sart, og formente, Jens Bang burde gjøre den Fyldest. Dog blev afsagt, at Jens Bang ikke kunde tilkjendes at betale Niels Olufsen, før denne havde gjort Regnskab for, hvis han havde haft inde, og hvis der var leveret. $^{22}/_{2}$ tiltalede Gjert Gregersen igjen Jens Bang paa Niels Olufsens Vegne for Fragt af 80 Musketter, 80 Bandolerer, 80 Feckelstokke, 10 Harnisker, 10 Jernkraver, 10 Stormhuer og 10 Pikker, som han havde ført for ham fra Kjøbenhavn til Aalborg, tilhobe Fragt derfor 6 Dr. $^{9}/_{3}$ blev afgivet Tingsvinde af Laust Nielsen Hals, at den Tid han var Niels Olufsens Styrmand paa Ystad i Skaane 1639 efter Pintsedag, og han havde indskibet noget Rug for Jens Bang, da var Jens Bangs Tjener Kjeld Jensen fulgt med Skibet og havde selv gjort Maal derpaa ud og ind, og ingen Leveranse Niels Olufsen gjorde eller andre end Jens Bangs egen Tjener, som havde Laas og Lukkelse til Kornet, og naar Lugerne skulde oplaases, da skulde Kjeld Jensen lukke dem op, og blev samme Korn udmaalt med en Kobberskjeppe til Ystad. $^{21}/_{3}$ blev Niels Olufsen dømt til at betale Jens Bang $26^{1}/_{2}$ Dr., som denne $^{7}/_{2}$ havde ladet ham tiltale for; men $^{16}/_{4}$ blev saa igjen Jens Bang dømt til at betale Niels Olufsen Fragt af Musketterne o. s. v. efter uvillige søfarende Dannemænds billige Kjendelse og $^{6}/_{6}$ ligeledes til at betale de 40 Sldr. $^{18}/_{7}$ skulde gjøres Udlæg af Jens Bang til Niels Olufsen for $61^{1}/_{2}$ Sldr. efter to Domme, den ene af Aalborg Raadhus $^{8}/_{3}$ 1640 paa $21^{1}/_{2}$ Dr., den anden af Bytinget $^{6}/_{6}$ 1642 paa 40 Dr.; men der de kom i Huset, kunde de ingen Udlæg faa, eftersom Folk sagde, de fik gaa forbi; saa gik de til Gjert Gregersen og gjorde et fuldt Udlæg i de Penge, Niels Olufsen havde tilforn leveret ham at tilbyde Jens Bang paa Tinget.

Jens Bang dømt som Mindremand, men faar delvis Benaadning af Kongen.

$^{17}/_{12}$ tiltalede velb. Jørgen Arnfelds Tjener Peder Thomsen, Foged paa Voergaard, Jens Bang til Raadhuset for 1410 enkende Rdr., som til Mauritii $^{27}/_{9}$ sidstf. skulde have været betalt *efter hans Æres Forpligt,* som tilholdt ham med rede Penge at betale og ingen anden Vare under hans Æres Fortabelse, hvilket ikke var sket, og satte derfor i Rette, om *Jens Bang ikke burde mindre Mand være* og ikke stande eller gange i Lov med andre ærlige Mænd og Godtfolk. Men efterdi ikke sattes i Rette eller begjæredes Dom paa Pengene, men paa Jens Bangs Ære, vidste Borgm. og Raad det ikke deres Dom at være, men henstillede det for deres Overdømmer. $^{21}/_{2}$ 1642 bekjendte Matthis Johansen Tømmermand og Chr. Sørensen med oprakte Fingre og Ed, at de paa Torsdag sidstf. 3 Uger vare for Voergaards Port og stævnede velb. Jørgen Arnfeld hid i Dag for venligt Tilbud og Udlæg for Jens Bang af hans Gods og Løsøre, og fremlagde Chr. Sørensen et Jens Bangs Tilbud af en Ejendom ved Vesteraa, en Ejendom, som hørte Hr. Mogens Kaas halv til, nok den blaa Gaard øster ude. Jørgen Arnfelds Fuldmægtig Jens Christensen i Idskov fremlagde hans Svar, at sligt hans Tilbud var imod hans eget strænge Brev og Æres Forpligtelse, og at det ingen ærlig Mand vel sømmede eller anstod sig mod sit eget Brev noget at gjøre i slig Maade. $^{25}/_{4}$ havde derpaa Dragerne stævnet Jens Bang for Jørgen Arnfeld til Tinget den Mandag 8 Dage, 14 Dage, 3, 4, 5, 6 Uger, desligeste til Raadhuset den Fredag 8 Dage, 14 Dage, 3, 4, 5, 6 Uger for hvis han til for^{ne} Ting og Raadstue havde ham til at tale anlangende 1410 enkende Rdr., og satte Peder Thomsen i Rette, om Jens Bang ikke burde betale med rede Penge strax samt derpaa gaaende Rente og anvendt Interesse eller lide Rigens Æskning. $^{15}/_{8}$ stævnede igjen Dragerne Jens Bang efter en Seddel saa lydende: Lader ærlig og velb. Mand Jørgen Arnfeld stævne og Varsel give Jens Bang for Æskning, han efter Rigens Ret, Bytings og Landstings Doms Indhold forhverve vil og tage beskrevet til Aalborg Byting $^{15}/_{8}$, $^{22}/_{8}$, $^{29}/_{8}$, $^{5}/_{9}$ for 1410 Rdr. Kapital med sin Rente, Skadegjæld og Interesse. Voergaard $^{8}/_{8}$ 1642. Herefter var i Dag Anders Sørensen, Raadmand i Sæby,

Ridefoged til Voergaard, paa sin Husbonds Vegne hans første Ting. 29/8 tog han tredje Ting og Æskning over Jens Bang og 5/9 fjerde Ting. 20/9 bekom Jørgen Arnfeld udi Odense 15, 10 og 5 Dages Breve over Jens Bang, at han skulde erlægge og fyldestgjøre ham 1410 Rdr. Hovedstol med sin Rente og anvendte Bekostning, eftersom han med Domme og Æskning af Aalborg Byting og Viborg Landsting lovlig var forfulgt, og 24/10 lod han læse og paaskrive et Rigens 10 Dages Lavdags Brev over Jens Bang, eftersom han tilforn var paamindet med kgl. Maj.'s og Rigens Lavdags Brev. 31/10 tiltalede han atter Jens Bang for 1691 Rdr. in sp. baade for Omkostning, Hovedstol, Rente og Interesse, og formente, han ham nu strax samme Penge inden 3 Solemærker burde betale eller derfor have Indvisning og Udlæg i hans Bo, Gods og Løsøre. Mødte Hans Kall og svarede, at Jens Bang bekjendte Gjælden rigtig at være og bød Udlæg i det store Stenhus, han selv iboede; men Jens Bang blev tildømt at betale inden 3 Solemærker. 7/11 lod saa Anders Sørensen læse et kgl. Maj.'s og Rigens Lavdags 5 Dages Brev over Jens Bang, eftersom han i Dag 14 Dage lod læse et 10 Dages og i Dag 5 Uger et 15 Dages Lavdags Brev over ham. 19/12 udi Odense tog Jens Bang Gjenbrev, med 8 Ugers Stævning udført[1]). Jørgen Arnfeld maa dog have faaet Dom over Jens Bang; thi 24/10 1643 udgik følgende kgl. Brev: Kr. IV. gjør alle vitterligt, at eftersom Jens Bang for Os har ladet andrage, hvorledes han Os elskelige Jørgen Arnfeld til Voergaard skal have været skyldig nogle 1000 Rdr. efter hans Brevs Indhold, hvilke han ham betalt har saa nær som 2000 Rdr. ungefær, som han ikke til rette Tid og Termin har kunnet erlægge, hvorfor Jørgen Arnfeld ham paa hans Ære har ladet tiltale og Dom over ham forhverve, saa Jens Bang af des Aarsag ikke kan søge hans Ret til Tinge, hvis ham Magt paaligger, men fra Retten afvises, underdanigst begjærende Vor naadigste Tilladelse, at han ved Retten maa udføre hans Sager med hvem han har at forrette, forberørte Jørgen Arnfeld hans Sag forbeholden og uforkrænket, saa vel som hvis tilstaaende Gjæld at indfordre, at han des bedre Jørgen Arnfeld og andre Godt-

---

[1]) Om Forfølgning ved Lavdagsbreve og om Gjenbrev se Rigens Ret og Dele 17 og 19.

folk, som han skyldig er, at betale, da tillade Vi, at Jens Bang maa selv eller ved hans Fuldmægtig ved Retten udføre hans Sager med hvem han har at forrette, og ikke for denne Doms Skyld fra Retten afvises, dog Jørgen Arnfelds Sag uforkrænket, saa vel som hans tilstaaende Gjæld indfordre, paa det hans Kreditorer des snarere kunde komme til deres Betaling.

Andre Sager.

$^{30}/_{12}$ 1641 blev afgivet Tingsvinde af Peder Caspersen, at han med Niels Mogensen Bek paa Lørdag 8 Dage var i Jens Bangs Hus og vilde have talt med ham for Albret Edsen af Kjøbenhavn hans Tjener Johan Mortens; da var han ikke tilstede, saa de kunde komme ham til Ords, og siden om Mandagen derefter $^{13}/_{12}$ vare de atter der for tredje Gang og klappede paa Døren. Da sagde Pigen, Jens Bang var ikke hjemme, der kunde ingen komme ind; siden vare de gaaede til begge Jens Bangs Naboer, Just Rasmussen og Teger Christensen, og havde der læst for dem samme Brev, som de i Jens Bangs Hus vilde læse, og nu begjærede samme Fuldmægtig, at Brevet maatte i Retten læses og paaskrives, saa vel som Hovedbrevet paa 1500 Rd. in sp. 1642 Snapsmandag fremlagde Gjert Gregersen en Forbuds Seddel paa Albret Edsen i Kjøbenhavn hans Vegne, at han forbød nogen at kjøbe og handle med Jens Bang af hvis Gods, som han ikke endnu her til Dags lovlig havde solgt, skjødet og afhændet, før Albret Edsen blev tilfredsstillet for hvis Kapital, Interesse og anden Omkostning han ham skyldig var. Chr. Sørensen mødte og svarede, at saadant var en usædvanlig Brug, Jens Bang var en ærlig og vederhæftig Mand, der kunde svare enhver lovlig til deres Gjæld, og lod læse to Jens Bangs Tilbud til Albret Edsens Tjener, at han vilde betale med Sølv, Guld, Haandskrifter, Bondegods, Kjøbstadgods, Klæde, Kramgods, Hør, Hamp, Humle, Salt, Kobber, Messing og Tin. Siden omtales Sagen ikke mere. —

1642 Snapsmandag tiltalede Morten Christoffersen i Sundby,

Delefoged til Aalborg Slot, paa Lensmandens Vegne, Jens Bang for 6 Jernstykker, som den gode Mand ham af Aalborg Slot havde laant til hans Skib $^{23}/_{2}$ 1638, ligeledes for en Del Munition, som Rasmus Jensen Skriver og Mogens Simonsen, forrige Skriver, havde laant Jens Bang, Slangkrudt og Kugler, som beløb sig 20 L℔ 4 Skaal℔ Slangkrudt, Musketkugler 1 Td. vog 6 L℔ 2 Skaal℔, Kradser til Stykkerne 1, Kobberlefler 2, anslagen 1 L℔ Musketkugler 1 Sldr., 1 Kradser 2 Sl$\cancel{k}$, 1 Kobberleffel 3 Sl$\cancel{k}$, 1 L℔ Slangkrudt 3 Rdr. $^{17}/_{1}$ fremlagde Chr. Sørensen Jens Bangs Svar, at det ene største Stykke laa paa Aalborg Hoved, som han vilde levere efter den gode Mands Vilje, det andet største Stykke laa i Norge, som han næst Guds Hjælp i Foraaret vilde skikke tilstede og levere, de 4 smærreste, som være paa hans Skib, der blev under England, vilde han den gode Mand efter Vægt tilbørlig betale. Jens Bang blev derpaa dømt til at skaffe det tilstede igjen eller det betale. $^{7}/_{3}$ fremkom 4 Vurderings- og Udlægsmænd, hjemlede og tilstod, at de $^{23}/_{2}$ havde vurderet og udlagt efter Doms Indhold, lydende paa 660 Sldr. $2^{1}/_{2}$ $\cancel{k}$, paa Lensmanden velb. Gunde Langes Vegne fra Jens Bang for nogle Jernstykker, ham var laant fra Slottet, først et Jernstykke, som laa paa Færgebroen og berettes at være et af de samme Stykker, for 77 Sldr. 8 ß, derforuden udlagt i Nygade et Gavlhus til Gaden 10 Gulv 2 Loft højt med en Kjælder under og Gaardsrum, nok 3 Boder næst vest op til 16 Gulv 2 Loft høj med Gaardsrum, vurderet tilhobe for 583 Dr. 2 $\cancel{k}$. Derforuden udlagt efter en anden Dom paa 89 Sldr. en lille Bod 3 Gulv Hus med Gaardsrum næst vest op til de 4 forrige, dog Husleien af de 5 Boder at følge Jens Bang til Paaske først. Og stod nu Morten Christoffersen og tilbød Jens Bang samme Udlæg, om han det inden Pintsedag vilde løse, og, dersom kgl. Maj. vilde nøjes med ringere Betaling for samme Stykker end 7 Sldr. for hver 100 Skaal℔, de vare taxerede for, skulde det komme Jens Bang til gode. $^{10}/_{10}$, da Jens Bang ikke havde modtaget ovenstaaende Tilbud, satte Morten Christoffersen i Rette, om forne 5 Boder ikke burde følge den gode Mand for fuld Ejendom, hvortil Hans Kall paa Jens Bangs Vegne svarede, at samme Udlæg burde følge ham, hvorfor de bleve ham tildømte. —

$^{21}/_{1}$ tiltalede Laurs Clausen og Claus Thorschmede Jens

Bang til Raadhuset hver for 1200 Rdr., som han forgangne Foraar efter rigtig Kjøbmandsstil ikke havde betalt, foruden Interesse, Omkostning og Skadegjeld og fremlagde Jens Bangs til dem udgivne to Beviser paa samme Vexel. 18/2 fremlagde Laurs Clausen en Jakob Bloks Skrivelse, dateret Amsterdam 8/1 næstf., at han ingen Penge endnu havde bekommet, hvorfor Jens Bang blev dømt til at betale begge Summer. For disse to Domme indstævnede Jens Bang 18/2 Gregers Christensen, Claus Markvordsen, Laust Lausten og Hans Sørensen, Raadmænd, til Landstinget, hvor Sagen flere Gange blev opsat, uden at det ses, hvad Enden blev derpaa. 21/2 tiltalede Gjert Gregersen Jens Bang paa Laurs Clausens Vegne for 906 Rdr. anvendte Bekostning, Interesse og Skadegjeld, og ligeledes paa Claus Thorschmedes Vegne for 772 Rdr. 11/12 hjemlede Vurderings- og Udlægsmændene, at de for 1200 Rdr. fra Jens Bang havde udlagt til Laurs Clausen en Ejendom i Jomfru Ane Gade, som strækker sig fra Adelgaden og til Vesteraa, for 400 Sldr., nok en Ejendom i Kattesund den vestre Part til Kattesundsgade 14 Bind. 2 Loft høj med 2 Bind Indgang i Gaarden med sin Gaardsrum for 150 Sldr., nok den søndre Ende af sl. Mads Krags Ejendom 8 Bind. med sin Gaardsrum for 150 Sldr., nok et Hus i Skolegade, 7 Bind til Gaden og et Korshus i Gaarden med Haven, som strakte sig til Aaen, for 200 Sldr., nok 2 Boder i samme Gade, 8 Bind. med Gaardsrum og Have til Aaen, for 150 Sldr., nok den Have vesten Byen, som strakte sig fra Reberbanen og nør til Fædriften med 4 Damme i. for 500 Sldr., og nu stod Gjert Gregersen og bød Jens Bang samme Udlæg til Løsen i Dag 8 Dage, saa vel som Dommen, som Udlæg var gjort efter. 4/4 gjentoges dette Tilbud med Tillæg, at dersom Jens Bang vilde betale med rede Penge, vilde Laurs Clausen afstaa af Hovedstolen 100 Rdr., og æskedes Ejendomsbreve og Adkom paa Ejendommene. 18/4 tog Gjert Gregersen Tingsvidne, at Jens Bang 1/4 med hans Medfølger var i den Damhave ved Reberbanen, som Laust Clausen var udlagt, og opfiskede nogle Fisk af Dammen og kastede nogle af samme Fisk i en Kjedel. Matthis Tømmermand vandt, at en Fredag, da han havde været i Vendsyssel for Jens Bang, begjærede denne af ham, at han skulde gaa ud og drage i hans Have; tog han saa et Vod paa sin Bag og gik ud til Haven, stod

saa en Tid uden for Haven, til Jens Bangs Dreng kom og gav ham Nøglen og lukkede ham ind, gik saa hen og lavede Voddet til. Da kom Jens Bang med andre ærlige Mænd og befalede, de skulde drage i den store Dam først; saa drog de i den og siden i de 3 andre Damme, og Fiskene bleve kastede i Dammen igjen uden en ringe Ting, som blev kastet i en Kjedel og hjembaaren i Jens Bangs Hus, Gjedder og Karudser. ⁹/₄ tilspurgte Gjert Gregersen endvidere Vidnerne, om de ikke ²⁶/₄ vare med ham ved Reberbanen ved den Have, Laurs Clausen var udlagt, og om Jakob Gabrielsen ikke da slog Hasp for Døren og Gjert hængte Laas for, efterdi han saa andre Folk i Haven, som den ikke tilkom, desligeste om de ikke samme Dag gik til den anden Laage paa Nørside og saa, at Jens Bangs Dreng Jakob kom med nogle Grene og Ris og en Øxe under Armen, og Gjert sagde til ham: I gjør eder svar myndig i den fattige Mands Fraværelse, og han gik saa bort med det, han havde. Siden, da han var kommen til den Havedør paa Nørside, sagde Gjert til Hans Sehusens Folk, som vare i Haven og blegede nogle Linklædet: Kommer ud, eller jeg sætter Laas for eder. Saa raabte de paa Jens Bang, som kom løbende ned til Havedøren og sagde til Christen Jensen: Du skal faa Skam, Christen, og slog Døren i for dem og blev inde i Haven. Jakob Gabrielsen slog saa Hasp og Stabel for Havedøren uden for, og Jens Bang blev i Haven med de andre Folk. Gjert Gregersen gik da strax bort og hjem fra Haven. Ligeledes tilspurgte han dem, om de ikke ²⁷/₄ saa paa Nørside af Haven 4 Huller, 2 i Laagen og 2 i Porten, som 2 Kramper havde i siddet, og Laas og Kramper vare borte, og syntes 2 Slag i Porten, som vare slagne med Hammer eller Øxe, hvilket de og bekræftede. ²⁸/₅ blev paa Bytinget afsagt, at de udlagte Ejendomme skulde følge Laurs Clausen for frit Gods. ³⁰/₅ tiltalede Laurs Clausen Jens Bang til Raadhuset for Omkostninger paa de 1200 Rdr. Vexelpenge, in Summa 749 Rdr. 3 Ort 8 ß, hvorimod Jakob Sørensen paa Jens Bangs Vegne stævnede Laurs Clausen for 4½ Oxehoved Vin 1640 à 16 Dr., er 72 Dr., noget derefter 3 Oxehoveder »pøcken« fransk Vin à 25 Rdr., er 75 Rdr., en hel Pibe Brændevin, holdt 68 Ferendeler, er 2 Oxehoveder 8 Ferendeler à 60 Rdr. Oxh., er 136 Rdr. ¹/₆ blev Jens Bang til Raadhuset dømt til at betale Laurs Clausen i Om-

Kostninger 749 Rdr. 3 Ort 8 β. $^{8}/_{7}$ tiltalede Gjert Gregersen paa Gødert Smit af Lybek hans Vegne Jens Bang til Raadhuset for 1200 Rdr., som Laurs Clausen ham lovede i sin Betaling efter Jens Bangs Obligation og Brev, dateret Aalborg $^{27}/_{6}$ 1642, og eftersom Laurs Clausen havde overdraget Gødert Smit samme Gjæld, saa vel som alle hvis Lovmaal og Forfølgninger, Udlæg og Domme deri dreven var, satte han i Rette, om Jens Bang ikke burde Gjødert Smit for^{ne} Kapital nu strax med rede Penge at afbetale eller og hans Bo, Gods og Løsøre inden 3 Solemærker at søge udi hvis Laust Clausen var udlagt, efterdi han som en Gjæst og Fremmed søgte sin Betaling. Hertil svarede Jens Bangs Tjener Jakob Sørensen, at Gødert Smit aldrig sandfærdig med hans Brev eller Segl skulde bevise, at han ham noget skyldig var; men om Gødert og Laurs Clausen havde gjort nogen Praktikker for at gjøre en Indvaaners Gjæld til en lybsk Mands, var ham deri sket Uret og for kort, og burde han for Gødert Smits Stævning og Tiltale kvit at være. Dog blev afsagt: Efterdi fremlægges Jens Bangs Vexelbrev paa for^{ne} Summa Penge, desligeste Laurs Clausens Opladelsesbrev, at han samme Gjæld i sin Gjæld til Gødert Smit havde overdraget som sin egen Gjæld hos Jens Bang at søge, og Gødert Smit befandtes en udenlands Mand og Gjæst at være, burde Jens Bang efter Stadsretten og kgl. Maj.'s Frdn. erlægge ham samme Penge inden 3 Solemærker eller derfor have Indvisning o. s. v., hvorefter der $^{8}/_{7}$ blev gjort ham Udlæg i de samme Ejendomme som tidligere Laurs Clausen. Dernæst tiltalede igjen $^{1}/_{8}$ Laurs Clausen Jens Bang, efterdi Landsdommerne havde tildømt ham at betale 400 Dr. for Kost, Skade og Kreditspilde, og ligeledes $^{19}/_{8}$ Gjert Gregersen paa Claus Thorschmedes Vegne for 175 Rdr. 3 ℳ 10 β Kapital Vexelpenge, Interesse og Skadegjæld forbeholden, ligeledes $^{9}/_{9}$ for hvis Bekostning, Claus havde gjort anlangende 1200 Rdr. Vexelpenge, beløber sig tilhobe 739 Rdr. 3 Ort 8 β. Jens Bang blev da dømt først til at betale de 400 Dr. til Laurs Clausen, dernæst $^{30}/_{9}$ til at betale de 175 Rdr. 3 ℳ 10 β; men anlangende Fordringen paa Omkostning paa de 1200 Rdr. blev $^{21}/_{10}$ paa Raadhuset afsagt, at efterdi det ikke ved Dag og Datum fandtes antegnet, vidstes det ikke deres Dom at være, men det henstilledes efter Frdn. for sin tilbørlige Dommer. $^{31}/_{10}$ hjemlede Udlægs-

mændene, at de 19/10 havde været i Jens Bangs Hus at gjøre Laurs Clausen Udlæg efter Doms Indhold for 600 Sldr.; men da dem blev ingen Løsøre forevist Summen med at fyldestgjøre, havde de udlagt ham 7 Bindinger, som var 6 Gulv Hus; det vesterste Hus i Jens Bangs Gaard næst norden op til det Udlæg, Hr. Hans Lindenov havde bekommet, og angik samme Laurs Clausens Udlæg paa den tredje Stolpe fra sønder Ende med Kjældersvalen oppe og neder, dog ingen Gaardsrum til samme Hus, ej heller Indgang til Kjælderen. Og nu stod Dirik Nielsen paa sin Svoger Laurs Clausens Vegne og bød samme Udlæg til Løsen til i Dag 14 Dage 50 Sldr. ringere, end det var udlagt for. Sluttelig tiltalede Hans Kall efter gjentagne Opsættelser Laurs Clausen for Vin og Brændevin for 283 Rdr., han var Jens Bang skyldig. Gjert Gregersen fremlagde da Laurs Clausens Bog og skød ham til Regnskab med Jens Bang, som de derpaa bleve dømte til at gjøre med hinanden inden i Dag Maaned. —

31/1 tog Gabriel Bundtmager med Hr. Hans Thomsen Galschøt, Sognepræst til Næsborg og Salling Sogne, hans Fuldmagt Jens Bangs Fuldmægtig Chr. Sørensen i Haanden og skjødede til ham den Part af Hendrik Filthut Skomagers Ejendom, som var Hr. Hans tilvurderet efter Kjøbebrev, Dom, Indvisning og Udlægs Tingsvinders Indhold. —

7/2 tiltalede velb. Fru Dorette Juel, sl. Iver Krabbes til Albæk, hendes Foged og Fuldmægtig Hans Andersen i Aalborg Jens Bang for 1115 Rdr. og satte i Rette, efterdi Jens Bang ikke havde efter sin Obligation erlagt samme Summa med sin Interesse til næstforgangne Snapsting i Viborg, og hans Husbond derfor havde lidt Skade med Penge paa andre Steder at optage, om Jens Bang ikke pligtig var samme Penge med tilbørlig Rente, Skadelidelse med Omkostning og andet, derpaa lidt og anvendt var, strax med rede Penge at erlægge, eller hans Husbond derfor have Udlæg og Vurdering nøjagtig af hans Bo og Gods. Jens Bang blev dømt til at betale efter sin Forpligt. 7/3 hjemlede Vurderings- og Udlægsmændene, at de 22/2 havde været i Jens Bangs Hus og der talt med ham, æsket og begjært Udlæg og Betaling, en Summa, Hovedstol, Rente og Omkostning til den Dag, 1730 Sldr. 1½ ß, og efter at Jens Bang dem ingen fuldkommen Udlæg havde vist eller gjort, men til adskillige hans Vaaninger og Boder henvist,

havde de først begivet dem til en hans Gaard og Ejendom i Maren Turis Gade og samme Gaard udlagt og vurderet med sin Indbøge, Pernelværk og alt, som nagelfast er, for 1800 Sldr., dernæst 2 Boder i Kakvad norden ved Østerport for 200 Sldr., dernæst 2 Boder ved Roldbro i Øster fra Skomagergade for 150 Sldr.; restede saa 80 Sldr. $2^1/_2$ ß, hvorimod Jens Bang for dem fremlagde et Regnskab paa adskilligt Gods, sl. velb. Iver Krabbe og Fru Dorette Juel af ham skulde have bekommet, beløb sig tilsammen 108 Sldr. $2^1/_2$ ß, hvilket Regnskab Hans Andersen sig tiltog og vilde kvittere deri, saa vidt den gode Frue vilde godtgjøre, og hvis derover løb, det Jens Bang at fordre hos den, det udtaget eller bekommet havde. Og nu stod Hans Andersen og opbød samme Udlæg til Løsen til Paaske førstk. —

$^{11}/_2$ tiltalede Peder Christensen, Foged paa Gjesinggaard, Jens Bang til Raadhuset for 545 Rdr., som restede paa hans Brev, dateret Aalborg $^9/_3$ 1641, paa 60 Øxen, som han hans gode Husbond velb. Malte Juel afkjøbt havde, Parret 27 Rdr., den halve Part i Sp. Dal. og den anden i Kroner, som skulde have været betalt den første Halvpart til Mauritii Dag, den anden til Mortensdag næstefter uden Skade i alle Maader. Ligeledes tiltalede han Jens Bang for 200 Tdr. Havre, som han havde afkjøbt velb. Malte Juels Foged Christen Andersen, Td. $4^1/_2$ ß, som restede paa hans Kjøbebrev, dateret Aalborg $^{15}/_2$ 1638, som han skulde have ladet annamme paa Gjesinggaards Loft med løs Topmaal, det første man kunde sejle frit for Is, som Chr. Andersen ved Gjesinggaards Tjenere skulde have forskaffet ned til Jens Bangs Skib i Randers Fjord ved Møllerup Færgested, som Halvparten af skulde have været betalt strax i enkende Rdr. in sp., og den anden Halvpart i gode gangbare halve Kroner og ßstykker, saa snart Kornet var leveret, og fremlagde han to Jens Bangs Skrivelser, dateret Aalborg, det ene $^{17}/_1$ 1640, at han ingen havde kunnet fragte derhen Havren at indtage, det andet $^{17}/_5$ 1640, at, eftersom han havde affærdiget sit Bud ad Randers- eller Mariagerfjord at fragte en Skude til de 200 Tdr. Havre, han derfor vilde lade ham se Havren, og satte i Rette, om Jens Bang ikke burde samme Havre annamme og hvis Undermaal og Skade derpaa kunde være sket siden, det at vide sig selv og betale Malte Juel Pengene med Rente, Skadegjæld og Omkostning

inden 15 Dage. Fremdeles tiltalede han Jens Bang anlangende en Klædning, god som 30 Rdr., efter Chr. Andersens Følgebrev og Jens Bangs Bevis. 4/5 tiltalede han igjen Jens Bang efter Opsættelse for de 545 Rdr. og fremlagde en Antegnelse paa Omkostninger med Rejser, Fortæring og andet, i alt 62 Dr. 2 ß. Chr. Sørensen fremlagde Jens Bangs Svar, at Hovedsummen af første havde været 810 Rdr., hvorpaa var betalt af ham selv 265 Rdr., af Jens Madsen Biering i Viborg 110 Rdr., dernæst blev staaende paa Gjesinggaard en Oxe, hvorfor Summen burde kvitteres 13 Rdr. Item havde Chr. Andersen og Peder Christensen annammet af ham adskillige gode Varer til Gjesinggaards Behov for 42 Rdr. 2 ß; af hvilken Summa han tilbød at afkvittere 10 Sldr. for den Klædning, der fordredes af ham; var da Resten paa hans skyldige Summa 316 Rdr. 2 ß, som han strax var overbødig at betale med Haandskrifter og i gode Varer. Hertil svarede Peder Christensen, at Chr. Andersens Seddel kom ham intet ved, ej heller hvis Gjæld der fandtes i Jens Bangs Bog at være gjort i Chr. Andersens Tid, han fordrede alene Penge for det, han i sin Tid paa sin Husbonds Vegne havde solgt Jens Bang, men vedgik derimod det Skff Jærn at have bekommet for 16 Dr., som han vilde kvittere, og benægtede den Td. Sild, som stod hos, at have bekommet. Efter hvilken Lejlighed Jens Bang blev paadømt at betale Resten, nemlig 438 Rdr. med Rente og Omkostning. Ligeledes tiltalede han Jens Bang for de 200 Tdr. Havre, og fremlagde 2 Mænds Kundskab om Undermaal paa samme med Antegnelse paa Rente og Omkostning derpaa, som beløb sig 95 Dr. Chr. Sørensen fremlagde Jens Bangs Svar, at han ingen Skibe kunde faa til Havren det Aar før 1641 St. Mortensdag; da havde han afførdiget sit Bud til Gjesinggaard at se Havren og annamme Maal derpaa; men han havde ingen Havre faaet at se, og da Budet var hjemkommen, havde han fragtet og afførdiget et Skib did; men da havde Peder Christensen ej været tilstede, og Folkene paa Gaarden havde svaret, at der var ingen Havre at bekomme, før det blev aftærsket; dog maatte han give Skipperen Fragt. Jens Bang blev paadømt at holde og efterkomme sit Kjøb og erstatte og betale, hvis bevislig Skade derpaa var lidt. Endvidere tiltalede han Jens Bang for 30 Rdr. for godt Engelst eller andet Tøj med des

Behør til en Klædning, som han var Chr. Andersen skyldig og denne havde lagt ham ud i sin Gjæld. Chr. Sørensen fremlagde atter Jens Bangs Svar om at afkvitte 10 Sldr.; men Jens Bang blev ogsaa i denne Sag dømt til at betale. $^{25}/_{4}$ tiltalede saa Chr. Sørensen Chr. Andersen og Peder Christensen til Bytinget for, hvad de vare Jens Bang skyldige: 1637 $^{8}/_{11}$ 1 Td. Humle 9 Dr., 1 Td. Høstsild $7^{1}/_{2}$ Dr., 1638 $^{21}/_{3}$ 1 Td. Høstsild $7^{1}/_{2}$ Dr., 1639 $^{6}/_{11}$ 1 Td. Høstsild $7^{1}/_{2}$ Dr., 1 Td. Humle 8 Dr., 1641 $^{12}/_{7}$ 1 Sk℔ 4 Skaal℔ Stangjærn 17 Dr., 1 Td. Høstsild $7^{1}/_{2}$ Dr., hvilken Sag blev opsat i 6 Uger. $^{23}/_{5}$ bekjendte Udlægsmændene, at de $^{7}/_{5}$ vare i Jens Bangs Hus og gjorde Udlæg efter 2 Domme for 814 Sldr. 3 ℳ, først i den blaa Gaard 7 Fag Hus, som var 8 Bind., med Kjælder og Gaardsrum for 333 Rdr., nok i en anden Gaard et Portrum med Gaardsrum til Klosters Mur, nok et Fag Hus øst op til samme Portrum med Gaardsrum langs igjennem Gaarden for 220 Sldr., nok en Have med et øde Ladehus bag ved sl Chr. Bremses Ejendom og strakte sig med øster Side ned til Aaen og nør Ende til Borgmester Dirik Grubbes Have, for 70 Sldr., nok 52 sjællandske Alen Fillemot Kammelot à 3 ℳ, var 39 Dr., nok 50 Tdr. graa fransk Salt à 2 Rdr., 3 Tdr. norlandsk Torsk à 18 ℳ, 4 Tdr. gullandsk Tjære à 18 ℳ, $2^{1}/_{4}$ Al. fin sort Engelst for 12 Dr., 2 Par Kvindestrømper à 3 ℳ, $2^{1}/_{2}$ Kvart grøn Klæde for 3 ℳ 12 ß, 6 Al. graa engelst Boy à 2 ℳ, $2^{1}/_{2}$ Al. Kirsej à 3 ℳ, nok Peder Christensen leveret i Penge 2 Dr. 12 ß, og dermed var for^{ne} Summa udlagt og betalt, saa at Peder Christensen skulde udlægge fra sig Penge til Jens Bang 3 Sldr. Ligeledes blev gjort Udlæg efter en Dom paa 45 Sldr. i 20 Al. Fillemot Engelst à 2 Dr. 4 ß, 3 Stykker Roldbond à 5 ℳ. Og tilbød Peder Christensen Jens Bang samme Udlæg til Løsen til i Dag 14 Dage saa vel som hans udgivne Breve og Domme og æskede rigtige Skjøder og Adkom paa Ejendommene. Derimod bleve Chr. Andersen og Peder Christensen dømte til at betale, hvis Gods og Varer de havde annammet af Jens Bang, inden 15 Dage. —

$^{14}/_{2}$ tiltalede Thomas Pedersen, Ridefoged paa Børglum Kloster, paa velb. Henrik Ramel til Bekkeskov hans Vegne Jens Bang til Bytinget for 610 Rdr., Rest paa hans Brev anlangende en Del Øxen, som han forleden Aar paa Børglum

Kloster havde bekommet, hvilke Penge skulde have været betalte næstforl. St. Mortens Dag. $^{28}/_{2}$ blev afgivet Vinde af Peder Olsen, tjenende paa Børglum Kloster, at han havde været hos Jens Bang 5 eller 6 Gange siden St. Mortens Dag og fordret 610 Rdr., og han havde lovet at betale, hvilket ikke var sket, hvorefter Jens Bang blev dømt til at betale inden 15 Dage. $^{1}/_{4}$ stævnede igjen Thomas Pedersen Jens Bang til Raadhuset, hvor Jens Bang igjen blev dømt til at betale inden 15 Dage. $^{12}/_{8}$ tiltalede Thomas Pedersen herpaa Peter Røring anlangende en Summa Penge, han efter sine Beviser hos sig havde og Jens Bang var tilhørig, hvilke Penge Jens Bang havde overdraget til velb. Henrik Ramel, som var 254 Rdr. Desuden fremlagde han en Bytingsdom, som Skipper Morten Hansen paa sine egne og sin Hustrus Moders Vegne over Jens Bang $^{9}/_{6}$ 1642 for 77 Dr. 2 ℳ 10 β havde ladet forhverve (se senere under $^{21}/_{2}$) saa vel som Udlægsvinde efter samme Dom af Bytinget $^{18}/_{7}$, at der var gjort Morten Hansen Udlæg af de Penge, Peter Røring havde hos sig af Jens Bangs. Mødte paa Peter Rørings Vegne Chr. Sørensen og fremlagde hans Svar, at hans Seddel var udgivet med Omstændigheder, at naar ham tilhændestilledes Jens Bangs og Morten Hansens endelige Afregning og Likvidering, vilde han tilstille Morten Petersen, hvis Penge Jens Bang kunde være berettiget. Peter Røring blev derpaa tildømt at levere Thomas Pedersen paa Henrik Ramels Vegne samme Jens Bangs beholdne overdragne Penge inden 15 Dage. —

S. D. havde Dragerne stævnet Hans Dreier i Kattesund for Syn at afhjemle og tage beskrevet. Fremkom Niels Bildsnider, Gjert Guldsmed og Henrik Maler og hjemlede, at de i Dag i Jens Bangs Hus havde set et Alabasterbilled og det vejet paa Vejhuset, og da vejede det 1 L℔ 16 Skaal℔, hvoraf de havde vurderet Skaalpundet 2 Slℳ, og stod nu Chr. Sørensen og berettede, at Jens Bang selv havde givet 6 Sldr. for samme Billede at udhugge og 1 Sldr. for det at polere; dertilmed var Hans Dreier Jens Bang pligtig 9 Rdr. rede Penge og $4^{1}/_{2}$ Dr. Husleje; naar han disse Penge af Hans Dreier bekom, skulde samme Billede være ham følgagtig. —

S. D. hjemlede Vurderings- og Udlægsmændene, at de $^{4}/_{2}$ og $^{5}/_{3}$ vare i Jens Bangs Bod og Hus og der efter Doms Indhold gjorde Hendrik Jensen, Ridefoged til Næs, paa velb.

Hr. Jørgen Urnes Vegne Vurdering og Udlæg for 707 Dr. 2 ß i adskilligt Gods, og nu tilbød Hendrik Jensen Jens Bang samme Gods til Løsen i Dag 8 Dage. Det var maaske en Hævn herfor, at Chr. Sørensen 28/8 tiltalede Hendrik Jensen for 20 Rdr., Jens Bang havde laant ham 7/6 1637, item 1 Td. Salt s. D. og 16 Tdr. Salt à 14 ℳ 26/9 1638, hvilket alt Hendrik Jensen blev dømt til at betale. —

21/2 tiltalede Iver Jensen, forrige Slotsfoged, Jens Bang paa kgl. Maj.'s Sekretær Iver Winds Vegne efter hans Brev for 2564 Dr. med billige Renter. Chr. Sørensen fremlagde Jens Bangs Tilbud paa adskillige hans Ejendomme at betale med, nemlig paa Ladebroen Hendrik Skomagers Ejendom, i Skolegaden 3 Vaaninger med Gaardsrum, Mads Krags Vaaning, Mads Thomsen Skippers Ejendom, Peder Jensen Skippers Ejendom, Chr. Surs Ejendom og Gregers Christensens Ejendom, og dersom det ikke kunde tilstrække, erbød han sig i andre sine Ejendomme Resten at betale efter uvillige Dannemænds Vurdering. Efter at Jens Bang var bleven dømt til at betale, vare 28/3 Vurderings- og Udlægsmændene i hans Hus og Bo og gjorde Iver Jensen Udlæg, som Jens Bang selv havde ladet dem forebære, Kramvarer til Beløb 836 Dr. 3 ℳ 12 ß; nok havde han ladet dem forevise Frans Ertmands Hovedejendom, som de vurderede for 2300 Rdr.; i lige Maade fandtes i Huset adskilligt Boskab efter Jens Bangs Skjøde, nemlig 1 Skive 6 Rdr., 1 Skive 2½ Rdr., et udskaaret Skab 16 Dr., 1 Fyrreskab 6 Dr., 1 Skive 10 ℳ, 1 Skab 6 ℳ, 1 do. 6 ℳ, 1 Skive 6 Dr., 1 Bagstol 6 ℳ, 1 Seng 10 Dr., 1 Ølkar 12 Dr., 1 do. 6 Dr., 1 do. 5 Dr., 1 Kværn med Sten 6 ℳ, i alt 52 Rdr. Og nu opbød Iver Jensen samme Udlæg til Løsen til 25/4 og æskede Pengene, Hovedstol og Rente. Mødte Hr. Christoffer Frandsen i Torslev hans Fuldmægtig Peder Nielsen i Ørslev og fremlagde et skriftligt Forbud saa vel som et Pantebrev, og sagde, at efterdi samme Gaard og Ejendom var pantsat til sl. Hr. Hans Hansen i Skjolderup og samme Pant var Hr. Christoffer tilfalden, burde ingen Vurdering afsiges, før Hr. Christoffer blev dertil saa lovlig stævnet, som det sig burde. —

S. D. tiltalede Chr. Sørensen paa Jens Bangs Vegne Peter Røring til Bytinget belangende Morten Hansen i Kattesund og 256 Tdr. Havre; men 4/4 lod Gjert Gregersen paa

Skipper Niels Olufsens og Morten Hansens Vegne læse en Landstingsstævning over Jens Bang for en Dom at møde $^{11}/_{5}$, og $^{18}/_{4}$ tiltalede han ham paa Morten Hansens saa vel som paa hans Hustrus Moder Karen Bangs Vegne for 77 Dr. 2 ℳ 10 β, som han dem var skyldig bleven, og $^{6}/_{6}$ blev Jens Bang dømt til at betale. I Forvejen havde $^{16}/_{5}$ paa Jens Bangs Vegne Søren Andersen Skrædder tiltalt Morten Hansen for $203^{1}/_{2}$ Dr. 8 β og $^{13}/_{6}$ igjen for $45^{1}/_{2}$ Dr.; men $^{4}/_{7}$ blev afsagt, at eftersom intet fremlagdes, hvormed samme Fordring bevistes, blev det for sin tilbørlige Dommer henfunden. $^{11}/_{7}$ tiltalede Jakob Sørensen Jens Bangs forrige Tjener Chr. Sørensen anlangende 41 Dr., Morten Hansen var tildømt at betale Jens Bang, men hvilken Dom var magtesløs kjendt til Landstinget af den Aarsag, at Chr. Sørensen havde haft hans Breve og forholdt ham dem; dog blev $^{22}/_{8}$ Chr. Sørensen frifunden for den Tiltale. $^{18}/_{7}$ skulde gjøres Udlæg af Jens Bang til Morten Hansen for 77 Sldr. 2 ℳ 10 β; men de kunde ingen Udlæg bekomme i Huset, eftersom Folkene sagde, de fik at gaa forbi; saa gik de til Peter Røring, hvor hans Gods fandtes, og gjorde Morten Hansen fuldt Udlæg af hvis Penge Peter Røring havde hos sig beholden af Jens Bangs, og bød Gjert Gregersen samme Udlæg til Løsen hver Dr. for 4 ℳ og hver ℳ for 16 β inden 8 Dage. $^{25}/_{7}$ tiltalede Jakob Sørensen Morten Hansen og hans Hustrus Moder for 1640 i November Morten Hansen leveret 6 Dr., Husleje fra Mikkelsdag 1641 til Paaske 42 $7^{1}/_{2}$ Dr., 1642 i Snapsting sendt Bud til Viborg, som laa der i 8 Dage og fortøvede efter Penge for Havren af velb. Niels Lang 7 Dr., Vognleje frem og tilbage 5 Dr., Rente af 250 Dr. 9 Sldr., Karen hans Kones Moder skyldig Husleje 9 Dr., 2 ℔ fin Hør à 3 Dr., og Morten Hansen blev dømt til at betale inden 15 Dage. $^{19}/_{9}$ tiltalede saa Gjert Gregersen Jens Bang paa Morten Hansens Vegne, at han $^{21}/_{2}$ ved Chr. Sørensen m. fl. var i Morten Hansens Bod og der søgte og udtog Peter Rørings Malt af Loftet med hans egen Tønde og Folk i Morten Hansens Fraværelse. $^{31}/_{10}$, da Sagen var for igjen, fremlagde Hans Kall Jens Bangs Svar, at dersom noget utilbørligt med samme Vurdering var passeret, burde Chr. Sørensen derfor at lide, som den Tid var hans Fuldmægtig og udførte samme Proces, da han ikke havde givet ham Fuldmagt at gjøre videre, end Lov og Ret medførte. Dommen

faldt: Efterdi intet fremlægges, hvormed bevises Jens Bang at have bekommet noget Udlæg, er han frifunden, indtil det bevises. —

Jens Bangs Forhold til hans Tjenere var i Længden ikke godt, hvorfor han i den sidste Tid ofte skiftede dem, ja fik ret ubehagelige Retstrætter med dem. Saaledes først med Gjert Gregersen. 1642 $^{21}/_{2}$ tiltalede Chr. Sørensen denne for adskillige Summer Penge, han efter en Fortegnelse 1631 paa Jens Bangs Vegne havde annammet af adskillige Godtfolk saa vel som af Jens Bang selv, nemlig af Chr. v. Ginchel 139 Dr., Jens Hansen $103^{1}/_{2}$ Dr., Simon Laursen Bundtmager af Aars 100 Dr., Hans van der Hud 37 Dr., velb. Malte Sehested 750 Dr., Jens Christensen af Aars 100 Dr., Niels Nipgaard 153 Dr. $1^{1}/_{2}$ ℔, Dirik Justsen af Randers 30 Dr., af Jens Bang selv $18^{1}/_{2}$ Dr. $1^{1}/_{2}$ ℔, nok 1000 Dr., i Kjøbenhavn 3 Dr. Gjert Gregersen fremlagde herimod skriftligt Svar og Regnskabsbog, hvilke ikke stemte over et, men i nogle Maader fandtes imod hverandre, hvorfor Fogden ikke vidste det sin Dom at være, men henstillede det for sin Overdommer. Derimod tiltalede Gjert Gregersen Jens Bang for 485 Sldr. for Udgift paa hans Vegne og 4 Aars Løn. $^{23}/_{5}$ fremlagde Søren Andersen Skrædder Jens Bangs Svar, at Gjert Gregersen burde det bevise med hans Haand og Segl og gjøre rigtig Rede og Regnskab paa de Summer, han havde oppebaaret for ham. Paadømt: Efterdi Gjert Gregersen intet andet fremlægger end sit Regnskab, vidste Fogden ikke at kunne tildømme Jens Bang saadan Summa Penge at betale, men henfandt det for sin Overdommer. $^{6}/_{6}$ lod Jens Bangs Tjener Jakob Sørensen endvidere læse en Landstingsopsættelse over Gjert Gregersen anlangende 3000 Dr., han havde annammet paa Jens Bangs Vegne for 10 Aar siden, og $^{27}/_{6}$ blev taget Tingsvinde, at Gjert Gregersen paa Tinget i Dag 14 Dage sagde, han vidste ikke, at Jens Bang var den Mand at give nogen Fuldmagt ud eller at gaa i Rette med nogen eller staa i Lov og Tov med nogen ærlig Mand. $^{11}/_{7}$ lod Gjert Gregersen, ligesom oftere siden, læse en Landstingsstævning over Jens Bang anlangende 3000 Dr.'s Opskrift i hans Regnskab, og $^{1}/_{8}$ sagde han paa Bytinget, at det var Løgn, der stod i Jens Bangs Bog, hvortil Jakob Sørensen svarede, at Gjert Gregersen skulde blive en Skjælm og Løgner, indtil han

beviste, hvad han havde sagt, og 15/8 sagde Gjert Gregersen igjen for Retten, at Jens Bang havde skrevet ham i sin Bog som ingen ærlig Mand for 3000 Dr. S. D. fremlagde Jakob Sørensen Jens Bangs Indlæg saa lydende: Eftersom Gjert Gregersen, nuværende Prokurator, er bleven for nogen Tid siden sl. Jens Nielsen i Stret en Summa Penge skyldig efter hans derpaa udgivne Haandskrifts Lydelse samt Rente, Interesse og Omkostninger og ikke sig til denne Dag har villet indstille i nogen Maade sit udgivne Skadesløsbrev at efterkomme, saa Jens Nielsen har været foraarsaget ved Retten Dom og Dele over ham at forhverve, og samme Breve og Dokumenter mig i min Betalings Fordring af Jens Nielsens Arvinger er udlagt efter Følgebrev, som mig derpaa er leveret, er jeg gjærne begjærende af Byfogden eller hvem i Dommers Sted sidder, at Gjert Gregerseu ikke nogen Rettergang eller Prokurering efter denne Dag tilstedes, før han retter sig efter Dommens, Delens og hans Skadesløsbrevs Indhold. Gjert Gregersen var til Vedermaalsting og fremlagde en uendelig Landstingsdom, at samme forne Breve vare magtesløs kjendte. 22/8 vare de 8 Tinghørere stævnede for Vinde, om de ikke saa paa Tinget, at Gjert Gregersen slog Jens Bangs Tjener Jakob Sørensen paa Munden, som han stod for Retten, og blev da vundet, at de dels saa, at Gjert slog efter hans Mund, dels hørte det, og at Jakob Sørensen spurgte ham, hvorfor han slog ham, hvortil Gjert svarede: Skal du snyde din Næse paa mig? 29/8 tiltalede Jakob Sørensen Gjert Gregersen efter et Jens Bangs Forsæt saa lydende: Eftersom Jens Bang højlig har været foraarsaget at stævne Gjert Gregersen anlangende adskillige Skjælds- og ærerørige Ord, han paa ham i hans Overværelse 1/8 og 15/8 her paa Tinget for Retten har haft efter Tingsvinder, som er hans Ære og Lempe altfor nær sagt, saa formente han, at Gjert Gregersen saadan hans Skjælden og ubluelige, ærerørige Ord burde bevise eller derfor stande til Rette og lide Tiltale for en Løgner. Mødte Gjert og svarede, han var det gestændig, og derfor havde han stævnet ham til Landstinget, at han skulde lide Tiltale som en Løgner og Falskner. 12/9 tiltalede Gjert Gregersen Jens Bang for sit Tilgodehavende 224 Rdr. 1 ℔ 10 β, som han blev dømt til at betale, og 19/9 tiltalede han Jakob Sørensen anlangende nogle ærerørige Ord imod 8 Mænds Vinde, han havde gjort

Gjert anrørende, hvorpaa Dommen faldt: Efterdi Sagen befindes ærerørig at være, er den henfunden for Overdommeren. Det samme blev Tilfældet 10/10 anlangende Gjerts ærerørige Ord imod Jens Bang 1/8 og 15/8. Siden høres der ikke mere om disse Sager. —

21/3 tiltalede Jens Jakobsen Jens Bang for Fru Birte Friis, sl. Hr. Albert Scheels til Fusingø, for 1842 Rdr. in sp. efter hans Brevs Lydelse. Mødte Chr. Sørensen og tilbød at betale den gode Frue med Huse og Ejendomme. Efter at Jens Bang var dømt til at betale, vandt Vurderings- og Udlægsmændene, at de 13/3 havde gjort velb. Fru Birte Friis Udlæg i en Ejendom i Frue Sogn 15 Bind., derunder en Jordkjælder, deriforuden 5 Bind. Staldrum i samme Gaard med Gaardsrum for 700 Sldr., et Hus 6 Gulv, derhos en Vaaning 10 Bind., ligeledes en anden Vaaning 4 Bind., ligeledes en anden Vaaning, tilsammen for 1200 Sldr., nok en Vaaning 8 Bind. for 150 Dr., en anden Vaaning 8 Bind. for 150 Dr., en Vaaning 4 Bind. for 150 Dr., en Vaaning 8 Bind. med Jordkjælder under, dog ganske forfalden, for 150 Dr., i St. Bodels Sogn en Ejendom 7 Gulv, derhos et lidet Halvtaghus med Gaardsrum for 263 Dr., Summa paa forne Ejendomme tilhobe i Rigsmønt 1842 Rdr. Og nu stod Jens Jensen og tilbød Jens Bang forne Udlæg til Løsen til i Dag 14 Dage saa vel som den Dom, der var gjort Udlæg efter, og æskede Pengene eller Skjøder og lovlig Adkom. Mødte Chr. Sørensen og svarede, at hvis Udlæg den gode Frue var gjort, var Jens Bang noksom tilfreds med, og Ejendomsbrevene skulde den gode Frue gjærne bekomme. 25/4 forbød Jens Jensen Beboerne af samme Huse og Ejendomme at give nogen anden Husleje af dem end den gode Frue, og 9/5 tiltalede han Jens Bang for resterende Rente og Omkostninger 60 Rdr. 1½ Ort 6 ß, som Jens Bang blev paadømt at betale inden 15 Dage. —

S. D. blev afgivet Tingsvinde af Synsmændene, at de paa Lørdag sidstf. 14 Dage vare nede ved Stranden i Kattesund til et Plankeværk, Jens Bang havde ladet sætte, og da saa de, at i den Overende, som var den søndre Ende, var et Portrum, som strakte sig videre ad vesterpaa ad Adelgaden end Mogens Jespersens Planker. 14/3 tiltalede Gjert Gregersen Jens Bang paa Borgm. og Raads og Byens Vegne, at han havde ladet sætte sit Plankeværk ind paa Byens Gadegrund

og Ejendom, og at han burde den ulovlige Bygning igjen nedtage og Pladsen gjøre ryddelig, saa vidt han ikke havde fuldkommen Hjemmel dertil, og efter Stadsrettens Tilhold derfor til Aalborg By sin Anpart 3 ℞ at udgive. ²/₅ blev afsagt: Efterdi samme Sag skal angaa Jens Bangs 3 ℞, vidste Fogden det ikke sin Dom at være, men henfandt det for sin Overdommer. —

S. D. hjemlede og tilstod Vurderings- og Udlægsmændene, at de ¹⁴/₂ havde været med Byfogden i Jens Bangs Hus og vurderet og udlagt velb. Hr. Hans Lindenov paa Hundslund efterne: 1 Sk℔ 14¹/₂ L℔ Knackenflass Sk℔ 20 Dr., var 34¹/₂ Dr., 31 Sk℔ 1 L℔ Hør Sk℔ 30 Dr., 931¹/₂ Dr., 9 Sk℔ 6 L℔ treibon Rix Hør Sk℔ 17 Dr., 251 Dr. 6 β, nok ¹⁶/₂ og ¹⁷/₂ følgende Ejendomme: 3 Vaaninger i Kattesund for 350 Dr., 9 Vaaninger ved Bødkergilde 2 Loft høj med Gaardsrum for 700 Rdr., 4 Vaaninger i Skolegade 1 Loft høj med Gaardsrum, som var 15 Gulv, til Jens Bangs Dørstolpe til Indgangen i hans Have, for 200 Dr., et Hus ved Roldbroen for 110 Dr., 2 Boder, 10 Gulv Hus i Peder Barkes Gyde med Gaardsrum for 150 Dr., 1 Hus i Nygade for 200 Dr., et Hus ib. for 80 Dr., i sl. Niels Christensens Ejendom 2 Gulv Hus med et andet lille Hus der vest op til bygget, for 88 Dr. mindre 6 β, 3 Vaaninger ved gl. Mølle for 200 Dr., den Ejendom, M. Knud Bartskjær iboede, indtil sl. Mogens Skrivers vedtog, for 800 Dr., 2 Boder i Skolegade, 4 Gulv Hus, for 60 Dr., Summa summarum 4155 Rdr. Og stod nu Peder Christensen og æskede Adkomstbreve og Beviser paa samme Huse og Ejendomme og opbød Jens Bang forne Udlæg til Løsen til 1 Dag 8 Dage, og forbød alle Folk, som boede deri, at udgive Husleje til andre end til hans gode Husbond. ¹²/₃ hjemlede fremdeles Vurderingsmændene, at de ¹/₃, ²/₃ og ³/₃ havde været med Byfogden i Jens Bangs Hus og Bo og efter Doms Indhold udlagt til Hr. Hans Lindenov adskilligt Klæde, Hør og andet Gods for 1727¹/₂ Sldr. 10 β, dernæst disse Jens Bangs Huse og Ejendomme, nemlig Hendrik Filthuts Ejendom ved Budolfi Kirke, 13 Gulv Hus med Jordkjælder med 9 Favne Gaardsrum for 550 Dr., en Ejendom ved Vesteraa med Gaardsrum for 350 Dr., item Jens Christensen øster ude hans Brev, dateret Aalborg ²⁷/₁₂ 1641 paa 200 Sldr. Og nu stod Jens Espensen paa Heden i Ulsted Sogn, Hr. Hans Lindenovs

Tjener og Fuldmægtig, og bød Jens Bang samtlige Udlæg til Løsen til i Dag 8 Dage og æskede Skjøder og Adkom paa Ejendommene. Dernæst tiltalede Jens Espensen Jens Bang for Rente og Omkostninger, 38 Rdr. 2 ℳ 2 ß, som gjorde en Summa $115^{1}/_{2}$ Rdr. $14^{1}/_{2}$ ß, og $^{25}/_{4}$ blev Jens Bang tildømt at betale inden 15 Dage, og blev der $^{12}/_{9}$ gjort Udlæg derfor i det Hus vesterst i den Gaard, han selv iboede, nemlig de 2 sønderste Bindinger i det Hus, som Kortes Gyde var næst vesten til, med Jordkjælder under saa vel som Blyrende og Tagdrob, 3 Loft høj, for 180 Sldr., var saa vurderet $6^{1}/_{2}$ Sldr. $1^{1}/_{2}$ ß mere end Gjælden, som skulde tillægges Jens Bang. Og nu stod Peder Christensen og udlagde samme $6^{1}/_{2}$ Sldr. $1^{1}/_{2}$ ß fra sig for Retten; men ingen mødte paa Jens Bangs Vegne at annamme dem, hvorfor Byfogden tog dem til sig paa Rettens Vegne til videre Besked. Og tilbød Peder Christensen Jens Bang samme Udlæg til Løsen. $^{19}/_{9}$ tog Peder Christensen tredje Ting til Jens Bang sagende ham Skjøder og Adkomstbreve paa de Ejendomme, Hans Lindenovs Arvinger var udlagt. $^{26}/_{9}$, da han begjærede fjerde Ting over Jens Bang, havde Jakob Sørensen tilstede adskillige Skjøder og Adkomstbreve, som ikke nu saa hastig kunde gjennemses eller overhøres, hvorfor det efter Begjæring og med Bevilling med fjerde Ting blev opsat til i Dag 14 Dage, og skulde Jens Bang da ved rigtig Fortegnelse samme Adkomstbreve fremlægge. —

$^{7}/_{3}$ bekjendte Vurderings- og Udlægsmændene, at de $^{24}/_{2}$ gjorde Hans Sørensen Tolder Udlæg for 1089 Sldr. 3 ℳ i et Jens Bangs Skib, kaldet David, med sit tilhørende, nemlig først Skibet med sin fulde Opstand, Vant, Master, Ror og des Tilbehør, 4 Ankre, 3 Ankertove, 1 Kabeltov 90 Favne langt, 1 smalt Kabeltov 60 Favne langt, 1 Pertline, 2 store Sejl, 2 store Merssejl, 2 Foksejl, 1 Formerssejl, 1 Blinde, 1 Mesan, 1 gl. Sejl, 2 Bonetter, Køkkentøj, 1 Kobbergryde, 1 Messingkjedel, 1 Kobber-Tjæregryde, 1 Øxe, 1 Skareøxe, 1 Bundkniv, hvilket alt blev vurderet til 1225 Sldr., og siden udlagde de Hans Sørensen Skibet med for[ne] Redskab for 1089 Sldr. 3 ℳ Hovedstol og Rente. $^{21}/_{3}$ tiltalede Hans Sørensen Jens Bang, eftersom han i Dag 14 Dage tilbød ham den Part i det Skib David, som han fik til Udlæg, om han vilde det udløse og betale ham Pengene, og lagde han fra sig, hvis Penge samme

Skib var højere vurderet end 1089 Sldr. 3 ℔. [3]/5 blev derpaa afsagt, at Skibet burde Hans Sørensen for et frit Skib efterfølge. —

[14]/5 tiltalede Chr. Sørensen Jakob Laursen for 94 Sldr. 3 ℔, som han var Jens Bang skyldig paa sin Hustru Maren Johansdatters Vegne efter Jens Bangs Regnskabsbog. [2]/6 fremlagde Gjert Gregersen Jakob Laursens Regnskab paa, hvis hans Hustru Maren Johansdatter var tilfalden efter Skifteregisters Indhold med sin Rente de 2 Parter, som beløb sig 5146 Dr. 1 ℔ 15½ ß, og befandtes af det Regnskab Jens Bang at være kvitteret og godtgjort af Rentepengene hans tredje Part efter Loven for hans Umag og Bekostning, i en Summa 1393 Sldr. 3 ℔ 2 ß dansk; derforuden tilkom hun af Jens Bang, hvis ydermere var tilfaldet efter hendes sl. Forældre efter Skifteregisters Indhold, som ikke regnedes for rede Penge, gjort Sølv, Guld, Perler, Tin, Kobber, Messing, Sengklæder, Linklæder, Bænkedyner, Hynder, hendes saa vel som hendes sl. Moders Igangsklæder. Dernæst fremlagde Gjert Gregersen Jens Bangs og Jakob Laursens mellem dem indgaaede Kontrakt paa for[ne] Maren Johansdatters Arv, som beløb sig 4000 Sldr., og ytrede, at en stor Summa Penge var Jens Bang eftergivet. Afsagt: Efterdi i Rette lægges en Kontrakt mellem Jakob Laursen og Jens Bang om Maren Johansdatters Arvelod, som Jens Bang har været Værge og Formynder for, hvoraf erfares, at de derom med hverandre have været kontraherede, hvilken Kontrakt synes at være mod Jens Bangs Regnskab, vidste Fogden ikke det sin Dom at være, men henfandt det for sin Overdommer. —

[28]/3. Eftersom Peder Hansen Fox paa Georgius Longermand, fyrstelig holstensk Raad, til Gatenberg hans Vegne lod læse 2 Jens Bangs Gjældsbreve, gav nu Chr. Sørensen her for Retten tilkjende, at dersom samme Gjæld befandtes rigtig og ingen Hamborger vedkom, vilde Jens Bang gjærne betale med gode Ejendomme, Markjord og Bøndergods, nemlig i Thisted, Thy og paa Hannæs. [25]/4 fremlagde Peder Hansen Fox et Indlæg under Jens Bangs egen Haand, anlangende hvis Breve han fra sig til Georgius Longermands Fuldmægtig Hendrik Claën overleveret havde paa Jordegods paa Hannæs, item 4 Breve paa en Gaard i Thisted; dernæst var Hendrik Claën udlagt her i Aalborg et Hus ved Kattesundsgade med

Gaardsrum, vurderet for 300 Sldr., desligeste 192 Skaalℳ engelsk Tin à 12 ß, 40 Skaalℳ lybsk Tin à 10 ß, 2 Par Messing Lysestager 10 ℳ, 2 brede Bordbækner 7½ Sldr., en Morter med Støder 3 ℳ, tilsammen 95 Dr. 1 ℳ, ligeledes 105¼ Lod Sølv à 3 ℳ, var 78½ Sldr., og formente, at dette Udlæg burde være Georgius Longermand for frit Gods og Ejendom følgagtigt. Afsagt: Hvis Udlæg er gjort her i Byen bør være følgagtigt for frit Gods; men det andet paa Hannæs og i Thisted derom bør gaas paa sine tilbørlige Steder. 8/8 tiltalede Peder Hansen Jens Bang for Omkostninger, Skadegjæld og Interesse paa hans Gjæld til Georgius Longermand, som beløb sig 308½ Sldr., item 25 Rdr. 2 ℳ 12 ß, nok for en Fjerding Smør, han havde annammet af Søren Nielsen i Bulbjærg Klit, og 15/8 fremlagde han et skriftligt Indlæg: Eftersom Jens Bang har udgivet sin Obligation til Georgius Longermand paa 2367 Rdr. 13 ß foruden Skadegjæld, og sig har tilforpligtet mod sit Gods's Fortabelse, rørende og urørende, dahavende eller herefter bekommende, til sine Terminer at betale, og han det ikke har holdt, maa og kan Jens Bang fordi i ingen Maade sit Gods mægtig være efter denne Dag, indtil saa længe Georgius Longermand al forne Hovedstol, Rente og Interesse den første Pending med den sidste og den sidste med den første bliver nøjagtig afbetalt og klar gjort. 19/9 blev Jens Bang dømt til at betale forne Omkostninger saa vel som 2 Fjerdinger Smør, en af Søren Nielsen og en af Christen Pedersen i Rotbøl. 7/11 fremlagde Chr. Sørensen paa Georgius Longermands Vegne et Tingsvinde af Hannæs Ting 9/7, hvori 2 Jens Bangs udgivne Sedler fandtes indførte paa 2 Fjerdinger Smør, som han havde bekommet af forne udlagte Gods i Landgilde, nok Dommen her af Tinget 19/9, og begjærede derfor over ham Dele og fjerde Ting. Mødte Hans Kall og fremlagde Jens Bangs Svar, at han ikke til det Tingsvinde samme Smør anlangende havde fanget lovligt Varsel, saa han kunde have forklaret sine udgivne Sedler, som ikke lød paa noget vist Aar, Landgildesmørret skulde være udgivet for, ikke heller fremlagdes nogen rigtig Dom for den Dele, og tilmed rejste det sig over den Summa, som det i Forordningen tillodes ved Delemaal nogen at søge. Hertil svarede Chr. Sørensen, at Jens Bang burde fremlægge samme 2 Fjerdinger Smør, som der var stedt tredje Ting over

ham for i Dag 8 Dage, eller lide Dele og fjerde Ting. Da efterdi Smørret ikke er tilstede og der derfor er taget tredje Ting til Jens Bang, er han nu derfor i Dag delt bleven. 28/11 begjærede Chr. Sørensen over Jens Bang tredje Ting for hans Fald, eftersom han tilforn var delt for Hovedsag. Mødte Hans Kall med nogle Penge i en Pose og bød til for Hovedstol og Fald til Sagens Uddragt. Da efter Hoveddelen blev nu tredje Ting stedt for Faldet. 5/12 lod Peder Hansen Fox Jens Bang fordele sagende ham hans Faldsmaal, eftersom han tilforn var delt for Hovedsag efter Delsvindes Indhold 7/11 og i Dag 8 Dag for samme Fald blev taget til ham tredje Ting. Mere høres der saa ikke om denne Sag. —

4/4 vurderede Vurderingsmændene efterne Jens Bangs Ejendomme og Haver saaledes: [1]) En Ejendom i Jomfru Ane Gade, strækker sig fra Adelgade til Vesteraa, 600 Sldr., [2]) en Ejendom i Kattesund, den vestre Port til Kattesundsgade, 14 Bind. 2 Loft høj med 2 Bind. Indgang i Gaarden med Gaardsrum 600 Sldr., [3]) sl. Mads Krags Ejendom, 6 Bind. til Gaarden paa tvende Sider, 250 Sldr., [4]) en Ejendom i Skolegade, 7 Bind. til Gaden og et Korshus i Gaarden med en Have, strækker sig til Byens Aa, 200 Sldr., [5]) en Ejendom med en Have, som strækker sig til Byens Aa, 150 Sldr., [6]) den Ejendom øst til 100 Sldr., [7]) en Have vester ude ved Reberbanen, i sin Længde 390 Al., i den vestre Ende bred 66 Al., i den østre 61 Al., i hvilken Have befindes 4 Fiskedamme, den ene 10 Roder i Længden og 5 i Breden, den anden 6½ og 2 Roder, den tredje 5 og 3 Roder, den fjerde 4½ og 2 Roder mindre 1½ Al., paa hvilke Damme er gjort en stor Bekostning med adskillige Render af Aaen og af samme Damme af den ene i den anden med Kobberplader i, saa vel som i samme Damme adskillige Fisk, som blev for dem opdragne med Vod, nemlig Karper, Gjedder, Suder, Karudser, Aborrer og Skaller, og strax i Dammene igjen udsatte, dertil et ganske og vel forfærdiget og ved Magt holden Plankeværk, 910 Sldr. Ligeledes vurderede de en Ejendom i Kattesund med Gaardsrum for 300 Sldr. —

En ny Sag med en anden af sine Tjenere havde Jens Bang, da Knud Madsen Krag 15/4 tiltalede ham til Raadhuset anlangende et Parti Gods, han havde gjort ham afhændig uden hans Vilje og Samtykke, ligeledes, eftersom han havde

tjent ham nu i 8 Aar, og i samme Tjeneste havde Jens Bang lovet ham Forlag og Fortjeneste af et Aars Rigas Varer eller Hamp, som kunde beløbe sig hans tredje Part Fortjeneste 126 Rdr. 3 ß, item samme Aars Forlag af 2000 Rdr.'s Klæde, hvorpaa i det ringeste hans tredje Part Fortjeneste kunde regnes 80 Rdr. $^{13}/_{5}$ fremlagde Knud Madsen ved Bytinget sit Indlæg: Eftersom han med sin forrige Husbond Jens Bang havde i Venlighed sluttet og til Endelighed gjort Afklaring paa alle hans Regnskaber inden- og udenlands, og han ham derfor aldeles havde kvitteret fri for hver Mands Tiltale saa vel som lovet ham skadesløs at holde, hvorimod han havde givet ham sit Bevis til Mauritii førstk. 1641 eller første Lejlighed sine Opskrifter, Regnskaber og Beviser fra sig at skulle levere, saa tilbød han ham nu alle disse og æskede sin fortjente Løn og Salarium med nøjagtig Kvittering for Overleveringen; men ingen mødte det at annamme, hvorfor Knud Madsen tog det til sig igjen. $^{10}/_{6}$ tiltalede Knud Madsen igjen Jens Bang til Raadhuset for sit Forlag og Fortjeneste; i lige Maade havde Jens Bang lovet ham til aarlig Løn fri Penge 100 Dr., og var det nu i 4 Aar, hvorfor hans hele Fordring til Jens Bang var 606 Rdr. 3 ß, og fremlagde Knud Madsen Jens Bangs forseglede Bevis paa hans tjente Forlag og Løn, dateret Aalborg $^{9}/_{6}$ 1636, desligeste hans Kvittans paa Knud Madsens Regnskaber, dateret Aalborg $^{30}/_{6}$ 1641, saa vel som Fortegnelse paa sin Omkostning i sin Sygdom. Jens Bang blev dømt til at betale Knud Madsen hans Løn fra 1637 og saa længe, han havde været i hans Tjeneste, og $^{18}/_{7}$ blev gjort Udlæg hos Jens Bang til Knud Madsen for 700 Rdr., nemlig en Have i Skolegade med det Gulv Hus til Gaden for 150 Sldr., et Hus ved Iver Kortsens Ejendom, i sin Brede 4 Bind., i sin Længde sønder og nør 9 Gulv Hus med Gaardsrum for 134½ Sldr., nok 3000 Tagsten for 60 Sldr., 3 Ankere, vejede 6 Sk℔ 9 L℔ 8 Skaal℔ for 129 Rdr. 2 ß, 144 Tdr. gl. Havre à 3½ ß, tilsammen 300 Sldr., og nu tilbød Gjert Gregersen det til Løsen for rede Penge, saa vilde han afkorte 50 Rdr. $^{1}/_{8}$ tiltalede Gjert Gregersen Jens Bang paa Borgm. og Raads og paa Knud Madsens Vegne, efterdi Landsdommerne havde tildømt ham at betale dem og ham 10 Sldr. til Kost og Tæring, efterdi han havde stævnet til Landstinget deres Dom mellem ham og Knud Madsen, og

$^{11}/_{9}$ blev Jens Bang dømt til at betale. Fremdeles tiltalede Gjert Gregersen Jens Bang $^{5}/_{8}$ til Raadhuset paa Knud Madsens Vegne [1]) for et Aars resterende Løn fra Anno 1636—7, efterdi hans Drengetjeneste endtes 1636, som Jens Bangs eget Bevis udførlig forklarede; men herpaa faldt Dom $^{16}/_{9}$, at eftersom Borgm. og Raad engang havde dømt om Lønnen, vidstes ikke videre derom at dømme; [2]) eftersom Jens Bang havde udgivet sit Skadesløsbevis til Knud Madsen, som paa Jens Bangs Skibsærende paa sit Helbred var bleven brøstfældig og derover maatte bruge Medicin og Lægedom og anvendte meget baade til Medicin, Doktor og anden Fornødenhed i sin Sygdom, og [3]) eftersom Knud Madsen 1641 i Foraaret havde udgivet sit Brev i Amsterdam paa 160 Rdr. Fragt af Jens Bangs Øxen, hvilke Penge Jens Bang ikke endnu havde klargjort, men han nu for samme Penge med sin Interesse strængelig anmodedes. Om denne sidste Sag faldt Dom $^{16}/_{9}$: Efterdi ikke bevises Knud Madsen ved Retten at være tiltalt for saadanne Penge, vidste Borgm. og Raad ikke at tilkjende Jens Bang de Penge at betale. Og skjønt der $^{5}/_{9}$ blev afgivet Tingsvinde om Knud Madsens Sygdom, blev Jens Bang ogsaa frikjendt i den Sag. 1643 $^{27}/_{1}$ tiltalede Knud Madsen igjen Jens Bang til Raadhuset for Bekostninger i sin Sygdom, og $^{10}/_{3}$ blev af Borgm. og Raad (undtagen Hans Filthus og Chr. v. Ginchel) paadømt, at Jens Bang efter sit Skadesløsbevis skulde betale undtagen de sidste 7 Rdr. 3 ß, som ikke fandtes specificerede, hvortil de vare udgivne. —

$^{25}/_{4}$ stævnede Chr. Sørensen for Kjellerup Port velb. Axel Urne og tiltalede ham efter Jens Bangs Regnskab $^{1}/_{12}$ 1632 for 1 Ame Vin 36 Sldr. Sagen blev opsat 6 Uger, men forekommer ikke senere. —

Ogsaa mellem Jens Bang og hans gamle Tjener Chr. Sørensen kom det endelig til Brud; thi $^{16}/_{5}$ tilbød Chr. Sørensen paa Bytinget Jens Bang alle hvis Breve han havde af hans, og som han nu her for Retten havde tilstede; men derhos begjærede han af Jens Bang at maatte betales, hvis han hos ham resterede paa sin Løn for sin Tjeneste. Mødte Søren Andersen Skrædder og svarede, at dersom Chr. Sørensen vilde levere Brevene stykkevis og derpaa et Register, vilde han dem annamme, og hvis Penge Jens Bang var Chr. Sørensen skyldig efter deres Kontrakt, vilde Jens Bang da betale ham, hvortil

Chr. Sørensen svarede, at han ingen Breve havde annammet af Jens Bang efter noget Register, vilde derfor heller ikke nogen Breve fra sig efter Register levere. Herom førtes nu Striden gjennem en Række Retsmøder baade ved Bytinget og paa Raadstuen, indtil Chr. Sørensen 1/7 af Borgm. og Raad blev dømt for Jens Bangs Tiltale for de leverede Breve kvit at være. Ligeledes blev Jens Bang af Borgm. og Raad 26/8 tildømt at betale Chr. Sørensen 34 Dr. 1½ ℳ, hvorimod Chr. Sørensen skulde levere Jens Bang alle hvis Breve og Dokumenter, han havde ham tilhørende. 19/12 tilbød endelig Chr. Sørensen at levere dem efter Register og blev derefter tildømt dem saaledes at levere inden en Maaned i Dannemænds Overværelse. —

16/5 hjemlede Vurderings- og Udlægsmændene, at de paa Fredag sidstf. efter 2 Dommes Indhold havde gjort Jens Bang Udlæg i Jens Hals's Hovedejendom ved Vesteraa i den vestre Part til Kattesundsgade fra den søndre Ende og nør paa, 12 Bind. Hus 2 Loft høj, for 576 Sldr. —

S. D. bekjendte Dragerne, at de i Dag 3 Uger for Jens Bang gjorde Arrest og Beslæt paa Jens Hendriksen i Skive og forbød ham at drage her af Friheden, før han havde stillet Jens Bang tilfreds for hvis han var ham skyldig under et fuldt Vold; men da Sandemændene 20/6 bleve opkrævede til om 14 Dage at gjøre deres Ed og Tov for Arrests Undvigelse over Jens Hendriksen, mødte denne 4/7 og fremlagde en Dom af Tinget 10/8 1640, som besluttedes: Efterdi i Rette lægges en Kvittans, som af Jens Bang skal være udgivet, at Jens Hendriksen har betalt ham alt, hvis han var ham skyldig, da vidste Fogden ikke at sætte Fylding paa Sandemændene, men Jens Hendriksen burde for samme Arrest og Forfølgning fri at være, hvorfor Sandemændene svor ham fri for Vold. 15/8 tiltalede derpaa Gjert Gregersen Jens Bang, eftersom han 3 Gange havde ladet gjøre Arrest paa Jens Hendriksen og ingen lovlig Sag ham givet, og formente, at Jens Bang derfor burde betale, hvis han paa saadan 3 Arresteringer med Forsømmelse, Rejser og anden Skade havde anvendt, i alt 25 Rdr. 3 ℳ 12 ß. Jakob Sørensen svarede, at Jens Bang ingen Omkostninger var Jens Hendriksen skyldig, fordi han hos ham havde en stor Summa Penge tilgode, hvorpaa Sagen blev henfunden for Overdommeren at paakjendes. —

$^{23}/_{5}$ tiltalede Peder Jørgensen Jens Bang for 42 Rdr. $3^{1}/_{2}$ ß. $^{4}/_{7}$ fremlagde Jakob Sørensen Jens Bangs Svar, at han og Peder Jørgensen vare forakkorderede om Tredjeparten i hans Bøjert, som laa den Tid i Mariager Fjord, som han kjøbte ham af, saa han skulde forskaffe den hid fuld af Ved, og han skulde for sig selv ingen Hyre have; men hvis Hyre de Folk skulde have, der førte den hjem med ham, skulde han selv betale, og hvis Fetalje de havde behov, fik han dem selv med; men den Tid, de vare med Bøjerten her for Aalborg hjemkomne, havde han lagt den op mod hans Vilje og ført Sejlene med en Part Redskab op i Huset og var løben derfra ham uafvidende ham til allerstørste Skade, da Bøjerten var her den ganske Sommer bleven liggende og fordærvet i Solen, med hvis Skade Tyve og havde gjort paa den. Efter hvilken Lejlighed de bleve dømte til at gjøre rigtigt Regnskab med hverandre. —

$^{20}/_{6}$ tiltalede Jakob Sørensen til Bytinget sl. Hr. Christen Pedersens Efterleverske i Als Ane Christensdatter og hans Broder Clemen Pedersen for 20 Dr. 3 ß, han var Jens Bang skyldig over Regnskab til $^{13}/_{7}$ 1627. Mødte Clemen Pedersen og svarede, at Ane Christensdatter havde givet ham og hans Medarvinger en vis Sum Penge efter forne deres Broder og havde selv beholdt Hus og Gaard, Bo og Boskab til staaende Gjæld, hvorfor han og hans Medarvinger burde for Jens Bangs Tiltale kvit at være. $^{1}/_{8}$ blev afsagt: Efterdi Kvinden har mindet Arvingerne fra sig for en vis Sum og selv beholdt Godset med tilstaaende Gjæld og skal betale Udgjælden, er hun tildømt at betale inden 15 Dage. —

$^{27}/_{6}$ æskede Udlægsmændene Skjøde og Ejendomsbreve paa 2 Ejendomme, den ene ved Vesteraa, den anden i Bispensgade med de Boder paa søndre Side. Jakob Sørensen fremlagde da Pantebrev, Domme og Udlæg paa den ene Anpart i den Ejendom ved Vesteraa, saa vel som Dom, Udlæg og Skjøde af sl. Laust Nielsen, Borgmester i Hobro, paa den anden Part deri, desligeste et Udlægsvinde paa en Part i den Gaard og det Hus i Bispensgade. Fremdeles bekjendte Udlægsmændene, at de $^{17}/_{5}$ havde udlagt den Ejendom ved Vesteraa efter Doms Indhold fra Jens Bang til Jeronimus Spengler af Amsterdam, Adrian Clausens og Gerbrand Ansles Fuldmægtig, for 1500 Dr., item den Ejendom i Bispensgade for 900 Dr., og da

Byfoged Mogens Jespersen havde spurgt dem ad, om de to Ejendomme kunde være Betaling nok for al den Sum, Jens Bang var ham skyldig, havde de svaret, at det var Betaling nok, og at Jeronimus Spengler skulde erlægge 1 Dr. til Jens Bang; men 11/7 var Jeronimus Spengler med Byfogden i Jens Bangs Hus og begjærede Udlæg for Resten, nemlig 469 Rdr., hvortil Jens Bang svarede, at han ikke vilde gjøre videre Udlæg. 18/7 tiltalede han derfor Udlægsmændene, for de 17/5 havde gjort ham Udlæg fra Jens Bang for en Summa Penge efter hans Gjældsbrev og en Gjæsteretsdom, og endog dem noksom var bevist, at han med den Vurdering ikke havde bekommet sin fulde Kapital, havde de dog afsagt det for et fuldt Udlæg, uanset han endda resterede 469 Rdr., hvorfor han satte i Rette, om de 5 Mænd ikke samtlige vare pligtige at fly, forskaffe og afbetale ham forne hans resterende Kapital, saa vel som og derforuden at stande til Rette for hans vidtløftige Ophold, Skade og Forsømmelse samt efterstaaende Rente og Interesse fra 17/5 og til denne Dag saa vel som hvis herefter anvendtes og beløbe kunde, og efterdi han var en Gjæst og fremmed, var han derpaa uden videre Forhaling en retfærdig og endelig Gjæsteretsdom begjærende. Da efterdi Jeronimus Spengler over Jens Bang havde forhvervet Dom for 7172 Gylden 16 Stüver 4 Pending og Udlægsmændene havde afsagt deres Udlæg 469 Rdr. ringere, burde de forskaffe ham de resterende Penge inden 15 Dage eller dem selv af deres eget Bo og Gods udlægge hver sin Kvota efter Forordn. 1/8 skjødede Jeronimus Spengler til Hans Sehusen det Hus, Vaaning og Ejendom i Bispensgade med en Bod, som ham fra Jens Bang var udlagt, og 15/8 blev fremlagt 4 Mænds skriftlige Afsigt saa lydende: 1642 9/8 have vi været forsamlede at gjøre Jeronimus Spengler Vurdering for hans resterende Kapital 469 Rdr. Da have vi efter Jens Bangs Obligation og Gjæsteretsdom gjort ham Udlæg i Jens Bangs Hovedejendom af det vestre Hus, som strækker sig af Sønder og Nør paa fra Adelgaden, den sønderste Gavl fra Blyrenden vesten Porten og vester paa til Gyden, 3 Loft høj med Jordkjælder under, og saa nør paa ny Tømmerbinding med 8 Gulv derimellem, saa og med sin Svale paa østre Side i Gaarden med sin fri Tagdrob ubehindret i alle Maader, saa vidt som det nu bygget, begreben op og ned forefunden er, tilsammen

for 469 Rdr., og eftersom vi tilforn har vurderet den Ejendom ved Vesteraa og den Ejendom i Bispensgade for 2400 Rdr., tilsammen 2869 Rdr., har vi nu gjort Jeronimus Spengler fuld Vurdering og Udlæg. Og nu stod Jeronimus Spengler og æskede Ejendoms- og Adkomstbreve paa samme Ejendomme saa vel som Nøglerne til Dørene, og naar ham blev afbetalt og klargjort, hvis Omkostninger og Skadegjæld derpaa var anvendt, skulde Jens Bang sine udgivne Breve og Domme igjen tilstilles. —

4/7 skete Begyndelsen til en vidtløftig Sag mellem Jens Bang og Byfoged Mogens Jespersen om deres gjensidige Krav til hinanden, i det der efter Doms Indhold blev gjort Udlæg til Povl Kras i Nørholm for 1164 Sldr. Kapital og Rente i Mogens Jespersens Ejendom ved Vesteraa, først den store Stue til Adelgaden, dernæst den lille Stue vesten for, item Stegerset der næst hos og Bryggerset, saa og Korshuset til Gaden med Indgang, tilsammen 20 Bind. Hus med al sin Gaardsrum tværs over Gaarden, til velb. Jens Høgs Ejendom vedtog, med Portrum og fri Indkjøring fra Kattesundsgade, desligeste alt hvis indehavende Boskab tilstede var, nemlig Stole, Kakel, Bryggekar, Sengesteder, Bænkekister, Skamler o. s. v., 26 Tinfade vog 12 ℔ à 3 Dr., 24 Tallerkener 3½ ℔ à 2 Dr., 12 Tinpotter og Helkander med en Tinflaske 6 ℔ à 3 Dr., 3 Messing Bækner for 12 Dr., 12 Lysestager for 6 Dr., 2 Tinstjærner med et Vandfad for 3 Dr., 4 Kobberkjedler 10 ℔ à 3 Dr., 6 Malmgryder 12 ℔ à 6 ß, et Messing Bækken for 3 Dr., 1 Bryggekjedel 4 ℔ à 3 Dr., 4 Ølkar for 12 Dr., 1 Stolkakkel for 24 Dr., 1 Plade for 12 Dr., 4 Skiver for 26 Dr., 2 Sengesteder for 10 Dr., 3 Skabe for 10 Dr. og anden Husgeraad. Og opbød Povl Kras det til Løsen til i Dag 14 Dage og æskede Pengene. Dernæst havde Dragerne til 1/8 stævnet Mogens Jespersen til Bytinget for Dom og Jens Bang, om han vilde have noget dertil at svare, og nu tiltalede Gjert Gregersen Mogens Jespersen anlangende det Udlæg, Povl Kras hos ham havde bekommet, og formente, det burde følge ham, efterdi det ikke var indløst. Paa Jens Bangs Vegne blev ikke givet noget Svar; men Mogens Jespersen bekjendte Gjælden rigtig at være og ikke at kunne afstedkomme den med rede Penge at betale. Efter saadan Lejlighed blev afsagt af Just Nielsen, der den Tid af Thomas Christensen Slotsfoged paa

Lensmandens Vegne var befalet at sidde og dømme i Tinget i Mogens Jespersens Sager, at forne Udlæg burde Povl Kras følgagtig at være for frit Gods. 15/8 tiltalede Gjert Gregersen paa Mogens Jespersens Vegne Jens Bang for adskilligt, han ham skyldig var, i alt 1376 Rdr. 4½ ℔ 10 ß, og blev afsagt af Just Nielsen, at efterdi Mogens Jespersen med rigtig Opskrift i sin Regnskabsbog saa og en Part med Jens Bangs egen Haand beviste, at han var ham den Summa skyldig foruden en Sølvkande paa 100 Lod, og intet Jens Bang derimod fremlagde, burde han betale inden 15 Dage eller have Indvisning i det Pant, han havde i Mogens Jespersens Ejendom, saa vidt det kunde tilstrække, og for Resten i andet hans Gods, hvor det fandtes. 26/8 tiltalede derimod Jakob Sørensen paa Jens Bangs Vegne Mogens Jespersen til Raadhuset for hans Gjældsbrev, for rum Tid siden udgivet, paa en Summa Penge, hvorfor han havde ham i Pant sat sin Gaard og Ejendom, og satte i Rette, om Pantet ikke burde Jens Bang være følgagtigt, og fremlagde Pantebrevet paa 200 Rdr. in sp., som han ham i rede Penge havde laant, og som blev udlagt til velb. Otte Scheel for Gjæld, Mogens Jespersen havde lovet for Chr. Stubdrup til sl. Hr. Jørgen Scheel; ligeledes bekjendte han i en Skrivelse ret vitterlig Gjæld at være Jens Bang skyldig 59½ Rdr. 1 Sl℔ for adskillige Kjøbmandsvarer, in summa 259 Rdr. 1 Sl℔, som aarlig skulde forrentes med 6 %, Renten gaaende fra Paaske 1633 til Paaske 1634; nok bekjendte han sig ret vitterlig Gjæld skyldig at være velb. Mogens Kaas, kgl. Maj.'s Befalingsmand i Dueholm, 376 Rdr., for hvilke han for Chr. Stubdrup havde lovet og godsagt, og som Jens Bang igjen for ham til Mogens Kaas havde lovet og godsagt for, hvorfor han havde i Pant sat ham sit Hovedhus, Gaard og Ejendom ved Vesteraa med al sin Behøring, undtagen hvis Pant velb. Fru Margrete Rosenkrants deri kunde have. Nok tiltalede han ham for 200 Sldr., han derforuden var Jens Bang skyldig, som han med sin egen Haand under samme Pantebrev havde skrevet og bekjendt. Herimod fremlagde Mogens Jespersen 2 Beskikkelser saa vel som et Vurderings- og Tilbudsvinde til Jens Bang paa samme hans Ejendom; desligeste ovennævnte Bytingsdom paa de 1376 Rdr. 4½ ℔ 10 ß og en Sølvkande paa 100 Lod. Dog blev afsagt, at Mogens Jespersen skulde betale Jens Bang de 259½ Rdr.

1 Slℳ. med sin Rente inden 15 Dage eller derfor at have Udlæg af Pantet; men hvad de 336 Rdr. med sin Rente sig belangede, hvorpaa ingen Brev eller Bevis fremlagdes samme Penge at være betalte, kunde intet derom dømmes, før det anderledes bevistes. De 200 Sldr. med sin Rente, som Mogens Jespersen med egen Haand havde antegnet Jens Bang skyldig at være, burde han betale inden 15 Dage eller derfor have Udlæg. $^{5}/_{9}$ gjorde Udlægsmændene Udlæg efter Doms Indhold til Mogens Jespersen i hans Gaard, som Jens Bang havde i Pant, nemlig den ganske Ejendom for 1376 Rdr., deri beregnet den Sølvkande, som Dommen medførte, og æskede Gjert Gregersen Pengene inden 15 Dage. $^{7}/_{10}$ tiltalede derpaa Jakob Sørensen Mogens Jespersen til Raadhuset for 106 Sldr. 1 ℳ 12 β, han var Jens Bang skyldig efter hans Regnskabsbog, og $^{14}/_{10}$ atter Peder Hansen Fox for de 336 Rdr. Mogens Jespersen mødte da og var Gjælden gestændig, hvorfor han blev dømt til at betale inden 15 Dage. Til $^{17}/_{10}$ havde Dragerne saa igjen stævnet Jens Bang hid i næste 6 Ting for Dom og Dele og hvis Sag Mogens Jespersen havde ham at give, og nu tiltalede Gjert Gregersen ham, for han havde tilforpligtet sig at gjøre rigtig Rede og Regnskab med Mogens Jespersen, hvilket han ikke havde efterkommet, hvorfor han blev dømt til derfor at staude til Rette og lide Tiltale. $^{7}/_{11}$ begjærede saa Gjert Gregersen tredje Ting over Jens Bang for Regnskab at gjøre med Mogens Jespersen, som ogsaa blev stedt over ham. Imidlertid havde Jens Bangs Fuldmægtig Hans Kall $^{28}/_{10}$ tiltalt Mogens Jespersen til Raadhuset for hvis Interesse, Rente og Skadegjæld som var rejst og foraarsaget af de Penge, han var Jens Bang skyldig, i alt 572 Rdr. 13 β dansk, og $^{7}/_{11}$ sagede omvendt Gjert Gregersen Jens Bang til Bytinget for Interesse, Rente og Skadegjæld til Mogens Jespersen. Efter at de derpaa siden vare dømte til at gjøre Afregning med hinanden, tiltalede Jens Bangs Tjener Anders Pedersen $^{17}/_{3}$ 1643 Mogens Jespersen til Raadhuset for 950 Rdr. efter deres Afregnings og Kontrakts Indhold. Mogens Jespersen begjærede, at Sagen i nogen Tid maatte bero, at han kunde være om og betænke sig med Middel at betale med. $^{5}/_{5}$ fremlagde Søren Jensen Fogedsvend Mogens Jespersens Svar, at han formente sig den Dilation at burde medde-

les, som kgl. Maj.'s Mandat om Pant medførte, hvorpaa Jens Bang blev tildømt at søge sin Betaling i sit Pant. —

⁸/₈ tiltalede Jakob Sørensen Søren Madsen Skriver til Bytinget for 144 Rdr. Hovedstol med sin Rente, han efter sit Brev var Jens Bang skyldig. Derimod tiltalede Gjert Gregersen s. D. Jens Bang for Søren Madsen Skriver for 3300 Mursten 41 Dr. 1 ℳ, som Jens Bang havde bekommet af Aalborg Slots Teglgaard 1627, item for 4000 Mursten 1624, nok efter Jens Bangs Tjener Reinholt Pops Seddel for 150 Sldr. ¹⁹/₉ fremlagde Jakob Sørensen Jens Bangs Svar, at dersom han havde været Søren Madsen nogle Penge skyldig 1639 ³⁰/₈, da han til ham sin Haandskrift udgav, han det da vel i samme Gjældsbrevs Summa havde kvitteret og ikke givet ham Brev paa større Sum, end han med Rette kunde blive skyldig; thi da havde de Regnskab for mange hundrede Daler flere end de 500 Dr., hans Haandskrift om formeldte; tilmed fandtes i den sidste Afskrivning paa Søren Madsens Haandskrift, at de havde gjort rigtigt Regnskab med hinanden ²⁷/₈ næstf., syntes underligt, at Søren Madsen da ikke havde afkvitteret, hvis han ham kunde være skyldig. Der blev afsagt den Dom, at Jens Bang skulde stande Søren Madsen til Rette for dette forskrevne; derimod blev denne anlangende de 144 Rdr. Hovedstol med Rente tildømt at betale efter sit Brev inden 15 Dage. Senere tiltalte Hans Kall Søren Madsen efter et Regnskab 2233 Dr. 1 ℳ 4 ß, item efter hans udgivne Bevis 350 Sldr. ¹⁹/₁₂ skød Søren Madsen sig derimod med Jens Bang til Regnskab, hvorfor de bleve fundne til at gjøre Regnskab med hinanden 14 Dage før Fastelavn, og hvilken sig ikke dertil vilde bekvemme, skulde lide Tiltale. —

¹⁵/₈ bød Borkert von Stenberg af Husum sig i Rette imod Jens Bang, eftersom han havde ladet ham for 6 Uger siden registrere, og hans Fuldmægtig tilforn havde budt sig i Rette i lige Maade, og ingen da var mødt ham nogen Sag at give ham til stor Bekostning, og ¹⁹/₉ tiltalede han Jens Bang, at han først formedelst hans Arrest til stor Despekt havde ført ham i Vanrygte, endog ham ikke nogen lovlig Sag var given eller overbevist, og dernæst foraarsaget ham stor Bekostning, i alt 134 Dr. ³¹/₁₀ fremlagde Hans Kall Jens Bangs Svar: Endog han med sin forrige Tjener Knud Madsens Regnskab kunde bevise, at Elias Ubens Tjener, som var Borkert von

Stenberg, havde taget fra Knud uden hans Vilje Øxen, og ingen Forklaring ham derfor var sket, og han den Tid, Arresten skete, ikke var samme Regnskab mægtig for^{ne} Lejlighed med at bevise, saa formente han nu ingen Dom over sig paa nogen Kost og Tæring burde udgives, før han skaffede rigtigt Bevis for, hvad Hjemmel han havde til at tage for^{ne} Øxen. Afsagt: Efterdi befindes og bevises Jens Bang at have ladet arrestere Borkert von Stenberg og ikke ham forfulgt, bør han betale efter Opskriften. —

$^{22}/_{8}$ tiltalede Gjert Gregersen Jens Bang til Bytinget paa Niels Nipgaard, Borger i Viborg, hans Vegne for 200 Rdr. efter skriftligt Indlæg i sin Mening: Eftersom han $^{19}/_{5}$ 1638 havde udgivet sin Kvittans til Niels Nipgaard ham at skulle kvittere og friholde for hvis Gods han paa hans Vegne 1626 havde annammet af Leonhard Wegner til Kønigsberg, eftersom Niels Nipgaard sin Haandskrift paa for^{ne} 200 Rdr. havde udgivet, da, eftersom Leonhard Wegner $^{11}/_{6}$ 1638 hans Fuldmægtig havde ved Retten paa Viborg Raadhus tiltalt ham for for^{ne} 200 Rdr. Hovedstol med 12 Aars Rente og han efter Dommens Indhold var tilfunden sin Haandskrift at fyldestgjøre, hvilken Dom siden til Landstinget var konfirmeret, satte han i Rette, om Jens Bang ikke burde ham de 200 Rdr. betale med rede Penge. $^{3}/_{10}$ blev Jens Bang dømt til at betale begge Posterne inden 15 Dage. —

$^{29}/_{8}$ blev efter en Landstingsstævning afgivet Tingsvinde, at der var udlagt baade Klæde og adskilligt Kramgods af Jens Bangs Bod til Adelsfolk for en stor Summa Penge. $^{12}/_{9}$ vidnede Dirik Nielsen, at han $^{9}/_{8}$ og $^{10}/_{8}$ var med flere i Jens Bangs Hus og udlagde til velb. Iver Winds Fuldmægtig Klæde og adskilligt Kramgods. Chr. Sørensen, som da var Jens Bangs Fuldmægtig, vandt, at, medens han tjente Jens Bang, blev der udlagt adskilligt Klæde og Kramgods til Iver Wind, Hans Lindenov og Jørgen Urne; men Jens Bang beklagede, at han ikke den Gang var saa før og ved Helbred, at han kunde være tilstede. —

$^{12}/_{9}$ havde Jens Bang stævnet Hans Skomager, Villads Sørensen, Mads Christensen, Christen Sejllægger, Peder Vaker og Christen Christensen for Forbud og forbød nogen at huse eller hæle dem, eftersom han dem delt og lovforvunden havde, under enhvers 3 ℳ's Bøder hver Nat, saa skete. —

31/10 vidnede Synsmændene, at de 21/10 havde været til Syn til Søren Jensen Fogedsvend og saa ham ligge i sin Seng og beklagede han sig, at han hverken kunde snu eller vende sig, og saa de, at han var ganske blaa slagen paa sin venstre Skulder og venstre Arm, saa han ikke kunde røre Armen og Haanden, og klagede Søren Jensen paa Jens Bang, at han samme Dag lod hente ham i hans eget Hus hos Movrits Graver og gjorde ham hans Skade. Gjert Gregersen fremlagde paa Kongens, Byens og Søren Jensen Sagvolders Vegne dennes skriftlige Klage, at, eftersom han 21/10 med Mogens Jespersen Byfogeds Fuldmagt og Begjæring paa Rettens Vegne var i Jens Bangs Hus med Udlægsmænd at gjøre Laust Clausen Udlæg for 600 Dr., og der de først søgte hans Stue og æskede Udlæg af ham, vilde han forevise dem Udlæg i sl. Jens Hals's Gaard, som hang i Trætte, og da de gik ud af Stuen, lukkede han Døren til for sig, og saa gjorde de Udlæg af hans Ejendom og gik dermed bort. Siden noget derefter samme Dag sendte han Bud efter ham og spurgte, hvad Udlæg han gjorde, og da han det sagde, overfaldt han ham i sit eget Hus med Hug og Slag og saaledes havde ham fattige Mand trælbunden, hvilket var hans Last og Klage over Jens Bang med hans Konsorter, som med vare og fulgte til Skade og fra, nemlig Movrits Graver og hans Tjenestekvinde Ane Christensdatter, og lyste han i Dag for hvis Lovmaal saadan forsætlig Gjerning med kunde forfølges. 7/11 gav Gjert Gregersen Last og Klage paa Jens Bang, at han havde overfaldet og trælbunden Søren Jensen, og efterdi denne laa paa sin Sygeseng, vidste han ikke, om han kunde forfølge samme Sag paa en levendes eller døds Vegne, men vilde have sig det forbeholdt til i Dag 8 Dage derpaa at tale. —

28/11 hjemlede Vurderingsmændene, at de 26/11 havde været ved Vesteraa og vurderet en Bøjert, som Jens Bang havde dem forevist, med Sejl, Ankere, Tov, Redskab og andet Tilhøring for 420 Sldr. —

21/10 udgik Kr. IV.'s Brev til Jørgen Seefeld paa Hald saa lydende: Vor Gunst tilforn. Vid, eftersom nærværende Jens Bang, Indvaaner i Vor Kjøbstad Aalborg, underdanigst for Os lader andrage, hvorledes han for nogen Tid siden har taget en Prokurator ved Navn Hans Kall der af vor Kjøbstad Viborg, som forne Jens Bang udi sine Sager en Tidlang tjent

har, hvilken Prokurator for kort Tid siden skal have indbrudt udi forne Jens Bangs Kammer i hans Fraværelse og borttaget ham sine bedste Breve, som høre til hvis Sager han har at forrette; og dermed er bortrømt, hvilken han nu mener udi Vor Kjøbstad Viborg sig at skulle opholde, da bede Vi dig og naadigst ville, at, naar forne Jens Bang dig hermed besøger, du da ham heri værer behjælpelig, og, saafremt forne Hans Kall der udi forne Vor Kjøbstad Viborg eller udi dit Len findes, han da ham uden nogen Forhindring maa udi Arrest tage og anholde, indtil han ham forne sine Breve igjen forskaffer, som det sig bør. —

24/10 udgik ligeledes Kr. IV.'s Brev til Gunde Lange saa lydende: Vor Gunst tilforn. Vider, at, eftersom Jens Bang har underdanigst til os suppliceret, at han af Borgm. og Raad med Skat og Paalæg langt over sin Formue bliver besværet, thi bede Vi dig og ville, at du har Indseende med, at Jens Bang ikke over sin Formue af Borgm. og Raad med Skat og Paalæg besværes; desligeste, eftersom Jens Bang underdanigst giver tilkjende, at han alene tiltales for nogle Jærnstykker, som Vi naadigst have laant det spanske Saltkompagni, uanset Hans Sørensen Tolder sammesteds skal med ham sig tilforpligtet have at svare til samme Stykker, da ville Vi, at Hans Sørensen skal for hans Kvota tiltales og Jens Bang alene svare til Halvparten. —

Paa Grund af Aalborgs Besættelse af Fjenden er intet indført i Raadstue-Tegnebøgen fra 15/12 1643 til 13/9 1644. —

1644 Snapsmandag bekjendte Dragerne, at de i Dag 3 Uger gav Jens Bang Varsel for Dele til hans Hus, og nu sagede Niels Laursen Bek Prokurator ham paa Maren Knudsdatters Vegne, som fordum tjente ham, for 3 Dr. ½ Aars Løn, som Jens Bang blev hende skyldig, og tog derfor til ham tredje Ting. Jens Bangs Fuldmægtig Christen Laursen svarede, at naar hun forskaffede Jens Bang hans Køkkentøj, som var bleven borte, medens hun tjente ham, saa vel som et Tinfad, som hun havde ladet løbe, vilde han betale, hvis han hende med Rette kunde blive skyldig, hvortil Niels Bek svarede, at saadant burde bevises og hun saa længe for Tiltale kvit at være. —

15/1 fremlagde Christen Laursen Jens Bangs skriftlige Opsigelse paa hans sl. Hustrus Stolestade i Budolfi Kirke, som

han for rum Tid siden havde forundt Herman Sirkis Hustru Maren Thomasdatter at staa paa, og som han hende ved to Mænd havde ladet afsige[1]. —

Tingbogen er nu paa Grund af Byens Besættelse af Fjenden afbrudt til den 16de September. —

I Begyndelsen af Aaret 1644 blev Aalborg besat af de Svenske under Oberst Helm Wrangel, og 20/2 blev Jens Bang efter Budolfi Kirkebog begravet, uden at man ellers hører noget om ham imidlertid. At det maa være gaaet svært tilbage for ham, er klart af det foregaaende; men aldeles forarmet kan han dog næppe have været, da det, uagtet han hørte til Budolfi Sogn, af Frue Kirkes Regnskaber fremgaar, at der til den blev betalt 2 Dr. for Klokkerne over ham og 1 Dr. 1 ß slet for Kirkens Lys, som brændte over hans Lig (er han maaske begravet i Frue Kirke?).

Efter Jens Bangs Død har hans Hus rimeligvis lidt en haard Medfart af Fjenderne, hvilket saa meget lettere kunde ske, da han ingen Arvinger efterlod sig, som kunde have Tilsyn dermed. Dette synes at fremgaa af følgende Synsvinde af 14/10: Synsmændene hjemlede, at de 29/8 vare i sl. Jens Bangs Stenhus i den Anpart, som velb. Hr. Mogens Kaas samt sl. Niels Friis's Arvinger for nogen Tid siden blev tilvurderet og udlagt, og da saa de, hvorledes med samme Hus's Anpart tilstod: først den Trappe ud til Gaden, da var den nederste Trappedør ganske borte og Trappen oven paa ilde medfaret; dernæst saa de Gangen, deri stod 3 gamle Ørker, vare tomme, og 1 gammel Kiste sønderslagen, item 2 gamle

---

[1]) Om Jens Bangs og hans Hustrus Pladser i Kirken faas Efterretning af følgende Udtog af Budolfi Kirkes Stolestadebog: *Karlestole midt i Kirken:* Nr. 1 Bispen og Sognepræsten, Nr. 2 Kapellanen og Bispens Famulus, dernæst private Folks Stole indtil Nr. 13, hvorefter der staar: Hernæst er Kongens Stol og Borgmesteres og Raads, som er 4 Stole. Derefter kommer igjen private Folks Stole, hvor Jens Bang staar øverst i den første. Af *Kvindernes* 27 Stole var Nr. 3 Slotsfruens, og i Nr. 15 havde Jens Bangs Hustru den øverste Plads.

tomme Fyrreskabe og intet mere; dernæst vare de i den Dagligstue norden Gangen, der var det Egepernel noget brækket og borttaget, item nogle Gavle borttagne og Rammerne stod igjen, nok Laasene tagne fra alle Dørene, Stuedøren, Kammerdøren og Skabdøren, nok Skiven tagen af Foden, saa at der ganske og aldeles intet Boskab fandtes videre, end for er meldt, undtagen en Jærnovn stod i Stuen og 2 Kistebænke uden Laas og 1 gammel Skivefad; paa Loftet oven over til øverste fandtes ganske intet; item Taget paa Huset var mange Steder igjennem skudt af Fjenderne og meget brækket; i Stegerset fandtes 2 gamle Foldbænke, 3 gamle Fyrreskabe og 1 lille Kistebænk uden Laas. —

Vi have i det foregaaende set, at der allerede var gjort Udlæg i en Del af Jens Bangs Hovedejendom »det store Stenhus«, og skulle nu hertil føje de Efterretninger, vi have om, hvorledes det senere er gaaet dermed. 1648 $^{14}/_{2}$ vare nogle Mænd med Byfogden i Jens Bangs det store Stenhus i den nør Ende, som var pantsat af Peder Nielsen i Ørslev til Hans Sehus for 608 Sldr., for at vurdere og gjøre denne Udlæg i samme Ejendom. Først vurderede de en Bod under Huset i den norderste Ende ud til Gaden, var $3^{1}/_{2}$ Bind. bred, dernæst en Kjælder inden for samme Bod, som strakte sig ud til Gaarden, 3 Bind bred; oven over samme Bod og Kjælder og norden for den daglige Stue og Stegerset, som Mogens Kaas var udlagt, et Sengekammer, 2 Bind. bredt, hvormed skulde følge et Spisekammer, som med Savdeler var indelukt, saa vide samme to Bindinger kunde være med samme Spisekammer forkortet, det deraf at følge for^{ne} 2 Bind. Sengekammer, saa og et muret Lillehus ud til Gaarden, som fulgte lige ud med samme Sengekammer, dette med Mur, Sten og andet, saa og det Gaardsrum lige med samme Kjælder og Lillehus ud til det Plankeværk, som var sat tvært over Gaarden, saa og de 2 Bindinger oven over samme Sengekammer op til det tredje Loft fra Gaden og til Gaarden, alt velb. Mogens Kaas's Udlæg uforkrænket. — Ligeledes gav de Udlæg til Henrik Lichthart efter Dom og Brevs Formelding i den nør Ende af sl. Jens Bangs det store Stenhus oven over for^{ne} Udlæg til Hans Sehus, de næste 2 Bindinger oven over med dets Loftsrum for 80 Sldr. — $^{21}/_{8}$ fremlagde Christen Sørensen paa Hans Sehus's Vegne et Tingsvinde af Sæby

Byting ¹¹/₈ 1646, otte Mænd vundet havde, da Peder Nielsen i Ørslev for Tingsdom at have taget ham paa Hans Sehus's Vegne i Haanden og pantsat en Ejendom og Gaardspart i Aalborg, sl. Jens Bangs Hovedejendom, som af Frans Ertmand i Sæby til Peder Nielsen og hans Broder Laurits Nielsen Thamstrup, Borger i Sæby, var opdragen og udlagt til deres Betaling for 1425 Sldr. efter Vurdering og Breves Indhold, og begyndte samme Ejendom fra Tøger Christensens Ejendom, som Peder Nielsen og hans Broder var udlagt, til den Bod, Laurs Clausen, Borger i Aalborg, i Jens Bangs det store Hus var udlagt, op og ned efter Vurderings Indhold, hvilket forⁿᵉ Pant Hans Sehus skulde efterfølge til Snapsting 1647, og dersom han ikke bekom sin nøjagtige Betaling, som var 640 Dr. 1 ℞ efter Frans Ertmands udgivne Brevs Indhold, da skulde samme Pant være ham følgagtig efter Dannemænds Vurdering, saa vidt bemeldte Summa 640¹/₄ Dr. sig kunde beløbe, og dermed skulde Peder Nielsens forrige Brev til Hans Sehus paa samme Pant være kasseret. — ⁵/₁₂ udgik følgende kgl. Brev til Erik Juel: Vor Gunst tilforn. Eftersom Os elskelige Gunde Lange til Bredning og da Befalingsmand paa Vort Slot Aalborg, Vor Mand og Tjener, for rum Tid siden har bekommet naadigst Befaling anlangende at affordre hos afgangne Jens Bang 30 Jærnstykker, som han paa Vort Tøjhus laant havde, eller og i Stedet derfor hos ham søge Betaling, hvorfor han og har faaet Indvisning i afgangne Jens Bangs Hovedejendom, item Breve og Regnskabsbøger, som endnu staa under, det du og hvor vidt med samme Sag kommen er har af de dig herhos tilskikkede Breve og Dokumenter, som ere Num. XVIII., videre at se og erfare, thi bede Vi dig og derhos og naadigst ville, at du dermed har tilbørlig Indseende, søgende herudinden Vor og Kronens Gavn og Bedste. — 1650 ²²/₂ udgik endvidere følgende kgl. Brev til Manderup Due og Chr. Lange: Vor Gunst tilforn. Vider, eftersom Os elskelige sl. Mogens Kaas og Erik Juel hos Os underdanigst lade andrage, hvorledes en stor Del baade af indenlandske og fremmede formedelst Gjæld, afgangne Jens Bang i Aalborg dem skal have skyldig været, skal være gjort Indvisning og Udlæg udi hans Gaard og Hovedejendom i Aalborg liggende saa vel som og udi hvis tilstaaende Gjæld udi Bøger, Breve og Regnskaber efter ham kunde findes, hvor-

iblandt og skal findes Breve og Beskeder om Værgemaal, han skal have haft under Hænder udi hans Velmagt, og det nu fast paa 7 Aars Tid efter hans Død skal have henstaaet, saa enhver ikke kan komme til sine Udlæg, ej heller noget deraf borthandle og sig nyttig gjøre som ellers, da bede Vi eder og naadigst ville saa og hermed Fuldmagt give, at I retter eders Lejlighed efter udi Os elskelige Borgm. og Raads Nærværelse at aabne hvis Kister og Skrine udi Jens Bangs Gaard eller paa Raadhuset kan være bestaaende, og siden derpaa at gjøre rigtig Reversal, at enhver siden deraf kan bekomme den Del, han er tilregnet. Hvis I udi saa Maade gjørende vorde, have I til de interesserede under eders Hænder og Signeter fra eder at give beskrevet, som I det agte at forsvare og være bekjendt. —

1651 14/10 udgik følgende kgl. Brev: Fr. III. gjøre alle vitterligt, at, eftersom Vi komme i Forfaring, at der i Aalborg ingen Toldbod skal findes, eftersom den forrige i sidstforleden Fejde blev afbrudt, da have Vi for godt anset, at den Anpart i afgangne Jens Bangs Gaard, som Vor elskelige kjære Hr. Fader, salig og højlovlig Ihukommelse, for nogle Stykker er bleven udlagt, dertil, indtil anderledes forordnet vorder, maa bruges, saa og derhos bevilge og tillade, at Borgm. og Raad ib. i forne Hus neden under maa have Byens Vejerhus, dog saa, at Toldboden bliver oven over, og at forne Borgm. og Raad skal tiltænkt være Huset paa deres egen Bekostning at holde ved Lige og Magt uden nogen Vor og Kronens Udgift og Afgang; men allerede 11/12 s. A. blev endelig givet kgl. Maj.'s Skjøde til Christoffer v. Ginchel paa »den Anpart Hus, som Vi og Kronen have faaet til Udlæg og Betaling i afgangne Jens Bangs Stenhus ved Østeraa«.

Hvorledes de forskjellige Panthavere enedes om Pantet, eller til hvem de afhændede det, derom vide vi intet; men 1670 ejedes Gaarden af Johannes Frederik Friedenreich, som i den indrettede et Apothek, der er bleven dreven i Gaarden lige indtil den Dag i Dag (se A. H. Nielsen: Embeds og Bestillingsmænd i Aalborg S. 344 ff.).

Register.

